

Riksdagens protokoll

2009/10:94

Onsdagen den 24 mars

Kl. 09.00 – 21.28

Protokoll
2009/10:94

1 § Justering av protokoll

Justerades protokollet för den 18 mars.

2 § Hänvisning av ärenden till utskott

Föredrogs och hänvisades

Propositioner

2009/10:115 till konstitutionsutskottet

2009/10:128 till näringsutskottet

2009/10:149 till utbildningsutskottet

2009/10:152 till justitieutskottet

2009/10:154 till socialförsäkringsutskottet

2009/10:155 till miljö- och jordbruksutskottet

2009/10:157 till utbildningsutskottet

2009/10:158 till kulturutskottet

2009/10:160 till försvarsutskottet

2009/10:162 till civilutskottet

2009/10:163 till näringsutskottet

2009/10:164 till miljö- och jordbruksutskottet

2009/10:165 till utbildningsutskottet

2009/10:170 till civilutskottet

2009/10:172 till näringsutskottet

2009/10:173 till civilutskottet

2009/10:175 till finansutskottet

2009/10:176 till socialutskottet

2009/10:177 och 181 till justitieutskottet

Skrivelser

2009/10:129 och 159 till utrikesutskottet

2009/10:168 till näringsutskottet

2009/10:186 till utbildningsutskottet

2009/10:187 till miljö- och jordbruksutskottet

3 § Förnyad bordläggning

Föredrogs och bordlades åter
Finansutskottets betänkande 2009/10:FiU35
Arbetsmarknadsutskottets betänkande 2009/10:AU8

Prövning av fråga om tillämpligheten av 2 kap. 12 § tredje stycket regeringsformen i visst fall (bet. 2009/10:AU5)

4 § Prövning av fråga om tillämpligheten av 2 kap. 12 § tredje stycket regeringsformen i visst fall (bet. 2009/10:AU5)

Föredrogs
konstitutionsutskottets betänkande 2009/10:KU43
Prövning av fråga om tillämpligheten av 2 kap. 12 § tredje stycket regeringsformen i visst fall (bet. 2009/10:AU5 Åtgärder med anledning av Lavaldomen och andra arbetsrättsliga frågor [återstående del, förslagspunkt 2]).

Kammaren biföll utskottets förslag att ärendet fick avgöras efter endast *en* bordläggning.

Anf. 1 MARIANNE BERG (v):

Fru talman! Utifrån Lagrådets yttrande har konstitutionsutskottet i sitt ställningstagande bedömt att vilandeförklaring inte är tillämplig gällande det nu liggande lagförslaget om åtgärder med anledning av Lavaldomen och andra arbetsrättsliga frågor.

I KU:s betänkande 43 finns två särskilda yttranden, ett från Socialdemokraterna tillsammans med Miljöpartiet och ett från oss i Vänsterpartiet.

Vänsterpartiets uppfattning är att lagförslaget innebär ingrepp i den grundlagsskyddade föreningsfriheten oavsett om det omfattas av reglerna om en vilandeförklaring eller inte. Vi anser bland annat att i föreningsfrihetens kärna ingår förhandlingsrätten och rätten att teckna kollektivavtal.

Om riksdagen i dag röstar igenom punkt 2 om antagande av lagförslag anser Vänsterpartiet att risken är stor att just kärnan i föreningsfriheten då likt barnet kastas ut med badvattnet.

Fru talman! Vid ett regeringsskifte kommer vi i de rödgröna partierna att tillsammans riva upp lagen. Det är glädjande speciellt ur den aspekten att vi nu kan se fram emot att lagen kommer att bli kortvarig.

Fru talman! Jag yrkar härmed avslag på förslaget under punkt 2 i arbetsmarknadsutskottets betänkande 5.

Anf. 2 JENNIE NILSSON (s):

Fru talman! Vi socialdemokrater redovisade i samband med den ursprungliga debatten våra invändningar kring de allvarliga brister som

lagförslaget om åtgärder med anledning av Lavaldomen innehåller. Vi begärde dessutom att frågan om vilandeförklaring skulle prövas utifrån de förändringar i rättspraxis som skett på europeisk nivå i frågor som rör innehållet i de fri- och rättigheter som återfinns i den europeiska konventionen om mänskliga rättigheter.

Vi ansåg att det var viktigt att få det prövat vilken verkan förändrad rättspraxis på europeisk nivå kunde ha på de svenska fri- och rättigheterna i regeringsformens 2 kap.

Lagrådet har nu avgett sitt yttrande, och utifrån juridisk synpunkt motsätter vi oss inte Lagrådets bedömning. Fortfarande anser vi dock att lagen är för långtgående och i sig innebär ingrepp i det som vi i politisk mening betraktar som grundläggande rättigheter, detta oavsett om de omfattas av reglerna om vilandeförklaring eller inte.

Den kritik som vi tidigare har framfört kvarstår, och vi yrkar därför avslag på lagförslaget under punkt 2.

Anf. 3 ULF HOLM (mp):

Fru talman! Vid behandlingen av arbetsmarknadsutskottets betänkande 5 begärde vi från Miljöpartiet tillsammans med Socialdemokraterna och Vänsterpartiet att man skulle pröva en vilandeförklaring.

Lagrådet har nu avgett sina synpunkter på det förslaget. Från juridisk synpunkt motsätter vi oss inte från Miljöpartiets sida Lagrådets bedömning. Vi anser dock fortfarande att lagen är för långtgående och i sig innebär ingrepp i det som vi i politisk mening betraktar som grundläggande rättigheter, detta oavsett om de omfattas av reglerna om vilandeförklaring eller inte.

Fru talman! Mot bakgrund av detta yrkar vi i Miljöpartiet avslag på lagförslaget.

Överläggningen var härmed avslutad.
(Beslut fattades under 13 §.)

5 § Stärkt ställning för patienten

Föredrogs

socialutskottets betänkande 2009/10:SoU7

Stärkt ställning för patienten (prop. 2009/10:67).

Anf. 4 SOLVEIG HELLQUIST (fp):

Fru talman! I dag ska vi debattera betänkandet *Stärkt ställning för patienten*. I betänkandet behandlas också tolv motionsyrkanden som väckts under den allmänna motionstiden 2009.

Regeringen föreslår att den nationella vårdgarantin ska regleras i lag. De tidsgränser som gäller för vårdgarantin i dag ska fortsätta gälla tills vidare.

Landstingen får i och med detta i uppdrag att ge patienten individuellt anpassad information om vårdgarantin. Landstingen ska också se till att patienten utan extra kostnad får vård hos annan vårdgivare om landstinget inte i rätt tid uppfyller tidsgränserna.

Prot. 2009/10:94
24 mars

Prövning av fråga om tillämpligheten av 2 kap. 12 § tredje stycket regeringsformen i visst fall (bet. 2009/10:AU5)

Stärkt ställning för patienten

Verksamhetschefen ska ges ett tydligare ansvar för att patientens behov av trygghet, samordning, kontinuitet och säkerhet i vården tillgodoses. Om en patient begär det eller om det behövs ska verksamhetschefen utse en fast vårdkontakt för patienten. Detta ersätter den nuvarande funktionen patientansvarig läkare.

Patientens ställning stärks genom att hälso- och sjukvårdens skyldighet att medverka till att patienten kan få en förnyad medicinsk bedömning utökas. Det gör man genom att ta bort begränsningen att skyldigheten bara gäller när vetenskap och beprövad erfarenhet inte ger entydig vägledning för det medicinska ställningstagandet.

Samtliga motioner i betänkandet avstyrks. I betänkandet finns två reservationer och ett särskilt yttrande.

Härmed överlämnar jag ärendet till debattörerna.

Anf. 5 ELINA LINNA (v):

Fru talman! Det är bra att patientens ställning inom hälso- och sjukvården förstärks. Vänsterpartiet säger inte nej till regeringens förslag, men vi har ändå två reservationer i betänkandet. Våra reservationer har sitt ursprung i motioner från allmänna motionstiden men stämmer väl överens med innehållet i betänkandet.

Fru talman! Innan jag övergår till att tala om reservationerna vill jag inleda med att uttrycka farhågor för att alla grupper i samhället i verkligheten inte kommer att inkluderas av stärkt ställning för patienten inom hälso- och sjukvården. Jag syftar på den nya formuleringen i 2 § i hälso- och sjukvårdslagen som lyder: Den som har ansvaret för hälso- och sjukvården av en patient ska se till att patienten ges individuellt anpassad information om ”sina möjligheter att välja vårdgivare och utförare inom den offentligt finansierade hälso- och sjukvården”.

Blir det verkligen så för patienter som söker vård inom psykiatrin att patienten ges information om sina möjligheter att välja vårdgivare och utförare? Patienter med psykiska sjukdomar nämns inte i propositionen. När det gäller utvidgad rätt till förnyad medicinsk bedömning kan jag inte heller tänka mig att regeringen har tänkt på patienter med psykisk sjukdom. Ändringen i den paragrafen handlar om att enbart ändra ”vetenskap och beprövad erfarenhet” till ”det medicinska ställningstagandet”. Inte heller när det till exempel gäller utvidgningen av rätten att få förnyad medicinsk bedömning nämns personer med psykiska sjukdomar. Jag befarar därför att den rätten inte utvidgas till att gälla även personer med psykiska sjukdomar.

Jag menar att övervägandena och förslagen i propositionen *Stärkt ställning för patienten – vårdgarantin, fast vårdkontakt och förnyad medicinsk bedömning* inte innehåller någon särskild analys av patientens rättigheter specifikt inom psykiatrin. I alla fall nämns inte personer med psykiatriska sjukdomar i propositionen. Men som vi alla här vet är det speciellt inom psykiatrin som samhällets rättighetsregler ställs på sin spets. Därför är det märkligt att patienträttigheterna inom den psykiatriska vården inte nämns.

Nu har vi inte ministern här i kammaren, men jag hoppas att allianspartiernas representanter i sina anföranden förklarar hur det kommer sig att regeringen i sin proposition inte problematiserar förhållandena för patienter med psykiatriska sjukdomar. Många situationer inom den psy-

kiatriska sjukvården är inte lika enkla att lösa som inom den somatiska sjukvården. Inom psykiatrin om någonstans borde patientens rättigheter lyftas fram som en utmaning för vården, och de borde åtminstone ha nämnts i propositionen.

Fru talman! Vänsterpartiets motion, som bland annat handlar om tillgänglighet till behandling av personer med missbruk, avstyrks av majoriteten med motiveringen att den så kallade Missbruksutredningen ska redovisa sitt uppdrag senast den 15 november 2010 och att utskottet inte bör föregripa utredningens arbete.

Jag tvingas dra slutsatsen att propositionen inte heller omfattar personer som är sjuka på grund av missbruk. Annars förstår jag inte varför dessa personer inte ens nämns i propositionen.

Vänsterpartiet vill att det ska finnas vård till alla med missbruksproblem. Bristande tillgänglighet till behandling är ett återkommande problem när det gäller vård för personer med missbruksproblem. Det är tydligt att regeringen inte har tänkt på personer med missbruksproblem när man skrivit om individuellt anpassad information om vårdgarantin.

Vänsterpartiet däremot vill införa en vård- och behandlingsgaranti som ger alla de människor med missbruksproblem som söker hjälp uttrycklig rätt till en påbörjad vårdplanering och eventuell avgiftning inom sju dagar. Åtgärder bör vidtas omedelbart när patienten söker hjälp. Jag tycker att det är synd att regeringen inte ens kommenterar patienter med missbruksproblem i samband med propositionen om stärkt ställning för patienten.

Fru talman! Jag har ett flertal gånger här i kammaren efterlyst konsekvensanalyser av regeringens förslag inom vårdområdet. Vi vet att det finns stora kunskapsluckor när det gäller kvinnors hälsa, så återigen efterlyser jag en konsekvensanalys i ett könsperspektiv.

Vidare är det känt att det finns skillnader mellan könen när det gäller hur man behandlas inom vården. Genom bland annat Socialstyrelsens genusanalys av hälso- och sjukvården vet vi att kvinnor inte får samma vård och behandling som män trots likartade medicinska faktorer.

Vänsterpartiet menar att Socialstyrelsen bör få i uppdrag att analysera tillämpningen och tolkningen av patienträttighetslagstiftningen – också den patienträttighetslagstiftning som vi just nu debatterar – i ett genusperspektiv.

Vi i Vänsterpartiet menar också att det verkar råda stora brister i omhändertagandet av de äldre i akutsjukvården. Därför vill Vänsterpartiet att Socialstyrelsen ges i uppdrag att särskilt analysera akutsjukvården och den nationella vårdgarantins påverkan när det gäller patienter över 65 år. De två konsekvensanalyserna skulle säkert ha höjt propositionens hållbarhet och kvalitet.

Fru talman! Som jag inledningsvis nämnt säger Vänsterpartiet inte nej till regeringens proposition, men vi ser många brister i regeringens förslag. Jag har beskrivit några sådana i mitt anförande. Jag har också presenterat våra motioner som tyvärr avstyrks i betänkandet men som jag menar hade kunnat höja kvaliteten i framlagda förslag.

Fru talman! Jag vill avsluta med att förklara att jag självklart står bakom Vänsterpartiets båda reservationer. Men för tids vinnande yrkar jag bifall endast till reservation 2.

Anf. 6 KENNETH JOHANSSON (c):

Fru talman! I dag stärker vi patienternas ställning ytterligare. Det gör vi genom att den nationella vårdgarantin regleras i lag, genom att den patient som så begär ska ha rätt till en fast vårdkontakt och genom att patientens rätt till förnyad medicinsk bedömning utökas.

Att stärka patientens ställning både när det gäller att få vård i tid och när det gäller att få rätt vård är en prioriterad fråga för Centerpartiet och övriga allianspartier. Under det senaste året har vi kunnat se minskade köer i vården, mycket tack vare regeringens kömiljardssatsning. Nu går vi ett steg längre och gör vårdgarantin till lag.

Det går framåt. Under åren i opposition fick jag 14 gånger avslag på kravet om en nationell vårdgaranti. Nu stärker vi denna och, som sagt, reglerar den i lag – tills vidare enligt samma tidsgränser som i dag. Om landstinget inte lyckas uppfylla tidsgränserna ska man dessutom se till att patienten utan extra kostnad kan få vård hos en annan vårdgivare. Skyldighet föreligger också att ge patienten individuellt anpassad information om hur vårdgarantin fungerar och om vilka rättigheter patienten har.

Vårdens verksamhetschefer får ett tydligare ansvar för att patientens behov av trygghet, samordning, kontinuitet och säkerhet i vården tillgodoses. Om så behövs eller om patienten så begär ska en fast vårdkontakt utses för patienten.

En av mina första debatter här i riksdagen – det var hösten 1998 – handlade för min del bland annat om Centerpartiets förslag om en utökad second opinion. Nu genomför vi detta.

Min slutsats blir förstås att det med en alliansregering blir resultat. Handfast och målmedvetet driver vi fram förslag och beslut som stärker patientens ställning.

I propositionen redovisar regeringen de ganska många insatser som gjorts under senare år för att förtydliga och förstärka patientens ställning och för att öka patientens valfrihet. Lagen om valfrihet – LOV – fritt vårdval, en nationellt samordnad sjukvårdsrådgivning per telefon och via Internet, skärpt tillsyn, öppna jämförelser, kvalitetsregistrering och den funktion för oberoende granskning som nu är under uppbyggnad är några exempel. Patientsäkerhetsutredningen, den nationella cancerstrategin och Vårdighetsutredningen är andra exempel på sådant som till viss del syftar till att stärka patientens ställning. Sammantaget innebär således Alliansens hälso- och sjukvårdspolitik så här långt en kraftfull förstärkning av patientens ställning.

Elina Linna och Vänsterpartiet lyfter upp frågor som jag tycker är viktiga. Hur ser vi till att alla inom vården, oavsett var man bor och oavsett vilken diagnos man har, har möjligheten att få del av de skyldigheter och rättigheter vi har som enskilda och som patienter? Vi vet att personer med psykiatriska sjukdomar har en ställning som inte alltid är så lätt att klara ut för att leva upp till den jämlika vård vi ska leva upp till.

Mitt svar till Elina Linna är dock att hälso- och sjukvårdslagen gäller alla. Vi ska se till att alla har rätt till de rättigheter vi instiftar. Där det finns särskilt utsatta grupper – Elina Linna tog upp exempel på det – ska vi givetvis via uppföljning, via tillsyn, via sjukvårdshuvudmännens ansvar och via det samlade arbete vi gör verkligen anstränga samhällsapparaten för att se till att alla får sina rättigheter tillgodosedda.

Det görs alltså mycket, men det finns fortfarande mycket kvar att göra. Vi är inte färdiga. Jag kan lova att vi inom kort från allianspartierna kommer att presentera ytterligare en rad förslag som vi avser att genomföra under nästa mandatperiod.

Fru talman! Vi är i stort sett överens om förslagen i dagens betänkande, och jag tycker att det är bra. Jag yrkar bifall till förslaget i utskottets betänkande och avslag på reservationerna.
(Applåder)

Anf. 7 ELINA LINNA (v) replik:

Fru talman! Att jag lyfter upp frågan om patienter med psykiatriska sjukdomar speciellt beror på att jag själv har erfarenhet av att man glömmer bort denna grupp i lagstiftningen.

Kenneth Johansson kommer säkert ihåg utredningen om patientens rätt. Jag tror att det var 1998 den kom. Jag var inte riksdagsledamot då utan kommer så väl ihåg att jag deltog i ett seminarium där man presenterade denna utredning, och jag ställde frågor utifrån det perspektiv som människor med psykisk sjukdom har, alltså hur man kommer att tillämpa lagen när deras problem behöver lösas. Jag fick till svar att man inte hade tänkt på personer med psykiatriska sjukdomar när man stiftade lagen. De fanns alltså inte med i underlaget.

Jag försökte verkligen att i propositionen hitta patienter med psykiatriska sjukdomar och deras rätt och möjlighet till stärkt ställning, men jag gjorde inte det. När det gäller second opinion har Vänsterpartiet i åratal motionerat om utökning också för patienter med psykiatriska diagnoser, men jag kan inte hitta något bevis om utökning när det gäller second opinion för personer med psykiatriska sjukdomar.

Anf. 8 KENNETH JOHANSSON (c) replik:

Fru talman! Som jag sade i mitt anförande är utgångspunkten att hälso- och sjukvårdslagen gäller alla. Vi har en uppgift ifrån beslutsfattare och ifrån de myndigheter som har ett särskilt uttalat ansvar att se till att man lever upp till detta.

Det är nödvändigt att vi när det gäller de grupper som är särskilt utsatta inom vården och i samhället – Elina Linna har räknat upp ett antal av dessa grupper – är extra noga med bevakning och tillsyn för att se till att även de har rätt till och får de möjligheter vi avser att man ska ha. Vi pekar inte ut några särskilda diagnoser eller sjukdomsgrupper, utan vi ska ta ett samlat ansvar för att se till att de lagar vi stiftar gäller alla i det här landet – med en speciell bevakning och kontroll, som jag har sagt, för de personer som kanske inte alla gånger har möjligheter att själva bevaka sina intressen fullt ut.

Anf. 9 ELINA LINNA (v) replik:

Fru talman! Självklart gäller hälso- och sjukvårdslagen alla personer, men när det gäller patienträttigheter har vi erfarenheter av att de är sämre inom den psykiatriska vården än inom den somatiska vården. Därför hade jag förväntat mig att denna proposition och denna lag skulle ha haft i alla fall något slags ambition att förbättra patientsäkerheten just för den grupp som det finns vetenskapliga bevis för har sämre patienträttigheter än den som drabbas av en somatisk sjukdom.

I till exempel § 2 i den nya lagen står det att patienten ska ges individuellt anpassad information om sina möjligheter att välja vårdgivare och utförare inom den offentligt finansierade hälso- och sjukvården. Jag tror alltså att man har dessa ambitioner, men i verkligheten är det inte möjligt för patienter med psykiatriska sjukdomar att utnyttja den valmöjlighet man här lovar.

Anf. 10 KENNETH JOHANSSON (c) replik:

Fru talman! Även § 2 i hälso- och sjukvårdslagen omfattar personer med psykiatriska problem, och att det står ”individuellt anpassad” betyder att man måste utforma och tillämpa på ett sådant sätt att mottagaren av informationen också har möjligheter att tillgodogöra sig den. Det är ett väldigt viktigt kommande arbete – jag instämmer gärna i det – för att se till att lagens tillämpning blir så som det är tänkt. Det ska läggas upp så att det går att leva upp till ”individuellt anpassad information”.

När det sedan gäller uppföljning och utvärdering är det också någonting som både propositionen och vi i utskottets övervägande lyfter fram. Det är ett jobb som regeringen aviserar att den ska göra, och då är det min absoluta utgångspunkt att de många gånger berättigade farhågorna att det är svårt att nå vissa grupper ska beaktas. Man får särskilt beakta dessa utsatta gruppers behov.

Anf. 11 CHRISTER ENGELHARDT (s):

Fru talman! I stora drag är vi överens i socialutskottets betänkande SoU7 *Stärkt ställning för patienten*. Utskottet ställer sig bakom de förslag som finns om att på olika områden bidra till att ytterligare förstärka patientens rätt inom hälso- och sjukvården. Det gäller bland annat vårdgaranti, fast vårdkontakt och förnyad medicinsk bedömning. Vi socialdemokrater har dock ett särskilt yttrande tillsammans med Miljöpartiet om missbruksfrågan, och jag vill därför mycket kort säga några ord om detta.

En person som missbrukar droger – alkohol eller narkotika – behöver stöd för att kunna sluta med sitt missbruk. Att bryta ett missbruk är inte lätt, och individen behöver oftast både motivation och ett kraftfullt stöd från omgivningen för att klara detta.

Fru talman! Samhället har allt att vinna på att förebygga missbruk när det är möjligt, men när missbruket är ett faktum anser vi socialdemokrater att det måste finnas möjlighet till vård och behandling. När viljan och motivationen finns där måste samhället kunna erbjuda de insatser som behövs.

Utredningen om patientens rätt i vården identifierade några områden som särskilt angelägna att åtgärda: tillgänglighet, samordning av olika vårdinsatser samt patientens delaktighet i vården.

Om man vill stärka patientens ställning på allvar måste man se de speciella problem som personer med missbruksproblematik har.

Mot denna bakgrund anser vi att det behöver införas en särskild vård- och behandlingsgaranti för människor med missbruksproblematik, alternativt att nuvarande vårdgaranti omformas för att också tydligt inbegripa människor med missbruksproblem. Den nuvarande vårdgarantin är inte anpassad för den behandling som missbruksproblem kräver, till exempel avgiftning, vårdplanering och samordning.

Fru talman! Människor med missbruksproblem är en särskilt utsatt grupp som behöver särskilt stöd. Hur tidsgränserna bäst utformas för att inbegripa avgiftning, vårdplanering och möjlighet till ökad valfrihet när det gäller behandlingsalternativ anser vi bör utredas.

Vi har i den socialdemokratiska gruppen tillsammans med Vänsterpartiet och Miljöpartiet träffat den statlige missbruksutredaren, som tittar på dessa frågor just nu, och vi ser fram mot de förslag som väntas i höst på detta område. Mot bakgrund av Missbruksutredningens pågående arbete avstår vi socialdemokrater från att reservera oss. Vi har emellertid för avsikt att noga följa frågan och förbehåller oss rätten att återkomma i ärendet.

Fru talman! Med det anförda yrkar jag bifall till förslaget i socialutskottets betänkande SoU7, *Stärkt ställning för patienten*.

Anf. 12 CECILIA WIDEGREN (m):

Fru talman! Det är ett ganska unikt beslut som riksdagen ska fatta i dag. Detta är ett betänkande där Sveriges riksdags sju partier i den fråga som för väljarna ett valår är den andra viktigaste frågan till stor del är överens om de förslag som vi lägger på riksdagens bord. Det är rätt unikt ett valår.

Jag hoppas också att vi när vi möts på barriaderna utanför det här rummet kommer att tydliggöra att vi tillsammans nu har stärkt patientens ställning. De förslag som alliansregeringen har presenterat för riksdagen är till stor del godkända av även Socialdemokraterna, Vänsterpartiet och Miljöpartiet.

Vi har länge i riksdagen haft makten att stärka patientens ställning. Men vi har inte fullgjort det. Nu möjliggör vi detta när vi lagfäster de garantier som vi länge har haft i verksamheten men som inte har varit lag.

Det här är självklart i många andra länder runt omkring oss. Men det har inte varit det i Sverige förrän nu. Det är faktiskt som så att vi till och med den 30 juni i år kommer att ha en begränsning i lagen som säger att patienten inte har rätt till behandling utanför sitt eget landsting. Den lagändringen gör vi först i år, 2010. Det är så att man ropar: Äntligen, fru talman, är den begränsningen för patienten borta ur lagen!

Det här är historiskt, för det finns inga följdmotioner till propositionen. Propositionen antas därmed enhälligt. Att oppositionen står och applåderar oss vore kanske mycket sagt, men vi får väl se när vi möts på barriaderna vad vi får för ljud i skällan.

Detta är en liten del i den rad av åtgärder som alliansregeringen presenterar för att stärka patientens ställning, inte bara på papperet utan också till innehållet.

Fru talman! Vi är överens om den gemensamma solidariska finansieringen av hälso- och sjukvården. Det ska komma via skatten. Men patienten har haft en alltför underordnad ställning i lagstiftningen. Det är det som vi nu förändrar i praktiken.

Ett av de viktigaste maktmedlen för patienten är information. Det är viktigt att möjliggöra att rättigheten inte bara finns i lagen, som vi nu fattar beslut om, utan också i information, så att man kan använda sin rättighet i praktiken. Det blir nu tydligt att landstingen ska se till att patienten utan extra kostnad för honom eller henne ska få vård hos en annan vårdgivare om landstinget inte uppfyller det som står i garantin. Landstingen ska dessutom åläggas att ge patienten individuellt anpassad information om garantin och rättigheterna. Detta är tyvärr någonting som ännu inte är praktisk verksamhet.

Jag ska läsa upp ett exempel som gäller Mikael Karlsson i Västsverige. Han hade behov av en fetmaoperation så sent som i december förra året. Han hade inte under ett års väntetid fått information från sjukhuset om att han kunde vända sig till ett annat sjukhus med kortare väntetid. Det är inte någonting som någon har sagt till mig, säger Mikael Karlsson i Västsverige. Jag skulle gärna ha åkt vart som helst för att få min operation utförd, tillägger han.

Sjukhusets respons på detta är att sjukhuset inte berättar för patienterna att de kan söka information någon annanstans, även om de får vänta mer än tre månader. Flera sjuksköterskor, som i det här fallet radion har pratat med, har medvetet hållit inne med information om dessa möjligheter eftersom man inte vill möjliggöra detta för patienten. Jag pratar om fjolåret, 2009. Det gäller någonting som förut inte har varit en rättighet i lag men som praxis har kopplat till vårdgarantin.

Nu blir det här en rättighet i lag. Dessutom tror jag att det är helt nödvändigt, för vi måste möjliggöra rättigheten fullt ut för patienten. Det är alliansregeringen som levererar denna skillnad.

Förutom att vårdgarantin fastställs i lag möjliggör vi också en fast vårdkontakt för den enskilde. För kroniker, äldre multisjuka, barn och många med komplexa sjukdomsbilder är det här en fantastisk möjlighet att få en handfast kontakt som hjälper en att slussas inom hälso- och sjukvården. Människor har olika behov i olika delar av livet och i olika livssituationer.

Självklart ska vården möjliggöra detta fullt ut. Nu lagfäster vi den här rättigheten. Du har rätt att få denna fasta vårdkontakt när du som patient vill. Det här ska vi se till att informera om. Det är otroligt viktigt för den enskilde i sjukvården. Dessutom utvidgar vi, fru talman, rätten till förnyad medicinsk bedömning vad gäller behandlingar. Det är också någonting som många patienter har efterfrågat, inte minst de som ofta rör sig inne i hälso- och sjukvården.

Det här är tydliga exempel på vad vi nu lagstiftar om via propositionen som en del i alla de åtgärder som alliansregeringen har jobbat med för att stärka patientens ställning. Jag vill också tydliggöra vad valfriheten har gett i reell maktförändring vad gäller att stärka patientens ställning. Annan lagstiftning har på detta område spelat en enorm roll för den enskilde patienten. Jag tar två tydliga exempel på detta.

Det ena är de barn och unga människor i Stockholmsområdet som har läs- och skrivsvårigheter. Logopedier, barn och föräldrar konstaterar nu

att de årslånga köer man tidigare har haft nu har gått ned till några veckor tack vare att vi införde och lagstiftade om patientval, vårdval i hälso- och sjukvården. Här står nu barnen, föräldrarna och logopederna och jublar över detta. Man har kunnat jobba med de här enorma köerna och förändrat deras längd från 24 månader till tre veckor.

Det andra tydliga exemplet där vi har lagfäst och möjliggjort detta är hörselområdet. Där har det gjort en enorm skillnad. I dag är det 1,3 miljoner människor som har hörselproblem, många äldre. Det har varit enorma köer för att få prova en hörapparat, även om man trodde att det skulle vara ganska jämbördigt med glasögon. Men Region Skåne har möjliggjort ett hälsoval, en rejäl maktförskjutning från systemet till den enskilde patienten. Man har pressat två år långa köer för hörapparater ned till fyra veckor. Nog sjutton har det här stärkt patienten i den enskilda situationen när man har behov av vård fullt ut! Det är fantastiskt vad reella rättigheter kan göra i praktiken när vi landar i konkret lagstiftning.

Fru talman! Jag yrkar bifall till propositionen och förslaget i utskottets betänkande. Det är glädjande att vi nu möter oppositionen på barrikaderna och är överens!

(Applåder)

Anf. 13 BARBRO WESTERHOLM (fp):

Fru talman! Det betänkande vi behandlar i dag och den proposition det handlar om, *Stärkt ställning för patienten*, är en del av alla de satsningar som regeringen har gjort och nu gör under den här mandatperioden i syfte att bättre tillgodose behov hos människor som behöver hälso- och sjukvård och omsorg. Här förändrar vi hälso- och sjukvårdslagen så att den blir tydligare i sin signal att patientens självbestämmande, patientens rättigheter och patientens säkerhet i vården att få en effektiv och säker vård ska stärkas. Det är något av ett paradigmskifte.

När hälso- och sjukvårdslagen kom 1982 hade vi en kollektivistisk syn på hur människors olika behov inom vården och omsorgen skulle tillgodoses. Nu ser vi att individernas situation måste tydliggöras. Ja, det finns faktiskt i hälso- och sjukvårdslagen en paragraf som förtjänar att påminnas om. Det handlar om att all hälso- och sjukvård, med några få undantag, är frivillig för patienten. Det är den enskilde som avgör om och när han eller hon vill söka vård för en åkomma. Det är också den enskilde som avgör om han eller hon vill ta emot en behandling eller inte. Och varje medborgare har enligt 2 kap. 6 § regeringsformen ett grundlagsskydd mot påtvingade kroppsliga ingrepp. Denna rättighet får under vissa villkor begränsas i lag. Sådana begränsningar finns till exempel i smittskyddslagen och lagen om psykiatrisk tvångsvård. Det här har funnits med hela tiden, men liksom tappats bort, och är väldigt aktuellt i dag.

Nu har vi det här paradigmskiftet och får nu genom propositionen och betänkandet en nationell vårdgaranti som regleras i lag. Vi får bestämda tidsgränser för väntetider, och patienten får information om möjligheten att välja vårdgivare. Precis som vi hörde i tidigare inlägg har mycket av det här funnits för patienterna men inte tydliggjorts.

Med rätten till fast vårdkontakt och att den fasta vårdkontakten kan samordna resurserna kring patienterna, inte minst multisjuka patienter,

tillmötesgår riksdagen i dag någonting som samtliga fackliga organisationer inom vård- och omsorgsområdet, pensionärsorganisationerna och några andra organisationer efterlyste i något som kallas för Almedalsmanifestet som kom 2004. Där sade man att det behövs en dirigent i vården för framför allt de multisjuka patienterna, och i dag fattar vi beslut om att så ska det kunna vara.

Detta med den förnyade bedömningen blir än viktigare i dag när vi kan göra så mycket mer inom medicinen med olika medicinska metoder och då det finns flera alternativ att välja på, kanske med olika nytta och olika riskprofil och som ter sig olika för olika individer. Då kan det vara av stort värde för patienterna att ha den här möjligheten när de ska fatta beslut, för de är ju delaktiga i beslutet om vilken behandling som ska väljas.

Som jag sade gäller hälso- och sjukvårdslagen alla. Att då börja ta ut speciella patientgrupper blir fel. Det ska göras i särskild ordning. Till exempel är människor med sällsynta sjukdomar en fråga som behandlas på EU-nivå. Där arbetar man med ett direktiv som vi sedan här i riksdagen kommer att ha att ta ställning till hur vi ska infoga i svensk lagstiftning. Sverige deltar väldigt aktivt i överläggningarna.

Det har också nämnts detta med genusperspektivet i vården. Vi började uppmärksamma att kvinnor fick annorlunda behandling än män och att kvinnor kom sämre ut på grund av detta. Ja, det fanns en del data, och de är viktiga att ta hänsyn till, men det är inte i den här lagen som vi ska göra det. Jag vill gärna nämna att jag så sent som i går hörde ett föredrag om att det visat sig att män inom psykiatrin kanske får sämre behandling än vad kvinnor får, så vi får nog inte ha ett enögt kvinnoperspektiv utan se till att båda könen behov blir tillgodosedda.

Vi måste också titta på hur det är med människor som kommer från andra länder till oss. I läkemedelsstatistiken börjar det lysa fram att människor som kommer från andra länder får en annorlunda behandling inom epilepsiområdet – ett snävt område, javisst, men det här är signaler som vi måste ta hänsyn till. Vi måste fråga oss om vi ger bästa behandling till alla och inte sårar ut en speciell grupp.

Det finns mycket mer att diskutera här, men jag ser det här betänkandet och den här propositionen som viktiga delar i hela det paket som regeringen har lagt fram och kommer att lägga fram under den här mandatperioden för att människor med olika hälsoproblem ska få den vård och den behandling som är bäst just för dem.

Med detta yrkar jag bifall till förslaget i betänkandet och avslag på reservationerna.

(Applåder)

Anf. 14 ANDERS ANDERSSON (kd):

Fru talman! Vi behandlar nu en proposition som handlar om stärkt ställning för patienten och ett betänkande som det finns en stor enighet om i socialutskottet och, hoppas jag, också här i kammaren. Men så har det inte alltid varit. Kenneth Johansson pekade i sitt inlägg på att riksdagen vid hela 14 tillfällen har voterat om grunderna för att stärka vårdgarantin och se till att vårdgarantin kan vara ett medel för att stärka patientens ställning i sjukvården. Mot den bakgrunden välkomnar jag den enig-

het som vi har om betänkandet och den enighet som riksdagen förhoppningsvis kommer att ge uttryck för.

För mig som kristdemokrat är alltid utgångspunkten att sjukvården är till för patienten och inte tvärtom. Systemen ska vara underordnade de behov och uppgifter som ska lösas, och vården ska vara patientstyrd för att kunna ge trygghet både för patienten och för de anhöriga. Patienternas behov och önskemål ska styra hur sjukvården formas. Det är just därför som vi ständigt måste söka nya lösningar för att stärka patientens ställning i vården. Jag vill tro att alla partier, när man började föra samtal om vårdgarantin, också hade den ambitionen. Sedan kan vi notera att det ändå under mycket lång tid hände mycket lite. Patienterna satt kvar i väntrummet. Sverige utmärkte sig under lång tid internationellt som ett land med hög medicinsk kompetens, men det var ständiga bottennoteringar vad gällde tillgänglighet.

Det finns många orsaker till vårdköerna. Vi har under årens lopp sett hur de har redovisats, och vi kan tyvärr också i närtid ibland få redovisning av dessa. Anledningarna varierar mellan sjukvårdshuvudmännen och landstingen, men det är inte acceptabelt med väntetider utöver dem som vi med vårdgarantin har lagt fast. Jag vet av erfarenhet, som jag har påpekat här i kammaren tidigare, att vi i mitt hemlandsting, Kalmar län, lyckades att gå från en bottenplacering till medaljplats när det gäller både tillgänglighet, korta vårdköer och sjukvårdsekonomi.

Fru talman! Om vi då gör en tillbakablick på vad som har hänt under föregående mandatperioder kan vi notera att under de tolv år som Socialdemokraterna med stöd av Vänsterpartiet och Miljöpartiet regerade kunde vi tyvärr inte se någon verklig förändring vad gällde väntetider och köer i Sverige generellt. Till och med statistiken och inrapporteringen från landstingen är bristfällig så långt fram som till år 2006, då vi började studera väntetiderna, vilket gör jämförelser i dagsläget svåra. Tyvärr tvingas man nog konstatera att de upprepade löftena och målsättningarna under de tolv åren med den förra regeringen oftast ekade tomt.

Vändningen, när vi studerar tillgänglighet och korta vårdköer, kom i och med att alliansregeringen vågade tänka nytt och lyfta fram det som socialministern kallade kömiljarden. För patienterna var det en välkommen vändning efter ständiga löften om förbättringar.

Kömiljarden fungerar som en morot, vilket vi framhåller i betänkandet. Denna morot i systemet har gjort att kliniker på enskilda sjukhus och vårdavdelningar har klarat av att infria de löften som finns. Vi kan se att kömiljarden har haft en mycket positiv effekt för utvecklingen när det gäller tillgänglighet för patienterna.

Fru talman! Den proposition vi har att ta ställning till visar att regeringen vill se till att alla patienter, oavsett i vilken del av landet man bor, ska känna att de har en tydlig rätt att få vård i rimlig tid. Vårdgarantin blir en varaktig del i den trygghet som sjukvårdshuvudmän, landsting och regioner ska ta ansvar för. Jag tror att detta är en naturlig utveckling, och jag är övertygad om att den proposition och det betänkande vi behandlar har ett brett stöd hos allmänheten.

Med de synpunkter som framförts i socialutskottets betänkande finns det en långsiktig satsning på att göra sjukvården mer tillgänglig. Vi tar tydliga steg mot det som måste vara det övergripande målet – en köfri sjukvård. Den enda väntan på vård och behandling som är acceptabel i

min framtidsvärld är den som är medicinskt motiverad. Alla andra köer ska arbetas bort. Vi ska på det sättet bidra till att patienterna får ökad trygghet och höjd kvalitet i vården och bemötande med patientfokus.

Fru talman! Jag yrkar bifall till socialutskottets förslag i betänkandet. Jag ser att den proposition som regeringen lagt fram är ytterligare ett steg där vi lyfter in patientens makt och ställning och i olika delar ser till att hela landet omfattas av denna rättighet.
(Applåder)

Anf. 15 THOMAS NIHLÉN (mp):

Fru talman! Det här betänkandet behandlar regeringens proposition om stärkt ställning för patienten, vårdgaranti, fast vårdkontakt och förnyad medicinsk bedömning.

Miljöpartiet har valt att ställa sig bakom utskottets förslag i betänkandet och har därför inte heller skrivit någon följdmotion. Jag yrkar således bifall till utskottets förslag.

Vi har däremot skrivit ett särskilt yttrande tillsammans med Socialdemokraterna som tar upp frågan om en vård- och behandlingsgaranti för missbrukare. Vi valde att inte skriva en motion i detta ärende eftersom det pågår ett arbete om detta i Missbruksutredningen.

Regeringen lyfter fram frågan om vikten av stärkt ställning för patienten. Utredningen om patientens rätt i vården identifierade några områden som särskilt angelägna att åtgärda. Det gäller tillgänglighet, samordning av olika vårdinsatser liksom patientens delaktighet i vården.

Patienter med flera diagnoser och komplicerade vårdbehov har ofta sämre förutsättningar att ta aktiv del i sin vård. Om man på allvar vill stärka patientens ställning måste man även uppmärksamma de speciella problem som personer med missbruksproblematik har. Missbrukande människor är en särskilt utsatt grupp som därmed behöver särskilt utformat stöd. Det är en grupp som ofta har komplexa vårdbehov men i alltför liten utsträckning får tillgång till vård och behandling. Inte sällan får de också sämre somatisk vård på grund av sina missbruksproblem.

Missbruk är ett allvarligt problem som får följdverkningar, inte bara för individen utan för föräldrar, barn och andra anhöriga. Narkotikamissbruk leder ofta till olika former av kriminalitet, vilket drabbar även andra människor. Sammantaget är de samhällsekonomiska kostnaderna mycket höga för gruppen missbrukare.

Fru talman! Samhället har allt att vinna på att förebygga missbruk när det är möjligt, men för dem som ändå hamnar i ett missbruk måste en trygg och säker behandling och vård finnas lätt tillgänglig. När viljan och motivationen finns där måste samhället kunna ge de insatser som behövs. Tyvärr ligger ofta kortsiktigt ekonomiskt tänkande i vägen för tidiga insatser.

Missbrukande människor behandlas dess värre ofta som andra klassens människor i vårt samhälle. De eller anhöriga ska inte behöva kämpa sig till sådan hjälp som för andra är självklar. De missbrukandes rätt till vård och behandling är i dag en av de svagaste länkarna i vårdapparaten, och därför måste denna grupp lyftas fram speciellt. Vi anser därför att det behöver införas en särskild vård- och behandlingsgaranti för människor med missbruksproblematik.

Ett alternativ kan vara att nuvarande vårdgaranti omformas för att också tydligt inbegripa att människor med missbruksproblem ska ha rätt till vård och behandling. Den nuvarande vårdgarantin är inte anpassad för den vård och behandling som missbruksproblem kräver, till exempel avgiftning, vårdplanering och samordning med kommun och landsting.

Hur tidsgränserna bäst ska utformas för att inbegripa avgiftning, vårdplanering och möjlighet till ökad valfrihet när det gäller behandlingsalternativ bör utredas. Vi har därför för avsikt att noga följa frågan och förbehåller oss rätten att återkomma i detta ärende.

Anf. 16 GÖRAN THINGWALL (-):

Fru talman! Först vill jag ge en eloge till utskottet som lägger fram ett i princip enhälligt betänkande. Det är skönt att utskottet inte gör partipolitik av allt utan stöder patientens rätt att själv välja sjukvård. Precis som Anders Andersson sade är sjukvården till för patienten.

När utskottet nu vill stärka patientens ställning och rätten att själv välja sjukvård är det lite motsägelsefullt att samma utskott tidigare fattat ett beslut där patienten inte får denna rätt. Jag tänker på lagen om ersättningsetablering för vissa privata vårdgivare. Den medför att en stor grupp patienter förmenas en typ av vårdgivare som sakta kommer att försvinna från sjukvården efter att ha funnits under lång tid. Det handlar om en väletablerad och väldokumenterad grupp som jobbar enligt de principer som nu används vid genomförandet av vårdvalssystem runt om i landet. Vi har hört att tillgänglighet i sjukvården ska vara en självklarhet, och det är något som denna grupp står för. Det hela är märkligt, och jag kan inte låta bli att kommentera det.

Enligt hälso- och sjukvårdslagen har man rätt att välja läkare. Då måste vi rimligtvis se till att en stor grupp patienter, i nuläget ca 300 000, får denna rätt. Tidigare var patienterna fler, men denna typ av vårdgivare försvinner sakta i och med stigande medelålder.

När debatten går hög om självbestämmande vid livets slut kan jag inte låta bli att göra ett inlägg. Att man i livets slutskede inte ska kunna få hjälp av sjukvården att bestämma över när och hur man vill dö stärker knappast patientens ställning i vården.

Jag återkommer till det den 7 april när betänkandet kommer upp till debatt i kammaren.

Jag tycker att det är frapperande att man inte tar upp det i ett sådant här betänkande. Det handlar mycket om vårdgaranti, men det är självklart att man vid livets slut, vilket måste vara den största högtidsstunden, ska få vara med och bestämma hur det ska gå till. Att Lars-Olov Hammergård var tvungen att ta sitt eget liv och inte kunde få hjälp av sjukvården i en sådan stund går inte ihop med patientens rätt till en stärkt ställning.

Jag hoppas att kammaren kommer att ta ställning i det svåra men viktiga beslutet om självbestämmande när det gäller hur man vill dö.

För den som vill titta ytterligare på detta vill jag nämna hemsidan rtvd.nu. Det står för Rätten till en värdig död. Jag blev ordförande där för ett tag sedan.

Överläggningen var härmed avslutad.
(Beslut fattades under 13 §.)

6 § Etisk bedömning av nya metoder i vården

Föredrogs
socialutskottets betänkande 2009/10:SoU8
Etisk bedömning av nya metoder i vården (prop. 2009/10:83).

Anf. 17 KENNETH JOHANSSON (c):

Fru talman! Ett enigt socialutskott ställer sig bakom regeringens proposition 2009/10:83 *Etisk bedömning av nya metoder i vården*.

I propositionen föreslås att en ny paragraf införs i hälso- och sjukvårdslagen. Innan en ny diagnos- eller behandlingsmetod som kan ha betydelse för människovärde och integritet börjar tillämpas i hälso- och sjukvård ska vårdgivaren se till att metoden har bedömts ur individ- och samhällsetiska aspekter. Lagförslaget föreslås träda i kraft den 1 juli 2010.

För att bredda utskottets beslutsunderlag har vi under utskottsbehandlingen bjudit in Socialstyrelsens generaldirektör Lars-Erik Holm och Daniel Tarschys som är ordförande i Smer, Statens medicinsk-etiska råd.

Utskottet delar regeringens uppfattning att nya diagnos- och behandlingsmetoder bör införas på ett ordnat och öppet sätt, liksom att det behövs vägledning i form av allmänna råd från Socialstyrelsen när det gäller hur den etiska bedömningen ska göras.

Vi instämmer också i att Smer bör ha det huvudsakliga nationella ansvaret avseende innehållet i bedömningarna och vägledning i etiska frågor.

Med anledning av den motion som har lämnats från s, v och mp och som redovisas i utskottsbetänkandet har utskottet gjort ett förtydligande för att undvika missförstånd.

Jag yrkar å hela socialutskottets vägnar bifall till förslaget i betänkande SoU8.

(Applåder)

Överläggningen var härmed avslutad.

(Beslut fattades under 13 §.)

7 § Betalningsansvaret för underårigas avgifter inom hälso- och sjukvården och tandvården

Föredrogs
socialutskottets betänkande 2009/10:SoU9
Betalningsansvaret för underårigas avgifter inom hälso- och sjukvården och tandvården (prop. 2009/10:88).

Anf. 18 ELINA LINNA (v):

Fru talman! Jag tror att det här är rekord i socialutskottets historia. Vi behandlar tre betänkanden i följd, och vi är i stort sett överens när det gäller alla betänkandena. Jag hoppas att det inte blir en vana.

Vänsterpartiet välkomnar propositionen *Betalningsansvaret för underårigas avgifter inom hälso- och sjukvården och tandvården*. Det är

bra att vi nu får en lagstiftning som garanterar att vårdavgiften kan tas ut av patientens förmyndare om patienten är under 18 år. På så sätt rättar vi till en brist i lagstiftningen som har inneburit att tusentals barn vid 18 års ålder upptäcker att de har skulder till landstinget. Förmyndaren som inte har betalat avgiften har som regel varit föräldrarna.

Enligt FN:s konvention om barns rättigheter är det föräldrarna som ska ha det fulla ansvaret för barnen. Vuxna ska se till att barnens bästa alltid är vägledande. Barn har som regel inte heller beslutanderätt om sina egna tillgångar; därför bör barn inte heller kunna drabbas av skulder som de inte kan betala. Konsekvenserna för barnen kan vara att de inte kan teckna hyresavtal och telefonabonnemang eller låna pengar när de blir vuxna. Vänsterpartiet anser att inga barn ska behöva börja sitt vuxna liv med skulder.

Fru talman! Vänsterpartiet anser att lagen är bra men har en avgörande brist. Lagstiftningen verkar inte retroaktivt. Den gäller alltså inte barn som redan är skuldsatta.

Hur många barn är det vi talar om? Barnombudsmannen har genomfört en enkätundersökning som visar att 12 000 barn har skulder till landsting och regioner. Barnombudsmannen besökte socialutskottet i går, och vi fick då höra att sex landsting och regioner fortfarande kräver barnet på betalning efter att han eller hon har fyllt 18 år. Majoriteten av landstingen gör alltså inte detta, men sex landsting och regioner gör det. Det är självklart inte bra.

Enligt Datainspektionens rapport *Skuldsatta barn – Hanteringen av underåriga gäldenärer hos inkassoombuden* finns det drygt 79 500 pågående kravärenden mot personer som var underåriga då skulden uppkom. 63 000 av ärendena rör barn och ungdomar som fortfarande är underåriga. Dessa barns skulder är av både privaträttslig och offentlig-rättslig karaktär, men de offentlighetsrättsliga fordringarna tycks utgöra en mycket stor del av fordringarna mot barn enligt Datainspektionen. Där finns bland annat debitering av avgifter på grund av uteblivna besök för tand- och sjukvård. Fastän vi nu får en lagstiftning som ser till att avgifter för uteblivna besök hos tandläkaren kommer att tas från förmyndaren kommer alltså ett stort antal ungdomar att ha skulder till landstingen. Kravbrev kommer som en obehaglig överraskning efter 18-årsdagen för många av dessa ungdomar.

Det är därför, fru talman, som Vänsterpartiet anser att regeringen bör ta upp förhandlingar med Sveriges Kommuner och Landsting i syfte att alla kommuner, landsting och regioner avskriver barns skulder för att förhindra att barn ärver skulder när de fyller 18 år.

Jag avslutar med att yrka bifall till vår reservation.

Anf. 19 CHRISTER ENGELHARDT (s):

Fru talman! Barns och ungas skuldsättning är rent allmänt ett stort samhällsproblem. När Datainspektionen genomförde en enkätundersökning 2008 pågick nästan 80 000 kravärenden mot personer som var underåriga då skulden uppkom. Av dessa gällde ca 63 000 ärenden unga som fortfarande var underåriga när frågan behandlades.

Fru talman! Det är en stor samsyn mellan partierna om att samhället bör ha ett ansvar och ett regelverk för detta. Vi socialdemokrater välkomnar de föreslagna lagändringarna och anser att barns skuldsättning på

alla sätt bör motverkas eftersom det med största sannolikhet leder till problem när barnet blir myndigt.

Skulderna kan resultera i inkassokrav, indrivning och betalningsanmärkningar vilket gör det svårt att få lägenhetskontrakt, telefonabonnemang, lån på banken och så vidare.

Fru talman! Barn måste därför i möjligaste mån kunna gå in i vuxenlivet utan skulder. Det är därför angeläget att vi nu kan ta ett viktigt steg på hälso- och sjukvårdens område så att barn och unga inte skuldsätts för avgifter inom hälso- och sjukvården och tandvården på grund av att föräldrarna underlåter att betala avgifterna.

De föreslagna lagändringarna medför att vårdavgifter och avgifter med anledning av att patienter uteblir från avtalade besök ska tas ut av föräldrarna om patienten är under 18 år.

Utskottet delar regeringens bedömning att det ska vara möjligt att göra undantag från huvudregeln att förmyndare är betalningsansvariga för den underåriges avgifter. Avgiften ska således kunna tas ut av den underårige om det finns särskilda skäl.

Fru talman! Det finns en socialdemokratisk motion från en enskild ledamot om ungas skuldsättning på grund av vårdavgifter som vi socialdemokraterna anser täcks in i betänkande SoU9 *Betalningsansvaret för underårigas avgifter inom hälso- och sjukvården och tandvården*.

Därmed är vi nöjda för vår del, och jag yrkar med det anförda bifall till socialutskottets förslag i betänkande SoU9.

(Applåder)

Anf. 20 MAGDALENA ANDERSSON (m):

Fru talman! Som övriga säger här: Lagen är välkommen! Det säger kronofogden, Barnombudsmannen och Datainspektionen – samma datainspektion som uppskattar att det är ungefär 80 000 minderåriga som är registrerade hos inkassoföretag för obetalda räkningar. För ungefär 15 procent av dem, alltså 12 000, handlar det om obetalda vårdavgifter som landstinget kräver genom inkassoförfarande och som en del landsting låter bli liggande tills barnen blir 18 år och allting briserar.

Man ska vara lite rättvis och säga att det inte är alla 21 landsting som gör så, utan det är ett fåtal. Det är ju landstingen som äger skulderna. Det finns landsting som har fattat beslut om att avskryva skulderna.

Det är klart att det kan bli tuffa konsekvenser för den som är nyss fyllda 18 och som plötsligt får skulder som man inte har haft en aning om att man har. Man har inte haft en aning om att föräldrarna har struntat i att betala. Detta kan ge stora problem när man i ett slag ska vara vuxen och ha ett vuxenliv med allt vad det innebär av krediter, telefon, banklån, hyreskontrakt och annat. Det är som upplagt för problem.

Jag skulle vilja påstå att problemet med skuldsatta ungdomar som är omyndiga eller som precis har blivit myndiga och hamnar hos fogden är ett gissel som ökar i omfattning. Det är alldeles för lätt att skuldsätta sig, till exempel genom sms-ansökan till företag som inte kollar kreditvärdigheten eller genom mobiloperatörer där man kan teckna både ett och tre abonnemang utan att ha en krona i inkomst.

Datainspektionen har gjort en utredning som visar att fordringarna avser bland annat skolfoton, prenumerationer, postordervaror, bredband, telefoni och fritidsaktiviteter som ridning, tennis och kurser hos studie-

förbund. Andra fordringar handlar om sjukvård, tilläggsavgifter i kollektivtrafiken, parkeringsböter, el- och renhållningsavgifter, bostadshyror, ej återlämnade biblioteksböcker, hundskatt och skadestånd på grund av brott.

Allt detta löser vi naturligtvis inte genom denna lagändring eftersom den handlar om det som samhället kan göra i form av vårdavgifter. Det är ändå viktigt att vi fattar beslutet.

Egentligen, fru talman, är det inte landstinget som skuldsätter barnen. Det är föräldrar som struntar i att betala räkningar som gäller deras egna minderåriga barn och som därmed försätter sina egna barn i en mycket svår situation. Föräldrar är målsmän och ansvariga för sina minderåriga. Om inte föräldrarna betalar läkarräkningar och annat är det de som skuldsätter sina barn. Det är inte landstinget som gör det. Vi måste ha den distinktionen klar för oss. Det är föräldrarnas ansvar.

Men konsekvensen för de här föräldrarnas barn är att de får ansvara för föräldrarnas oansvariga handlande. Nu ändrar vi fyra lagar och bestämmelser så att skulden läggs på nonchalanta föräldrar som inte betalar sina omyndiga barns räkningar, och inte på barnen. Det är bra, för så här ska det förstås inte vara. Minderåriga ska inte behöva fira sin 18-årsdag och myndighetsdag med krav på obetalda sjukhus- och tandläkarräkningar som kommer med ett brev på posten. Hädanefter blir det vårdnadshavaren som blir betalningsansvarig, och inte barnet.

Med detta, fru talman, yrkar jag bifall till utskottets förslag.
(Applåder)

Anf. 21 MARIA KORNEVIK JAKOBSSON (c):

Fru talman! Vad ska man säga nu då, när föregående talare så varmt har talat om denna fråga som är så oerhört viktig? Vi hörde att vi är överens. Det finns en liten reservation från Vänsterpartiet, men för övrigt är vi eniga i denna viktiga fråga.

Det är precis som föregående talare har sagt självklart att det är föräldrarna som ska bära ansvaret för sina barn. Det är också viktigt ur demokratisynvinkel att man inte ärver sina föräldrars skulder. Det är någonting som man i vanliga fall inte beivrar – att barn ska ta över de misstag som föräldrarna har satt i sjön.

Jag känner till en tjej som fyllde 18 år som har en mormor och en morfar som hade öppnat ett personkonto – ett vinstsparkonto – till flickan och satt in några hundralappar i månaden, bland annat därför att flickans föräldrar inte hade det så alldeles enkelt. Dessutom blev flickan familjehemsplacerad. De pengar som morföräldrarna sparade var bland annat till för körkort för flickan. När hon fyllde 18 år knep kronofogden vartenda öre därför att det var hennes konto och hon var skyldig pengar. Det handlade inte bara om vårdavgifter, utan det var också bilar och jag vet inte allt.

Det här känns inte okej. Vad levererar vuxenvärlden, och vad levererar samhället till barn som känner glädje över att nu få ta körkort för de pengar som mormor och morfar har sparat? Det är inte okej. Äntligen gör vi det här!

Fru talman! Man kan lite grann spekulera i vem som kom på tanken från början att det skulle vara så här. Men det ska vi väl inte ge oss in i nu.

*Betalningsansvaret för
underårigas avgifter
inom hälso- och sjuk-
vården och tandvården*

Vi har i Centerpartiet haft motioner på våra stämmor i dessa frågor, så vi är jätteglada, fru talman, för att det här äntligen kommer.

Jag kan sympatisera lite med Elina Linnas idé om att det skulle vara bra om man hittade någon lösning också för dem som råkar ut för detta nu under det sista halvåret, när det bara är några månader kvar. Men jag är glad att vi har fått det här i hamn, och jag hoppas på att de landsting som har detta i sitt system tittar på det och självmant stryker det, precis som Barnombudsmannen säger. Nu blir detta lag, men fram till dess skulle det vara tacknämligt om det gick att genomföra redan nu.

Med detta, fru talman, yrkar jag bifall till utskottets lagförslag och avslag på reservationen.

(Applåder)

Anf. 22 SOLVEIG HELLQUIST (fp):

Fru talman! Jag är den femte talaren, och alla är eniga. Vad ska jag säga som är nytt? Jag känner mest att jag håller med alla som finns i kammaren nu.

Jag kan berätta att det finns aktörer som har varit mycket på banan, till exempel Barnombudsmannen, Konsumentverket och rikskronofogden. Jag såg på nätet i går att man i ett utskick till de landsting som inte har tagit kontakt med sina inkassoföretag eller inte återfört skulden på föräldrarna har uppmanat dem att släppa kraven på de barn som de har satt i skuld. Här kan man agera på olika sätt inom landstingen. Detta är *en* del. Det gäller tyvärr mitt eget landsting Västernorrland, och jag hoppas att man där vidtar mått och steg för att barn inte ska vara skuldsatta.

Det här är ett välkommet lagförslag. Vi tackar de aktörer som har uppmärksammat oss politiker på den här gluggen. Jag är väldigt glad att vi är överens om att barn inte ska ha skulder när de går ut i vuxenvärlden. Det ska inte vara så att föräldrarna har vingklippt dem när de är beredda att flyga ut i vuxenlivet.

(Applåder)

Anf. 23 ANDERS ANDERSSON (kd):

Fru talman! Jag är glad över den enighet som proklamerats i olika inlägg. Detta är ett uttryck för ett barnperspektiv och för respekt för varje barns möjlighet att starta i livet utan att ha en ryggsäck med sig som några andra av oförstånd har lagt stenar i. Det är därför som jag tycker att det är bra att propositionen finns. Det är också bra att socialutskottet har kunnat samlas till ett betänkande som innebär att vi sätter ned foten i den här frågan.

Under senare år har det uppmärksammat hur barn tvingas gå in i vuxenlivet med skulder som är orsakade av föräldrarnas oförstånd. Det har handlat om återbetalningskrav och svårigheter att teckna avtal för bostad, mobilabonnemang eller annat. Detta är inte rimligt. Föräldrars kortsiktiga ekonomiska handlanden kan skapa en hopplös start i livet för barn. Det är något som vi med det här förslaget från regeringen vill sätta punkt för. Vi vill skapa ett utropstecken för att barn ska kunna starta på likvärdiga villkor.

Det har fattats ett antal beslut för att förhindra att föräldrar tecknar avtal som sätter barnen i skuld, registrerar fordon eller annat som gör att

barn omedvetet blir skuldbelastade och sedan upptäcker det på sin 18-årsdag.

Nu talar vi om den situation där obetalda avgifter för tandvård och hälso- och sjukvård eller uteblivna inbokade besök innebär att barn blir skuldsatta i ett antal landsting, ungefär hälften. Syftet är att vi från och med den 1 juni 2010 ska sätta punkt för denna skuldsättning av barn. Jag välkomnar därför Socialdepartementets och socialministerns förslag som ser till att vi får en lagstiftning som ger alla barn en likvärdig start i livet.

Det är min slutsats att vi fram till den 1 juni får vädja till våra kolleger – vi som finns här i riksdagens kammare har kolleger i landstingen – att inte försätta barn i skuld och så långt möjligt avskriva befintliga skulder. Den möjligheten finns, och jag tycker att den ska nyttjas.

Fru talman! Med dessa reflexioner på betänkandet och propositionen vill jag yrka bifall till förslaget i socialutskottets betänkande vad gäller betalningsansvar för underårigas avgifter inom hälso- och sjukvården och tandvården.

(Applåder)

Överläggningen var härmed avslutad.
(Beslut fattades under 13 §.)

8 § Svenskundervisning för invandrare i folkhögskola

Föredrogs

utbildningsutskottets betänkande 2009/10:UbU14

Svenskundervisning för invandrare i folkhögskola (prop. 2009/10:68).

Anf. 24 ROSSANA DINAMARCA (v):

Fru talman! Den här dagen verkar gå i samförståndets tecken här i riksdagen. Det blir kanske lite så i den här debatten också.

Jag vill börja med att yrka bifall till vår reservation i det här betänkandet.

Vänsterpartiet föreslog redan för fem år sedan i en motion att folkhögskolorna skulle ges rätt att bedriva utbildning i sfi. Det vann gehör både i utskottet och här i riksdagen. Därför är vi väldigt nöjda med att det nu äntligen blir verklighet.

Vi har dock en liten invändning. Den handlar om att man ska överlämna myndighetsutövning som hör till rektors uppgifter till den som har fått uppdrag att anordna vuxenutbildningen. Vi vänder oss emot det eftersom det inte ställs samma krav på eventuella rektorer i den privata sektorn som i den offentliga. Av erfarenhet vet vi att den privata sektorn inom utbildningsväsendet redan är dålig på att anställa behöriga och utbildade lärare. Jag håller för troligt att detta inte kommer att vara ett undantag. Det går ut över kvaliteten, och det drabbar dem som studerar.

Jag tycker inte att majoriteten i betänkandet svarar på varför inte samma krav på att rektorer ska genomgå obligatorisk rektorsutbildning ska gälla även privata utbildningsföretag. Nu finns det tre borgerliga ledamöter uppsatta på talarlistan efter mig, och jag hoppas att jag ska få svar i den delen.

Prot. 2009/10:94
24 mars

*Betalningsansvaret för
underårigas avgifter
inom hälso- och sjuk-
vården och tandvården*

*Svenskundervisning
för invandrare
i folkhögskola*

Anf. 25 FREDRIK SCHULTE (m):

Fru talman! Ska alla skolor få ha en rektor? Ska vi öppna för mångfald och större valfrihet för invandrare att även få gå på folkhögskolor och läsa svenska för invandrare eller sfi som det oftast brukar kallas?

Det låter ganska självklart, men riktigt så självklart är det inte. Därför lägger vi i den borgerliga alliansen, här med stöd av Socialdemokraterna och Miljöpartiet, fram två förslag som ska förändra och modernisera lagstiftningen på de här punkterna. Men, fru talman, det hindrar inte Vänsterpartiet från att tycka annorlunda.

Vi vet att det svenska språket är en väldigt viktig faktor för att invandrare ska integreras i det svenska samhället. Lär man sig inte språket får man svårt att hävda sig på arbetsmarknaden. Just därför har vi sfi-undervisning för att erbjuda alla nyanlända invandrare möjligheten att lära sig språket och få en chans att skaffa sig ett jobb på den svenska arbetsmarknaden. Av samma anledning är det också oacceptabelt att sfi-undervisningen fungerar så dåligt som den gör. Det har inte minst Riksrevisionen konstaterat i en rapport som kom för ungefär två år sedan.

Det har tyvärr varit så under mycket lång tid, nästan sedan sfi inrättades 1965. Det är oacceptabelt, och därför är det mycket positivt att vi har en borgerlig regering som har börjat engagera sig i de här frågorna och som har gjort väldigt mycket för att stärka sfi-verksamheten.

Vi har inrättat en försöksverksamhet med en sfi-bonus för dem som klarar undervisningen. Vi har inrättat nationella prov så att man kan säkerställa att de som går undervisningen också får rätt kunskap. Vi har gjort otydliga mål tydliga. Vi håller på att utreda en tidsbegränsning på tre år för dem som deltar i sfi så att de inte kan hålla på i all evinnerlighet. Vi har genomfört sfi-läraryft och stärkt lärarkompetensen. Vi har förstärkt den nationella inspektionen och granskningen av sfi. Och från hösten kan man för första gången läsa till sfi-lärare på Stockholms universitet.

Vi har alltså gjort en rad förbättringar och förstärkningar av sfi-undervisningen, och nu kommer ytterligare en sådan, nämligen att undervisningen även ska få bedrivas på folkhögskolor. Det handlar om att hitta fler vägar och sätt för människor att tillägna sig det svenska språket. Det är inte alltid som kommunerna är bäst lämpade för att bedriva den verksamheten. Det finns fler aktörer som kan vara intressanta för uppdraget.

Vi har olika typer av invandrare som kommer hit till Sverige. Det är allt från välutbildade läkare från Iran till analfabeter från Somalia. Då är det viktigt att vi har en utbildningsverksamhet som riktar sig till alla och som är bred. Folkhögskolornas form och pedagogik är positiva för många, och därför är det bra att vi nu lägger fram det här förslaget. Folkhögskolorna har redan kurser som motsvarar sfi-undervisning. Varför inte använda någonting som redan finns?

Vi har långt ifrån kommit hela vägen fram. Det finns fortfarande många brister i sfi-undervisningen, men vi vill noggrant följa utvecklingen och inte slå oss till ro. Däremot kan man konstatera att vi har gjort mycket i de här frågorna. Vi har visat ett engagemang i sfi-frågorna från den borgerliga alliansens sida, vilket man tyvärr inte kan säga om föregående regeringar och om socialdemokratin. Det speglas också lite i att socialdemokratin inte deltar i den här debatten.

Fru talman! Vi har också i det här betänkandet förslag om att man inom komvux ska få möjligheten att hos de privata utförarna ha rektorer. Precis som inom sfi-undervisningen finns det ett behov av individualisering. Det är inte alltid så att kommunerna är de som är bäst på att tillhandahålla utbildning. Då erbjuder de fristående aktörerna inom komvux ett positivt alternativ. Man erbjuder en mångfald.

Precis som friskolorna ger de fler vägar för människor som vill fortbilda sig. De får precis som friskolorna inom grund- och gymnasieutbildningsväsendet sätta betyg, men de får inte ge ut betyg och de får inte stänga av elever som inte sköter sig. Faktum är att de inte ens får ha rektorer. Det är en ganska märklig ordning, kan man tycka. Och det är det också. Det beror på att lagstiftningen helt enkelt inte har hängt med. Därför föreslår vi från den borgerliga alliansen, med stöd av Socialdemokraterna och Miljöpartiet, att även de här, som man skulle kunna kalla dem, komvuxfriskolorna ska få möjligheten att precis som alla andra skolor få ha rektorer.

Det handlar för det första om att undanröja formella hinder att bedriva verksamheten så att resurserna kan riktas dit där de behövs bäst. Vem tjänar på att vi har skolor som inte får fatta självklara beslut som de borde få göra och som alla andra skolor får göra? De måste i stället gå till kommunen för att få de sakerna avklarade.

För det andra handlar det om att skapa en tydligare ansvarsfördelning. På en skola är det en rektor som ska vara ansvarig för verksamheten. Om man har undervisning i skolan och lärare från samma skola sätter betygen är det också rimligt att det är den skolan som ger ut betygen. I stället är det i dag kommunerna som gör det. Det är en ganska märklig ordning. Har man gått på en skola, fått undervisning där och blivit betygsatt där är det också från den skolan som man ska få betygen.

För det tredje innebär även regeringens förslag att komvuxfriskolorna får samma befogenheter som alla andra skolor att tillfälligt stänga av elever som på olika sätt stör undervisningen. I dag måste man fatta ett beslut i kommunen för att det ska bli verklighet. Det är ganska uppenbart att det är de som jobbar på plats som är mest lämpade att fatta den typen av beslut.

Det är alltså en självklar modernisering av lagstiftningen som vi alla är överens om – Moderaterna, Folkpartiet, Kristdemokraterna, Centerpartiet, Socialdemokraterna och Miljöpartiet, men alltså inte Vänstern.

Om man läser Vänsterns reservation, vilket är ganska intressant att göra, kan man konstatera att de använder tre argument för att inte gå med på det här.

Man säger först och främst att det här försämrar rättssäkerheten för de studerande. På vilket sätt försämrar rättssäkerheten av att fristående komvuxskolor får samma befogenheter som alla andra skolor? Borde inte rättssäkerheten bli bättre? Eller menar Vänsterpartiet att det bara är i komvuxvärlden, där det är kommunerna som utfärdar betygen och där det är kommunerna som fattar ordningsbeslut och disciplinära beslut i skolorna, som rättssäkerheten gäller? Varför skulle det över huvud taget bli mindre rättssäkert? Det framgick inte i Rossana Dinamarcas anförande eller i reservationen.

Faktum är, fru talman, att jag tror att det här bara är ett svepskäl. Jag tror att det bara är ett svepskäl för Vänsterpartiet att egentligen tycka det som de alltid tycker, nämligen att de är emot friskolor. Här har vi ett förslag som moderniserar lagstiftningen och som ger komvuxfriskolor samma rättigheter som alla andra skolor, och då sätter sig Vänsterpartiet på tvären. Om man tänker efter lite inser man att det faktiskt är så att Vänsterpartiet ju inte tycker om att skolor sätter betyg över huvud taget, och de tycker inte särskilt mycket om att skolor över huvud taget ger elever disciplinära tillrättavisanden. Mot ljuset av det är det ganska självklart att man gör som man alltid gör, nämligen säger nej, nej, nej.

I den här reservationen skriver man också att bara för att man miss-tänker att de här fristående komvuxutförarna inte kommer att anställa behöriga rektorer ska vi förbjuda dem från att över huvud taget anställa rektorer. Vad är det för logik? Är det inte bättre att ge dem den möjligheten, och så kan vi i efterhand granska om kompetensen är tillräcklig?

Värst, fru talman, är ändå argumentet som Vänsterpartiet använder sig av i sin reservation och som lyder: Det måste framgå tydligt vem som har ansvaret att fatta beslut i all offentlig verksamhet.

Vänta nu! Det är alltså i de fristående komvuxskolorna som man bedriver undervisningen. Det är där som man har lärare som betygsätter eleverna. Men det blir mer tydligt vem som har hand om verksamheten om det är någon kommunal byråkrat som ska utfärda och signera betygen! Jag tror att det i alla andras värld är självklart att det blir tydligare om det är den aktuella skolan som också utfärdar betygen. Men så är det inte i Vänsterpartiets värld därför att i deras värld är det bäst om politiker och byråkrater fattar de flesta besluten.

Fru talman! Det blev inte många rätt när Vänsterpartiet skrev sin reservation. Jag vill inte säga att det beror på bristfällig informationshantering, utan det är snarare så att de hade otur när de skrev den.

Lika självklart som att sfi-verksamheten ska få bedrivas av folkhögskolor är det självklart att även fristående komvuxskolor ska få ha rektorer. Jag tycker att det är värt att påminna sig nu när valet nalkas att det faktiskt är så att Vänsterpartiet står väldigt ensamma i sin utbildningspolitik. Vi har Socialdemokraterna och Miljöpartiet bakom oss i det här förslaget, och det är bara Vänsterpartiet som står för en rad galna förslag som att förbjuda läsläsning och betyg i skolan och att försvåra möjligheterna för individualisering i skolan.

Jag tror att vi i stället behöver en modernare lagstiftning som säger att det ska få finnas rektorer i alla skolor och att vi breddar möjligheten för fler aktörer än kommunen att tillhandahålla sfi- och komvuxverksamhet. Då skapar vi en bättre förutsättning för invandrare att lära sig svenska språket, och vi skapar bättre möjligheter för de enskilda att studera på komvuxutbildningarna som ger möjlighet till ett steg in i arbetslivet.

Med de orden vill jag yrka bifall till förslaget i betänkandet.
(Applåder)

Anf. 26 ROSSANA DINAMARCA (v) replik:

Fru talman! Propositionen och betänkandet handlar dels om att man ska lämna över myndighetsutövning till rektorer i den privata sektorn som bedriver vuxenutbildning, dels om att även folkhögskolor ska kunna bedriva utbildning i svenska för invandrare.

Fredrik var nog inte här när jag inledde mitt anförande, men i den delen sade jag just att Vänsterpartiet 2005 lade en motion om att folkhögskolor skulle få bedriva sfi. Grunden till det var till stor del samma som Fredrik Schulte beskrev här, nämligen att det är, tror jag, en väldigt bra form att läsa sfi i.

Den del som vi däremot vände oss mot var det här med myndighetsutövningen, därför att regeringen inte heller ställer några krav på att rektorer inom det privata utbildningsväsendet ska ha obligatorisk rektorsutbildning, vilket är det krav som man nu ställer på alla andra rektorer. Det var den frågan som jag ställde i talarstolen, och det är den invändningen som vi har här. Varför ska rektorer inom det privata utbildningsväsendet ha ansvaret för en sådan här viktig myndighetsutövning som det faktiskt är men inte ha en obligatorisk utbildning?

Varför ska de vara undantagna? Den frågan svarade Fredrik Schulte inte på.

Anf. 27 FREDRIK SCHULTE (m) replik:

Fru talman! Jag skulle vilja börja med att säga att jag tycker att det är trevligt att Rossana Dinamarca deltar i debatten. I de tre senaste betänkandedebatterna vi haft i utbildningsutskottet har hon strukit sig från talarlistan och lämnat Vänsterpartiet utan representation. Det är roligt att hon tycker att den här frågan är värd att diskutera.

Jag vill inte på något sätt sprida desinformation om vad Vänsterpartiet står för. Snarare vill jag vara tydlig med vad de står för, och de ska ha kredd för att de tycker som vi i sfi-frågan. Det är positivt.

Vänsterpartiet har emellertid en ganska märklig reservation vad gäller de övriga frågorna i betänkandet. Nu försöker Rossana Dinamarca gesken av att de inte kan godta förslaget eftersom de fristående komvuxutbildningarna inte blir tvungna att anställa behöriga lärare. Man kan dock konstatera att det inte kan bli sämre än det redan är, eller var under hela den tid då Vänsterpartiet hade inflytande över svensk politik, från 1994 fram till det senaste valet. Under den tid de styrde landet var man inte heller tvungen att ha behöriga rektorer. I värsta fall får vi det alltså lika dåligt som när de styrde Sverige. Jag tycker därför inte att det är ett gångbart argument.

Nu försöker Rossana Dinamarca dölja vad de skrivit i sin reservation och motion, nämligen att de tycker att det är rättsosäkert att fristående komvuxaktörer får utfärda betyg på samma sätt som alla andra skolor. Jag tycker att Rossana Dinamarca borde förklara vad hon menar med rättsosäkert, och hon borde även förklara hur utbildningskvaliteten blir bättre av att man över huvud taget inte får anställa rektorer. Framför allt tycker jag att hon ska förklara varför man inte ska få fatta beslut om att tillfälligt stänga av en elev på en fristående komvuxskola på samma sätt som i alla andra delar av utbildningsväsendet.

Anf. 28 ROSSANA DINAMARCA (v) replik:

Fru talman! Jag konstaterar att Fredrik Schulte använde sina två minuter utan att svara på den enda enkla fråga jag ställde, nämligen varför just rektorer inom det privata utbildningsväsendet för vuxenutbildning ska undantas från obligatorisk rektorsutbildning. Vi tycker att även dessa rektorer ska ha obligatorisk rektorsutbildning just för att man ska kunna

lämna över en myndighetsutövning. Det är väsentligt. Vi ställer höga krav på såväl lärare som rektorer inom den offentliga sektorn. Vi tycker att det är bra att det nu finns en obligatorisk rektorsutbildning. Vi anser att inga obehöriga lärare ska kunna få en tillsvidareanställning.

Jag döljer ingenting. Fredrik Schulte kom något sent till debatten och hörde kanske inte vad jag sade i mitt anförande, eller valde att inte höra. Det jag menar är att det blir rättsosäkert när man inte har behöriga lärare och rektorerna inte omfattas av den obligatoriska rektorsutbildningen.

Om vi tittar på statistiken för hur det ser ut på fristående skolor rent generellt, på både grundskole- och gymnasienivå, kan vi se att andelen behöriga lärare är betydligt lägre än i de offentliga skolorna. Därför håller jag det för troligt att vi även när det gäller den här delen kan förvänta oss samma resultat, och därför bör man ställa lika höga krav på lärare och rektorer inom vuxenutbildningen.

Anf. 29 FREDRIK SCHULTE (m) replik:

Fru talman! Jag ska börja med att svara på Rossana Dinamarcas fråga så att det inte ges sken av att jag inte svarar på frågor, vilket Rossana Dinamarca själv inte gör.

Jag tycker inte att vi ska stänga dörren för att justera lagstiftningen i framtiden och kanske till och med införa ett obligatorium om behöriga rektorer för de fristående aktörerna inom komvux. Men låt oss till att börja med få de nu föreslagna förändringarna på plats. De förändringar som Rossana Dinamarca föreslår hör inte ihop med den fråga vi diskuterar.

Det handlar om att få en tydligare ordning för de skolor som bedriver undervisning så att lärarna som betygsätter eleverna också får utfärda betygsdokument. Hur i hela fridens namn blir det tydligare om det är en kommunbyråkrat som signerar betygen än om det görs av skolan där undervisningen bedrivs och där eleverna betygsätts? När lagstiftningen kommit på plats får vi utvärdera den för att se hur den fungerar, och därefter ställer jag mig absolut inte främmande till att vi ska undersöka införande av ett obligatorium. Låt dock var sak ha sin tid.

Vi kan konstatera för det första att Rossana Dinamarca inte svarade på mina frågor, för det andra att det är en märklig argumentation man har i sin reservation och motion. Det är antagligen därför man inte argumenterar för den linjen från talarstolen. Man säger nämligen att det är bristande rättssäkerhet om vi antar förslaget. Det är helt obegripligt hur det skulle kunna vara fråga om bristande rättssäkerhet när de som håller i undervisningen och betygsätter eleverna också ska utfärda betygen.

Likaså är det fullständigt orimligt att föra en argumentation som går ut på att de privata aktörerna inte kommer att anställa behöriga lärare och därför ska de inte få göra det. Det är ungefär som om talmannen skulle säga att Rossana Dinamarca brukar inte dyka upp i debatterna efter kl. 16 och därför ska hon förbjudas att göra det.

Anf. 30 PER LODENIUS (c):

Fru talman! Svenska för invandrare, sfi, har en viktig funktion i arbetet för en lyckad integration, för dem som av olika anledningar har kommit till Sverige från ett annat land. Vi kan dock konstatera, vilket också

Fredrik Schulte gjorde i sitt anförande, att utbildningen inte alltid har kommit upp i den nivå som man har kunnat önska.

Det så kallade Sfi-lyftet har varit nödvändigt för att höja kvaliteten med bland annat en ny kursplan sedan årsskiftet, nya nationella slutprov och den förstärkta inspektionen från Skolinspektionen. Lärarlyftet för sfi-lärare och utbildningen för sfi-lärare inom lärarprogrammet, som Stockholms universitet startar till hösten, bidrar ytterligare till en kvalitetshöjning av sfi-undervisningen också på sikt.

Regeringen har under mandatperioden tagit ett helhetsgrepp om vuxenutbildningen. Man har presenterat konkreta åtgärder, som satsningar på yrkesutbildningar och ökade möjligheter för den som studerar, åtgärder som lyfter kvaliteten och höjer statusen för yrkesutbildningen och vuxenutbildningen. Det är nu viktigt att se över hur vi, genom att låta fler aktörer erbjuda utbildning, kan öka mångfalden inom vuxenutbildningen. Det är viktigt inte minst för att höja kvaliteten och stärka valfriheten för dem som studerar.

Det betänkande vi i dag debatterar, *Svenskundervisning för invandrare i folkhögskola*, är ett steg mot att öka mångfalden i vuxenundervisningen. I detta fall gäller det sfi-undervisningen. Kvaliteten i sfi-utbildningen har varierat kraftigt och nivån på kunskaperna i svenska har skiftat, trots att man fått godkänt på samma nivå.

Genom att ge möjlighet för den studerande att välja mellan den av kommunen anordnade sfi-undervisningen och folkhögskola skärper man konkurrensen och därmed också kvalitetskraven. Folkhögskolorna kan erbjuda ett annat pedagogiskt upplägg och kan jobba med andra förutsättningar. Genom att läsa sfi på en folkhögskola får den studerande en naturlig koppling till att gå vidare och läsa andra kurser som folkhögskolan erbjuder och i förlängningen skapa sig en möjlighet att gå vidare till högre utbildning.

Det blir därmed lättare att gå vidare till folkhögskolans allmänna kurser och även lättare för folkhögskolan att kunna erbjuda utbildning anpassad till den studerandes vidare behov eftersom man redan har kunskap om den studerandes nivå och kunskapsbehov. Det blir mer transparent både för deltagaren och för folkhögskolan.

För att få denna effekt behöver större delen av ansvaret läggas över på utbildningsanordnaren. Rektorn på folkhögskolan måste få hela ansvaret för att utbildningen ska bli effektiv och lyckad. Det betyder att också den myndighetsutövning som betygssättningen innebär måste ges till folkhögskolans rektor. För en rektor är det svårt att ha det pedagogiska ansvaret om han samtidigt måste lämna ifrån sig betygsrätten till en rektor inom den kommunala vuxenutbildningen, alltså till en rektor som ska godkänna betyg från en verksamhet han inte haft ledning och ansvar för. Det är därför en kvalitetssäkring att den som har ansvaret och kopplingen till verksamheten också har ansvaret för betygssättningen.

Fru talman! På detta sätt hänger de två delarna i det beslut vi i dag har att fatta ihop, nämligen *Överlåtande av myndighetsutövning vid utbildning på entreprenad* och *Svenskundervisning för invandrare i folkhögskola*. Därför, fru talman, yrkar jag bifall till utskottets förslag i betänkandet och avslag på motionen.

(Applåder)

Anf. 31 TINA ACKETOFT (fp):

Fru talman! Mycket av det jag säger kommer att bli repetition av vad mina ärade kolleger så förtjänstfullt gått igenom. Men häromveckan fick jag en fråga via ett mejl som jag tror att även andra ledamöter fått. Det var en fråga av den mer försåtliga typen, inte riktigt men nästan som frågan: Har du slutat slå din fru? Frågan var: Är du för eller emot invandring som den ser ut i dag?

Låt mig tydligt, entydigt och klart inte bara för min egen räkning utan för hela Folkpartiets säga att vi är för invandring, om man med det menar immigration. Det var inte helt enkelt att svara på frågan. Det svenska språket är nyckeln till en lyckad samhällsbyggnad. Vi måste kunna kommunicera, alla vi som bor här i landet, alla som vill vara en del av landet. Därför var det svårt för mig att svara så entydigt på frågan. Vad jag vet och vad vi ser är att vi inte haft en lyckad politik när det gäller språkinläring. Vi har inte lyckats skapa möjligheter och incitament för dem som kommit hit och vill lära sig svenska språket.

Man kan lite grovt säga att integrations- och utbildningsministrar har kommit och gått, men sfi:s brister har bestått. Att pröva lite nya vägar för sfi kan det inte vara något annat än extremt hög tid för. Att öka valmöjligheten för utbildningsanordnare för sfi och ge folkhögskolorna rätt att under kontrollerade former bedriva undervisning och att ge dem möjlighet att fullfölja det uppdraget från ”ax till limpa”, från utbildning till examination, är helt i linje med hur Folkpartiet annars ser världen. Varför skulle det inte gälla också dem som kommer till vårt land och behöver lära sig svenska?

Som liberal är jag övertygad om att invandrades behov är precis lika mångfasetterade som inföddas. Jag tror inte att ett skolsystem kan passa exakt alla. Jag vill se lika mycket mångfald inom utbildningsväsendet, inklusive sfi, som jag vill se mångfald av människor i skolan, bostadskvarteren och på arbetsplatserna.

Låt oss gå tillbaka i tiden och minnas hur det såg ut och förstå varför vi står och debatterar det här ämnet, varför vi fyra allianspartier är överens med två av oppositionens partier. År 2007 kom Skolverkets sfi-utvärdering som gav en något svårsmält bild av verkligheten: 60 procent av sfi-eleverna kunde inte uppnå kunskapsmålen. Kvaliteten spretade minst sagt över landet; man fick olika möjligheter men hade ungefär samma skyldigheter.

Det var bakgrunden när Folkpartiet och Alliansen gjorde det gedigna Sfi-lyftet med bland annat en rejäl satsning på att stärka sfi-lärares kompetens, en kursplan med tydliga mål, utvärdering och en förstärkt nationell inspektion. Vi ville höja och säkra kvaliteten, vi ville bredda utbudet av utbildare från att tidigare enbart ha varit kommunerna.

Fru talman! Vad detta betänkande egentligen handlar om är huruvida man ser det goda i att vi i samhället gemensamt sätter upp mål, gemensamt beslutar vad det är vi vill uppnå, att vi sätter upp tydliga regler för hur det ska uppnås och sedan låter flera aktörer svara för att möta de olika behov som olika människor verkligen har. Eller, om vi tycker att det blir bäst och tryggast så, har det i offentlig regi.

Om man tycker att det ska råda mångfald också inom utbildningen måste man inse att de som passerat nålsögat, i detta fall genom tillstånd från både kommunerna och Skolinspektionen, måste få ansvaret att be-

tygssätta och examinera om vi ska kunna få ett tydligt och rättssäkert system.

Fru talman! Jag tror på tuffa krav på och kontroller av dem som ska handskas med inte bara människors liv och utveckling utan också våra gemensamma skattepengar. Men jag tror att det offentliga inte alltid per definition är den bästa drängen och att vi behöver hitta former av samverkan mellan offentligt och privat för att få de allra bästa lösningarna. Den som försvarar och vill bevara det gamla systemet måste ta ställning till om man tycker att det är rimligt att 60 procent av sfi-eleverna inte kunde uppnå målen. Jag tycker inte det.

Jag tycker att det är rimligt att folkhögskolorna ska få bedriva sfi-undervisning. Jag tror inte att man kan bedriva en optimal utbildning om man inte har rätten att examinera.

Med det yrkar jag bifall till förslaget i betänkandet i sin helhet och avslag på motionen, om det nu har gått någon förbi.
(Applåder)

Anf. 32 EVA JOHNSON (kd):

Fru talman! Jag ska börja med att yrka bifall till förslaget i betänkandet och avslag på motionen.

Det är roligt att stå här i dag. Vi lägger tillsammans fram ett betänkande som handlar om en nödvändig förändring inom sfi-området. Vi har två partier från oppositionen som är med på detta, det tredje partiet väljer bort det. Jag väljer att inte kommentera det utan bara konstaterar att det är på det sättet.

För oss inom Alliansen är det väldigt roligt att kunna lägga fram förslag inom det här området. Vi är säkert många som har varit ute och träffat både sfi-lärare och sfi-elever. Jag kommer särskilt ihåg mötet med den välutbildade läkaren från Irak som vädjade om att få slippa sfi eftersom hans svenska fungerade alldeles utmärkt redan efter ett par månader i landet. Jag kommer också ihåg mötet med kvinnan från Somalia som var analfabet och som aldrig hade lärt sig att skriva på sitt eget hemspråk. För henne var det omöjligt att nå upp till den nivå och de krav som ställdes på henne trots att hon gick på sfi-undervisning för andra året i rad.

Sfi har inte fungerat bra. Vi var tvungna att göra förändringar för att möta behoven på individuell nivå hos alla de människor som kommer till Sverige och vars behov att lära sig svenska är stort. Det är nödvändigt för att de ska få ett liv med hög kvalitet och kunna ta del av det samhälle som de har kommit till.

Vi är väldigt glada över att ha en proposition på riksdagens bord med innehåll att ge folkhögskolorna möjlighet att vara huvudman för en utbildning som motsvarar svenskundervisning för invandrare, sfi.

Förslaget att överlåta myndighetsutövning till enskilda utbildningsordnare inom komvux, sörvux och sfi när det gäller rektors uppgift har bara ett syfte, och det är att undanröja formella hinder och därigenom se till att resurserna för utbildningen används på ett betydligt bättre sätt. En myndighetsutövning får enligt propositionen överlämnas endast om uppdragstagaren får betygsrätten. Den föreslagna förändringen tydliggör att ansvaret för betygssättning och utfärdande av betyg hålls samman i de fall utbildning inom komvux, sörvux och sfi har lämnats över till en en-

skild utbildningsanordnare. Kommunen har fortfarande kvar ansvaret för den del av myndighetsutövning som avser mottagande, eventuellt urval och intagning av studerande samt det primära ansvaret för kvalitetssäkring av verksamheten. Det tycker vi är bra.

Genom förslaget får kommunerna större möjlighet att leva upp till de övergripande målen för utbildningen, det vill säga att utgångspunkten för utbildningen ska vara den enskildes behov och förutsättningar. Jag har mycket svårt att förstå Vänsterpartiets reservation. Här utgår man från att en överföring av ansvaret i sig automatiskt innebär en försämring.

Fru talman! Jag böjer mig inför det faktum att jag inte förstår reservationen men konstaterar att jag är mycket glad över det betänkande som lagts fram.

(Applåder)

Överläggningen var härmed avslutad.
(Beslut fattades under 13 §.)

*Upphävande av
föreläsningslagen*

9 § Upphävande av föreläsningslagen

Föredrogs
civilutskottets betänkande 2009/10:CU18
Upphävande av föreläsningslagen (prop. 2009/10:82)

Anf. 33 HANS UNANDER (s):

Fru talman! Jag vill börja med att yrka bifall till Socialdemokraternas, Vänsterpartiets och Miljöpartiets reservation.

Föreläsningslagen kom till en gång för att underlätta för kommunerna att tillgodose invånarnas behov inte minst vad gäller byggandet av bostäder. Det är något som verkligen känns aktuellt i dag med vår kris på bostadsmarknaden.

Varje år genomförs ca 15 försäljningar där kommuner genom en aktiv markpolitik styr bebyggelseutvecklingen. Flertalet kommuner anser att föreläsningslagen har en betydelse. Även om denna lag inte används så ofta finns den där som ett redskap att ta till vid behov.

Skulle man ta bort föreläsningslagen, vilket regeringen nu föreslår, innebär det sammantaget många minskade möjligheter att styra kommunernas bebyggelse och i förlängningen att tillgodose kommuninvånarnas behov. Även om bara 15 försäljningar görs varje år kan man lätt räkna ut hur många det blir över flera års sikt.

Kommuner ändras som regel inte över natten utan långsamt steg för steg. Möjligheten till försäljning har en stor betydelse för hur kommunerna utvecklas på lång sikt. Det talas vitt och brett om kommunernas ansvar att bygga bostäder, och det är helt klart att kommunerna spelar en viktig roll. Hur ska de kunna bidra till ökat bostadsbyggande om deras möjligheter att utöva en aktiv markpolitik tas bort?

Hur ska kommunerna kunna utöva sitt lagstadgade bostadsförsörjningsansvar när ett viktigt verktyg försvinner? Föreläsningslagen möjliggör både ökat bostadsbyggande och upprustning av äldre befintliga bostadsområden. Hur kan det ligga i kommuninvånarnas intresse att denna möjlighet nu ska försvaras? Detta är mycket svårt att förstå.

Det hänvisas från regeringen till att förförköpslagen leder till mycket administration, höga kostnader och lång väntetid. Detta är överdrivet. Visst är det tre månaders väntetid från och med ansökan om lagfart, som dock kan tidigareläggas om köparen och säljaren är överens om detta. Men det gäller bara de delar av beståndet som ligger inom ramen för förförköpslagen.

Det finns många undantag från förförköpslagen, exempelvis vad gäller bostadsaffärer mellan enskilda personer. Det är bara när ett förförköp verkligen genomförs som det blir någon kostnad för vidare process. När det gäller större och viktigare affärer som berör den långsiktiga utvecklingen av kommunernas bebyggelse är det rätt att det blir en viss väntetid. Dessa affärer ska inte kunna genomföras alltför lättvindigt utan hänsyn till kommuninvånarnas långsiktiga behov.

Det är inte bara kommuner som stöder lagen. Även Boverket stöder lagen och varnar för fler expropriationer om lagen tas bort. Vad gäller expropriationer kan vi verkligen tala om tids- och kostnadskrävande processer. Det haltar därför att ta bort förförköpslagen med den argumentationen. Boverket föreslår dessutom en förenkling av förförköpslagen och en begränsning av tillämpningsområdet.

Det är tråkigt att Boverkets synpunkter nonchalerats av regeringen särskilt som det finns stöd för dessa hos flera remissinstanser. Här finns chansen att behålla kommunernas möjlighet till en aktiv markpolitik samtidigt som vi reformerar förförköpslagen och gör den effektivare.

Vår uppfattning från Socialdemokraterna är att i stället för att ta bort lagen borde regeringen lyssna på flera av de remissinstanser som anser att lagen bör vara kvar. Men lagen kan och bör ändras i vissa delar enligt vår uppfattning. Vi är beredda att se över lagstiftningen i enlighet med förslag från Boverket med flera. Det är ett bättre förslag än att bara ta bort lagen.

Avslutningsvis vill jag ändå säga att jag kommer från en kommun, Malung-Sälens kommun, där många kanske tror att vi inte skulle använda oss av förförköpslagen. Men detta är fel. Vi har i dag ett stort problem med markfrågan i Sälens by. Vi behöver kunna bygga flera bostadsrätter och hyresrätter så att alla människor som vill bo i Sälens by får den möjligheten.

Jag är tveksam till att vi utan förförköpslagen hade haft någon möjlighet att förvärva någon mark i Sälens by, givetvis om man bortser från expropriation, som alltid är vår sista lösning. Min slutsats är att om lagen tas bort kommer expropriationerna att öka i varje fall i vår kommun.

Fru talman! Med dessa ord vill jag säga: Tänk om och behåll lagen, men utveckla den i enlighet med Boverkets förslag! Det finns ibland situationer där det allmänna måste gå före det privata, och förförköpslagen är ett smidigare sätt än expropriation.

Anf. 34 EGON FRID (v):

Fru talman! Dagens arbetsordning har blivit något ändrad, vilket också ställt till mitt förberedelsearbete. Vi ska nog klara ut det ändå. Ni får se mig agera på ett något annorlunda sätt här i dag, men det har ni säkert ingenting emot.

Fru talman! Jag vill börja med att yrka bifall till Socialdemokraternas, Vänsterpartiets och Miljöpartiets gemensamma reservation i betänkandet CU18 *Upphävande av förförköpslagen*.

Detta är en fråga där vi hört argument om regeringens linje om för-
enklingsarbete. Man ska enligt vad den tycker ta bort massor med onö-
diga lagstiftningar. Men man missar och skjuter långt utöver målet.

Som vi hörde här innan är just den här lagstiftningen ett viktigt verk-
tyg för samhällets och myndigheternas möjligheter att jobba med en
aktiv markpolitik. En av de stora frågorna för att vi ska få ett aktivt bo-
stadsbyggande är att kommunerna kan ta sitt bostadsförsörjningsansvar.

Kommunerna behöver alla verktyg de kan få för att arbeta med en ak-
tiv bostadsförsörjning och en aktiv markpolitik. I det avseendet är för-
köpslagen oerhört viktig.

Möjligtvis är kritiken mot förförköpslagen att det är en trubbig lagstift-
ning. Den går naturligtvis att effektivisera på många sätt och vis. Det
finns också kloka förslag, bland annat från Boverket, om hur förförköpsla-
gen kan effektiviseras. Det hade varit mycket mer konstruktivt av en
regering att lägga fram förslag till hur man utvecklar en viktig och i
grunden väl fungerande lagstiftning i stället för att ta bort den utan att se
vilka konsekvenser det faktiskt får. Som vanligt när regeringen agerar har
man inte gjort några vettiga konsekvensbeskrivningar av vad den här
lagstiftningen innebär.

Vi vet att förförköpslagen har en oerhört grundläggande och viktig
funktion. Det är ju så att kommunernas långsiktiga intressen i form av att
planera sin mark för den långsiktiga bostadsbebyggelsen faktiskt handlar
om att värna hela samhällsplaneringen i stället för ensidiga ägandeintres-
sen som kanske står i strid med kommunens planering.

Vi har också exempel på andra saker där kommunens och dess be-
folkningens intressen går före andra intressen. Vi har exempel från min
egen hembygd i Skaraborg där oseriösa intressen har varit ute för att
köpa fastigheter och mark. Där ligger det naturligtvis i kommunens in-
tresse att kunna använda sin förförköpsrätt för att blockera oseriösa fastig-
hetsägares köp då det inte är önskvärt för befolkningen i kommunen att
de etablerar sig. Det här är också ett viktigt skäl för att kommunerna ska
kunna använda sin förförköpsrätt och därför är förförköpslagen oerhört viktig.

Enligt vår gemensamma mening inom Socialdemokraterna, Vänster-
partiet och Miljöpartiet är det oerhört viktigt att behålla förförköpslagen. Vi
ser naturligtvis gärna att den utvecklas och reformeras om det finns skäl
till det utifrån den kritik som har förts fram mot den. Men det är också
oerhört viktigt att slå fast kommunens långsiktiga bostadsförsörjningsan-
svar. Kommunens långsiktiga planering för sitt markbehov och den lång-
siktiga markplaneringen är oerhört viktigt för att kommunerna ska kunna
ta sitt ansvar när det gäller bostadsförsörjningen. Bostadsbyggandet är ju,
som också har nämnts här tidigare, oerhört eftersatt på många håll. Här
måste alla kommuner runt om i landet jobba mycket mer aktivt för att
faktiskt få fram mark som kan bebyggas. Från vår sida ser vi naturligtvis
ett extra stort behov av att bygga hyresrätter och planera för det. Vi vet
också att spekulationen med mark fördyrar byggandet enormt och också
försvarar möjligheten att bygga hyresrätter till rimliga kostnader och med
rimliga hyror i våra kommuner.

Fru talman! Jag yrkar bifall till den gemensamma reservationen.

Fru talman! Civilutskottets betänkande 18 handlar egentligen om att försvåra för våra kommuner att långsiktigt planera sin markanvändning. Kommunerna har i dag möjlighet att använda den så kallade förköpslagen, den rätt de har att köpa en fastighet när en fastighetsägare bestämmer sig för att avyttra en fastighet i kommunen. Då får ju kommunen betala det pris som den tänkte köparen är beredd att betala så det blir ett marknadspris. Man måste dessutom från kommunens sida hänvisa till ett motiv för köpet. De här motiven är begränsade, fastställda i lagen. Den som är intresserad av att köpa kan naturligtvis ifrågasätta detta och det gör att det kan ta ett tag innan det definitivt är fastställt om den här köparen går miste om det köp han har tänkt göra på grund av det kommunala intresset.

Självklart är det så att det kan uppstå problem. Det kan till exempel vara så att den person som vill köpa fastigheten på det sättet går miste om det näst bästa alternativet på den här platsen. Det kan ju hända att den fastigheten hinner bli såld under tiden som man är osäker på om man ska lägga sina pengar på det här köpet som man helst skulle vilja göra. Oenkligen innebär förköpslagen problem för den som vill köpa en fastighet där de speciella kommunala intressen som lagen anger finns.

Nu hävdar regeringen att de här olägenheterna för de privata fastighetsspekulanterna inte uppvägs av det kommunala intresset. Vad betyder det egentligen? Jo, det betyder att regeringen anser att majoritetens intresse, det lokalt och demokratiskt förankrade intresset, den planering som i demokratisk ordning har tagits fram i en kommun, inte är viktigare än en privat fastighetsspekulants intresse av att snabbt kunna avsluta en fastighetsaffär – alltså inte att kunna göra den, utan att just kunna avsluta den snabbt.

Regeringen anser alltså att ett privat ekonomiskt intresse är viktigare än demokratiskt fattade beslut. Det kommer naturligtvis inte som någon överraskning för mig att den moderatledda högerregeringens främsta och övergripande mål är att krympa demokratin. Det tycker jag lyser igenom ganska tydligt i de flesta förändringar som man har genomfört den här mandatperioden.

Frihet för fastighetsspekulanter på det gemensamma bekostnad är säkert en slogan som många i Alliansen skulle kunna skriva under på. Att jag tycker att en sådan slogan passar som en beskrivning av regeringens politik i det här fallet beror på att förköpslagen väldigt sällan berör vanliga medborgare. Den gäller nämligen inte vid försäljning mellan till exempel makar eller om barn skulle vilja köpa sina föräldrars fastighet. Förköpslagen gäller inte heller för fastigheter där markytan är mindre än 3 000 kvadratmeter. Vanliga, normala villafastigheter berörs nästan inte alls. Förköpslagen gäller alltså bara vid ägarbyten av större markinnehav, och det är ganska självklart att den kommunala, demokratiskt förankrade planeringen kan ha vissa intressen som är viktigare än ett snävt ekonomiskt intresse för en fastighetsspekulant.

Som jag sade kan kommunerna inte heller bara hänvisa allmänt till förköpslagen utan de måste kunna visa att det finns ett enligt lagen legitimt intresse. Det kan ju handla om att skydda känslig natur eller det kan handla om att skydda känsliga kulturvärden. Men det kan även handla om långsiktiga intressen för utveckling av infrastruktur till exempel eller

långsiktiga bebyggelseintressen för att kunna klara just bostadsförförjningsansvaret.

De intressen som en kommun kan åberopa måste alltså alltid vara så pass tydliga att en tänkt köpare knappast kan vara ovetande om att de här intressena finns. Köparen borde därför inte kunna uppfatta det som någon överraskning om kommunen nu skulle välja att hävda sin förförköpsrätt.

Många kommuner anser nu att regeringen lägger krokben för möjligheterna för kommunerna att leva upp till många av sina åtaganden. Då handlar det alltså inte bara om bostadsbyggandet, som just nu behöver utvecklas, utan också om andra mycket långsiktiga ansvar som kommunerna har. Då tänker jag naturligtvis, förstår ni säkert, på just klimatfrågan och de förändringar av förutsättningarna för byggande över huvud taget som exempelvis blir fallet av förändrade avrinningsförhållanden när vi får ett annorlunda nederbördsmonster, erosion, hur markvattnet förflyttar sig och sådana saker som ställer nya krav på den kommunala planeringen. Där krävs det möjligheter till väldigt långsiktigt tänkande och agerande.

Regeringen pekar nu på att det finns andra verktyg som kommunerna kan använda sig av för att nå samma mål, men jag delar remissinstansernas uppfattning att det blir både klumpigare och dyrare. Regeringen påstår sig alltså vilja genomföra förenklingar, men här tycker jag att man verkligen kan prata om motsatsen. Regeringen använder sin makt till att försvåra för kommunerna att genomföra demokratiskt fattade beslut på lokal nivå och försvårar för kommunerna att ta sitt ansvar för att hantera miljö- och klimatfrågor, liksom för att lösa bostadsförförjningen.

Vi i Miljöpartiet agerar ju för en decentralisering av makten. Regeringen gör här precis det motsatta. Därför är det självklart för mig att yrka bifall till reservationen i betänkandet.

Anf. 36 ANTI AVSAN (m):

Fru talman! Förförköpslagen har spelat ut sin roll som ett medel att tillgodose kommunernas behov av mark för tätbebyggelse. Lagen medför att ett stort antal fastighetsöverlåtelser fördröjs och att det uppkommer olägenheter och kostnader för fastighetsmarknadens parter. Även i fråga om de övriga ändamål för vilka kommunerna kan utöva förförköp har lagen endast en marginell betydelse. Kommunernas, domstolarnas och de statliga myndigheternas administrativa kostnader för att pröva frågor med anknytning till förförköpslagen är betydande. Dessutom är det endast ett litet antal fastigheter som förförköps varje år.

Mot bakgrund av detta är det svårt att i dag se nyttan med förförköpslagen. Det är också svårt att förstå varför Socialdemokraterna, Vänsterpartiet och Miljöpartiet anser att förförköpslagen alljämt fyller en funktion, främst för kommunernas möjlighet att planera och styra bebyggelseutvecklingen. Det är också svårt att förstå varför man anser att ett upphävande riskerar att ytterligare försvåra ett ökat bostadsbyggande. Det har väl framgått med all önskvärd tydlighet i debatten hitintills att lagen har en högst marginell betydelse. Det har varit fråga om 15 förförköp per år i hela landet sedan början av 1990-talet.

Ja, man kan summera. Det blir inte speciellt mycket mer om man gör det. 75 förköp på 5 år. 150 förköp på 10 år. Då ska man komma ihåg att möjligheten att förköpa gäller tomter ned till en storlek av 3 000 kvadratmeter.

Eftersom jag har varit kommunalpolitiker i många år har jag också sett hur man diskuterar eventuella förköp. Många gånger handlar det om just små tomter som är strax över 3 000 kvadratmeter. När man då anför att det här skulle vara ett dråpslag mot möjligheterna för kommunerna att utöva sitt bostadsförsörjningsansvar undrar jag vilken verklighet man lever i. Då bör man försöka räkna själv.

Nej, fru talman, förelagslagen har spelat ut sin roll som ett medel för att föra en aktiv kommunal markpolitik och för att tillgodose behovet av mark för tätbebyggelse. Det har den gjort därför att för ett stort antal säljare och köpare innebär lagen en onödigtidsutdräkt, ett visst merarbete och en osäkerhet. I de fall där kommunen beslutar att utöva sin förköpsrätt kommer en betydligt längre osäkerhet för parterna med betydande olägenheter som följd.

Genom lagstiftningen inom plan- och byggområdet, kulturminnesområdet och miljöområdet har det dessutom efter hand skapats förbättrade och alternativa möjligheter för kommunerna att genom planeringsåtgärder och på annat sätt säkerställa bevarande och skydd av mark och byggnader.

Den information om fastighetsmarknaden som kommunerna får genom förelagslagen kan kommunerna få del av på ett betydligt mer effektivt sätt utan att fastighetsmarknaden påverkas. Det finns flera andra sätt för en kommun att förvärva fastigheter som behövs för att tillgodose ett kommunalt ändamål. Risken för en betydande ökning av antalet ansökningar om tillstånd till expropriation vid ett upphävande av förelagslagen är marginell. Dessutom har det visat sig att förelagslagen inte tillämpas på ett enhetligt sätt, vilket kan leda till bristande rättssäkerhet. Kunskapen om lagstiftningen är begränsad hos kommunerna, bland annat till följd av att kommunerna använder möjligheterna till förköp så sällan. Dessutom finns vissa möjligheter att kringgå lagen.

Kommunerna kan agera på bostadsmarknaden som vilken köpare som helst. Man kan bjuda på fastigheter, och man kan vara mer aktiv i den delen. Bostadsförsörjningsansvaret tillgodoses genom andra åtgärder, möjligen i första hand genom planeringsåtgärder enligt PBL – där det för övrigt precis har kommit en alldeles ny proposition.

Fru talman! Jag yrkar bifall till utskottets förslag.

Anf. 37 HANS UNANDER (s) replik:

Fru talman! Anti Avsan tar här upp en diskussion där han utgår från att det är i endast 15 fall som rätten till förköp har utnyttjats. Det är rätt i sak. Men i många situationer – i alla fall med de erfarenheter jag har – används förköpsrätten för att komma in i olika förhandlingar.

Om det är fråga om bara 15 fall, och det är så få som du ett antal gånger har sagt från talarstolen, varför kan då inte lagen få vara kvar? I den verklighet jag kommer från – det är säkert flera av er i kammaren som har varit i Sälen – finns ett markområde i en smal dalgång. Det området ägs i dag av i stort sett bara privatpersoner. Så fort det finns möjlighet att en fastighet kommer loss måste kommunen vara med och försöka

bjuda och diskutera frågorna, det vill säga den metod Avsan i första hand föreslår. Men resultatet innebär ofta att man hamnar i situationen att priserna sticker i väg eller att kommunen inte får mark. Marken behövs för att kunna bygga så att medborgarna ska få tillgång till ett boende.

Anf. 38 ANTI AVSAN (m) replik:

Fru talman! Jag ska svara på frågorna.

De 15 fallen är 15 fall i genomsnitt per år under en förhållandevis lång tidsperiod. Det är inte speciellt mycket.

Även om det är 15 fall i genomsnitt per år där det faktiskt sker ett förköp finns det ett stort antal fastigheter där frågan om förköp kan vara aktuell. Den tidsutdräkt som sker innan kommunen har bestämt sig för om man ska utöva sin förköpsrätt eller inte innebär en hel del problem för köparna och för säljarna, som inte kan komma till ett definitivt avslut när det gäller försäljningen av den aktuella fastigheten.

Det måste vara klart med långivare. Andra aktörer är också inblandade. Det är fastighetsmäklare. Det kan vara olika parter om fler är med och köper en fastighet.

Sedan kan det finnas fall där förköpsrätten ändå utövas i slutändan. Om kommunerna har begränsad erfarenhet därför att det förekommer så få förköp är risken för fel större. Man har konstaterat att rättssäkerheten inte är den bästa när tillämpningen av lagstiftningen är olika. Det finns en mängd olika skäl till att detta inte är rimligt. Man får alltid göra avvägningar. Det gäller då nyttan av lagstiftningen i förhållande till olägenheterna, och där väger olägenheterna över.

Anf. 39 HANS UNANDER (s) replik:

Fru talman! Frågan som jag fortfarande ställer, om det nu ändå var 15 fall, är varför det är ett så stort problem att ha kvar den här lagstiftningen, som både Boverket och flera kommuner tycker är bra. Man borde ha lyssnat på den diskussion som fördes av remissinstanserna, som hade tankar kring frågan hur man skulle kunna utveckla lagstiftningen och få de förbättringar som även vi har sagt att vi är beredda att föra en diskussion om i utredningen. Det måste vara bättre än att bara säga att förslaget ska kastas i papperskorgen.

Nej, jag tror att det här bara är en ideologisk fråga, där ni har bestämt er för att det här ska bort. Då hamnar ni i den situationen att det är det som är det viktigaste – viktigare än att det behövs mark för att vi ska få bostäder byggda i olika delar av vårt land så att folk har någonstans att bo. Det är en mycket viktigare fråga för oss att det förs en politik som gör att vi kan se till att lösa markfrågan, så att vi kan utveckla både bygger och samhällen på ett bra och positivt sätt.

Nej, lyssna på Boverket och på de andra som har sagt att man ska utveckla lagen i stället för att avslå lagstiftningen.

Anf. 40 ANTI AVSAN (m) replik:

Fru talman! Lagstiftningen ska inte avslås, utan den ska sluta att gälla. Vi ska alltså upphäva förelagslagen.

Det har varit en utredning, och man har belyst alla fördelar och nackdelar som finns. Jag upprepar det jag sade tidigare, fru talman, att vid sammanvägningen har det visat sig att olägenheterna är så pass mycket större än nyttan med lagstiftningen. Mot den bakgrunden finns det inget skäl att ha lagstiftningen kvar.

Det visar sig också att det finns andra möjligheter för kommuner att köpa in mark. Man kan ha en markpolitik. Man kan vara mer aktiv. Det har varit fall där man har sagt att förköpslagen har fyllt behovet av att informera kommunen om markvärdespriset vid olika försäljningar, men den benchmarkingen kan man väl utföra på annat sätt. I väldigt många kommuner ägnar man sig åt omvärldsbevakning, och det vore inte konstigt om man gjorde det på detta område också.

Nej, det ligger överväganden bakom detta. Jag kan förstå att man från kommunalt håll också har tyckt att det har varit ganska enkelt att ha en sådan här lagstiftning då det inte har ställts krav på kommunerna själva att vara mer aktiva. Om man ska tala om demokrati i detta sammanhang tror jag nog att de allra flesta människor tycker att det blir bättre med någonting som tar bort många besvär men som inte medför några egentliga större olägenheter, för man ställer högre krav på kommunerna att faktiskt bevaka sin omvärld och förhandla som vilka parter som helst vid fastighetsförsäljningar.

Anf. 41 LENNART PETTERSSON (c):

Fru talman! Vi har under drygt 40 år haft en lag som ger kommunerna rätt att gå in och köpa fastigheter som är till salu om man uppfyller vissa kriterier. Denna lag vill nu Centerpartiet och Alliansen upphäva. Oppositionen är av en annan uppfattning och vill behålla den nuvarande lagstiftningen. Jag vill inledningsvis ställa frågan om oppositionen har för avsikt att återinföra förköpslagen om det mot förmodan, Gud förbjude, skulle bli ett regimskifte till hösten.

Det finns olika skäl att ta bort förköpslagen. Ett av dessa är att det ändå är möjligt för en kommun att, med vissa samhällsintressen som grund, få tillgång till marken om det behövs. Det går nämligen att expropriera när det finns särskilda skäl för det.

Ett annat skäl är att det inte är fair play mot vare sig köpare eller säljare att en kommun kan sitta helt passiv i en försäljningsprocess och vänta på att det skrivs ett köpekontrakt. När det väl är underskrivet kan kommunen säga att de vill gå in och köpa på samma villkor som i det upprättade kontraktet.

Tänk er själva en ung familj som har vunnit en budgivning, har varit på banken och säkrat sin finansiering och har förhoppningar om och ser fram emot att få köpa en fastighet och skapa ett eget hem. Då klämmer kommunen till och säger att den är intresserad, och allt går i stöpet. Det är inget bra sätt att behandla vare sig enskilda människor eller presumtiva kommuninvånare på, men det är så det går till i verkligheten.

Egentligen är det inte heller okej mot fastighetsmäklaren, som lägger ned mycket tid, tämligen onödigt. Även om mäklaren självklart har möjligheten att ställa frågan till kommunledningen före är det inte alls säkert att det kommer något svar.

Nu säger kritikerna att det kommer att bli svårare för kommuner att till exempel utveckla sina tätorter, men jag är inte så övertygad om det.

Det kan kanske till och med bli lättare än i dag. Om man är klok som kommunpolitiker – och det är ju de allra flesta – skapar man bra relationer till de fastighetsägare som är berörda av eventuella expansionsplaner. Det kan gälla allt från utbyggnadsplaner som presenteras i översiktsplanen till att man konkret vill gå in och köpa en del av en fastighet när det behövs. Det finns också möjlighet för kommunen att aktivt informera mäklarna om vilka planer som finns, även om jag utgår ifrån att mäklarna själva tar kontakt med kommunen i de allra flesta fall.

En av grundstenarna i demokratin är att söka lösningar genom samtal och skapa relationer. Den möjligheten har funnits i alla tider och kommer förhoppningsvis att finnas i alla tider, och då löser vi problemen på det sättet.

Oppositionen hävdar att kommunernas markbrist är ett skäl till att det inte byggs tillräckligt många bostäder. Jag vågar påstå att det inte finns något som helst samband. Jag tar Lund som exempel. För drygt tio år sedan ägde Lunds kommun cirka 130 jordbruksfastigheter som arrenderades ut till lantbrukarna i trakten. Även om några kanske har sålts eller använts för byggnation fram till i dag är jag övertygad om att huvuddelen fortfarande är i kommunens ägo. Ändå byggs det inte i Lund. Det byggs inte heller hemma i Svalövs kommun, trots ledig mark, och jag bedömer att det är så i de allra flesta kommuner. Det är inte mark som saknas. Det beror på att byggbranschen och fastighetsägarna inte bygger och till viss del på att en del kommuner vill ha för mycket betalt för marken.

Fru talman! Jag har några kommentarer till Egon Frid om kriminella gäng. Det är så att kriminella gäng inte ingår i de fem kriterier som ger kommuner rätt att använda förförköpslagen. Det har alltså ingen som helst betydelse. Om Egon Frid har någon annan uppfattning får han läsa på lagstiftningen.

Centerpartiet har den enskilda människans och medborgarens bästa för ögonen. Socialdemokraterna, Miljöpartiet och Vänsterpartiet utgår uppenbarligen ifrån att det är det offentliga, i detta fall kommunen, som ska bestämma. Det är skillnad, en skillnad som också återspeglas i andra politiska frågor. Som ett exempel kan jag nämna den nya expropriationslagen som kommer i vår. Äntligen ska de som tvingas sälja kunna få något extra för att det är en tvångsförsäljning. Det är egentligen en stor skam att det inte har varit så tidigare, men det visar väl skillnaden i hur vi ser på den enskilda människans rättigheter och skyldigheter.

Centerpartiet och Alliansen har ju som mål att förenkla regelverk inom alla områden. Detta är ett sätt att minska den administrativa bördan både för kommunen och för mäklaren som företagare. Att det dessutom blir en mer sjyst behandling av både köpare och säljare är i det sammanhanget en positiv bieffekt.

Fru talman! Sammanfattningsvis kan vi konstatera att nu försvinner ytterligare en lag som inte behövs eftersom syftet kan tillgodoses på ett annat sätt. Detta är både vi i Alliansen och alla berörda parter glada för.

Jag yrkar bifall till förslaget i utskottets betänkande och avslag på reservationen.

Anf. 42 EGON FRID (v) replik:

Fru talman! Jag tycker att det är viktigt att vi nyanserar och balanse-
rar den här frågan. Jag är övertygad om att både Moderaterna, Folkpartiet

och Centerpartiet ser att det särskilt ur ett kommunalpolitiskt perspektiv finns viktiga grunder för att denna lagstiftning ska finnas kvar. Det är ju en ideologisk fråga. Regeringen har av ideologiska skäl velat få bort den här lagen. Man ser inte att det är en viktig lag för den kommunaldemokratiska planeringen och för att balansera allmänna och enskilda intressen.

Jag är helt med på att vi när vi planerar för allmänna intressen ska ha full respekt för enskilda intressen. Lennart tog upp exemplet med en familj som avser att köpa. Men Lennart pratar då om en tomtmark som är mindre än 3 000 kvadratmeter och som inte avses i lagen. I det här speciella fallet skulle de säkert ha varit medvetna om att kommunen har intresse av marken. I regel är man med i den planeringen.

Jag nämnde inte kriminella mc-gäng, vilket Lennart Pettersson säkert hörde, utan jag pratade om oseriösa ägarintressen. Det finns kriterier i förköpslagen i dag enligt vilka man kan pröva kommunens behov av fast egendom som är bebyggd för kommunala intressen. Man kan pröva detta enligt förköpslagen för att förhindra att oseriösa intressen kan komma över fastigheter om det strider mot de allmänna intressen som finns i kommunen.

Anf. 43 LENNART PETTERSSON (c) replik:

Fru talman! Först och främst ska jag säga att jag har haft förmånen att sitta som kommunstyrelsens ordförande och underteckna ett antal sådana här handlingar. Vid ett tillfälle under de sex år det handlar om gällde det en kulturbyggnad, och det ärendet hade vi kunnat lösa på annat sätt om inte förköpslagen hade funnits. Detta är inte något avgörande för utvecklingen av samhället.

I de fem kriterier som finns för att man ska kunna återropa förköpslagen kan i alla fall inte jag läsa mig till att det skulle handla om allmänna kommunala intressen, utan grunderna för det hela beskrivs mycket specifikt. Det kan handla om kulturhistoria, miljöhänsyn eller att tillgodose bostadsförsörjningen. Gå inte och tro att man kan köpa en fastighet för att man har en allmän bild. I landsbygdskommuner är det ofta fråga om fastigheter över 3 000 kvadratmeter och om jordbruksfastigheter som ligger intill. Men även på en jordbruksfastighet kan man skapa sig ett hem där man väntar sig att både kunna idka verksamhet och bo. Det är då inte möjligt utan att man måste gå igenom hela processen. Ska man vara med i en fastighetsaffär får man se till att ha fixat pengarna på banken, och man får vara med i budgivning hela resan ända fram, och sedan ska man ändå känna en osäkerhet om kommunen ska gå in eller inte. Jag tycker inte att det är mänskligt att hantera människor på det sättet.

Det är mycket klokare att politikerna för att prata om marktillskott tar kontakt med de lantbrukare som finns runt tätorterna och för en dialog om vad som är intressant att köpa och vad som är ointressant. På den vägen kan man hitta lösningar som är konstruktiva. Jag tror att detta kommer att bidra till att det blir en bättre samtalston också.

Anf. 44 EGON FRID (v) replik:

Fru talman! En bra samtalston och en bra kommunal demokrati är jätteviktigt för all planering, och det värnar vi väl allihop. Sedan måste Alliansens företrädare bestämma sig. Å ena sidan är ert argument att lagen

används i så liten omfattning att det inte finns skäl för att den ska finnas kvar. Å andra sidan hänvisar ni till att den har varit otroligt begränsande. Den har begränsat de privata intressena och har tidsmässigt förhindrat massor av förvärv. Ni måste bestämma er: Är lagen för omfattande eller inte?

Antalet förvärv har ju ingen betydelse. Det viktiga är att det finns en möjlighet för den kommunala demokratin att verka när det finns så starka allmänna intressen att kommunen vill förvärva marken för sin planering.

Sedan hänvisar ni till exproprieringen. Här har regeringen också ett lagförslag som om inte annat kommer att fördyra exproprieringen. Detta handlar om kommunal demokrati för planering, för en aktiv markpolitik och för en aktiv bostadsförsörjning. Det handlar om kommunal planering för viktiga infrastrukturprojekt för att vi ska kunna bygga ut infrastrukturen, ha en god samhällsplanering och också jobba mycket med klimatutvecklingen och klimatförändringen.

Jag hävdar fortfarande, och jag tror att också Lennart Pettersson inser det innerst inne, att det finns exempel i den nuvarande förköpslagen där man kan hävda att det är allmänna intressen som står mot oseriösa intressen av att förvärva.

Anf. 45 LENNART PETTERSSON (c) replik:

Fru talman! Det är inte svårt att erkänna att det kan finnas enstaka fall där allmänintresset väger över, dock inte när det gäller oseriösa fastighetsägare. Det ingår inte i gällande lagstiftning. Vi kan tycka vad vi vill om det, men det gör inte det. Jag har varit med och provat den lagstiftningen med kriterier som ligger nära, och den är inte tillräcklig.

Oavsett om det bara är 15 fall är det ett oerhört stort administrativt arbete även på resten. Det slipper vi i fortsättningen. Kommunerna och mäklarna slipper det, och man slipper det på banken och lantmäteriet, som hanterar lagfartshandlingar. Hela kedjan i administrationen försvinner, och det har ett värde.

Även om det är få som har gått fram skapar detta ändå en osäkerhet hos köparna som jag tycker är helt onödig och inte alltid helt mänsklig.

Det är intressant att Egon Frid säger att förändringarna i expropriationslagen fördyrar. Fördyrar för vem? Vi får ta den diskussionen sedan. Där tar Egon Frid det offentliga perspektivet. Jag tar den enskildes perspektiv. Det fördyrar inte en krona för den enskilda. Tvärtom blir det en bättre ekonomisk situation för den enskilda människan. Där tror jag att vi har olika ideologiska utgångspunkter. Som jag nämnde i mitt huvudanförande är det inte det offentliga som är vår utgångspunkt, utan det är den enskilda människan i Sverige. Sedan må ni ha det – om jag får uttrycka mig lite slarvigt – mer socialistiska perspektivet att det är samhället som är det viktigaste, och den enskilda människan kommer i andra hand. Detta tycker jag återspeglas när Egon Frid säger att det blir dyrare.

Anf. 46 LARS TYSKLIND (fp):

Fru talman! Jag börjar med att yrka bifall till utskottets förslag och avslag på reservationen, och sedan vill jag instämma i vad mina allianskolleger Anti Avsan och Lennart Pettersson har sagt här tidigare.

För lite drygt två månader sedan debatterade vi förvärvslagen här i riksdagen och beslöt att ta bort den. Vi beslöt även att skärpa bostadsförvaltningslagen. Det bärande argumentet var att förvärvslagen inte tillräckligt effektivt förhindrade att personer som inte var seriösa fick köpa hyresfastigheter och att en skärpning av bostadsförvaltningslagen var en lämpligare väg att gå.

Varför tar jag nu upp detta – det är ju historia? Jo, jag tycker att det är en klar parallell till dagens debatt. Återigen diskuterar vi lämpligheten och ändamålsenligheten hos en lag. Trots allt är det så att verkligheten förändras, och då är vi tvungna att se över lagstiftningen också. Vi kan inte hålla på och försvara varje lag, utan den ska ha en given plats och ett givet ändamål.

När nu förköpslagen så uppenbart har spelat ut sin avgörande roll som ett medel för kommunerna att tillgodose sitt markbehov har vi ett förslag från regeringen om att vi ska ta bort den förköpslagen. För min del och för Folkpartiets del känns det inte speciellt svårt att säga ja till det förslaget.

Sedan kan man konstatera att den samlade oppositionen här har ett väldigt fokus på – Lennart Pettersson var också inne på det – kommunen, kommunens svårigheter och kommunens rättigheter och så vidare. Precis som Lennart Pettersson tycker jag nog att man ska vända på det fokuset lite och se på det utifrån enskildas besvär och olägenheter och intressen i övrigt.

Som tidigare har nämnts har Boverket utvärderat förvärvslagen och kommit med en del förslag. Man redovisade det i en rapport som kom i juni 2008. I den kan man läsa att det faktiskt handlar om att man prövar 45 000 ärenden varje år, och bland dem hittar man då 15 som blir fullbordade förköp.

Det finns ytterligare sifferexercis som jag inte tänker tynga er med, men det är ändå ganska uppenbart att de olägenheter och kostnader som det här förorsakar inte alls motsvaras av en tillräcklig nytta för att man ska kunna ha kvar en sådan här lag.

Det handlar om onödigt fördröjning och osäkerhet för både köpare och säljare. Till detta kommer inte obetydliga kostnader. Man kan alltid fundera på vem som får ta de kostnaderna, men någon får ju ta kostnaderna för proceduren. Den saken är klar.

Sedan kan jag tala utifrån ganska lång kommunalpolitisk erfarenhet av just aktiv markpolitik inom ett högexploaterat område, eftersom jag kommer från Västkusten och norra Bohuslän. Det är alltid en stor konkurrens om mark. Och jag får säga att det är en väldigt överdriven bild som ges här av förköpslagens roll i denna markpolitik. Det handlar inte om det. Det handlar faktiskt om att komma överens med människor, och det fungerar oftast väldigt bra.

Nu vill då, fru talman, den samlade rödgröna oppositionen avslå förslaget om att upphäva förköpslagen. Man framför ett antal argument som jag naturligtvis kan förstå, men jag tycker inte att det finns något argument som bär. Jag tycker att det handlar lite om att det är en, om man nu kan uttrycka sig så, bra-att-ha-lag för kommunen vid några enstaka tillfällen. Det går säkert att hitta de tillfällen då det skulle vara motiverat att ha den lagen, men det räcker inte för att det ska vara motiverat att ha kvar en lagstiftning av den här omfattningen.

Som jag sade förut finns det alla möjligheter att bedriva en aktiv markpolitik utan förköpslagen. Att antalet expropriationer skulle öka får man väl se som ganska osannolikt. Det finns ju en säljare här som de facto är beredd att sälja sin mark. Vid expropriationer är det ganska vanligt att vi till och med har en markägare som inte vill sälja sin mark.

Det nämns också i diskussionen att kommunerna kan få använda det här som en källa för information om fastighetsmarknaden. Det finns ju alla möjligheter att lösa det på annat sätt, så det är egentligen också ett icke-argument i sammanhanget.

Fru talman! Man kan för ett ögonblick hypotetiskt vända på resonemanget och se: Vad är det för problem vi har? Vi har alltså ett problem att lösa. Det är 15 tillfällen per år när kommunerna i Sverige har användning av en förköpslagstiftning. Man ska då kunna gå före och ta över ett kontrakt. Det är det här som är problemet.

Om vi då för att uppnå detta skulle behöva pröva 45 000 fastighetsaffärer och vi hypotetiskt inte skulle ha haft lagen undrar jag: Skulle någon över huvud taget komma på idén att införa en lag för att lösa detta problem? Jag tror att svaret med stor sannolikhet skulle vara nej. Då måste ju svaret bli ja på frågan om vi ska upphäva förköpslagen.

Det är inte rimligt att lösa enstaka problem på det här sättet, med en generell lagstiftning som ger sådana konsekvenser för enskilda. Den här lagen har säkert haft en historisk betydelse, men den har spelat ut sin roll. Därför yrkar jag bifall till förslaget i betänkandet *Upphävande av förköpslagen*.

Anf. 47 YVONNE ANDERSSON (kd):

Fru talman! Debatten i dag handlar om det betänkande där regeringens proposition om upphävande av förköpslagen hanteras.

Nu har mina kolleger haft en bra och saklig uppmärksamhet kring skeendet. Jag får väl passa på att säga att jag är stolt över att vi har en alliansregering som vågar ta tag i problematiken kring lagar.

Vad gör man när en lag har spelat ut sin roll? Vad gör den lagstiftande församlingen? Vi har många lagar som är instiftade därför att det har funnits behov i en viss tid. I en tid som har varit har det funnits behov av lagar för att strukturera en samhällsutveckling, en förändring och ett skapande på olika sätt. Då ansåg man att den här lagen behövdes. Sedan har vi en nutid när man kan fundera på: Behövs det här fortfarande? Det är en annan tid med nya möjligheter, med nya förutsättningar. Då är det dags att se: Behövs den här lagen i dag, och behövs den inför en framtid?

Någonstans tror jag att man i den här församlingen, där lagar ska stiftas och där lagar ska upphöra att gälla, måste ha med tidsperspektivet och skeendet i ett samhälle som hela tiden utvecklas.

Fru talman! Det finns kommuner som är framåtsyftande, som har sett precis de förhållanden som vi i dag diskuterar och lyfter fram. En sådan kommun kommer jag ifrån, Linköpings kommun. Den kommunen har för länge sedan beslutat om att man inte ska följa den här lagen, eftersom förfarandet och processerna tog mer kraft än vad man fick ut av lagen. Därför är den inte användbar, tycker man i den kommunen.

Jag tror att det är väldigt viktigt att vi hela tiden omprövar och ser: Vilka lagar ska vi ha, och vilka behöver vi inte ha? Den här lagen har, som det har sagts tidigare, spelat ut sin roll som medel för att tillgodose

kommunens behov av mark för tätbebyggelse. Bara det faktum att vi diskuterar 45 000 ärenden, där 15 blir förköp, borde väl ändå göra att vi funderar över lagens relevans.

Fördröjningen av fastighetsöverlåtelse är inte heller ett oansenligt bekymmer när det kan gälla både näringsverksamhet och andra saker. Det är orimliga kostnader för prövningar. Det har vi precis tagit upp. Det är helt sanslöst, och då handlar det oftast ytterst om skattebetalarnas pengar.

Den bristande rättssäkerheten, som Anti tog upp, är inte heller oväsentlig. Ska vi ha en lag ska den vara rättssäker i den meningen att man inte kan kringgå den och att man döms utifrån den på ett enhetligt sätt. Detta finns inte heller.

Vi och vår regering vill att vi ska ha relevanta lagar som behövs och där vinsterna i någon mening och i bredare betydelse är högre än utgifterna. Och det är viktigt att tryggheten finns kvar i dess stora bemärkelse.

Om vi inte har modet att upphäva lagar som inte längre är relevanta i vårt samhälle kommer vi att få otroligt mycket lagar. Hur kan den enskilda medborgaren eller till och med den enskilda kommunen, eller vad man nu vill, då veta vilka lagar vi har? När blir de användbara? Ytterst kommer det att bli ett fåtal som förstår sig på de olika lagarna och användbarheten. Jag tror att det är viktigt att vi har levande lagar, lagar som är aktuella och användbara och som skapar trygghet i vårt samhälle.

Fru talman! Jag yrkar bifall till förslaget i betänkandet och avslag på reservationen.

Anf. 48 JAN LINDHOLM (mp):

Fru talman! Förlåt att jag står här igen. Lennart Pettersson nämnde i sitt anförande att alla tyckte att det här var bra, det vill säga han har inte uppfattat att den statliga myndigheten inte tycker om det och att kommunerna är emot det.

Jag valde att inte reagera på det, men när sedan Lennart Pettersson i replikväxlingen som blev efteråt gav en märklig syn på demokrati kunde jag inte låta bli. Lennart Pettersson anser alltså att lokalt fattade demokratiska beslut i kommunerna är socialism.

Här finns det uppenbarligen en stark motsättning mellan oss i det rödgröna och er i Alliansen. Vi ser naturligtvis att det finns konflikter som ska lösas i reglerad ordning mellan enskilda och det allmänna, men vi kommer aldrig att kunna se det allmänna i demokratiskt fattade beslut på lokal nivå som socialism.

Vi menar att demokrati är när flertalet i ett samhälle kommer överens om att man har intressen som man bör verka för och ta strid för. Vi kallar det för demokrati.

Jag tycker att det är synd att vi får höra sådana saker. Jag tycker att vi ska ha respekt för varandra och vad vi står för när vi debatterar och inte vara så vårdslösa med begrepp.

(Applåder)

Överläggningen var härmed avslutad.

(Beslut fattades under 13 §.)

Prot. 2009/10:94
24 mars

*Upphävande av
förköpslagen*

10 § Byggfrågor

Föredrogs
civilutskottets betänkande 2009/10:CU9
Byggfrågor (redog. 2009/10:RRS3).

Anf. 49 GUNNAR SANDBERG (s):

Fru talman! Civilutskottets betänkande 9 handlar om olika byggfrågor. Jag vill inledningsvis yrka bifall till reservationerna 1 och 8. Men jag står naturligtvis bakom alla våra reservationer.

Jag kommer i anförandet att argumentera för några av dem. Den första handlar om energideklarationer. Riksdagen antog i juni 2006 miljömålet att med utgångspunkt i året 1995 minska energianvändningen med 20 procent till 2020 och 50 procent till 2050.

Genomförda åtgärder som har föreslagits i energideklarationen är ett steg för att uppfylla dessa mål. En oberoende expert tar tillsammans med ägaren av byggnaden fram förslag på energibesparingar för byggnaden. När man sedan genomför dessa sparas både pengar och miljö.

En sammanfattning av energideklarationen ska finnas tillgänglig för allmänheten så att de boende eller besökare till byggnaden kan ta del av resultatet. På så sätt blir vi alla mer energimedvetna med tiden. För att energideklarationen ska kunna få denna centrala roll i energieffektiviseringen av byggnadsbeståndet krävs att systemet löpande utvärderas.

Det är mot denna bakgrund som Riksrevisionens granskning av systemet och redogörelse till riksdagen ska ses. Granskningen visar att det svenska genomförandet av EG-direktivet blivit försenat, vilket medfört problem för myndigheterna att tillämpa bestämmelserna.

Enligt granskningen har det också blivit ineffektivt. Deklarationen innehåller inte några rekommendationer om åtgärder, och nyttan i förhållande till det pris fastighetsägarna tvingas betala kan ifrågasättas. Kvaliteten i deklarationen varierar dessutom stort, och ansvarsfördelningen mellan de berörda myndigheterna är oklar.

Det bör vara en prioriterad uppgift för regeringen att se till att EG-direktivet följs och att myndigheterna ges förutsättningar att klarlägga hur regelverket bör tillämpas. Därför bör regeringen se över det regelverk som styr tillämpningen av energideklarationer och vidta nödvändiga åtgärder för att effektivisera verksamheten och säkerställa deklarationernas kvalitet.

Vi anser att det är angeläget att erfarenheterna från Riksrevisionens granskning nu tas till vara och att det leder till förbättringar av systemet. Majoriteten i utskottet känner redan till detta, eftersom Riksrevisionen våren 2009 överlämnade en granskningsrapport till regeringen. Den ligger till grund för redogörelsen från Riksrevisionens styrelse.

Vi tycker dessutom att det vore lämpligt att regeringen återrapporterar till riksdagen om vilka effekter statens insatser har haft för målet att energieffektivisera bebyggelsen.

Fru talman! Min andra kommentar handlar om byggförsäkring. Att bygga en bostad är en process med risker, oavsett vem som är beställare. Ni kanske har följt TV4:s program *Fuskbyggarna*.

Det kan uppstå problem som innebär att entreprenören inte vill eller kan färdigställa byggnaden eller att entreprenören bygger in fel som upptäcks först efter att byggnaden har tagits i bruk. Samhället vill minska konsekvenserna av dessa problem för beställaren och har därför bestämt att det ska finnas en försäkring, lag om byggförsäkring m.m.

Många anser att denna försäkring inte är meningsfull och att avgiften bara är en utgift som ökar byggkostnaden. Detta har lett till en översyn av nuvarande lagstiftning. Utan att man insamlat fakta föreslogs det att lagen fortfarande ska finnas kvar när beställaren är en bostadsrättsförening eller en konsument.

I april 2008 fick en annan utredning, Bygg – helt enkelt, i uppdrag att utreda möjligheten att i viss utsträckning begränsa tillämpningsområdet för lagen om byggförsäkring. Även här föreslås att försäkringen ska finnas kvar. Ingen av utredningarna har dock hittills föranlett någon lagändring från regeringens sida.

Byggförsäkring ska enligt lag finnas vid nybyggnad av alla småhus och även vid vissa bygglovspliktiga ändringsarbeten. I det senare fallet ska byggnadsnämnden pröva om byggförsäkring behövs.

Nästan alla som bygger småhus är förstagångsbyggare, 80–90 procent. Det är ofta unga oerfarna familjer som satsar sina besparingar på sitt livs största affär. Som en säkerhet i botten finns den tioåriga försäkringen mot byggfel. Det är en försäkring som alla som bygger ett nytt hus eller gör stora ombyggnationer måste teckna. Annars blir det inte ens bygglov.

Kravet på byggförsäkringarnas utformning har ifrågasatts men även andra frågor om försäkringarnas utformning. Vi tycker att regeringen nu ska redovisa sitt ställningstagande samt lägga fram förslag om lagändringar.

Jag vill även nämna några ord om byggregler och byggkostnader. Boendekostnaderna för nyproducerade bostäder ligger i dag på en mycket hög nivå. En viss förklaring är avvecklingen av alla byggstimulanser och en bostadspolitik som inte gynnat en rättvis utveckling på bostadsmarknaden.

Bristande konkurrens och effektivitet inom byggsektorn har i flera utredningar framhållits som ett stort problem. När Socialdemokraterna hade regeringsmakten tog vi flera initiativ till ett ökat byggande. Det handlar bland annat om Byggekostnadsforum vid Boverket som syftade till att sprida kunskaper och metoder som kan begränsa byggkostnaderna.

Tyvär har verksamheten inte fått fortsätta under nuvarande regering. Vi anser att det finns anledning till en ny översyn av vilka åtgärder som kan vidtas för att pressa kostnaderna i nyproduktion av framför allt hyresbostäder.

Fru talman! Till sist vill jag ta upp frågan om kunskapsutveckling inom byggsektorn. Felaktiga materialval och tillämpning av oprövade byggmetoder får ofta allvarliga följder. Hus drabbas av fukt, mögel eller andra skador som kan ge hälsoproblem för de boende.

Det är svårt att klarlägga ansvaret för byggfel och att få ersättning för de drabbade. Det finns helt enkelt ett stort behov av nytänkande inom byggsektorn.

Under vår regeringstid stödde vi bland annat pilotprojekt som minskade byggkostnaderna. Vi satsade på att stärka ett samarbete mellan företag, kommuner och staten för att få i gång en utveckling mot en hållbar bygg- och bostadssektor.

Vi anser att staten behöver stärka sin roll när det gäller att ta fram ny kunskap om byggmaterial och byggmetoder samt att sprida kunskapen inom byggsektorn. Det finns anledning att se över alla led i kunskapsuppbyggnaden inom området, från grundforskning och tillämpad forskning till pilotprojekt och fullskalig produktion.

Jag vet att ni har ett orubbligt förtroende för marknadens parter. Det är marknadens parter som ska fixa allt. Ni behöver hjälpa till. Regeringen är för passiv i bostadspolitiken – om jag ska vara snäll i min bedömning.

Anf. 50 EGON FRID (v):

Fru talman! Jag håller definitivt med föregående talare, Gunnar Sandberg, om att det är husen som ska vara passiva, inte regeringen.

Jag vill inledningsvis säga att Vänsterpartiet naturligtvis står bakom alla reservationer i detta betänkande, men jag yrkar bifall till reservationerna 1 och 8.

Det här betänkandet handlar allmänt om byggfrågor, dels från allmänna motionstiden, dels från Riksrevisionens styrelses redogörelse om införandet av energideklarationer. Jag ska uppehålla mig lite mer vid det.

Energideklarationerna har ett oerhört gott syfte. De ska utgöra ett viktigt verktyg i energiomställningen och energieffektiviseringen inom bostadssektorn och naturligtvis också vara ett viktigt vägledande verktyg för oss bostadskonsumenter när det gäller hur vi kan vara med och ställa om och energieffektivisera.

Som Gunnar Sandberg sade har riksdagen ett mål som innebär att energianvändningen i våra bostäder ska minska med 20 procent till 2020 och med 50 procent till 2050. Här finns en högre målsättning från de rödgröna partierna i vår bostadspolitiska överenskommelse, där vi har ambitionen att minska energianvändningen i våra bostäder med minst 30 procent till 2020.

Energideklarationen ska vara ett verktyg för att hjälpa oss bostadskonsumenter att göra effektiva och kloka val i våra boenden, och det är där en del av kritiken mot energideklarationerna ligger. Man har inte uppfyllt det goda syftet med energideklarationerna. Det har gjorts många energideklarationer, men det har inte gjorts tillräckligt många. I många fall där deklarationerna har gjorts har man inte fått de goda råden som man eftersträvade och som skulle vara vägledande för hur man skulle ställa om energianvändningen i bostäderna.

Några av oss var på en debatt med Svensk Byggtjänst på Älvsjömässan i går. Just den här frågan kom upp från byggbranschen. Många som jobbar med kunskapsöverföring för att utveckla byggandet och boendet vill naturligtvis också använda sin kunskap i energiomställningen och klimatanpassningen av våra bostäder. De menar att det i dag finns stora brister när det gäller att verkställa de goda ambitionerna i energiomställningen. Det går alldeles för sakta, och man har inte kunnat fullfölja energideklarationens goda tanke och omsätta den i den energiomställning som vi har som gemensamt mål att kunna uppnå.

Här finns oerhört mycket att göra, och det är naturligtvis de rödgröna partiernas ambition att vi ska kunna genomföra arbetet med energideklarationerna så att de blir ett viktigt verktyg i energiomställningen och energianvändningen.

Vi anser också att arbetet måste snabbas upp och effektiviseras, och det måste även skapas ekonomiska incitament för att genomföra förändringar så att vi kan uppnå våra klimatmål och de viktiga målen att minska energianvändningen i våra bostäder. Bostadssektorn står som vi alla vet för 40 procent av den totala energiförbrukningen i samhället, så det är en ansevärd mängd energi som vi faktiskt kan spara.

Det finns många andra viktiga reservationer från våra partier. Några är gemensamma, och några står kanske inte alla tre partierna bakom i nuläget, men det finns ändå viktiga synpunkter i dessa reservationer. När vi pratar om hur vi ska utveckla bostadssektorn handlar det mycket om att utveckla kvaliteten i byggandet och att skapa möjligheter för att förbättra.

Det var också saker vi tog upp i gårdagens debatt på Älvsjömassan. Branschen är naturligtvis medveten om att man skulle kunna bygga med mycket högre kvalitet och på ett mycket bättre sätt. Volymen i byggandet är oerhört viktigt för att vi faktiskt ska kunna få en kunskapsöverföring och en bättre kvalitet i byggandet. Det måste byggas mycket mer för att vi ska kunna omsätta den nya kunskapen. Man måste få pröva nya sätt att bygga med bättre kvalitet. Om man ska bygga med större energieffektivitet och klimatanpassning måste byggvolymen totalt sett komma upp, och det är en av grunderna i vår rödgröna bostadspolitiska överenskommelse att vi faktiskt ska höja byggandet avsevärt och ha tydliga mål för bostadsbyggandet för att kunna omsätta den nya kunskapen att bygga på ett klokt sätt och med god kvalitet.

Här handlar det inte om att slå mot branschen för att de gör ett dåligt jobb, utan här handlar det om att vi tillsammans ska arbeta för att få bort de brister som finns i byggandet i dag. Vi vill ju att det vi bygger ska ha ett mycket längre livscykelperspektiv. Det gäller att hushålla med våra gemensamma resurser genom att bygga hållbart från början så att husen kan leva längre och vi kan må bättre i vårt boende.

De punkter som tas upp här är inte bara att vi ska ställa högre krav på energideklarationerna och vad vi vill få ut av dem, utan det är också att vi har tydliga krav i samband med energieffektiviseringen så att de här goda råden omsätts i god energiomställning och därmed tjänar sitt syfte.

Detsamma gäller byggförsäkringen som Gunnar tog upp. Det handlar om förlängda garantitider i byggandet så att konsumenterna i bostadssektorn får känna en ökad trygghet i det som är byggt. En synpunkt som har kommit upp är att förlängda garantitider skulle utgöra en ytterligare press på byggbranschen för att faktiskt bygga rätt från början.

Fru talman! I detta betänkande från riksdagen vill jag lyfta fram en reservation – ursäkta, Socialdemokraterna, ni är inte med på den – som kanske är den bästa ni kommer att få möjlighet att läsa under den här mandatperioden. Det är reservation 4 i det här betänkandet, om byggnaders inomhusmiljö. Jag tycker att den tar upp så centrala och viktiga delar i hur vi ska bygga. Det handlar om kvaliteten i byggandet och en helhetssyn på byggande, på boende, byggmaterial och ansvarsfrågor. Det handlar om fonden för drabbade människor som har råkat ut för fel i

byggandet. Sådant är oerhört centralt när det rör barnens arbetsmiljö i skolan, inomhusmiljön och sammantaget många av de frågor vi diskuterar och som handlar om hur vi ska utveckla och förbättra byggandet.

Det är en fröjd för ögat att läsa detta, så jag vill varmt rekommendera också er andra att ta del av det när vi diskuterar hur vi kan förbättra.

Det finns naturligtvis även andra bra reservationer som vi har gemensamt och som berör viktiga delar kring byggregler och byggkostnader. Det är än en gång oerhört viktiga synpunkter som kommer fram i dessa reservationer om hur vi ska utveckla byggandet.

Jag vill än en gång trycka på att det handlar om att avsevärt få upp byggandet för att kunna utveckla och förändra förutsättningarna för att bygga på ett kvalitativt bra sätt och med en god trygghet för de människor som kommer att bo i de bostäder som vi vill bygga.

I den gemensamma reservation 8, om kunskapsutvecklingen av byggsektorn, tar man upp att det i dag verkligen finns en god kunskap om hur vi ska bygga rätt från början. Mycket av den kunskapen har sin grund i passivhustekniken och hur vi bygger energisnåla hus.

Här finns stora möjligheter i framtiden att bygga oerhört energieffektivt och minska antalet kilowattimmar långt mer än vad vi själva tror att vi kan uppnå i byggandet. Men det är centralt att föra ut denna kunskap i byggsektorn, och det gör vi genom att få en större kvantitet och naturligtvis låta kvaliteten följa med i våra bostadsplaner för att öka byggandet.

Som ni säkert har tagit del av finns det en bostadspolitisk överenskommelse från de rödgröna partierna i detta sammanhang som ligger till grund för att vi ska uppnå dessa bostadspolitiska mål.

Anf. 51 JAN LINDHOLM (mp):

Fru talman! I civilutskottets betänkande 9 om byggfrågor tas bland annat ämnen som energiförbrukning i byggnader, byggförsäkringar, inomhusmiljön, behovet av forskning och exempelvis byggnadsanpassningsbidrag upp.

I betänkandet finns nio reservationer varav tre är gemensamma för den rödgröna oppositionen. Jag står självklart bakom samtliga Miljöpartiets reservationer i betänkandet, men för tids vinnande yrkar jag bifall till enbart reservationerna 1 och 8.

Det globala arbetet med att minska utsläppen av klimatpåverkande kemikalier av olika slag för att möta klimatutmaningen samt det lokala och det nationella arbetet med att förbereda oss på att minska vår sårbarhet för de förändringar som vi vet kommer att ske på grund av de utsläpp som redan har gjorts innebär att stor hänsyn måste tas i allt byggande. Inte minst gäller det byggandet av bostäder som vi förväntar oss ska erbjuda oss, våra barn och barnbarn förnämliga boendemiljöer i åtminstone hundra år framåt.

Alla samhällssektorer berörs i och för sig av detta långsiktiga planeringsbehov som klimatutmaningen innebär. Men jag tycker att den byggda miljön representerar ett stort kulturellt, ekonomiskt och känslomässigt kapital. Jag menar därför att det kanske är den byggda miljön som vi har störst anledning att verkligen värna om i detta klimatperspektiv.

Nästan samtliga de 40 förslag som behandlas i betänkandet kan på något sätt också knytas antingen till det numera traditionella klimatarbetet med att minska mänsklig påverkan eller till det mer svårgripbara och lite knepiga arbetet med att minimera sårbarheten i vårt samhällsbygge på olika sätt.

Energifrågorna står i centrum, och byggsektorn står för en stor del av vår energianvändning. Men byggsektorn är ett område där det kanske är enklast att också genomföra stora förändringar.

Tack vare Miljöpartiets politik har vi redan nästan helt och hållet lyckats avskaffa eldningsolja för uppvärmning, och nu är vi i full färd med att fasa ut stora delar av den direktverkande elvärmen.

Dessa två exempel handlar om byte av energikälla. Samtidigt har utformningen av politiken faktiskt skapat incitament att minska energiförbrukningen. Energibehoven i vår byggda miljö kommer kanske snart att kunna tillgodoses huvudsakligen med biobaserad fjärrvärme, lokalt eldad biomassa i olika former, solenergi och geotermisk energi, alla dessa med vindkraftsel som huvudsaklig försörjning till pumpar, fläktar, styrutrustning och som hjälp- och stödenergi.

Riksrevisionens granskning av hur energideklarationerna har införts är i detta sammanhang en, som jag menar, betydelsefull fråga. Syftet med energideklarationerna är bland annat att de ska kunna vara ett stöd för fastighetsägarna i deras arbete med att energieffektivisera sina fastigheter. Så länge som systematiken och tillförlitligheten i detta brister och kvaliteten varierar så mycket är det svårt att få den önskade effekten. Till exempel de rekommendationer som man förväntade att fastighetsägarna skulle få verkar de i de flesta fall inte få.

Riksrevisionens styrelse anser att införandet av energideklarationerna inte har blivit särskilt lyckat, och vi i den rödgröna oppositionen delar alltså den uppfattningen.

Fru talman! Det kan tyckas onödigt ur ett klimatperspektiv att lägga massor med resurser på att minska energianvändningen i vår byggda miljö om vi nu kan lösa energibehoven där med bioenergi och framför allt sol och vind eftersom den byggda miljön då inte är ett problem ur ett klimatperspektiv. Men så enkel är inte ekvationen. Vi behöver råvaror och energi till så mycket annat, så sparsamhet blir hela tiden viktigare och viktigare.

När vi minskar energianvändningen i den byggda miljön får vi skogsråvara över för industriändamål och kanske även för tillverkning av fordonsbränslen. Konkurrensen om bioråvaran har hela tiden ökat.

Alla taktytor i framtidens byggnader kanske inte behövs för att producera värme, el och varmvatten till husen som taken sitter på. Kanske blir det energi över för industri- och transportsektorn om husen är riktigt energisnåla och vi själva lär oss att spara energi till vardags.

Men den stora utmaningen är inte nybyggnationen utan det är det som vi redan har byggt. Att energieffektivisera gamla hus är betydligt svårare än att bygga smarta nya hus. I en av reservationerna påpekar vi hur viktigt det är att man inte glömmer bort innemiljöfrågorna när man renoverar gamla hus. Aktuellt i dagarna är oron för att dåligt genomförd *relining* av gamla avloppsstammar kan leda till kemiska emissioner och öka risken för cancer.

Om nya mattor limmas på gamla eller om gammalt lim inte tas bort på rätt sätt innan nya ytmaterial sätts in kan även det leda till kombinationer mellan material som ger emissioner som kan vara mycket hälsofarliga. Byggmaterial från olika epoker i byggindustrin fungerar nämligen inte alltid så bra med varandra, och man har ofta inte förutsett dessa problem.

I samband med renoveringar av exempelvis miljonprogramområdet gör man ibland förändringar av lägenheternas indelning. Då är det viktigt att man även gör nya beräkningar av ventilationen i husen så att den anpassas till den nya indelningen av lägenhetsvolym och rumsvolymer. Förändrad användning är faktiskt ofta en orsak till att byggnader vid renoveringar blir hälsofarliga eftersom den ursprungliga tekniken är så pass optimerad till en viss form av belastning.

Men det är möjligt att nå både energi- och miljöfördelar och fördelar när det gäller inomhusklimat vid renoveringar. Vi pekar i en av våra reservationer på att det är viktigt att man tar hänsyn till det och jobbar för att det bevakas.

Den genomsnittliga medborgaren vistas numera inomhus ungefär 90 procent av dygnets alla timmar. Vi som har haft turen att få ett jobb vistas ofta i många olika miljöer, och vi kan ofta göra avbrott under dagen både för fika, lunch och så vidare. Men å andra sidan hinner vi kanske inte sova så många timmar varje natt i våra sängar. Men de minsta och de som är mest känsliga och sårbara för dålig inomhusmiljö sover ofta väldigt länge i sin säng. Om de är duktiga och lättskötta får de ganska tidigt ett eget rum att sova i. Oftast är det ett litet rum med liten luftomsättning. Kanske ligger det vägg i vägg med ett våtutrymme som ett badrum, en toalett eller ett kök. Hur många av dygnets alla timmar vistas små barn i sitt lilla rum, och hur hälsosamt är det? Oftast är det naturligtvis inga fel på barnens rum. Men i de fall där det finns en fuktskada i närheten är det kanske just de snälla och lättskötta barnen som drabbas värst.

Att vi vistas en så stor del av vårt liv inomhus ställer alltså stora krav på den byggda miljön. Det gäller inte bara våra bostäder. Sjuka hus har blivit ett begrepp på alla typer av byggnader som gör att människor blir sjuka. Förutom bostäder finns det exempel på polishus, skolor, förskolor och idrottshallar – bara för att nämna några – som har mycket stora problem med höga fukthalter, halter av ohälsosamma kemikalier, ofta också i kombination med omfattande mögelpåväxt på stora ytor av byggmaterialen i dessa hus. Trots att dessa problem med sjuka hus och ohälsa till följd av en dålig inomhusmiljö är väl kända har inte tillräckliga åtgärder vidtagits för att undvika att nya ohälsosamma byggnader tillkommer i vår byggnadsuppsättning och inte heller för att åtgärda att de byggnader som redan är drabbade av fukt och mögel eller skadliga kemikalier åtgärdas.

Därför föreslår vi i en reservation en lagstiftning om garantier som verkligen innebär att den som bygger och den som förvaltar får ett reellt ansvar för att det som man har byggt och som man förvaltar inte är hälsofarligt. Vi menar att det inte, som i dag är fallet, ska vara möjligt att först ta betalt och sedan ta betalt en gång till för att åtgärda det som man från början byggt fel.

Inte heller räcker det, menar vi i Miljöpartiet, att en sådan garanti gäller några få år, utan vi måste komma till ett läge där den typen av garantier gäller i årtionden. Eller varför inte så länge det är tillåtet att använda

en byggnad? Vi utfärdar ju körförbud för trafikfarliga bilar. Varför skulle det då vara så konstigt med brukarförbud för hälsofarliga byggnader?

Jag vill inte bli påkörd av en okontrollerbar bil när jag är ute och går på en trottoar i stan. Lika lite vill jag bli bombarderad av farliga kemikalier eller mikroorganismer när jag kliver in i en klädbutik, en frisersalong eller en livsmedelsbutik eller när jag besöker en granne eller en gammal bekant. Självklart vill jag inte heller att mina barn eller barnbarn när de är i skolan eller på fritidshemmet ska utsättas för en ständig dusch av ämnen som är vävnadsnedbrytande, immunförsvarshämmande och cancerogena.

Ekonomiskt ansvar för dem som förvaltar och för dem som bygger – ett ansvar som de inte kan komma undan – är förmodligen enda sättet att få slut på sjuka-hus-problematiken. Det borde vi som lagstiftare försöka skapa.

Ett annat förslag som i betänkandet avstyrks av majoriteten handlar om inrättandet av en bygghaverikommission. På samma sätt som haverikommissioner utreder dödsolyckor i trafiken, stora olyckor till sjöss och flyghaverier är det nödvändigt, menar vi i Miljöpartiet, att inrätta en haverikommission också för bygghaverier. En sådan kommission skulle rycka ut varje gång sjuka-hus-larmet går, och den måste ha en så bred kompetens att den kan hantera både byggnadstekniska problem och sjukdomsproblem som uppstått.

Tack vare att man under årtionden väldigt noga utrett orsakerna till att människor skadats så allvarligt som faktiskt skett vid många trafikolyckor har våra bilar inre krocksäkerhet kunnat utvecklas enormt mycket. Med den smarta tekniken och den utvecklingen slutar olyckor som tidigare faktiskt ledde till döden i dag ibland med bara blåmärken och illamående. Att vi hittills fullständigt har nonchalerat möjligheterna att genom att noga följa upp varje drabbad och varje sjukt hus nå samma kunskapsutbyggnad beträffande både den byggda miljön och bilismen är egentligen en gåta, menar jag. Jag hoppas att en ny regering ändrar på det.

Miljöpartiet är känt för att komma med nya smarta styrmekanismer. Ett av våra förslag som majoriteten avstyrker i betänkandet handlar om en ekonomisk mekanism för självreglering inom byggsektorn. Vi föreslår att en fond inrättas med syftet att ge ersättning till dem som drabbas av sjuka hus. Fonden föreslås bli finansierad genom avgifter från dem som bygger. På så sätt kommer dessa att jaga varandra så att var och en tvingas göra rätt för sig. Ingen vill ju vara med och betala för misstag som andra inom sektorn begår. På det viset får vi alla goda krafter på vår sida, menar vi.

Ett förslag om översyn av byggregler i syfte att sänka byggkostnaderna avstyrks också i betänkandet. Det gäller även ett förslag om att komma till rätta med de mellan olika upplåtelseformer orättvisa skatte- reglerna. Man avstyrker dessutom ett förslag om att införa besiktning av balkonger och ställer sig avvisande till oppositionens krav på att initiativ tas för att stimulera till en bättre kunskapsutbyggnad på byggområdet.

Avslutningsvis, fru talman, vill jag säga att jag är riktigt besviken på att jag är tvungen att reservera mig när det gäller avstyrkandet av vårt förslag om en översyn av lagstiftningen om bostadsanpassningsbidrag. Förslaget syftar till att fler studenter med funktionsnedsättning som verk-

ligen har behov av anpassade tillfälliga studentbostäder på studentorter ska kunna få den hjälp som de rimligen behöver få.

Fru talman! Allra sist: Jag tycker att det är dags att sätta i gång bygget av dubbelspår mellan Falun och Borlänge.

(ANDRE VICE TALMANNEN: I och för sig en byggfråga.)

Anf. 52 EVA BENGTSON SKOGSBERG (m):

Fru talman! I betänkande CU9 behandlas en redogörelse från Riksrevisionens styrelse om införandet av energideklarationer samt en motion som har väckts med anledning av redogörelsen.

Vidare behandlas en del motioner som härstammar från allmänna motionstiden. I dessa tar man upp frågan om lagstiftningen på byggområdet och andra frågor relaterade till byggsektorn.

Fru talman! För att vi ska lyckas möta morgondagens klimatutmaningar krävs det att vi på alla sätt ger utrymme för olika verktyg.

Utan tvekan finns det stora möjligheter att göra energibesparingar på flera områden. Inte minst gäller det inom vårt byggnadsbestånd.

Det handlar om ett individuellt ansvar men även om att finna former för strukturer som underlättar och som uppmuntrar till att göra dessa besparingar. Arbetet med detta har inte optimerats. Till viss del handlar det om bristande kunskaper. Jag hoppas och tror att systemet med energideklarationer kan hjälpa till med att höja kunskapsgraden.

Energideklarationernas främsta syfte är att främja fastighetsägarnas investeringar i energieffektiviserande åtgärder.

Dagens lagstiftning som bygger på EU-direktiv om byggnaders energiprestanda ställer krav på att energideklarationer görs vid nyproduktion, nyttjanderätt – uthyrning – och försäljning. En deklARATION får inte vara äldre än tio år. Deklarationerna måste göras av certifierade besiktningsmän. Direktivet håller på att omförhandlas. Ett nytt direktiv antas troligen under detta år. Det är i dagsläget inte möjligt att, som några motionärer önskar, göra besiktningen frivillig.

Sedan lagen om energideklarationer för tre år sedan trädde i kraft har verksamheten inte varit problemfri. Bland annat har bristen på energiexperter lett till att deklARATIONER inte tagits fram i den takt som krävts för att leva upp till satta tidsgränser. Kvaliteten på deklARATIONERNA har också varierat. Det har till exempel inte alltid tydligt framgått vilka åtgärder som bör vidtas.

Det är mycket angeläget att riksdagen hålls informerad om hur lagen tillämpas i framtiden. Jag kan väl säga att jag har haft tur. Jag har sett tre sådana här deklARATIONER. Det var i höstas när jag sålde mitt hus och fick se till att en deklARATION togs fram, när jag köpte ett nytt hus samt när min dotter köpte ett hus. Det var väldigt bra deklARATIONER. Men det ser, som sagt, olika ut.

När det gäller energieffektiviseringarna har arbetet intensifierats i flera avseenden. Olika former av lågenergihus har blivit vanligare med nya byggtekniska lösningar. Byggregler har skärpts. Självklart ska regelverken vara både material- och teknikneutrala.

I dagsläget är Boverkets byggregler utformade som verifierbara funktionskrav i form av energianvändning per kvadratmeter. Boverket har i uppdrag att konstant följa hur det går med energianvändningen både vid nyproduktion och vid ombyggnationer – detta för att utveckla regelverken och samla erfarenheter. Det gäller att sträva efter lösningar som bidrar till en bättre inomhusmiljö samtidigt som energianvändningen minskar.

Under senare år har lagen om byggförsäkring varit föremål för övervägande i tre utredningar. Vissa ändringar föreslås beträffande den nya plan- och bygglag som vi i riksdagen i dag har fått utdelad. Bland annat försvinner kravet på byggförsäkring för så kallade självbyggare. Att göra försäkringen helt frivillig för övriga aktörer, som en del motionärer önskat, anser utskottet vara allt för långtgående; det skulle innebära inskränkningar i konsumentskyddet.

Fru talman! Regeringen har i en skrivelse till riksdagen hösten 2008 uppmärksammat frågan om eurokoder, europeiska konstruktionsstandarder. Även näringsutskottet har behandlat frågan om standarder och prisättning och kommit fram till att finansieringsfrågan kan behöva ses över. Utskottet har fått information om att regeringen har frågan under uppsikt och att den kommer att få ökad uppmärksamhet i EU-samarbetet.

Vad gäller motioner rörande lågenergihus och olika bostadsanpassningsbidrag har utskottet i år behandlat dessa förenklat, eftersom liknande motionsförslag varit uppe till behandling tidigare under mandatperioden.

Fru talman! Jag yrkar bifall till förslaget i betänkandet och därmed avslag på samtliga motioner.

Anf. 53 LENNART PETTERSSON (c):

Fru talman! Det är ett antal motioner med varierande innehåll men med byggfrågor som gemensam nämnare som ingår i dagens debatt.

Om jag börjar med energideklarationerna konstaterar jag att den försening som oppositionen skriver om i sin reservation till största delen beror på dem själva. Det tog dem nämligen fyra år att besluta om införandet av EU-direktivet i den svenska lagstiftningen. Däremot ligger det säkert mycket i kritiken från Riksrevisionen om att det finns en del deklarerationer som inte innehåller några råd om förbättringar, och det är självklart inte godkänt. Det är bra att Riksrevisionen har gjort en uppföljning, men samtidigt får vi kanske visa lite tålamod. En ny verksamhet med nya aktörer innebär nästan alltid att det blir en del fel i början, och så är det säkert i detta fall också.

När det gäller energieffektivisering i bostadsbyggnader finns det väl en gemensam syn på att det är viktigt, men många av dessa investeringar är lönsamma utan att blanda in statliga subventioner. Många gånger blir också följderna en bättre inomhusmiljö.

Det finns krav från Miljöpartiet att införa ett tioårigt hälsoansvar vid byggnation. Det är ytterligare ett av många märkliga förslag som kommer från det hållet. Hur ska man kunna ställa ett hälsokrav på ett hus när vi agerar och reagerar olika som individer? Vi kan genom ett felaktigt beteende göra ett hus ohälsosamt, och det kan göra att man utvecklar till exempel allergier över tiden på grund av olika orsaker. Vad händer om

man under denna tioårsperiod kommer fram till att ett visst ämne är olämpligt att använda i en bostad?

När det gäller förslaget om en fond för stödåtgärder som andra finansierar är syftet gott, men hur kan en fond som betalas av andra stimulera byggbranschen att bygga rätt? I mina ögon är det precis tvärtom. Det är bostadsköparna och skattebetalarna som får svara för denna fond, enligt er reservation.

Fukt- och mögelskador är en annan sak. Där är det ofta byggfel eller till och med byggfusk som ligger bakom, och då är det tydligare vem som är ansvarig. Det gäller för övrigt även andra byggfel. När det gäller småhus finns det till exempel ett tioårigt ansvar för ägaren och säljaren. Det går också tillbaka i ägarkedjan. Det är därför självklart för mig att man alltid ska göra en riktig besiktning av hus man köper. Uppdagas det något fel har man stora möjligheter att få ersättning, eller så kan man dra sig ut affären.

Det finns också motioner om byggkostnader, och det är ett svårt men samtidigt intressant problem. De signaler jag har fått de senaste veckorna är att det visst går att bygga billigare, men det slår inte igenom på hyresnivåerna. Stämmer det med verkligheten är det beklämmande. Samtidigt är jag inte främmande för att det verkligen förhåller sig så. Jag tänker då främst på orter där det är brist på bostäder. Normal marknadsekonomi säger att det inte är förrän det är balans på marknaden som priserna kan bli lägre för konsumenterna. Skulle det vara så innebär det att det tar ett antal år innan hyrorna på nyproducerade lägenheter kan börja sjunka.

Jag har en egen motion om egenkontroll av balkonger. Tyvärr har det ju hänt några tråkiga incidenter de senaste åren, och jag tycker att det är fastighetsägarnas ansvar att själva kontrollera sina fastigheter. Det borde också vara möjligt för försäkringsbolagen att genom lägre eller högre självrisker stimulera till återkommande besiktningar. Det ska inte behövas en lagstiftning som för med sig att både administration och kostnader ökar för såväl ägare som hyresgäster.

Till sist, fru talman, vill jag avsluta på ett något annorlunda sätt i dag. Vi vet att det är många aktörer som är inblandade i bygg- och fastighetsbranschen och att var och en kan bidra till att det byggs fler bostäder. Jag vill därför uppmana dem att ta sitt ansvar och försöka se till att det börjar byggas, och det gör jag så här.

Jag vänder mig till fastighetsägarna och säger:

Vi vet ju att många vill hyra
båd' etta och tvåa och fyra
beställ nya hus
med värme och ljus
och de får ej vara för dyra.

Jag vänder mig till byggbranschen och säger:

Trots kunder så många och trygga
ni bostäder inte vill bygga
vi inte förstår
varför det inte går,
de behöver ej ens vara snygga.

Och så finns byggmaterialindustrierna.

Om sten och om träet ni kiva
och fördelar, egna beskriva
men bättre ändå
om ni kunde förstå
att murarna mellan er riva.

Sedan har vi Hyresgästföreningen och hyresrätten.

Ja, formen den är nog den bästa
i hyran där ingår det mesta
blott lyfta sin lur
behövs eller hur
och sedan man tar sin siesta.

När det gäller villaägarna säger jag:

Vi sänkte er skatt för de flesta,
en skatt som ju livet förpesta
så gör ej revolt
för när ni har sålt
ni pengar har kvar för att festa.

Till sist säger jag till Finansdepartementet, med hänvisning till de tidigare nämnda:

Om rättvisa skatter de tycka
vi vill ingen av dem förtrycka
Så utred nu fort,
se till få det gjort
så alla får tomteboluckycka.

Jag yrkar bifall till utskottets förslag i betänkandet och avslag på samtliga motioner och reservationer.

Anf. 54 GUNNAR SANDBERG (s) replik:

Fru talman! Anledningen till att jag begärde replik på Lennart Pettersson är att han ordnade ett seminarium om just bostadspolitik för en månad sedan där han bjöd in olika aktörer från byggbranschen och också fackligt folk. Det var faktiskt ett bra initiativ, Lennart! Lennart Pettersson är alltså säkert intresserad av dessa frågor. Sedan kan man väl konstatera att regeringen tyvärr inte verkar lika intresserad.

När det gäller energideklarationer har majoriteten i utskottet konstaterat att verksamheten med energideklarationer inte har varit problemfri under dessa drygt tre år. Att det kan gå tre år utan att man följer upp och gör någon utvärdering av energideklarationer är förvånande. Ni tycker som vi att det är angeläget att riksdagen hålls informerad, mot bakgrund av de problem som inledningsvis gällt för deklarationsverksamheten.

Som jag säger är jag lite förvånad över vad regeringen tycker när jag läser regeringens övervägande i budgetpropositionen. I betänkandet konstaterar regeringen att det är Boverket som har huvuddelen av ansvaret

för genomförandet av energideklarationssystemet, men det framgår av regleringsbrevet och instruktionerna för verket, säger man. Kan det vara så att regleringsbrevet och instruktionerna varit otydliga från regeringen, eftersom Boverkets utvärdering föreslår ett förtydligande av regelverket?

Anf. 55 LENNART PETTERSSON (c) replik:

Fru talman! Jag börjar med den konkreta frågan på slutet och säger: Nej, alldeles säkert inte. Denna regering skriver nämligen aldrig otydliga regleringsbrev. Det är alltså mycket enkelt att svara på det.

Skämt åsido: Jag menar att det när det gäller detaljer självklart är Boverket som har ansvaret i detta fall. Huvudlinjerna drar vi, och sedan går det vidare till regeringen. Detaljerna måste därefter styras av statliga verk och myndigheter.

Jag upplever dock att vi har en hyfsad samsyn i detta, Gunnar Sandberg. Vi vet att det inte har blivit helt bra i många fall. Det har tyvärr varit en del konsulter och företagare och vad vi nu kallar dem som inte har fullgjort uppdragen på det sätt vi alla vill att de ska göra för att energideklarationer ska vara det instrument som underlättar ett framtida hållbart samhälle. Det är bara att beklaga att det finns de som hanterar det på detta sätt.

Efter gårdagens debatt på Älvsjömässan pratade jag också med någon i branschen, och han sade att de tyvärr har fått göra om ett antal av dessa deklarerationer på grund av att det saknas råd. Jag skulle som lekman och med min kunskap kunna göra upp en beskrivning av hur en fastighet ser ut och om det finns 20 centimeters isolering, treglasfönster och så vidare. Men jag har inte kunskapen och kompetensen att tala om för fastighetsägaren vad denne ska kunna göra mer för att det ska bli bättre. Det kravet ställer jag på de "auktorerade" energiföretagen, som tar betalt för detta.

Jag har själv råkat ut för att en person från ett sådant här företag frågade mig: Ska jag komma ut? Ja, det är klart att du ska komma ut! sade jag. Det går inte att göra en deklareration bara på papper och sedan ta 3 000–4 000 kronor i betalt.

Därav värdet av Riksrevisionens synpunkter, men också av att regeringen har lämnat uppdraget till Boverket att ta sig an detta. Jag tycker att regeringen har fullföljt sitt uppdrag så här långt.

Anf. 56 GUNNAR SANDBERG (s) replik:

Fru talman! För det första ligger det väl lite i er natur att inte kritisera er egen regering. Men trots allt gäller det vad som står i regleringsbrev till myndigheter. Boverket har en central roll i våra byggfrågor och i bostadspolitiken. Många av våra frågor i utskottet är det Boverket som ansvarar för. Jag tror också att de följer sitt uppdrag, vad det nu gäller. Därför är det väl viktigt att man är väldigt tydlig i sina regleringsbrev om vad man vill att de ska göra.

Jag är också byggnadsarbetare och vet att det här med kvalitetssäkring, tillsyn, kontroller och besiktningar inte fungerar. Många säger att de har varit där och tittat och skrivit under papper, men de har inte sett alla delar i byggandet. Det där fungerar inte; jag tycker att man ska se över det.

Både utskottets majoritet och vi tycker att det ska byggas fler bostäder, att byggfusket är utbrett, att byggkostnaden borde pressas och att

man även ska forska inom andra byggmetoder. Vi har varit djärva och satt ett mål på 40 000 nyproducerade bostäder per år. Majoriteten känner också säkert till behovet av att det produceras fler bostäder, framför allt hyresrätter, för att man ska få en rörligare arbetsmarknad.

Jag har inte uppfattat någon enda gång att ansvarig minister i svaren på mina interpellationer, skriftliga frågor och enkla frågor i riksdagen hållit med om att det behöver göras mycket. Han tycker att det kan behövas smärre justeringar och att det inte riktigt är deras ansvar. Han skyller ifrån sig och säger att det är vi som orsakat detta.

Anf. 57 LENNART PETTERSSON (c) replik:

Fru talman! När det gäller det här med att kritisera regeringen finns det kanske en viss samsyn oberoende av vem som sitter i riksdagsmajoriteten och har sin regering. Jag har en känsla av att det var precis detsamma under de föregående tolv åren; man kritiserar aldrig sin egen regering.

Men oaktat det: Det jag tror att vi möjligen skulle kunna fånga – och det kan kanske ligga på Boverket också – är hur kan vi förmedla information till fastighetsägarna på ett sådant sätt att de vet vilka krav de har rätt att ställa på en energideklaration. Jag tänker framför allt på småhusidan. Jag tror att det skulle vara bra att kunna förmedla den bilden både till mäklare och till dem som äger fastigheterna, så att de vet vad man har rätt att kräva innan man betalar för produkten.

När det gäller flerbostadshus kan det tyvärr vara så att en del fastighetsägare själva tycker att det är besvärligt. Det är bara en kostnad. Man har ingen nytta av det, och man vill inte se det som en resurs. Det gör att man glider igenom detta på enklast möjliga sätt bara för att kunna visa att man har gjort en energideklaration, utan att man har något syfte att göra det bättre. Det är klart att det är ett dilemma om både uppdragsgivare och uppdragstagare är tillfreds med detta. Då händer det ingenting.

Jag tror över huvud taget att vi också ska lägga lite större ansvar på fastighetsägarna, att det är de som ska ställa krav. Det är de som köper en tjänst. Om jag köper en tjänst eller en produkt är det upp till mig att ställa krav på den jag köper av om att det ska vara en riktig vara. Så bedömer jag att det inte har varit i detta fall.

Jag tror att vi är överens om målen. Vi behöver bygga 40 000 bostäder. Ni har satt det målet, men ni har ingen som vill bygga. Man kan sätta vilka mål som helst. Jag vill också att det ska byggas bostäder, men vi har inte lyckats få branschen att ställa upp än. Men det kommer.

Anf. 58 LARS TYSKLIND (fp):

Fru talman! Jag yrkar bifall till förslaget i utskottets betänkande och avslag på samtliga reservationer.

Utan att nedvärdera vikten av någon fråga i betänkandet kan vi väl ändå vara överens om att den del som handlar om energideklarationer är den centrala delen i betänkandet. Det handlar om Riksrevisionens rapport och utvärdering av hur energideklarationer har fungerat så här långt. Det är Riksrevisionens styrelse som har lämnat en redogörelse till riksdagen om detsamma.

När det gäller syftet med energideklarationer är vi naturligtvis rörande överens om att detta är ett verktyg som ska användas för att få till

energieffektivisering, inte minst med tanke på klimatmålen och klimatfrågan i övrigt.

Riksrevisionen lyfter fram ett antal punkter där man ser att det här inte har fungerat riktigt. Det som jag och Folkpartiet kan tycka är mest anmärkningsvärt är att det i hälften av samtliga energideklarationer inte finns några råd om åtgärder, vilket egentligen var syftet. Det var det som var drivkraften: Man skulle få råd så att man konkret skulle kunna göra någonting med sin fastighet. Annars blir detta tämligen värdelöst för fastighetsägaren. Nu är det lyckligtvis som Eva Bengtson Skogsberg sade, att det säkert ändå fanns de som var bra i det här sammanhanget.

Det här förhållandet måste naturligtvis förändras så fort som möjligt. Man kan bara konstatera att regeringen redan på grundval av Riksrevisionens rapport behandlat frågan i budgetpropositionen. Man fastslår där att energideklarationerna är viktiga verktyg, som vi sade nyss, för att få igenom lönsamma energibesparande åtgärder.

Inte minst finns det en problematik när det gäller att tillföra kunskap. Det är viktigt med regelförenkling i detta sammanhang för att förtydliga, så att lagen om energideklarationer verkligen fungerar som det är tänkt. Boverket fick i uppdrag att titta på vad man kan göra. Man gick igenom detta och hade en del synpunkter, men slutsatserna blev väl inte så där alldeles klara de heller. Man föreslog fortsatta utredningar och en del konkreta åtgärder, bland annat att man skulle kunna utöka sanktionerna mot dem som inte utför energideklarationer i tid.

Fru talman! Jag kan ändå inte låta bli att gå tillbaka lite grann i historien. Frågan diskuterades i riksdagen våren 2006, då vi inte minst från Folkpartiets sida hävdade att det var ett alldeles för krångligt regelverk, att det skulle komma att fastna i administration och byråkrati och att fokus inte alls låg tillräckligt på åtgärder. Det var naturligtvis inga åsikter som vi fick något slags gehör för då. Man ska väl inte säga ”Vad var det vi sade?”, men systemet måste vara enkelt för att det ska kunna utnyttjas. Fokus måste ligga på det som ger verkliga resultat. Det är en förhoppning att vi efter den utvärdering som har skett kan hamna där.

Vidare i betänkandet finns ett avsnitt om byggförsäkringen. I reservationen handlar det främst om kravet på att självbyggare skulle undantas från att teckna en försäkring som de i praktiken inte kan utnyttja. Vi har konstaterat från civilutskottets sida att det här egentligen är en orimlig situation. Man får betala för en försäkring som man sedan aldrig någonsin kan tillgodogöra sig. Därför är det glädjande att den förändringen finns med, precis som nämndes här tidigare, i det förslag som handlar om plan- och bygglagen och som hamnade på riksdagens bord så sent som i går. Man kanske kan glädja någon annan också. Från den 2 maj 2011 torde väl just det problemet vara löst, och då tillgodoses mycket av den reservation som finns i betänkandet.

Jag vill säga några ord om besiktning av balkonger – inte för att just besiktning av balkonger skulle vara så centralt, utan det handlar över huvud taget om det sätt på vilket den samlade oppositionen vill lösa de flesta problem, vill jag påstå. Det är klart att det är ett problem om vi har bristande underhåll och bristande översyn av våra balkonger. Att oppositionen då nästan reflexmässigt kräver skärpt lagstiftning är något som vi har blivit vana vid.

I den lagstiftning som finns är det fullständigt klart att det är fastighetsägaren som har ansvar för sin byggnad och skyldighet att underhålla den så att människor inte utsätts för ohälsa och bristande säkerhet. Det är kanske också här en fråga om kunskapsspridning, som vi tagit upp många gånger i dag och även i övriga diskussioner. Det handlar definitivt inte om en skärpt lagstiftning, som också Lennart Pettersson var inne på här trots att han har motionerat i ämnet, utan det handlar om att ta sitt ansvar som fastighetsägare. Och det finns inget undantag i lagstiftningen för det ansvaret.

Fru talman! Osökt kommer jag in på just detta med kunskapsutveckling och kunskapsspridning inom byggsektorn. Det är viktigt att vi har mycket forskning kring byggmaterial och byggmetoder, både grundforskning och tillämpad forskning. Men de utredningar som har funnits – ”Skärpning gubbar!” och uppföljningen ”Sega gubbar?” och så vidare – visar att problematiken ligger någonstans mitt emellan. Det finns mycket kunskap som aldrig tillämpas i praktiken, utan man fortsätter i något slags invanda spår. Jag tror att det är otroligt viktigt att vi kan få en dialog om det med byggbranschen.

Det var en debatt i går på Älvsjömässan, Nordbygg 2010. Även där kom problematiken upp väldigt mycket med just kunskapsspridning och att få i gång den här diskussionen. Den som då kan se var flaskhalsen finns kan ju komma med en lösning. Jag tror att det måste ske ett samspel här mellan politiken och branschen. Det går inte att bara säga att det här kommer att fungera, utan alla får ta sitt ansvar här. Jag är i och för sig övertygad om att med de processer och diskussioner som pågår kommer detta per automatik att förbättras.

Man kan hela tiden kräva mer kontroller från samhällets sida, men jag tror att det är viktigt att hålla fast vid strategin att det är den som bygger som får ta ansvar för sin produkt. Vi ska naturligtvis ha en regelkontroll som samhället kan följa. Men att överge den strategin vore direkt kontra-produktivt, utan vi ska fortsätta med strategin, som även finns inom alla andra branscher, att den som tillverkar en produkt får ta ansvar för den.

Jag hörde en intressant diskussion om garantitider i går. I andra branscher har man använt garantitider som ett marknadsföringsinstrument, men just inom byggbranschen har man inte gjort det. Egentligen är det konstigt att människor har accepterat att köpa en byggnad som bara har två års garanti. I och för sig gäller byggfelsförsäkringen upp till tio år, men naturligt vore att den som byggde gav den garantin.

Anf. 59 YVONNE ANDERSSON (kd):

Fru talman! Vi debatterar byggfrågor i dag. Debatten har handlat om många väsentliga frågor som energideklarationer, byggfelsförsäkring, byggnaders inomhusmiljö, byggregler, byggkostnader och så vidare. Vad som däremot inte har debatterats särskilt mycket i dag är studentbostäder. Jag tänker därför avgränsa mig, fru talman, till just det området.

Flera av landets större universitet och högskolor är belägna i storstadsområden och andra tillväxtregioner som under lång tid har haft brist på bostäder. Kraftig folkökning och ett relativt lågt bostadsbyggande har bidragit till bristen, och varje höst är vi med om ett skriande behov av fler bostäder. Därtill har efterfrågan på högskolans utbildningar ökat. Och fler kommer att komma till dessa högskoleutbildningar i och med de

stora ungdomskullarna som föddes i slutet av 80-talet och början av 90-talet.

Att börja studera på ett universitet eller en högskola betyder att man kommer till en ny miljö. Ofta har de unga inte haft någon som helst kontakt med orten tidigare och har aldrig stått i bostadskö. Och boendet är ju centralt för att få en förankring både för sina studier och för sitt sociala liv och, förstås, för sitt privata liv. Då är det viktigt med en valfrihet på bostadsmarknaden som kan möta studenternas behov och önskemål.

Fru talman! Det grundläggande problemet med de långa köerna för en studentbostad är att det byggs för lite lägenheter i Sverige. Det gäller hyresrätter, det gäller bostadsrätter och det gäller ägarlägenheter. Danmark och Norge, som vardera har ungefär hälften av Sveriges befolkning, bygger ungefär dubbelt så mycket som vi gör. I Sverige bygger vi för ungefär 6 procent av bruttonationalprodukten och i Finland bygger man för 12 procent.

Det är klart att den pågående finanskrisen påverkar bostadsmarknaden, och byggbranschen är ju en särskilt utsatt sektor. Likväl vill vi få i gång ett ökat byggande. Det är nödvändigt att få ett tillräckligt utbud av bostäder generellt, men det är också nödvändigt att vi får ett bra utbud för studenter med funktionshinder.

Både nya och gamla studentbostäder ska uppfylla högt ställda krav på tillgänglighet och användbarhet också för dem som har funktionshinder. Tyvärr är det många äldre bostäder som inte gör det. Men för att en fastighetsägare som planerar en större ombyggnad ska kunna anpassa och göra om finns det anpassningsbidrag. Det är också möjligt att få bidrag för en individuell anpassning av en bostad för en viss student som behöver det.

Det är viktigt att säkerställa att studenter med funktionsnedsättningar blir bra bemötta och får en likvärdig utbildning och bedömning, oavsett vilket universitet eller högskola han eller hon väljer att studera vid, och att det blir en enhetlighet över hela landet. Boverket har som sagt tillsyn över kommunernas handläggning också i de här fallen. Skulle det vara fallet att det här inte fungerar utgår vi från att vi får rapporter om det.

Fru talman! För att minska bostadsköerna måste vi bygga fler bostäder. Det har sagts så många gånger. Och för att öka utbudet av lägenheter och bidra till en ökad bostadsproduktion har riksdagen efter förslag från Alliansen beslutat att införa upplåtelseformen ägarlägenheter. Till skillnad från bostadsrätten kan ägarlägenheten hyras ut utan tillstånd, vilket sannolikt kommer att öka antalet lägenheter att hyra framöver. Det har inte minst studenterna nytta av. Riksdagen har också beslutat att höja schablonavdraget för andrahandsuthyrning från 4 000 kronor per år till 12 000 kronor per år för att bättre utnyttja det befintliga bostadsbeståndet.

En ägarlägenhet innebär att man faktiskt äger sin lägenhet. I en bostadsrätt äger man en del i en förening, och det är krav på att den som innehar bostaden också bor i den. Vill man hyra ut i andra hand krävs föreningens godkännande. En ägarlägenhet är man fri att hyra ut till vem man vill, och man har också möjlighet att renovera och bygga om på ett sätt som man inte har i bostadsrätt eller hyresrätt.

Fru talman! Socialdemokraterna med dess stödpartier motsatte sig införandet av ägarlägenheter. Det är märkligt med tanke på hur bostads-

marknaden ser ut. Om vi ska kunna korta köerna till studentbostäder och skapa möjlighet för nybyggnation av bostäder anpassade för studenter med funktionshinder måste vi öppna för fler boendeformer.

Erfarenheter från andra länder visar att med ägarlägenheter får man betydligt fler småskaliga uthyrare av bostäder. Norge är det bästa exemplet. Där utgörs 80 procent av hyreslägenheterna av ägarlägenheter.

Hyreslagens regler om förstahandsuthyrning av småhus ska gälla även lägenhetsägare som hyr ut sin lägenhet.

Fru talman! Hyresrätten är en central boendeform för studenter och för en flexibel bostadsmarknad. Hyresrättens ställning har försvagats. Det måste åtgärdas, och det måste bli attraktivt att investera i hyresrätter. Vi måste uppmuntra renoveringar av gamla studentlägenheter och upplysa om fastighetsvärdens möjlighet att ansöka om anpassningsbidrag så att ett visst antal lägenheter blir möjliga att bo i för funktionshindrade studenter.

Fru talman! Jag yrkar bifall till utskottets förslag i betänkandet och avslag på reservationerna.

Överläggningen var härmed avslutad.
(Beslut fattades under 13 §.)

11 § Utlåtande över EU:s framtidsstrategi 2020

Föredrogs
finansutskottets utlåtande 2009/10:FiU29
Utlåtande över EU:s framtidsstrategi 2020 (KOM(2009)647 slutlig och KOM(2010)2020 slutlig).

Anf. 60 MONICA GREEN (s):

Fru talman och fru statsråd! I dag ska vi diskutera framtiden i Europa. Det är dags att ta nya tag, lyfta näsan över vattenytan och inte bara stirra sig blind på den ekonomiska krisen. Vi socialdemokrater menar att det är dags för medborgarnas Europa. Medborgarna måste gå före marknaden. Det är ju kapitalismen som har orsakat den kris vi befinner oss i. Vi vill lansera en effektiv strategi för ett grönare, smartare och integrerat Europa.

När Lissabonstrategin antogs 2000 var vi socialdemokrater i klar majoritet i EU. Vi hade stora ambitioner att skapa en stark konkurrenskraftig och kunskapsbaserad ekonomi med hållbar tillväxt, fler och bättre jobb, större social sammanhållning och respekt för miljön.

Men EU tappade både fokus och fart. Genom att anta EU 2020 kan vi åter fokusera på människan, miljön, jobben, den sociala tryggheten, tillväxten och framtidstron.

Vi socialdemokrater har tillsammans med Vänsterpartiet och Miljöpartiet lämnat en gemensam reservation. Jag yrkar bifall till den.

Vi har lagt upp debatten så att jag kommer att ta de övergripande frågorna om EU 2020. Därefter kommer Patrik Björck att redogöra för vår inställning till de trygga jobben. Carina Ohlsson kommer sedan att tala om hur det gröna hållbara Europa ska bli möjligt, och Börje Vestlund

Prot. 2009/10:94
24 mars

Byggfrågor

*Utlåtande över EU:s
framtidsstrategi 2020*

avslutar med hur vi får ett konkurrenskraftigt och tillväxtanpassat Europa när det gäller näringspolitik, konsumentfrågor och kommunikationer.

Fru talman! EU ska enligt Lissabonfördraget verka för en social marknadsekonomi. Då behövs det en tydligare europeisk vision, en stark social dimension för ett socialt hållbart EU 2020. Vi vill utveckla EU till ett välfärdssamhälle präglat av rättvisa, trygghet och fler jobb.

I skuggan av den djupa globala krisen står vi inför många utmaningar. Eftersom EU 2020 ska ersätta Lissabonstrategin måste vi se till att anta dessa utmaningar. Det är anmärkningsvärt att vi får så kort tid på oss. Vi hade behövt en öppenhet och tid för debatt och diskussion i hela Sverige, ja, i hela Europa på samma sätt som vi hade när vi antog Lissabonstrategin. Men nu är det inte så. Vi får i stället se till att vi debatterar och att människor engagerar sig i EU 2020 under tiden som det genomförs.

Vi menar att framtidsutmaningarna måste stå på tre ben. Det måste även den gemensamma strategin göra. Det är centralt för EU 2020 att vi har en balans mellan tillväxt, sysselsättning, miljö, väl fungerande marknader och socialt ansvarstagande. Vi måste ha utbildning för hela Europa, vi måste ha en välfärdspolitik värd namnet och vi måste ha en progressiv miljöpolitik. Dessa delar bidrar tillsammans till en politik för tillväxt och jobbskapande. Det finns klara bevis på att förbättringar i sociala och miljömässiga krav är drivkrafter för ekonomisk tillväxt.

EU 2020-strategin måste präglas av en inställning om full jämställdhet på arbetsmarknaden. I många europeiska länder är det fortfarande en låg andel av kvinnorna som jobbar. Vi måste se till att kvinnorna kommer in på arbetsmarknaden, att vi har lika lön för lika arbete och att vi har en väl fungerande välfärdssektor med utbyggd förskola och äldreomsorg. Det är viktigt för barnen och de äldre, men det är också viktigt för arbetsföra män och kvinnor så att de kan delta aktivt på arbetsmarknaden. Jämställdheten måste alltså få stort genomslag i arbetslivet i hela Europa.

Förra veckan var jag och Peder Wachtmeister i Bryssel på ett Econmöte. Alla 27 parlament var inbjudna för att diskutera åtgärder för den finansiella krisen och EU 2020. Då kom det deltagare fram till mig och bad mig plädera för ett jämställt Europa, eftersom Sverige har legat i topp. Sverige har tidigare varit ett föredöme när det gäller jämställdhet. Det är förvånande att Sverige har tappat i jämställdhetsfrågan och att Sverige inte prioriterade jämställdheten när vi var ordförandeland. Det gör dock Spanien nu.

Jag får väl passa på att ge en eloge till vår nya EU-minister som har sagt att hon ska driva jämställdhetsfrågorna mer än sin företrädare, vilket är välkommet.

Vi måste ha med det livslånga lärandet i EU 2020-strategin. Utbildning, grön forskning och utveckling av det livslånga lärandet måste omfatta hela Europas befolkning. Med livslångt lärande menar jag folkbildning, folkhögskolor, högskolor och givetvis grundskolor.

Alltför många arbetslösa får i dag ingen chans att utbilda sig eller få en praktikplats. Det är ett stort resursslöseri. Vi måste investera i människan och satsa på utbildning och möjlighet till praktikplats för den som är arbetslös. Det behöver vi göra här hemma i Sverige eftersom ungdomsarbetslösheten är en av de högsta i Europa, men många andra europeiska

länder måste också ta itu med det. Ungdomsarbetslösheten är ett stort problem för hela EU, men i Sverige är det nästan värst.

När det gäller den gröna omställningen och möjligheten till tillväxt för nya jobb menar vi att vi också måste tillvarata ett smartare sätt att bygga Europa. Ett grönt Europa oberoende av fossil energi kommer att bli ett omvälvande arbete för många. EU har förutsättningar att ta en internationell ledarroll i klimatarbetet. Där måste Sverige bedriva ett aktivt arbete.

Fru talman! Jag ska komma in lite på den finansiella sektorn också.

Vi socialdemokrater menar att Europa måste bli människans Europa, men vi måste också se till att den finansiella sektorn fungerar. Vi har sett exempel på att det inte fungerar. Vi måste ha ordning och reda i EU:s budget, och vi måste ha en restriktiv och kostnadseffektiv budget. Det gäller förstås även i EU 2020-arbetet. Vi måste ha en sund ekonomisk förvaltning med budgetrestriktivitet.

Vi måste se till att finans- och penningpolitiken regleras och kontrolleras, och vi måste se till att vi kan motverka de stora svängningar som vi har sett de senaste åren.

EU-området måste stärka sin konkurrenskraft. Vi måste se till att vi är starka i en växande global konkurrens. Vi måste ha en ekonomisk öppenhet. Vi måste ha hög sysselsättning och en hållbar utveckling. Det måste vara ledorden för det arbete som ska förbättra EU i framtiden.

Ordning och reda i ekonomin är en förutsättning, men ett socialt ansvarstagande Europa är minst lika viktigt.
(Applåder)

Anf. 61 ULF HOLM (mp):

Fru talman! EU-kommissionen har presenterat ett meddelande om EU:s framtidsstrategi 2020, vilket är bakgrunden till denna debatt. Föregångaren till EU:s framtidsstrategi är Lissabonfördraget som antogs i Lissabon år 2000. Upplägget är detsamma som då. Det tas fram ett antal underlag och formuleras vackra texter och sätts upp ett antal mål för vad EU ska uppnå. I Lissabonstrategin fanns ett otal målsättningar – faktiskt så många att det blev helt ohanterligt.

Huvudbudskapet var att EU år 2010 skulle vara världens mest konkurrenskraftiga, dynamiska och kunskapsbaserade ekonomi. Det är fina ord, men som vi alla vet gick det inte så bra. Resultatet blev mer eller mindre en flopp och ett stort misslyckande. Orsakerna till det var många och skulle säkert behöva en egen debatt, men jag avstår från att i denna debatt närmare gå in på att utvärdera Lissabonfördraget.

Fru talman! Låt oss nu blicka framåt och debattera EU 2020. Finansutskottet är huvudansvarigt men ytterligare fem utskott har lämnat yttranden till finansutskottet i denna fråga, vilket visar på bredden av politiskt innehåll i strategin. Miljöpartiet har tillsammans med Socialdemokraterna och Vänsterpartiet lämnat en gemensam reservation om de övergripande riktlinjerna som omfattar flertalet politikområden.

Jag kommer inte att kommentera alla områden, delvis eftersom företrädarna för Socialdemokraterna och Vänstern kommer att lyfta upp flera saker i sina inlägg. Övergripande kan sägas att EU-kommissionens förslag i stora drag kännetecknas mer av en krisstrategi än av en framtidstrategi, vilket vi beklagar. Ska strategin hålla tio år framåt krävs en politik

som kan klara utmaningarna och samtidigt visa färdriktningen för EU-politiken. Jag vill främst lyfta fram ett område där vi anser att EU-kommissionen och den borgerliga majoriteten saknar en tydlig och klar färdväg för EU, nämligen klimat- och miljöpolitiken som vi sammanfattar i behovet av en green new deal för EU.

Fru talman! Vi befinner oss i ett läge med mycket stora utmaningar för politiken. Samtidigt är det ett unikt tillfälle att lansera en mer effektiv strategi för ett EU med fler jobb, större rättvisa, starkare konkurrenskraft och grönare utveckling. Miljömässigt sunda och produktiva arbeten är grunden för en uthållig ekonomisk utveckling.

Enligt oss står EU inför flera stora långsiktiga utmaningar. Den snabba globaliseringen av ekonomin, hotet mot klimatet, ökande inkomstklyftor och en allt skevare demografi kommer att dominera den politiska agendan i EU under lång tid framöver. Enligt vår mening är det i dessa utmaningar som Lissabonstrategins efterföljare, EU 2020, måste ta sin utgångspunkt. EU 2020-strategin måste mot denna bakgrund ses som tredelad, det vill säga socialpolitiken, den ekonomiska politiken och miljöpolitiken ska ömsesidigt stödja varandra för att visa vägen framåt.

Fru talman! Den gröna omställningens möjligheter till ekonomisk utveckling och nya jobb måste tillvaratas. Omställningen till ett grönt EU, oberoende av fossil energi, är både nödvändig och önskvärd. Enligt oss har EU alla förutsättningar att ta en internationell ledarroll i klimatarbetet och har allt att vinna på det. Rätt utformad kan omställningen bidra till nya jobb och bättre utveckling. De europeiska företag som först utvecklar den fossilfria teknik som världen kommer att efterfråga har goda förutsättningar att stärka sin internationella konkurrenskraft. De företag som satsar på energieffektivisering kommer att vinna kostnadsfördelar gentemot sina konkurrenter. Mot den bakgrunden anser vi att den gröna omställningens möjligheter att skapa ekonomisk utveckling och nya jobb ska ges en mycket framträdande roll i EU 2020-strategin.

Hur kan då EU anpassa sig till den omfattande omstrukturering som är att vänta?

Ett viktigt svar från oss rödgröna är att man måste skärpa utsläppsmålet för koldioxid i EU 2020-strategin till minst 30 procent och därmed skynda på den gröna omställningen. Vi i Miljöpartiet är beredda att ytterligare höja kraven på EU, men i ett första steg är minst 30 procents utsläppsminskning ett viktigt steg. Det är ett steg som de borgerliga partierna i riksdagen inte är beredda att ta, och inte heller EU som har satt nivån till 20 procent.

Vi noterar att det i EU-kommissionens meddelande anges som ett av de fem föreslagna överordnade målen att klimat- och miljömålen 20-20-20 ska nås. Enligt vår mening bör ambitionerna alltså sättas högre. Vi är också mycket tveksamma till den fokusering som EU-kommissionen gör på så kallad CCS-teknik och ny kärnteknik. Vi rödgröna väljer i stället att fokusera på de förnybara energikällorna. Vi kan inte backa in i framtiden med gamla lösningar på nya problem.

Den borgerliga majoriteten har i utlåtandet skrivit att ekonomiska styrmedel inom miljöområdet är av stor vikt: Energi- och miljöskatter har sedan länge framgångsrikt använts i Sverige för att bidra till uppfyllelsen av olika mål på energi- och klimatområdet.

Lite längre ned står det: Miljöskatter och andra ekonomiska styrmedel är av central betydelse för att framtida mål på klimat- och energiområdet ska kunna nås.

Vi håller med om detta. Konstigt nog är det inget som den borgerliga majoriteten använder sig av i Sverige. I den senaste statsbudgeten sänktes till och med koldioxidskatten i Sverige. Jag tycker att det är på gränsen till ohederligt att majoriteten pratar om vikten av ekonomiska styrmedel men gör något helt annat här i Sverige; det klingar falskt.

Fru talman! För oss rödgröna är en grön omställning tydligt kopplad till skapandet av nya framtidsjobb i EU-området. Det behövs alltså en green new deal på EU-nivå. Nya jobb kan skapas i bland annat miljötekniksektorn genom energieffektiviseringar, satsningar på förnybara energikällor och investeringar i utbyggnad av utsläppsnål kollektivtrafik och infrastruktur. Om företag i EU-området redan nu investerar i bland annat mer energieffektiv teknik kommer de att vinna kostnadsfördelar. Klimat- och jobbpolitiken går enligt oss rödgröna hand i hand.

Skapandet av nya jobb är centralt för oss. Den utbredda arbetslösheten, inte minst bland ungdomar, i många av EU:s länder är ett av de allvarligaste hoten mot tillväxt och sysselsättning och mot livsdrömmarna hos en hel generation. Arbetslösheten får aldrig tillåtas bita sig fast. Det behövs därför kraftfulla åtgärder för att ge arbetslösa ungdomar en fot in på arbetsmarknaden genom utbildning och praktik som leder till jobb. Alltför många går i dag arbetslösa utan att få chans till ny utbildning eller möjlighet till praktikplats. Det är slöseri med resurser. Detta är förstås särskilt relevant i de länder inom EU, däribland dess värre Sverige, som har högst ungdomsarbetslöshet.

I EU-strategin och i den svenska ståndpunkten saknas också formuleringar om den offentliga sektorns betydelse för sysselsättning, välfärd, hållbar ekonomisk utveckling och miljö- och klimatsatsningar. EU måste bidra till att stimulera såväl en aktiv sysselsättningspolitik som en mer ambitiös klimat- och miljöpolitik och inte sätta upp hinder. Politiken måste skapa förutsättningar för nya jobb. Vi tror att den gröna omställningen är ett bra exempel på detta. Byggandet av kollektivtrafik, energieffektiviseringar i bostäder och offentliga byggnader, som till exempel skolor och vårdinrättningar, och satsningar på förnybara energikällor skapar fler nya gröna jobb. Det är nödvändigt för framtiden.

Fru talman! Tyvärr saknas det både i EU-kommissionens förslag och i den svenska regeringens ståndpunkt några resonemang kring en förbättrad arbetsmiljö som skulle kunna leda till att fler kan och orkar arbeta fram till sin pension. Arbetet för en god arbetsmiljö på arbetsplatser runt om i EU-länderna måste fortsätta att utvecklas. Arbetslivet ska vara utformat så att människor orkar arbeta ett helt arbetsliv och dessutom kan kombinera detta med familj och fritid. Arbetslivets krav måste möta den enskildes förutsättningar och förmåga. Det vinner både den enskilde och arbetsgivaren på.

EU 2020-strategin måste enligt oss rödgröna ännu kraftfullare än i EU-kommissionens förslag präglas av en strävan efter full jämställdhet på arbetsmarknaden. Fortfarande slås vi av hur lite i EU 2020 som gäller frågan om jämställdhet. Enligt artikel 2 i fördraget ska EU bygga på principen om jämställdhet mellan kvinnor och män. I många av länderna i EU är det fortfarande så att en låg andel av kvinnorna har avlönade

arbeten. Jämställdheten måste bli ett tydligare mål. Det måste finnas politiska ambitioner. Då borde det också vara med i de övergripande målen.

Fru talman! Vi menar att EU:s egen budgetpolitik ska vara restriktiv och kostnadseffektiv. Det gäller även arbetet med EU 2020. Dessutom behövs genomgripande omprioriteringar av EU-budgetens utgifter, vilket ska göras utan att budgetens samlade utgifter ökar. EU-budgetens utgifter för jordbrukspolitiken bör minskas och dess utformning reformeras. Även regionalpolitiken måste reformeras i fråga om både utformning och omfattning.

EU:s budget måste också klimatsäkras, vilket betyder att medel från EU:s budget inte ska gå till projekt som aktivt motverkar en klimatbra utveckling. Tyvärr har vi sett många exempel på detta under årens lopp.

Fru talman! Den öppna samordningsmetod som förs fram i den här strategin på bland annat arbetsmarknadspolitikens område får inte utvecklas i riktning mot att ge mer makt till EU-institutionerna. Inriktningen måste vara den motsatta. Det är viktigt att slå fast att medlemsländerna själva ska behålla ansvaret för merparten av sysselsättnings- och välfärdspolitiken. Den öppna samordningsmetoden bör även fortsättningsvis ha karaktären av ett utbyte av goda erfarenheter med tanke på att till exempel arbetsmarknadspolitiken ser så olika ut i de 27 medlemsländerna. Dessa olikheter är något vi ska respektera och dra fördel av i stället för att se som problem.

När det gäller EU-kommissionens förslag på framtidsstrategi hade det behövts en mycket större öppenhet i processen för att ta fram strategin. För att få en folklig förankring krävs tid för diskussion och debatt. Jag är helt övertygad om att såväl framtidsstrategin som förutsättningarna för att uppnå målen har bättre förutsättningar att lyckas om förslagen diskuteras och förankras brett. Så har inte skett i det här fallet, vilket jag beklagar.

Fru talman! Slutligen vill jag framhålla att jag står bakom Miljöpartiets båda reservationer, men för att vinna tid yrkar jag bara bifall till den gemensamma reservationen nr 1 från Miljöpartiet, Socialdemokraterna och Vänsterpartiet.

(Applåder)

Anf. 62 PEDER WACHTMEISTER (m):

Fru talman! Jag vill börja med att yrka bifall till förslaget i finansutskottets utlåtande.

Det här är en process som har påbörjats och som kommer att fortsätta under hela våren. Det började med att kommissionen skickade ut en handling som vi har läst. Sedan har utskotten tittat på detta, och så småningom har det samlats ihop för att nu överlämnas till kommissionen. När vi var i Bryssel i förra veckan var det sju parlament som hade hunnit kommentera den här handlingen. Tanken är att hela den här processen ska pågå till slutet av maj.

Då blir man lite förvånad när oppositionen redan på ett sammanträde i EU-nämnden innan kommissionen har skickat ut papperet anmäler att man har en avvikande mening mot EU 2020 trots att man inte har läst papperet. Det innebär väl i princip att man hade bestämt sig långt tidigare

för att inte delta med majoriteten i den fortsatta processen som ska pågå till slutet av maj.

Just nu pågår en utfrågning av statsministern i EU-nämnden. Det hade kanske också varit intressant att höra de svar han ger på oppositionens frågor.

För att vara lite grundlig tänker jag läsa upp en del av artikel 3 i Lissabonfördraget, den så kallade *raison d'être*, den yttersta motiveringen. Jag tänker lämna den passus som talar om gemensam valuta, så att inte Ulf Holm går i taket.

Man erbjuder sina medborgare ett område med frihet, säkerhet och rättvisa utan inre gränser. Unionen ska upprätta en inre marknad och verka för en hållbar utveckling som bygger på en välavvägd ekonomisk tillväxt, på prisstabilitet, på en social marknadsekonomi med hög konkurrenskraft där full sysselsättning och sociala framsteg eftersträvas, samt på en hög miljöskyddsnivå och en bättre miljö.

Vidare ska man främja vetenskapliga och tekniska framsteg, bekämpa social utestängning och diskriminering samt främja social rättvisa, socialt skydd, jämställdhet mellan kvinnor och män, solidaritet mellan generationerna och skydd av barnets rättigheter.

Man ska främja ekonomisk, social och territoriell sammanhållning samt solidaritet mellan medlemsstaterna, respektera rikedom hos sin kulturella och språkliga mångfald och sörja för att det europeiska kulturarvet skyddas och utvecklas.

I sina förbindelser med den övriga världen ska man bekräfta och främja sina värderingar och intressen samt bidra till skydd av sina medborgare.

Man ska bidra till fred, säkerhet, hållbar utveckling av vår jord, solidaritet och ömsesidig respekt mellan folken, fri och rättvis handel, utrotning av fattigdom och skydd för de mänskliga rättigheterna, särskilt barnets rättigheter, samt till strikt efterlevnad och utveckling av internationell rätt, inklusive respekt för principerna i Förenta nationerna.

Jag tycker att det ibland är ganska nyttigt att gå tillbaka till den underliggande handlingen, och det var inte så länge sedan vi antog den, och läsa på. Om man läser detta, kommissionens förslag och vad majoriteten i finansutskottet har sagt slår det undan alla de punkter som Socialdemokraterna kommer med. Man säger att det går för fort, men man vill inte delta i framtagandet av EU 2020. Man vill att det ska föras en dialog ute i landet. Det hör faktiskt till saken att diskussionen om Lissabonstrategin har pågått i rätt många år. Det var EU-15 och nu är det EU-27. Det är ingen nyhet att man skulle jobba vidare med en EU-strategi till 2020. Jag kan inte se att det är något bekymmer med hastigheten.

Jag kan hålla med Monica Green om att krishantering prioriteras av många länder i dag ute i Europa i stället för att man tänker på 2020. Men vi kan inte tvinga 27 länder att göra precis som vi vill. Sverige ligger i framkant, och därför ska vi hjälpa de övriga länderna så gott det går att utveckla sig. Man behöver inte uppfinna hjulet en gång till.

Anf. 63 MONICA GREEN (s) replik:

Fru talman! Dels fick jag en direkt fråga av Peder Wachtmeister, dels har jag en fråga till Peder Wachtmeister.

Först och främst: Vi deltar gärna i processen. Varför vi hittills i EU-nämnden har visat att vi har en avvikande mening är för att vi inte är nöjda med det som vi hittills har sett. Vi menar att EU 2020-strategin måste bli mycket mer progressiv och radikal när det gäller att sätta människan före marknaden, när det gäller jämställdhetsfrågorna och när det gäller den gröna omställningen.

Vi välkomnar att statsministern diskuterar med EU-nämnden just nu. Det är ju mycket olyckligt att det sker samtidigt som vi har den här viktiga debatten, för den diskussionen hade jag gärna också varit med i.

Självfallet ska vi vara med i diskussionen under hela våren. Vi tänker fortsätta debatten om hur vi ska forma ett modernt, smart, energimässigt bra och socialt bra Europa. Det tänker vi fortsätta med även när EU 2020-strategin är genomförd.

Nu kommer vi till min fråga. Den handlar om löner. Den nordiska modellen och den svenska modellen, alltså att vi har två starka arbetsmarknadsparter ute på arbetsmarknaden och vi konkurrerar med kompetens och höga löner, har visat sig vara en framgångsväg och vi har haft hög sysselsättning. Nu går vi i motsatt riktning då det trissas fram låglönejobb ungefär som i många av de länder i Europa som har låga löner, och där är ju arbetslösheten hög.

Tycker Peder Wachtmeister att vi ska gå den vägen och forma en politik som leder till låglönejobb?

Anf. 64 PEDER WACHTMEISTER (m) replik:

Fru talman! Vi börjar med synpunkten och frågan om deltagandet i processen. Jag kan tycka att det är konstigt att man talade om att man hade en annan samhällssyn och därför ville lämna en avvikande mening redan innan kommissionens handling över huvud taget kom till riksdagen. Det finns ju skrivna protokoll på det. Förhoppningsvis deltar ni sedan i fortsättningen i den här frågan tills den slutgiltigt ska antas den 24 maj i rådet.

Sedan kommer vi in på det som vi kan kalla Lavalfrågan. När vi var i Bryssel tillsammans i förra veckan var Mario Monti där och talade för oss. Han är numera professor och var tidigare kommissionär. Er gruppledare i ekonomiska utskottet tog upp den här frågan med honom, men han passade då han inte tyckte att det var någon fråga som han skulle lägga sig i.

Jag har hittills inte sett de här problemen. Jag upplever varje vecka hur företag från andra länder jobbar i Sverige, och i dag har de allra flesta, de som jag känner till, avtalsmässiga löner. Ofta lägger de anbud som kanske är billigare, men det är inte fråga om att hänga ut någon. Hela Lavalprocessen har visat sig vara ganska olycklig för Sveriges del, för det är flera som tycker att vi har varit lite väl morska i debatten.

Anf. 65 MONICA GREEN (s) replik:

Fru talman! Jag tycker inte att Lavalfrågan är oviktig. Den är oerhört viktig. Vi ska se till att ingen diskrimineras oavsett var man tar ett arbete.

Men min fråga var större än så. Den handlar faktiskt om den politik som ni bedriver just nu i Sverige. Ni bedriver faktiskt en politik som leder till lägre löner och låglönejobb på samma sätt som det finns låg-

lönejobb i andra delar av Europa där det historiskt sett har varit en högre arbetslöshet.

Vår poäng med den svenska modellen och den nordiska modellen är att vi konkurrerar med kompetens och höga löner och därmed också får bra jobb och fler i arbete.

Tyvärr går den borgerliga regeringen åt motsatt håll. Man vill se till så att det blir större löneskillnader ute på arbetsmarknaden. Alltså går det borgerliga Sverige mot ett sådant Europa som vi inte vill gå mot.

Det var det jag frågade Peder Wachtmeister om, alltså om han delar den uppfattningen och tycker att det är en framkomlig väg med låglönejobb i Sverige.

Anf. 66 PEDER WACHTMEISTER (m) replik:

Fru talman! Nu blev det plötsligt en arbetsmarknadsdebatt. När jag satt i Europaparlamentet 2002–2004 gjorde man statistik på löner på den offentliga sidan i Sverige och på den offentliga sidan i Luxemburg. Det var alltså under den socialdemokratiska regeringens tid. Man kom fram till att en busschaufför i Luxemburg hade ungefär samma lön som en adjunkt i Sverige. Så Socialdemokraterna drev nog en väldigt hård politik bland annat på utbildningssidan där lönerna halkade efter.

Med vår politik, om vi ska ägna oss åt arbetsmarknadsfrågorna i det här fallet, och de siffror som vi ser i dag när det gäller köpkraft och annat kan det inte vara så att vi har en låglöneprofil precis.

Anf. 67 ULF HOLM (mp) replik:

Fru talman! Jag blev lite förvånad när jag hörde Peder Wachtmeister från Moderaterna här. Jag trodde att du skulle börja diskutera Lissabonfördraget i stället för Lissabonstrategin eller komma in på EU 2020. Det är faktiskt det som diskussionen handlar om här.

Jag tycker att det är helt fel att fara med osanning och säga att Miljöpartiet, Vänstern och Socialdemokraterna anmäler avvikande mening. Vi anmäler ju avvikande mening gentemot *regeringens* ståndpunkt. Det är inte konstigt, för ni har inga åsikter om EU 2020. Det finns ju ingenting här förutom jämställdhetsområdet som ni väljer att lyfta fram och säga att vi kanske borde göra någonting mer av. I resten av punkterna är det bara som att ni sitter på åskådarläktaren och säger: Kommissionens förslag är ganska bra, så det kan vi väl syssla med!

Vi menar att vi ska föra fram riksdagens och lite mer radikala förslag. Vad vill vi med framtidens EU? Vi från de rödgröna menar att detta är en krisstrategi, men vi vill ha en framtidsstrategi för EU. Vi menar att en green new deal, alltså en grön omställning av EU, är A och O. Vi menar att målet måste höjas så att koldioxidutsläppen måste minska till minst 30 procent, vilket betyder att vi skapar nya arbetstillfällen, och nya arbetstillfällen är precis det som många länder i EU är i skriande behov av, också vi här i Sverige.

Jag menade i mitt anförande tidigare att ni i betänkandet hyllar miljöskatter och andra ekonomiska styrmedel av central betydelse samtidigt som ni för en helt annan politik i Sverige där ni faktiskt sänker koldioxidskatten. Om ni ska följa det som ni skriver i utlåtandet borde det betyda att ni nu lovar att ni ska höja koldioxidskatterna i Sverige därför att det är

det främsta ekonomiska styrmedlet. Frågan är: Vill ni ha koldioxidskatter även på EU-nivå då?

Anf. 68 PEDER WACHTMEISTER (m) replik:

Fru talman! Vem som har sagt vad och vad man lämnade avvikande mening till får Ulf Holm tolka som han vill. Jag tolkar det bara på ett sätt, nämligen att man markerade direkt att man inte var intresserade av att vara med på att göra ett bra förslag som sedan går vidare till kommissionen för utvärdering och sedan till rådet. Det är väl normalt det sättet man jobbar på, alltså att man avvaktar en handling som kommer från kommissionen. Man kanske sätter sig ned och diskuterar hur frågorna ska lösas, men det var ju redan markerat innan att ni inte skulle delta i det hela.

När det gäller att skapa nya arbetstillfällen är vi helt överens om den krissituation som vissa länder befinner sig i i Europa. Någon uttryckte det häromdagen som att man inte kan planera för morgondagens middag när man inte har mat för dagen, och det är väl den situationen som Grekland, Spanien och Italien befinner sig i. Men i och med att vi befinner oss på andra sidan är det desto viktigare att vi kan visa en styrka och enighet när vi går ut och talar om hur vi ska lyfta EU 2020.

Anf. 69 ULF HOLM (mp) replik:

Fru talman! Jag kan bara tolka svaret på ett sätt, och det är att Peder Wachtmeister och den borgerliga majoriteten inte har några direkta åsikter om EU 2020 utan är ganska nöjda med kommissionens förslag. Däri ligger den politiska skillnaden.

Vi från Miljöpartiet tillsammans med Socialdemokraterna och Vänsterpartiet lägger fram förslag om att skärpa EU:s politik på en rad områden därför att vi menar att EU kan bättre. Det är där skillnaden ligger, så det är klart att vi har en reservation när det gäller detta.

Peder Wachtmeister undviker att svara på frågan om koldioxidskatter. Är han för eller emot? Vad anser regeringen egentligen? Den enda politiska fråga som den borgerliga majoriteten kan sägas vilja lyfta upp är jämställdhetsfrågan. Man tycker att jämställdhetsfrågan kanske borde lyftas upp lite mer. Man beskriver dock inte på vilket sätt man vill att den ska lyftas upp.

Vi från de rödgröna menar att frågan om jämställdhet borde vara en av målsättningarna med EU-politiken, en av de fem politiska målsättningarna. Vi har för övrigt en ändring i målsättning tre gällande hur mycket utsläppen av koldioxid ska sänkas framöver. Där lämnar Peder Wachtmeister walk over. Han säger ingenting, har inga åsikter, tycker att EU kan sköta det, har inga ståndpunkter alls.

Moderaterna har ingen linje för EU-politiken. De vill ingenting på EU-nivå. De väljer att sitta ned och bara säga jaja, det är bra. Det duger dock inte. Vi måste ha en aktiv EU-politik för att kunna påverka, särskilt med tanke på att strategin ska gälla tio år framåt. Då är den viktigaste utmaningen en grön omställning, en bättre miljö- och klimatpolitik som skapar nya jobb för framtiden. Det är vad som behövs på EU-nivå. Jag beklagar att Moderaterna numera satt punkt för sitt EU-engagemang.

Anf. 70 PEDER WACHTMEISTER (m) replik:

Fru talman! Det är lite märkligt att höra en representant för ett parti som under många år motarbetat EU-samarbetet påstå att Moderaterna inte har någon Europapolitik. Man kanske skulle titta på det gröna partiet i Europaparlamentet och se hur positiva de är till vissa frågor i Europa och vilka tankar de har om EU 2020.

Vi har tankar om EU 2020, det är fullständigt självklart, men vi vill delta i processen. Vi vill se den sakta rulla fram tills rådet i slutet av maj fattar beslut om vilka punkter man ska driva. Då kanske det kommer upp sådana punkter som Ulf Holm skulle vilja ha med, men om han ställer sig utanför processen är det inte säkert att han får med de punkterna. Möjligtvis kan Ulf Holms kolleger i Europaparlamentet lägga fram en miljöpolitik som får tydligare kraft än vad som blir fallet om man ställer sig utanför samarbetet i denna kammare.

Anf. 71 ROGER TIEFENSEE (c):

Fru talman! Riksdagskolleger och åhörare! EU:s 2020-strategi är ett viktigt bidrag till arbetet med att öka EU:s tillväxtpotential och sysselsättning. Det handlar i grund och botten om förutsättningarna för vår gemensamma välfärd.

Det absolut viktigaste i en tillväxt- och jobbstrategi är att alla mål och åtgärder är relevanta för främjandet av tillväxt och jobb. Det kan tyckas självklart, men ibland faller man för frestelsen att i en tillväxtstrategi även inbegripa andra mål. Det kan visserligen röra sig om mål som är viktiga och eftersträvsvärda – till exempel mål om välfärd – men som inte direkt syftar till det övergripande målet.

Ökad välfärd är den positiva effekt vi får om vi förmår konkurrera med omvärlden genom att orka ställa om våra ekonomier till moderna och hållbara system där vi ständigt förbättrar oss och lär oss nytt. Målen, fru talman, måste vara mätbara i förhållande till tillväxten. Att exempelvis mäta investeringar i forskning och utveckling är meningslöst om dessa investeringar inte leder till innovationer som ger tillväxt och skapar jobb.

Vi har i Europa många möjligheter att bli globalt konkurrenskraftiga. Jag skulle särskilt vilja lyfta fram tre områden.

Det första området handlar om att vi har stora möjligheter till grön tillväxt, en hållbar tillväxt. Genom omställning till en grön, resurseffektiv ekonomi kan vi inte bara skapa nya industrier och företag utan också modernisera den industriella basen och utveckla helt nya tjänster samtidigt som vi möter klimatmål och ökar vår konkurrenskraft.

I utskottsbetänkandet lyfter vi fram ekonomiska styrmedel som viktiga i en sådan styrning. Alliansregeringen har gjort höjningar av koldioxidskatter och miljöskatter samtidigt som vi sänkt skatten på arbete – det som brukar kallas grön skatteväxling. Vi är tydliga med att vi gärna vill gå vidare med den; vi hade ingen sådan i den senaste budgeten.

Det finns i skattesystemet en indexering av koldioxidskatterna som är automatisk. Ulf Holm har i debatten försökt göra poäng av att indexeringen blir negativ på grund av den finansiella krisen, lågkonjunkturen och de därmed sjunkande prisnivåerna; konsumentpriserna har sjunkit under den finansiella krisen. När konsumentpriserna sjunker blir den givetvis negativ. Då gör Ulf Holm gällande att alliansregeringen försökt

göra poäng av att inte ha sänkt koldioxidskatterna. Det är viktigt att säga, både till kammarens ledamöter och för protokollets skull, att det inte fanns något aktivt beslut att sänka koldioxidskatterna. Det var helt en följd av indexeringen.

Fru talman! Det andra stora området och möjligheten handlar om att öka kvinnors deltagande i den ekonomiska utvecklingen. På så sätt blir vi konkurrenskraftiga gentemot andra regioner i världen, regioner med mycket större befolkning. Därför måste fler ges möjlighet att bidra till tillväxt genom kunskap, erfarenhet och engagemang. Kvinnors kraft och idéer behövs. Det är således glädjande – och jag hoppas att Monica Green också finner det glädjande – att Sverige fått gehör i och med att jämställdhetsfrågorna berörs i kommissionens meddelande.

Vi kan naturligtvis ha ännu högre ambitioner, anse att jämställdhetsfrågorna ska lyftas fram ännu mer. Jag är säker på att innan EU 2020-strategin är färdig har vi tagit ytterligare steg på vägen. Utskottet lyfter fram att vi saknar konkreta målformuleringar om kvinnors ökade sysselsättning. Vi efterfrågar just den typen av konkreta mål. Om man har mätbara mål är de också lättare att följa upp.

Det tredje området som jag vill lyfta fram gäller de små företagen. Det är i de små och medelstora företagen som jobben kan komma. Det är där de stora möjligheterna till tillväxt finns. Därför behövs det verkliga förenklingar och förbättringar för de små och medelstora företagen. Det behövs en fungerande inre marknad som ger små och medelstora företag möjlighet att expandera, samt en bättre lagstiftning som minskar kostnaderna och förbättrar tillgången till kapital och utbildad arbetskraft. Det är helt enkelt nödvändigt för en ökad ekonomisk utveckling. Det handlar om att bygga vidare på den small business act som finns.

Med detta, fru talman, vill jag yrka bifall till finansutskottets förslag i utlåtandet.

Anf. 72 ULF HOLM (mp) replik:

Fru talman! Roger Tiefensee säger, apropå indexeringen, att det inte var ett aktivt beslut att sänka koldioxidskatten. Jag menar att det var ett aktivt beslut, för genom att göra andra höjningar hade man kunnat se till att den indexering som finns hade undvikits. Därmed blev det ett aktivt beslut att faktiskt sänka koldioxidskatten i Sverige. Majoriteten väljer att lyfta fram detta i inspelet till EU 2020.

Koldioxidskatten är lite unik i EU-sammanhang eftersom de flesta EU-länder inte har någon sådan. Därför tycker jag att det är bra att det lyfts fram att vi bör ha koldioxidskatt på EU-nivå. Frågan är dock om beslutet ska ligga på EU-nivå eller om det ska vara upp till medlemsstaterna att bestämma. I majoritetstexten sägs ingenting om det.

Sedan tycker jag att det i avsnittet om grön omställning saknas mycket beträffande majoritetens åsikt. Den enda fråga majoriteten egentligen säger sig vilja driva hårdare på EU-nivå är den om jämställdhet. Det säger jag ingenting om. Jag tycker att det är bra att man lyfter fram den, även om jag tycker att den borde finnas med i en av målsättningarna.

Varför lyfter majoriteten inte fram att den gröna omställningen, alltså klimat- och miljöpolitiken, är en fråga som Sverige aktivt ska driva i EU för att få ett bättre EU 2020? Där lägger sig majoriteten ganska platt, och det beklagar jag verkligen.

Anf. 73 ROGER TIEFENSEE (c) replik:

Fru talman! Tack, Ulf Holm, för att vi fick ett tydligt erkännande att det var indexeringen som Ulf Holm i sina tidigare inlägg åsyftade när han påstod att vi hade sänkt koldioxidskatten. Det var alltså en automatisk följd av den skattelagstiftning vi har.

Vi är tydliga. Vi skriver att koldioxidskatt och energiskatt är kraftfulla och samhällsekonomiskt effektiva styrmedel som även i fortsättningen bör vara centrala delar av den svenska klimat- och energipolitiken. Vi är tydliga med att vi vill gå vidare med det. Vi är tydliga med att höja miljöskatter och sänka skatten på arbete, det som brukar kallas grön skatteväxling. Jag har fått intrycket att det har varit lite av Miljöpartiets adelsmärke. I Miljöpartiets budgetmotion från i höstas hittar man inte uttrycket grön skatteväxling en enda gång. Man hittar ordet skatteväxling en gång, syftande historiskt till det som gjordes under förra mandatperioden. Det enda man nu hittar är gröna skattehöjningar – 2 kronor på bensinpriset utan att man för den skull kompenserar med några sänkta skatter på arbete eller något annat, utan det är rena skattehöjningar.

Vad är det som är så fel med en skatteväxling? Det ligger i både alliansregeringens och Centerpartiets kort. Vi vill gärna höja miljöskatten, men vi gör det samtidigt som vi sänker andra skatter. Vi vill inte tränga upp till exempel människor på landsbygden mot väggen utan att ge dem några alternativ.

Det är det som ligger i korten. Där är vi tydliga med att vi gärna ser ekonomiska styrmedel men inte ett höjt skattetryck. Vi vill växla skatter.

Anf. 74 ULF HOLM (mp) replik:

Fru talman! Centerpartiet ägnar sig åt svensk inrikespolitik. Man nämner inte EU en enda gång. Själva syftet med EU 2020-strategin är vad som ska hända på EU-nivå.

Jag noterar att ni i utlåtandet har skrivit att miljöskatter och andra ekonomiska styrmedel är viktiga för miljöpolitiken för att nå uppsatta mål. Där anser Miljöpartiet och de rödgröna att vi bör öka EU:s krav till minst 30 procents minskningar. Centerpartiet har ingen annan mening än att man tycker att det är helt okej att lägga sig på en lägre nivå.

Det intressanta i Roger Tiefensees argumentering är att han beskyller oss för att använda de ekonomiska styrmedlen. Ja, vi har lagt in i vår budget att vi tycker att miljöskatterna ska höjas. Jag hade önskat att även andra länder hade gjort det, men det finns inte koldioxidskatter i alla EU-länder. Men det har vi i Miljöpartiet föreslagit i Sverige.

Jag menar att ni har tagit ett aktivt beslut att låta indexeringen leda till att koldioxidskatten minskar i Sverige. Det är det som är det allvarliga. Ska man bli trovärdig och driva en politik på EU-nivå är det bra om man själv genomför det i Sverige och visar att det är möjligt. Vi vet att det är möjligt i Sverige. Det gjorde vi rödgröna under förra mandatperioden, och det kan man framhäva som ett bra exempel.

Vi måste gå vidare med detta. Om vi tycker att det är en bra modell i Sverige, kanske vi kan överföra den på EU-nivå. Det är därför vi för fram att vi måste ha skarpare klimatbeslut på EU-nivå. EU måste återta ledartröjan i klimatpolitiken som samtidigt kan leda till skapande av nya arbetstillfällen. Det är A och O i den rödgröna reservationen inom det om-

råde som gäller grön omställning. Där väljer ni från majoritetens sida att inte säga någonting alls. Jag beklagar det verkligen.

Anf. 75 ROGER TIEFENSEE (c) replik:

Fru talman! Jag svarade på Ulf Holms fråga och blir beskylld för att prata inrikespolitik. Ulf Holm försökte leda i bevis att vi aktivt hade sänkt koldioxidskatten. Vi har fått ett erkännande från Ulf Holm att det handlade om indexeringen i skattesystemet. Nu har vi rätt ut det.

När det gäller hur vi ska hantera koldioxidskatter på EU-nivå kan jag säga att jag inte skulle ha någonting emot att vi fattade majoritetsbeslut i fråga om den typen av skatter. Jag vet att Moderaterna inte gillar det, att Socialdemokraterna inte gillar det. Ulf Holm och jag sitter i samma båt i den kategorin. Jag vill vara tydlig att jag inte skulle ha någonting emot det. Det är en EU-fråga. Man skulle kunna ha överstatliga beslut i den typen av frågor.

Men det viktiga är att lyfta fram själva konceptet, och det gör vi här. Vi lyfter fram själva konceptet om att koldioxidskatter och den typen av ekonomiska styrmedel är överlägset bäst när det gäller att styra mot mer klimatsmart och resurseffektiv ekonomi.

När det gäller ambitionen att minska utsläppen förutsätter jag att Ulf Holm är uppdaterad på att Sverige och EU har sagt att vi ska växla upp. Vid klimatförhandlingarna i Köpenhamn nådde vi inte fram; USA hade inget mandat till exempel. Jag är den första att beklaga det. Men Ulf Holm är väl medveten om att EU har varit mycket tydligt med att vi ska växla upp till 30 procent, men det är fortfarande en förhandlingsprocess. Det kommer nya klimatförhandlingar, och där vill vi få någonting ut av de andra länderna också.

Anf. 76 MONICA GREEN (s) replik:

Fru talman! Vi vill att EU 2020-strategin ska vara kraftfullare vad gäller både jämställdhet och trygghet på arbetsmarknaden och att det inte ska vara någon lönediskriminering beroende på vilket land man kommer ifrån. Därför måste jag ställa frågan även till Roger Tiefensee – för Peder Wachtmeister ville inte eller kunde inte svara – om låglönejobb. Kanske Roger Tiefensee, som står för ett ännu mer marknadsliberalt parti, vill svara på frågan om det finns något exempel på ett EU-land eller ett annat land i världen där låga löner leder till lägre arbetslöshet.

Anf. 77 ROGER TIEFENSEE (c) replik:

Fru talman! Monica Green pratar om låglönejobb. Vi har ingen sådan ambition, ingen sådan strategi. Det verkar som att det skulle finnas något slags dold agenda. Det som Lavaldomen och hela diskussionen om utstationeringsdirektivet, om att företag ska kunna vara aktiva inte bara i sitt hemland utan också i andra länder – och där har Sverige fått backning – handlar om är att vi har diskriminerat företag. Även om företaget hade precis samma villkor men inte ett svenskt kollektivavtal var det tidigare okej att diskriminera och kräva ett svenskt kollektivavtal även om lönerna och förmånerna var precis desamma. Den typen av diskriminering är inte okej. Det är grundproblemet, som vi har löst. Jag vet inte om det i förlängningen innebär att Monica Green tycker att det är okej att svenska

byggarbetare skriker: Go home! Det gav inte Lavalarbetarna några bättre förutsättningar – de fick inte ens ha sina jobb kvar.

Den grundproblematiken har vi mött.

Anf. 78 MONICA GREEN (s) replik:

Fru talman! Jag tycker att Lavalfrågan är jätte viktig – vi kommer in på den längre fram i debatten i dag – och vill lyfta upp den vidare på den dolda agenda som den borgerliga regeringen har för att trissa fram låglönejobb i Sverige. Det har Finanspolitiska rådet gett er en reprimand för. Varför talar ni inte om vad det handlar om, att det kommer att leda till lägre löner i Sverige?

Roger Tiefensee står för regeringens politik som leder till lägre löner i framtiden och till att det blir större skillnader på arbetsmarknaden. Hitills har vi inte sett något land i världen där låga löner leder till lägre arbetslöshet. Har Roger Tiefensee något sådant exempel?

Anf. 79 ROGER TIEFENSEE (c) replik:

Fru talman! Nej, jag har inget sådant exempel. Vi har inte den ambitionen. Nu säger Monica Green att vi skulle ha något slags dold agenda. Vår agenda med jobbskatteavdraget till exempel är att tiderna i arbetslöshet ska bli kortare. Om man förlorar ett jobb ska man stimuleras till att ta nya jobb. Det är det som är hela poängen med jobbskatteavdraget.

Den andra delen, som jag förstår att Monica Green tycker är jobbig, är att vi till exempel vad gäller hushållstjänster gör svarta jobb vita, gör det hela attraktivt och ser till att många som i dag inte finns med i trygghetssystemen får pensionspoäng. Det är själva syftet. Vi klassar inte en del jobb som fina och andra som fula.

Socialdemokraterna tycker att det är okej med ROT-avdrag men inte med RUT-avdrag. Det är helt okej att sätta upp ett fönster men inte att tvätta samma fönster. Gränsen mellan önskade och icke-önskade fönsterjobb går väl någonstans mellan kittet i rutan och karmen i fönstret. Sådana hårklyverier ägnar inte vi oss åt. Vi vill skapa jobb. Vi vill göra det lönsamt att jobba och minska tiderna i arbetslöshet. Det är vad hela politiken går ut på.

Anf. 80 GUNNAR ANDRÉN (fp):

Fru talman! Denna debatt gäller utlåtandet över EU:s framtidsstrategi 2020. Den ena frågan är: Vad är EU, och vad är Europa? Den andra frågan är: Hur långt är det till 2020? Vad är EU och Europa? Är det Bryssel? Möjligen kan man säga att det är städerna som man ofta åker till, Paris, London, Rom och Madrid.

Själv har jag under den här mandatperioden valt att besöka några andra städer. Allra först åkte jag till Bukarest och Sofia när de länderna hade blivit medlemsländer. Jag har också besökt Budapest, Riga, Vilnius, Tallinn, Warszawa och dessutom Dublin på andra sidan.

Detta är också Europa. Sverige är en viktig del av Europa. Det har 9 miljoner invånare av ungefär 495 miljoner. Vi måste ha klart för oss att EU och Europa icke är detsamma som Bryssel. Det är en väldig mängd minoriteter som samlas under begreppet EU.

Fru talman! Nu går jag in på frågan: Hur långt är det fram till 2020? Det är lika långt som det är tillbaka till år 2000. Hur var då år 2000 i

detta Europa? Det var inte alls så många EU-medlemmar. Det var 15 stycken. Det är nu 27 stycken.

Ryssland fick en ny president år 2000, Vladimir Putin. Tyskland fick en ny oppositionsledare som hette Angela Merkel. I Feira i Portugal var det toppmöte. När man läser en bok som heter *När, Var, Hur* ser man vad EU präglades av. Det var kris.

Jag är säker på att man kan läsa alla årgångar från 1957 när EEC bildades och se att EEC, EG, EU präglas av en enda sak: Det är kris, och det är kris. Likväl rör sig denna konstiga figur framåt som nuförtiden heter EU.

Den ska bli större. Vi måste ha med flera länder. De förödande krig som vi haft i Europa efter 1945 har varit på Balkan. Nu är flera av dessa länder på väg in.

Det är väldigt viktigt att ha klart för sig vad EU är för någonting. Det är viktigt med en framtidsstrategi för alla de länder och städer som jag har talat om. Det är inget svenskt dokument, som man antyder här. Det är ett europeiskt dokument.

Jag vill påstå att det är särskilt viktigt med den här typen av framtidsdokument för de länder som vill upp till vår levnadsnivå. Alla har det inte lika bra. Det är inte lika raka gator i Sofia som det är i Stockholm. De är stenigare.

År 2000 lärde jag också känna Birgitta Ohlsson, som kommer att framträda här. Vi jobbade då tillsammans på Folkpartiets kansli. Jag var redaktör och Birgitta var nyttillträdd ordförande i Liberala ungdomsförbundet.

Det är svårt att spå, särskilt om framtiden, säger den danske humoristen Storm P. Hade jag satsat några pengar på att Birgitta Ohlsson som nyttillträdd LUF-ordförande år 2000 skulle framträda som EU-minister i dag? Det hade jag, sparsam som jag är, inte satsat så väldigt mycket pengar på. Men det är svårt att spå.

Hur ser EU ut år 2020? Det är det inte många som vet så mycket om. Det sker väldiga förändringar. I den bemärkelsen är det här dokumentet viktigt inte så mycket för Sverige som för många andra länder för att ha något att luta sig mot.

Det är precis som det var viktigt för många länder vad som beslutades i Feira i juni år 2000 i Portugal under dess ordförandeskap. Det var många viktiga beslut som den gången ledde fram till Nicefördraget år 2000 lite senare på året.

Fru talman! I detta dokument från EU-kommissionen tas det upp ett antal punkter som också den svenska regeringen har kommenterat. Det är sådana saker som att sysselsättningsgraden för befolkningen måste öka.

En av de allra viktigaste sakerna att notera är att vi har relativt hög sysselsättning i Sverige. Men på en punkt är det väldigt bekymmersamt, som inte minst oppositionen varit inne på här, nämligen att många ungdomar är arbetslösa.

Jag vill påstå att det också är en strukturell fråga. Ute i Europa är det så otroligt många kvinnor som inte är sysselsatta och inte har egen försörjning. Är det någonting jag skulle önska är det att vi skulle höja sysselsättningsgraden radikalt för många länders europeiska kvinnor.

Det är framför allt för att de skulle få ökad trygghet i förhållande till många män som de är beroende av. Det är en väldigt viktig jämställdhetsfråga att se till att öka sysselsättningen för kvinnor i hela Europa.

Kunde vi nå så långt som vi har nått i Sverige vore det bra. Men vi ska inte heller låta oss nöja i Sverige. Vi måste fortsätta med detta. En av de stora sakerna som har hänt under 1900-talets senare hälft är att vi har kunnat ge så många kvinnor social trygghet genom egna inkomster.

Det handlar om jämställdheten mellan män och kvinnor. Ytterst handlar det om vilken försörjningsförmåga man själv har.

Det andra som vi måste ta sikte på är att vi måste investera mycket pengar för att behålla vår konkurrenskraft i förhållande till den övriga världen. I Sverige gör vi stora investeringar. Men det finns många länder som har otroligt eftersatta investeringar. Det måste vi inse.

Det är i många fall historiskt betingat. Men när man ser på utvecklingen i Kina, Indien, USA och flera av de andra stora länderna är det klart att Europa med sina 500 miljoner av ett stort antal miljarder människor måste bli bättre på att investera och bli duktiga på väldigt många olika saker.

Framtidsstrategin pekar på just detta förhållande. Det är otroligt viktigt att vi blir duktiga inte på allt men många saker där vi kan gå före. Vi i Sverige har här goda förutsättningar.

En annan sak är klimat- och miljömålen. Köpenhamnsmötet blev i många avseenden ett fiasko. Varför? Det beror inte på det som man ibland får höra från den svenska oppositionen, det vill säga om det svenska ordförandeskapet misslyckades eller inte.

Det beror på att väldigt många nationer runt om i världen prioriterar annat av helt förståeliga skäl. Fattigdomen är ett mycket större problem för väldigt många människor.

Det hindrar inte att vi ska driva på. Vi måste ha förståelse för att alla länder inte kan ha exakt samma miljömål som vi har. Men vi måste alltid vara bäst i klassen på det här området. Det håller jag med oppositionen om. Ingen ska kunna säga någonting annat än att vi är föregångare.

Men vi måste också ha förståelse. Vi kan ta några av de länder som jag nämnde, Ungern, Bulgarien och så vidare. De är oerhört beroende av kol för att klara sin försörjning. Det kommer att ta tid för dem. Det hjälper inte att vi med väldigt små utsläpp totalt sett gör mycket i Sverige.

Ändå tror jag att den största frågan av alla, fru talman, är frågan om utbildning. Den har vi i Sverige lyft fram under senare år. Jag tror att vi har varit eniga under väldigt lång tid. Ändå är det en viktig omläggning vi har haft i Sverige. Jag ska inte gå in på det, men det är klart att utbildningsfrågorna i Europa är alldeles centrala för att Europa ska behålla sin konkurrenskraft framöver. Vi måste ha väldigt många fler välutbildade människor. Vi måste ha många som kan röra sig fritt med olika språk och så vidare. Vi säger i Sverige att vi nu har ungefär 40 procent som har avslutat högre utbildning. Det är i grund och botten en alldeles för låg siffra. Jag tror för min del att vi måste upp väldigt mycket högre för att klara vår konkurrenskraft i denna hårda internationella värld.

Allra sist vill jag ändå säga någonting om oppositionen och deras reservationer. Jag skulle vilja likna det vid ett X 2000-tåg på väg till Bryssel. Monica Green från Socialdemokraterna kör detta tåg alldeles utmärkt. Problemet är de två andra passagerarna. Jacob Johnson från Väns-

terpartiet, som ännu inte har talat, ropar hela tiden: Stoppa, stoppa jag vill hoppa av, helst före Öresundsbron! Helst före Öresundsbron vill han hoppa av tåget. Och framför tåget som Monica Green kör i god takt går Ulf Holm baklänges och säger: Stopp, stopp, stopp, inte så fort! Detta är den reservation i all sin prydno som vi har här, ett tåg som är på väg till Bryssel med en bromsare och en som vill hoppa av.

Fru talman! Det finns en sak som är bra som har skett under den tioårsperiod som jag talar om. Det är att Miljöpartiet ändå vill följa med hela vägen till Bryssel. Jag har gott hopp om att Jacob Johnson under den kommande tioårsperioden också ska följa med ända fram till Bryssel.

Anf. 81 ULF HOLM (mp) replik:

Fru talman! Jag är i alla fall glad att Gunnar Andrén inte sade att vi skulle ta bilen ned till Bryssel. Han valde tåget. Det var ju miljövänligt och bra i alla fall. Det tyckte jag var positivt sagt.

Gunnar Andrén pratade länge och väl och det var lite svårt att förstå vad poängen var från början. Men jag skrev ned att Gunnar Andrén tycker att det är svårt att spå om framtiden. Det är ju svårt att säga emot, men man måste väl ändå ha en färdväg för framtiden. Man måste väl ha en idé, en politisk vilja. I vilken riktning vill vi att utvecklingen ska gå? Det är det som är EU 2020-strategin.

Då hajar jag till igen, därför att då säger Gunnar Andrén att den inte är viktig för Sverige. Är det majoritetens uppfattning, att den här strategin inte är viktig för Sverige? Den är viktig för någon annan. Kanske för dem i Bryssel, dit vi ska åka med X 2000. Det förvånade mig faktiskt ännu mer.

Vi från de rödgröna är helt övertygade om att det är viktigt att ta fram en strategi för framtiden. Men då måste det också vara en strategi som innehåller färdvägar. Vilken väg vill vi att EU ska ta framöver? Vi har gett några exempel. Jag ska repetera dem för Gunnar Andrén.

Vi tycker att EU bör höja sitt krav när det gäller minskning av utsläppen av koldioxid, oavsett vad länder utanför gör. Jag tycker att EU bör kunna ta ledarrollen i klimatfrågan, gemensamt hjälpas åt. Inte minst vi från svensk sida har ett väldigt stort ansvar för att gå före, men vi måste också kunna sätta upp mål för att ha en färdväg och gå framåt.

Frågan är: Vad tycker egentligen Folkpartiet? Är man nöjd med det här 20-procentsmålet eller tycker man tvärtom att vi ska sänka målsättningen?

Anf. 82 GUNNAR ANDRÉN (fp) replik:

Fru talman! Det är väldigt intressant att lyssna på Ulf Holm. Han talar om vi. Vem är då vi? Är vi Socialdemokraterna och Miljöpartiet eller är vi också Jacob Johnson i Vänsterpartiet? Ni har ju helt olika politik i den här frågan. Nu får du reda ut detta, Holm. Vem är vi? Är det allihop? Ska ni allihop till Bryssel eller är det någon som vill hoppa av strax före Öresundsbron? Du vill ju följa med ända ned, nu får du reda ut vem som är vi.

Självklart ska vi se till att vi får snabbtåg och allt möjligt ned till Bryssel. Det är väl självklart att vi ska ta tåget. Jag har aldrig trott att Monica Green någonsin skulle köra bil till Bryssel. Självklart inte. Det är ju alldeles tossigt. Det förstår ju du också.

Sedan kom du in på en helt annan sak och gjorde en misstolkning. Jag måste ha uttryckt mig fruktansvärt dåligt när du kan tolka det som att jag säger att detta dokument inte skulle vara viktigt för Sverige. Jag uppfattade att jag sade någonting helt annat, att det är ännu mycket viktigare för de länder som inte har nått så långt på till exempel utsläppsområdet som Sverige har nått.

Jag vet inte om Ulf Holm tidigare har varit EU-parlamentariker och kanske någon gång har varit i Ungern eller Slovenien och sett en del skorstenar i verksamhet. Jämför man med den svenska reningskapaciteten är det klart att det finns en hel del att göra. För dem är det ännu mycket viktigare. Det betyder inte att det är oviktigt för oss, för vi ska också vara bäst i klassen här. Det är jag övertygad om att vi är helt eniga om.

När det gäller exakt i vilken takt vi ska gå fram vill jag framhålla att jag inte vill gå fram i sådan takt att hela den norrländska basindustrin slås ut. Det ska jag gärna säga. Även sysselsättning är viktig för att få acceptans för en god miljöpolitik.

Anf. 83 ULF HOLM (mp) replik:

Fru talman! När jag pratar om vi är det Socialdemokraterna, Vänsterpartiet och Miljöpartiet eftersom vi har en gemensam reservation som innehåller framför allt avsnitten om bättre jämställdhetspolitik, högre sysselsättning och en grön omställning för att skapa nya jobb och få en bättre klimatpolitik. Det är några av huvudkärnorna i reservationen, områden som vi gemensamt anser att den svenska borgerliga majoritetens hållning är för dålig i.

Vi menar att den här strategin inte är klar bara för att riksdagen i dag kommer att godkänna utlåtandet. Detta är en process fram till EU-toppmötet i juni. Då anser vi att riksdagens uppfattning borde vara skarpare skriven för att markera att vi vill gå längre på några områden. Där uppfattar jag att den borgerliga majoriteten håller tillbaka och väljer att säga att den enda saken som riksdagen ska uttala är att man bör lyfta upp jämställdhetsfrågorna tydligare, dock inte låta dem ingå som mål i en av de fem målsättningarna. Där gör vi en annan bedömning.

Sedan kan Gunnar Andrén stå här och raljera över X 2000, vem som ska stoppa, hoppa av eller köra. Vi tar ett gemensamt tåg, och vi ska se till att det blir höghastighetståg hela vägen, vilket är långt mycket mer än den borgerliga regeringen har lyckats med och inte tycks vilja uttrycka i den här texten.

Hur vill vi att EU ska se ut framöver? Vi menar att den gröna omställningen är A och O för att klara utmaningen från klimatkrisen och jobbkrisen. Vi måste se till att EU har en bättre klimatpolitik som skapar nya gröna jobb för framtiden. Det är A och O i vår politik. Därför har vi en gemensam reservation om detta.

Anf. 84 GUNNAR ANDRÉN (fp) replik:

Fru talman! Är det inte Lars Ohly så är det Ulf Holm som framträder som talesman för hela det rödgröna samarbetet. Jag tycker för min del att man fortfarande ska ha respekt för att Socialdemokraterna är Sveriges största parti, även här i riksdagen. Jag är inte fullt övertygad om att han kan uttala sig som vi. Att det gäller reservationen inser jag, men när det

gäller målet för hela politiken är jag väl av en något annorlunda uppfattning än Ulf Holm om vem vi är över huvud taget. Jag uppfattar ändå att det finns en gräns som går just vid Öresundsbron och att några inte fullt ut vill följa med hela vägen till Bryssel.

Sedan tycker jag att det är väldigt bra att ni har höga ambitioner. Detta är en avvägning på en del punkter, får man väl ändå säga. Jag tycker att det är bra med hög jämställdhet. Det framgick väl av mitt anförande. Jag är inte nöjd med detta. Hade jag varit kvinna hade jag varit fullständigt vansinnig över löneskillnaderna. Man måste ju ha inlevelseförmåga i detta och i många andra sådana här saker. Ibland kan vi kanske inte ikläda oss den övertygelse som vi båda känner.

Jag är övertygad om att vi måste göra stora framsteg på området. Jag är också övertygad om att koldioxidskatterna i Sverige kommer att behöva höjas kraftigt framöver under en följd av år. Det är en avvägning mot framför allt sysselsättningsmålet.

Ni för en stuprörspolitik på området. Ni tar inte ansvar för effekterna av er politik. Jag talar inte om Socialdemokraterna eller Vänsterpartiet utan jag talar bara om Miljöpartiet. Om ni bara höjer skatterna på det sätt ni gör kommer vi inte att ha någon sysselsättning längs Norrlandskusten.

Anf. 85 EMMA HENRIKSSON (kd):

Fru talman! Det vi debatterar i dag är vårt utlåtande över EU:s framtidsstrategi 2020. Det är en del i en process att ta fram en strategi som ska visa vägen för hur vi ska driva EU in i framtiden.

För att kunna prata om en framtidsstrategi måste man också fundera på vad vi faktiskt menar att EU är och vad vi vill med EU. Det är inte speciellt konstigt att EU kom till på initiativ av kristdemokrater eftersom hela tanken med EU är genuint kristdemokratiskt. När Konrad Adenauer och Robert Schuman målade upp sin vision om ett framtida Europa utan krig och med samarbete bedömdes det vara både orealistiskt och kontroversiellt. Det är svårt att tänka sig i dag när vi ser vad verkligheten har gett oss, nämligen betydligt bättre förutsättningar för oss här i vårt land, i framför allt våra grannländer i Europa och för hela världen.

Genom EU kan vi lösa problem som enskilda stater inte klarar av. EU kan åstadkomma detta därför att vi har vågat erkänna att vi faktiskt är beroende av varandra. Det är inte tungt att erkänna det. När vi erkänner att vi är beroende av varandra blir det en styrka. Tillsammans klarar vi av så mycket mer än var och en för sig.

För att vi ska lyckas med detta måste vi också låta EU vara ett föredöme. EU är ett föredöme när det gäller mänskliga rättigheter, hantering och stöd vid humanitära katastrofer och biståndspolitik. Jag skulle önska att jag också kunde säga miljöpolitik.

Men det är också viktigt att Sverige är ett föredöme i EU. När det gäller hållbar utveckling och när det gäller jämställdhet har vi mycket att göra i EU. Vi kan inte blunda för den stora kris som EU och världen fortfarande befinner sig i. Jag tror inte att framtidsstrategin ger några större framtidsförhoppningar, precis som den inte ger några större framtidsförhoppningar om vi inte drar nytta av de erfarenheter vi har fått av den förra strategin.

När man lyssnar på oppositionen låter det ibland som att det inte är någon större kris, i varje fall att krisen skulle vara uppfunnen på hemma-

plan. Det är faktiskt tvärtom. Sverige är ett av de länder i Europa som har klarat krisen bäst. Vi måste se på hur situationen ser ut för våra grannländer när vi lägger upp strategin. Det är med erfarenheterna av krisen som strategin faktiskt kan bli mycket bättre så att vi inte får de brister som vi i dag har upptäckt att vi har haft om vi går in i en annan kris under de tio åren fram till år 2020.

Därför är det viktigt att vi stärker de institutioner som kan se till att vi inte får de negativa effekter vi har fått i dag och att det finns en långsiktighet vad gäller hållbar tillväxt. Framför allt är det de fattigaste länderna i Europa som kan dra nytta av detta.

Jag beklagar verkligen att det här perspektivet saknas i oppositionens reservation. Vi i utskottsmajoriteten har valt att lyfta fram ett antal saker som mina allianskolleger redan har berört. Jag vill ändå peka på vikten av att EU-budgeten ska präglas av kostnadseffektivitet. Det är oerhört centralt. Därför ser vi gärna fortsatt att jordbrukspolitiken minskas. Det finns effekter av europeisk jordbrukspolitik i dag som inte är positiva för vare sig vår egen tillväxt eller andra fattiga länder i resten av världen.

Vi måste också fundera på det regionalpolitiska stödet. Det finns mycket positivt i regionalpolitiskt stöd, men bara om det används på rätt sätt. Det behöver därför reformeras.

Sysselsättningen är en viktig och svår utmaning. Senast tog Gunnar Andrén upp vikten av att vi får in kvinnor på arbetsmarknaden. Många länder har enorma utmaningar på den punkten.

För att framtidsstrategin ska få ett genomslag och för att vi ska leva upp till de höga ambitioner som slås fast är det viktigt att vi har en fortsatt öppen debatt. Det här är bara början. Det kommer att ta ytterligare månader innan strategin ligger fast. Det är också viktigt när strategin väl finns på plats att vi vidtar åtgärder på EU-nivå, på nationell nivå och på regional nivå. Det är först då det vi slår fast blir verklighet.

Det här är något vi ser fram emot i Kristdemokraterna, både debatten och det hårda arbete som kommer framöver för att kunna leva upp till det som slås fast i förslaget till strategi, nämligen att ha en smart och hållbar tillväxt som kommer alla till del.

Fru talman! Jag yrkar bifall till förslaget i utlåtandet.

Anf. 86 ULF HOLM (mp) replik:

Fru talman! Det var bra att Emma Henriksson lyfte upp den generella kritik vi i alla sju riksdagspartier har mot EU:s budget och även regionalpolitiken, som i många avseenden riktar sig mot fel saker och inte är särskilt effektiv.

En fråga som jag själv har drivit mycket tidigare och även väckt motioner om gäller om man ska försöka klimatsäkra EU:s budget, det vill säga se till att EU:s budget inte får användas till saker som aktivt motverkar en ambitiös klimatpolitik.

Jag undrar hur Emma Henriksson ser på detta. Det enda som lyfts fram på ett ställe i utlåtandet är att EU:s budget bör minska. På ett annat ställe skriver man att man ska få en bättre klimat- och miljöpolitik med hjälp av bland annat höjda koldioxidskatter.

Men om man har en koldioxidskatt som vi har i Sverige, samtidigt som det finns en EU-budget med ett mål om att minska utsläppen, men ändå ger pengar till att bygga ut gasledning eller andra långsiktigt kli-

matdåliga förslag, blir det ohållbart. Det är vad EU gjorde förra året med en återhämtningsplan. 86 procent av det man satsade i EU:s återhämtningsplan gick till fossilkramande verksamhet och bara 14 procent till utbyggnad av förnybara energikällor och vindkraftverk – där även Sverige fick lite av pengarna.

Det finns ett problem med detta, och jag vill gärna höra hur Emma Henriksson ser på detta.

Anf. 87 EMMA HENRIKSSON (kd) replik:

Fru talman! Ulf Holm tar upp en viktig fråga. Vi har en enorm miljöutmaning framöver, och vi har också en stor energiutmaning. I Sverige har vi bra infrastruktur för vår energi. Det är väl tack vare vårt tuffa klimat som vi är väl förberedda. Många länder i Europa har inte alls den infrastruktur för energin som vi har i Sverige.

Det är viktigt att vi inte stimulerar fel med vare sig vår egen budget eller med EU:s budget. Jag ser inte att det finns någonting i den här strategin som skulle leda i någon annan riktning.

Anf. 88 ULF HOLM (mp) replik:

Fru talman! Nähä, borde väl svaret bli då! Du ser ingenting i det här, och frågorna förs inte fram i majoritetens utlåtande. Från oppositionens sida har vi en gemensam reservation där vi lyfter fram till exempel behovet av en grön omställning och att man ska satsa på de förnybara energikällorna, energieffektivisering och så vidare. Vi är också tveksamma till de skrivningar som finns i kommissionens underlag om till exempel forskning på kärnteknik och så vidare.

Det tar inte majoriteten avstånd från. I och för sig vill ni bygga fler kärnkraftverk i Sverige också, så det kanske ligger i linje med det. Men vi ser det som ett sätt att backa in i framtiden. Vi har nya lösningar som vi måste ta tag i nu, och vi måste ha ny teknik och nya framtidslösningar. Vi tror att de förnybara energikällorna är någonting som vi ska stödja och som kan skapa nya arbetstillfällen. Det är väldigt viktigt. Jag beklagar att majoriteten inte fäster större uppmärksamhet på det när man ska skicka detta utlåtande till EU-kommissionen.

Det andra är att jag tyckte att det var positivt att höra att Emma Henriksson lyfte fram att om man ska få ett genombrott för EU 2020-strategin måste det vara en öppen debatt. Då är frågan: Hur ska den öppna debatten gå till? Hittills kan vi inte skryta med att det har varit en jätteöppen process när man har tagit fram strategin.

Risken finns väl att det inte kommer att vara någon större politisk debatt om det här. Det ska behandlas på EU-toppmötet denna vecka, och sedan ska det behandlas på ett EU-toppmöte i juni. Men vad händer däremellan? Vilka initiativ kommer majoriteten att ta för att lyfta upp den här frågan och få en ordentlig förankring och politisk debatt om innehåll i EU 2020?

Anf. 89 EMMA HENRIKSSON (kd) replik:

Fru talman! Om jag börjar med den sista frågan har vi väl ett gemensamt ansvar i alla partier att se till att debatten hålls levande. Det kommer att tas upp på EU-toppmötet, och sedan kommer statsministern att åter-

rapportera. Vi ledamöter har möjlighet att fortsätta debatten med statsministern nästa vecka. Det är ett första led, och det kommer fler tillfällen.

För att gå tillbaka till miljöpolitiken är det definitivt så att majoriteten lyfter upp miljöfrågorna och vikten av att ta miljöfrågorna på största allvar. Vi måste ha en hållbar tillväxt. Tillväxt i sig är inte tillräckligt bra.

Men ska vi leva upp till målet att ha budgetrestriktivitet måste vi använda pengarna klokt. Om vi låter den som gör fel betala mer blir det mycket mer effektivt än om vi bara subventionerar allting som verkar lite bra. Om man subventionerar det som verkar bra blir det ett oändligt stort hål att stoppa pengarna i, och då blir det svårt att leva upp till budgetrestriktiviteten. Att se till att varje krona som satsas på miljönytta också ger största möjliga nytta är en förutsättning för att vi ska nå upp till ambitionerna.

Men vi måste också vara realistiska. Vi har ett Europa som har ett väldigt stort kol- och oljeberoende. Om man säger nej rakt av skulle det innebära väldigt negativa effekter, som att människor inte klarar av vintern, därför att den gröna energin finns inte fullt ut i dag. Vi måste ha långsiktighet. Vi måste både satsa på den gröna tillväxten och satsa på det som är den första delen, den smarta tillväxten, satsa på mer forskning för att också kunna nå upp till den gröna tillväxten.

Anf. 90 MONICA GREEN (s) replik:

Fru talman! Jo, jag har noterat att borgarna nu ska försöka trumma in något argument om att vi inte har sett krisen och att vi försöker negligera krisen. Så gjorde även Emma Henriksson. Hon har läst den läxa hon har fått, kanske av Schlingmann.

Då vill jag bara påminna Emma Henriksson om vad som hände i finansutskottet våren 2008 och här i kammaren våren 2008 innan finanskrisen bröt ut. Vi socialdemokrater begärde extra information av regeringen i finansutskottet våren 2008, eftersom vi såg att det kunde komma en kris. Vi ville ha extra information från regeringen om hur den såg på läget. Regeringen hade inte en aning. Anders Borg stod här i kammaren i april 2008 och hånade vår dåvarande ekonomisk-politiska talesperson Pär Nuder. Han hånade honom och sade: Det är ju bara Pär Nuder som tror att det kommer en kris.

Då undrar jag, Emma Henriksson: Vem var det som såg vad som kunde komma att ske? Var det Socialdemokraterna eller den borgerliga regeringen?

Anf. 91 EMMA HENRIKSSON (kd) replik:

Fru talman! Jag kan bara höra vad som sägs i debatten, och jag kan läsa innantill i reservationen. Där skriver ni:

”Tyvärr kännetecknas EU-kommissionens förslag mer av en krisstrategi än en framtidsstrategi, vilket vi beklagar.”

Jag tycker att det är bra att det finns en krismedvetenhet i EU, att man ser de problem som vi har i våra gemensamma institutioner, det som gör att vi inte fullt ut har lyckats möta krisen.

Jag tycker också att det är välgörande att EU under den kris som har varit har visat att när det gäller sluter vi leden, hjälps vi åt, står vi enade. Vi hemfaller inte åt att bli nationalister igen, vilket visar att EU har

kommit väldigt långt från det som en gång startade som ett ganska skakigt projekt.

Om det är så att Monica Green ändå ser fördelarna av att den här framtidsstrategin präglas av en stor krismedvetenhet skulle det vara intressant att höra förklaringen till att man i sin reservation är så vansinnigt kritisk till den.

Anf. 92 MONICA GREEN (s) replik:

Fru talman! Den som inte ser framåt utan att se bakåt måste se upp.

När Lissabonstrategin antogs var vi socialdemokrater i majoritet i Europa, och det var då vi lyfte fram att den skulle stå på de tre benen. Det var när EU förändrades till att bli mer blått som EU tappade fokus. Nu har vi möjlighet att se framåt igen med en visionär framtidsstrategi. Då menar vi att den ska innehålla åtgärder mot vad kapitalismen har ställt till med i Europa. Ja, vi ska tygla marknaden. Vi ska ha regler som gör att vi kan kontrollera finansinstituten bättre. Givetvis ska vi ha det. Men det får inte bara innehålla en krisstrategi. Vi måste lyfta blicken för miljön, för de trygga jobben, för jämställdheten och för att se till att EU blir det konkurrenskraftiga medel som vi har.

Vi kritiserar att det har för mycket av krisstämpel, för mycket ekonomiskt, kameralt tänkande och för lite socialt ansvarstagande. Det är det vi vill se i Europa.

Anf. 93 EMMA HENRIKSSON (kd) replik:

Fru talman! Jag kan bara titta på vad som finns med i strategin. Där finns tre huvudsakliga inriktningar.

Det ena är att vi ska ha en smart tillväxt, där forskningen är väldigt central för att Europa ska kunna klara konkurrensen från omvärlden i framtiden.

Det andra är att vi ska ha en hållbar tillväxt, där miljöfrågorna är väldigt centrala. Utifrån mitt sätt att se det är det mycket framtidsinriktat, även om det också springer ur en krismedvetenhet för den miljökris och energikris vi står inför.

Det tredje benet är att det ska vara en tillväxt som alla får ta del av. Vi har ett Europa där det fortfarande finns stora skillnader. Vi pratar om fattigdom detta år. Den relativa fattigdom som en del av medborgarna i vårt land upplever är ändå ganska uthärdlig jämfört med den fattigdom som fortfarande finns i många av våra grannländer. Om vi inte kan hantera den fattigdom som finns i Europa kan vi inte heller hjälpa till att hantera den fattigdom som finns runt om i resten av världen.

Det är en krismedvetenhet som finns i den här framtidsstrategin, och den krismedvetenheten menar jag är väldigt sund.

Anf. 94 JACOB JOHNSON (v):

Fru talman! I morgon träffas EU:s stats- och regeringschefer för att dels diskutera kommissionens meddelande *Europa 2020* men också för att enas om meddelandets tematiska prioriteringar och fastställa strategins överordnade mål. Medlemsstaterna förväntas därefter anta nationella mål i dialog med kommissionen för att sedan på det kommande toppmötet i juni fastställa dessa nationella mål. Strategin kallas också EU 2020 eller En strategi för smart och hållbar tillväxt för alla.

Inledningsvis noterar jag att EU som vanligt blandar ihop begreppen Europa och EU. Namnet Europa 2020 ger ju sken av att det omfattar hela Europa, det vill säga även till exempel Norge, Ukraina, Serbien, Schweiz, Vitryssland, den europeiska delen av Ryssland, Island med flera europeiska delar utanför EU. Under namnet Europa 2020 hade det ju varit på sin plats att diskutera förhållandet mellan EU och övriga Europa, men såvitt jag kan se är den aspekten över huvud taget inte nämnd vare sig i kommissionens meddelande eller i finansutskottets betänkande. Det handlar alltså om en framtidsstrategi för EU, inte för Europa.

Strategin är framtagen med avsikt att vara en efterföljare till Lissabonstrategin som antogs av EU i Lissabon för tio år sedan. Den är också framtagen under den ekonomiska och sysselsättningskris som EU liksom stora delar av världen i övrigt befinner sig i efter finanskrisens början hösten 2008, alltså för cirka ett och ett halvt år sedan.

EU:s utmaningar efter krisen är minst sagt stora. Inte minst gäller det euroländerna med Grekland i fokus för tillfället. Det kommer väl att dominera morgondagens toppmöte. Jag vill i detta sammanhang framhålla att EMU-projektet, som är en väsentlig del av EU, skapar så kallade asymmetriska chocker inom eurozonen på grund av att medlemsstaterna inom euroområdet måste föra samma penningpolitik trots ibland väsensskilda förutsättningar. Att bara hålla ihop EMU kommer att kosta gigantiska summor.

Det talas om att skapa en gemensam fond som ska bli ett alternativ till Internationella valutafonden, IMF, för att förse länder som hamnat i svårigheter med stöd från andra länders skattebetalare. Denna diskussion förs väl mest bakom lyckta dörrar för tillfället. Ett EMF, en europeisk valutafond, kräver dock en fördragsändring, och oenigheten i medlemsländerna om att ge upp stora delar av finansmakten för att rädda det skakiga EMU-projektet är påtaglig.

Samtidigt förbereds inom EU också stora framtidsfrågor som översyn av långtidsbudgeten och nära kopplat till detta en översyn av den gemensamma jordbrukspolitiken. Kommissionen har fört fram idéer om en radikal reform av EU-budgeten, särskilt när det gäller jordbruksstöd och strukturfonder. Men redan vid utfrågningarna av kommissionens kandidater backade man från förslagen. Kommissionens trovärdighet är därmed i många avseenden satt ur spel. Det är inte hållbart att gå ut och peka med hela handen för att länderna ska styra om sina budgetar som kommissionen önskar när man inte själv lyckas få igenom sina idéer.

Kritiken från många håll i Europa är omfattande över realismen i kommissionens tioårsstrategi. Man kan tänka sig att det kommer att ta minst fem år av återhämtning från den ekonomiska krisen, och flera prognoser pekar på att majoriteten av EU-länderna under tio års tid kommer att tvingas betala av sina alltför stora statsskulder. Vi i Vänsterpartiet anser därför att det inte är motiverat att under den korta tid sedan förslaget från kommissionen presenterades fram till toppmötet i juni hinna beakta och ta hänsyn till de synpunkter som medlemsländerna och olika intressenter har framfört eller kommer att framföra. Vi tycker därför i första hand att Sverige bör agera för att beslut om strategin inte ska tas så snabbt under detta halvår. Diskussionen borde i stället vara öppen om det

över huvud taget behövs sådana här strategipapper. Därför yrkar jag bifall till reservation 2.

Fru talman! Toppmötet i morgon ska alltså ta ställning till de fem av kommissionen föreslagna övergripande målen som handlar om sysselsättning, FoU, energi- och klimatomställning, ungas utbildning samt minskning av antalet fattiga i EU.

Låt mig först säga att en politik för fler jobb måste vara grundläggande. Hög sysselsättning håller efterfrågan uppe och är grunden för en hållbar ekonomisk utveckling på stabil och hög nivå. Miljömässigt sunda och produktiva arbeten är grunden för uthålligheten i tillväxten. Här vill vi från Vänsterpartiets sida särskilt betona vikten av offentliga investeringar för framtiden som en huvudstrategi. Vi argumenterar för den både i Sverige och i EU, och vi tycker naturligtvis att Sverige ska argumentera för den inom EU. Det handlar både om det vi vanligen ser som välfärdsinvesteringar, till exempel att EU:s länder kan erbjuda föräldrar av båda könen en väl utbyggd barnomsorg, men naturligtvis också de välfärdsinvesteringar som handlar om ny teknologi för klimatet och miljön. Dessa ekologiska och sociala välfärdsinvesteringar ger också grunden för ett ekonomiskt hållbart samhälle, och detta sammantaget bör på sikt vara utgångspunkten för EU 2020-strategin, det vill säga en tredelad strategi för socialpolitik, ekonomisk politik och miljöpolitik som ömsesidigt stöder varandra.

Omställningen till ett grönt EU, oberoende av fossil energi, är både nödvändig och önskvärd. Rätt utformad kan den bidra till nya jobb och bättre utveckling. De företag som kan bidra till den fossilfria tekniken kommer att kunna tillhandahålla teknik världen över och har goda förutsättningar att stärka sin internationella konkurrenskraft. Vi tycker att EU-kommissionens målsättning om att minska växthusgasutsläppen till 2020 med 20 procent är otillräcklig. Vi anser att EU kan ta steget till 30 procent redan nu utan att villkora till andra länders agerande. Ett tillkommande argument är faktiskt den lågkonjunktur som har gjort att utsläppen inte ökar på samma sätt som tidigare. De minskar till och med.

I kommissionens meddelande diskuteras lämpliga styrmedel för att minska utsläppen. Jag noterar att kommissionen skriver att medlemsstaterna måste använda marknadsbaserade instrument som styrmedel. Det är ingen tvekan här från kommissionens sida: Det är tydligen inte aktuellt att använda lagstiftning. Det är en skrivning som jag tycker väl belyser kommissionens federala ambitioner.

Kommissionen föreslår som sagt fem kvantifierade överordnade mål i strategin. Det viktigaste är kanske att sysselsättningen i åldersgruppen 20–64 år ska vara minst 75 procent 2020. Regeringen och utskottsmajoriteten noterar att för de flesta av de föreslagna målen ligger Sverige väl till. Men det får inte betyda att Sverige inte måste anstränga sig för att nå ännu högre sysselsättning – den är inte speciellt hög i dag, förresten – i första hand naturligtvis därför att vi inte ska nöja oss med något mindre än full sysselsättning i Sverige men också därför att om EU som helhet ska kunna nå sina mål så måste några länder även inom EU gå före när det gäller hög sysselsättning, och Sverige bör vara ett av dessa länder. Vi kan inte nöja oss med att konstatera att vi för tillfället ligger över 75 procent, utan vi måste gå väsentligt längre.

Fru talman! Jag och Vänsterpartiet är som jag sade inledningsvis skeptisk till behovet av denna strategi, till den korta behandlingen i råd och i medlemsstaterna med mera. Men jag står naturligtvis också bakom den gemensamma s- v-, och mp-reservationen om inriktningen på denna strategi och yrkar därför bifall till reservation 1.

Jag står också bakom den andra vänsterpartireservationen, nr 3, om konsumentfrågor och konsumentinflytande, som jag dock avstår från att yrka bifall till.

Anf. 95 Statsrådet BIRGITTA OHLSSON (fp):

Fru talman! Att ha ett eget jobb och få egen lön innebär en stor frihet. Jag tror att vi alla här i kammaren kan komma ihåg det första sommarjobbet vi fick. Detta är en viktig frihet för både män och kvinnor. Men i en del EU-länder är det bara fyra av tio kvinnor som har möjligheten att yrkesarbeta. Därför är att skapa jobb och tillväxt en stor och viktig frihetsfråga för oss i alliansregeringen.

I morgon ska EU:s stats- och regeringschefer diskutera EU:s nya tillväxtstrategi, Europa 2020. Jag själv diskuterade den senast i måndags med mina kolleger EU-ministrarna i det allmänna rådet, och den har tidigare debatterats i flera andra ministerrådsformationer. Vid Europeiska rådets möte i morgon ska strategins övergripande inriktning, ett antal gemensamma kvantitativa målsättningar samt en ny styrningskultur beslutas.

Det är väldigt viktigt att betona att EU behöver en ny förstärkt strategi och en ökad samordning av åtgärder. Kommissionen föreslår att vi ska fokusera på smart tillväxt, hållbar tillväxt och tillväxt för alla.

Här känner många av oss igen Lissabonstrategins tre ben, nämligen tillväxt, miljö och social sammanhållning, som alla är viktiga delar. Men problemet med Lissabonstrategin har varit att den har haft inte mindre än 24 olika riktlinjer. Det har varit en pedagogisk utmaning att förklara hur bra unionen eller respektive medlemsland ska leva upp till så många riktlinjer. Bristen på fokusering har varit ett av Lissabonstrategins allra största problem.

Sverige har därför aktivt drivit att målen måste bli färre, och det finns nu en stor samsyn kring detta bland Europeiska unionens medlemsstater.

Kommissionen föreslår att det ska vara fem gemensamma mål om sysselsättning, forskning, klimatåtgärder, utbildning och fattigdomsbekämpning. Utifrån dessa ska nationella mål sättas i partnerskap med kommissionen. Flaskhalsar för just tillväxt ska tacklas på EU-nivå och på nationell nivå. Medlemsstaterna ska ta fram reformprogram på nationell nivå, och kommissionen ska göra det på EU-nivå, baserat på de sju huvudinitiativ som presenteras i kommissionens förslag.

Från svensk sida är vi väldigt angelägna om att strategins övergripande syfte otvetydigt måste vara att främja Europas långsiktiga tillväxtpotential och full sysselsättning. Den övergripande målsättningen om långsiktigt hållbar tillväxt måste också vara tydlig.

EU behöver ett ökat arbetskraftsutbud och en ökad sysselsättning. Den enskilt absolut viktigaste åtgärden för att öka just arbetskraftsutbudet är att skapa förutsättningar för att öka kvinnors yrkesarbetande i Europa. Det är en central faktor för långsiktigt hållbar tillväxt och välfärd.

Regeringens uppfattning, som vi driver hårt, är att Europa bör sträva mot att det ska vara samma sysselsättningsintensitet bland kvinnor som bland män. Jag själv har drivit detta i allmänna rådet. Fredrik Reinfeldt kommer att göra det i morgon, som statsminister, på Europeiska rådet.

Detta är väldigt kontroversiellt att säga i dagens Europa. Vi hoppas på en seger, och vi vet att flera medlemsstater stöder oss i detta. Jag har sagt det förut, och jag säger det igen: Europa har inte råd att ha världens mest välutbildade hemmafruar. Det måste vara möjligt att förena karriär med att vara förälder. Både kvinnor och män måste ges den frihet som det innebär att ha en egen lön.

Det är viktigt att betona att EU inte ska fatta beslut om barnomsorgens utformning. Det är något som inte ska göras på Brysselnivå, utan det ska ni göra här i riksdagen, för det är riksdagen som sätter ramarna för välfärden. Den konkreta utformningen av barnomsorg beslutar man allra bäst på lokal nivå. Det gäller också övriga välfärdsfrågor.

Jag är väldigt stolt över den svenska omsorgsmodellen när det gäller barnomsorg, förskola och äldreomsorg. Den kan tjäna som en inspiration för andra medlemsländer. Jag märker också som EU-minister att allt fler länder tittar på den svenska välfärdsmodellen, vilka möjligheter den har inneburit när det gäller just förvärvsarbete för både kvinnor och män.

Regeringen driver att ett av strategins mål ska handla om att kvinnors arbetskraftsdeltagande ska vara lika högt som mäns. Detta kopplas givetvis till både frihet och tillväxt.

Som flera har nämnt är ungdomsarbetslösheten i Europa i dag oacceptabelt hög. Därför är det glädjande att kommissionen i sitt förslag uppmärksammar detta genom att dels föreslå målet om att färre än 10 procent av skolungdomarna ska lämna skolan i förtid, dels föreslå att minst 40 procent av ungdomarna bör gå en eftergymnasial utbildning.

Ett av huvudinitiativen, som föreslås, kallas Unga på väg. Det handlar bland annat om att öka utbytet av studenter och lärlingar i EU och om att främja entreprenörskap bland unga som är yrkesutbildade, en grupp som alltför ofta negligeras i dagens debatt.

Europa kan inte och ska inte heller konkurrera med låga löner. EU måste vara en kunskapsekonomi. Det är vår stora fördel. Vi måste ha bra utbildningar för våra barn. Vi måste ha bra universitet, världsledande forskning och ett stort utbyte av studenter och forskare mellan våra länder.

En fråga som vi intensivt har lyft fram från svenskt håll handlar om ett gemensamt EU-patent som då skulle täcka en halv miljard konsumenter. Det är väldigt viktigt för ett förbättrat företagsklimat i Europa.

För tillväxten är det självklart de resultat som kommer ut av forskningen på våra universitet och företag som är allra viktigast. Det är emellertid svårt att konkret mäta just forskningsresultat. Att vi alla försäkras om att avsätta tillräckliga resurser för forskning är därför fortsatt det absolut bästa mätbara målet.

I dag är det tyvärr bara en handfull EU-länder som lever upp till målet om 3 procent av bruttonationalprodukten till forskning. Min förhoppning är att alla länder ska göra detta på sikt. Det är också en av regeringens prioriteringar, mer pengar till forskning och utveckling i EU.

Frihandel är en viktig förutsättning för tillväxt. Under den ekonomiska krisen har kreativiteten för att hitta olika sätt att skydda hemma-

marknader ökat. Det här skapar inte långsiktig tillväxt. Den inre marknaden borde i stället fördjupas. Många företagare, inte minst på tjänstesidan, upplever fortfarande svårigheter att sälja sina produkter och varor i andra medlemsländer. EU måste här verka för minskade globala handelshinder, så att också de fattiga länderna i tredje världen kan komma in på våra marknader på lika villkor. Det är också en av Sveriges prioriteringar. Här har vi varit ett av de mest pådrivande medlemsländerna.

Många har nämnt miljöfrågorna och klimatfrågorna i debatten. Det är väldigt glädjande och oerhört viktigt. Tillväxten måste vara långsiktigt hållbar. De pågående klimatförändringarna är inte hållbara. Vi har ökenutbredningar och översvämningar. De kan radera förutsättningarna för ekonomisk aktivitet på väldigt stora områden på kort och på lång sikt. Därför är det självklart att utsläppsminskningar av koldioxid ska vara ett av målen i tillväxtstrategin.

Omställningen till en klimatsmart ekonomi ger också nya affärs- och tillväxtpotentialer. Det är de klimatsmarta företagen som klarat krisen bäst. Detta kan vi inte minst se inom bilindustrin. Miljötekniken är en växande och helt avgörande exportmarknad som kommer att vara allt viktigare framöver.

Här är det viktigt att komma ihåg att vi ofta tar för givet att Europa ligger långt framme när det gäller miljövänlig teknik. Men Kina har exempelvis redan 120 miljoner elmopeder. Det är faktiskt så att den som är bäst på gröna produkter vinner allt större marknadsandelar. Här måste vi i Europa finnas i framkant. Det är en viktig insikt när det gäller EU:s framtida tillväxt.

I kommissionens meddelande öppnas det för utsläppsminskningar med 30 procent. Det är något som jag välkomnar och som jag lyfte fram senast i måndags på mötet i allmänna rådet. Det är något som också statsministern och flera andra lyfter fram i olika sammanhang. 30 procent ligger alltså fortfarande kvar.

Det vi dess värre just nu ser i Europa är ett slags klimatrötthet. Det är allt fler länder som efter Köpenhamnstoppmötet inte är lika progressiva som tidigare. Då är det viktigt att Sverige och Storbritannien med flera, som har höga ambitioner, fortsätter att hålla en offensiv linje.

Kommissionen understryker i sitt förslag vikten av sunda offentliga finanser, som flera här har lyft fram i diskussionen. Det är avgörande förutsättningar för en hållbar tillväxt. Stabilitets- och tillväxtpakten utgör den ram som krävs för en återgång till makroekonomisk stabilitet och just sunda offentliga finanser. Det här är en absolut förutsättning för att man ska kunna lägga grunden för en långsiktigt hållbar tillväxt. Sverige arbetar för att detta ska respekteras fullt ut i själva genomförandet av strategin.

Även om det i EU-nämnden, som jag har läst, har avlagts reservationer från oppositionen vid flera tillfällen när förberedelserna av EU 2020 har behandlats har jag faktiskt som EU-minister ganska svårt att se de gigantiska skillnaderna i den faktiska politiken.

Regeringen vill se en kunskapsekonomi där det råder frihandel såväl inom EU som gentemot resten av omvärlden. Regeringen vill se en grön tillväxt i medlemsländer som har sunda statsfinanser. Men den allra största tillväxtpotentialen ser vi i ett ökat deltagande av kvinnor på ar-

betsmarknaden. Det är en fråga om egenmakt, självbestämmande och tillväxt.

Vi kräver inte bara en analystext om varför det är viktigt med fler kvinnor som arbetar i Europa, utan vi kräver också ett specifikt mål under sysselsättningsmålet om att kvinnor och män ska arbeta lika mycket. Där är vi tydliga. Hade alliansregeringen inte drivit denna fråga hårt är jag tveksam till att fler länder hade haft samma radikala ingång i den frågan. Där har vi alltså gjort ett avtryck.

Anf. 96 JACOB JOHNSON (v) replik:

Fru talman! Jag tänkte ställa en fråga till statsrådet om de nationella målen. Det står i dokument någonstans att de ska vara relevanta och frivilliga. Det är frågor som finns under nationell beslutsrätt. De ska sedan tas fram i dialog med kommissionen för att det ska säkerställa överensstämmelser med de övergripande målen som kommer att formuleras.

Jag skulle vilja höra vad Birgitta Ohlsson säger om de svenska kommande målen. I betänkandet noteras mest att Sverige ligger väl till. Hur ser Birgitta Ohlsson på inriktningen på de svenska målen?

Jag har också en fråga om det som jag fick höra på EU-nämndssammanträdet i dag. Av de nationella reformprogrammen som ska antas ska det i detalj framgå hur de nationella målen ska genomföras – i detalj. Sedan ska det övervakas av kommissionen genom årliga kontroller.

Jag kan uttrycka en oro för att formuleringen ”i detalj” är en överbyråkratisering av en överblick som EU-kommissionen ska ha. Det pekar på en utveckling av EU i federal riktning som gör oss skeptiska. Vi vill försvara det nationella självbestämmandet i de här frågorna.

Anf. 97 Statsrådet BIRGITTA OHLSSON (fp) replik:

Fru talman! Jacob Johnson nämner en viktig fråga om implementeringen. Det är alltid en diskussion när Europeiska unionen tar fram olika nya strategier, mål och handlingsplaner om hur vi ska implementera allt detta. En del hävdar att det finns för lite uppstyrning, för lite implementeringsdokument kring EU 2020.

Om många länder struntade helt i dessa mål och tyckte att de egentligen bara var luft skulle man inte heller slåss så mycket emot vissa mål eller vara så för andra mål. Det är klart att när vi sätter upp gemensamma ambitioner tillsammans blir det en uppföljning riktad mot det enskilda landet.

En sak som är viktig och strategisk är att vi har färre mål nu än tidigare. Lissabonstrategin innehöll 24 olika mål. Nu är vi nere på fem mål, vilket gör det lättare. De är också exemplifierade som att 3 procent av bnp ska satsas på forskning.

Det vi strider för mycket nu är att minst 75 procent av både kvinnor och män ska arbeta. Det är riktat mot konkreta mål som är lättare att följa upp.

Det som också är viktigt med implementering är faktorn öppenhet, att styrningen kommer att baseras mycket på öppenhet och ansvarsutkrävning. Man skulle kunna tala om name, shame and blame.

När Europeiska rådet möts kommer det att finnas uppföljningar. Det kommer att vara en diskussion som pågår hela tiden. Man kommer att ha

olika resultatuppföljningar, vilket gör att många länder kommer att akta sig för att strunta i vissa mål eller halka efter.

Det är viktigt att det blir ett ansvar på högsta nivå. Då är det mycket upp till Europeiska rådet hur man väljer att utforma konkreta handlingsplaner. Vi ser att kommissionen kan få en starkare roll.

EU blir inte mer än vad medlemsstaterna gör det till. Det är mycket upp till länderna själva nu att se att vi skapar en gemensam stark agenda för tillväxt i Europa. Då sätter vi upp mål tillsammans, och då är det upp till oss att leva upp till dem.

Anf. 98 JACOB JOHNSON (v) replik:

Fru talman! Jag framförde i mitt anförande en skepsis mot tidsplanerna och ambitionerna i den här strategin. De nationella reformprogrammen ska väl finnas på bordet i juni. Där ska det i detalj framgå hur man ska nå de nationella målen. Det låter som ett ganska omfattande dokument. Jag vill ifrågasätta om det verkligen är relevant att man så i detalj på kommissionens sida följer upp program som ligger inom nationellt beslutsfattande.

Jag vill också ta upp frågan om utsläppsminskningar i EU i framtiden. Birgitta Ohlsson sade att det i dokumentet öppnas för möjligheten till minskningar på 30 procent. Den möjligheten har ju funnits hela tiden.

Vi behöver kraftiga utsläppsminskningar. Sverige bör gå före och trycka på att EU kan inta ståndpunkten redan i dag att minska med 30 procent, att ha det målet till 2020. Det skulle underlätta framtida internationella klimatdiskussioner, inte minst med så kallade utvecklingsländer, de länder som håller på att närma sig europeisk nivå.

Där efterlyser jag en mer offensiv inställning från regeringens sida.

Anf. 99 Statsrådet BIRGITTA OHLSSON (fp) replik:

Fru talman! Man kan säga att klimatdiskussionen i världen nu bygger på tre saker. En är att bygga allianser. Vi har ett möte som kommer att ske i Bonn i maj. Sedan har vi förstås det stora klimattoppmötet i Mexiko i november.

Då handlar det inte bara om att bygga allianser med utvecklingsländer och önationer, vars existens i många fall vilar på en mer offensiv klimatpolitik, utan också med stora ekonomiska spelare som Kina, Indien och USA. Alliansen måste byggas på flera nivåer.

Det handlar också om att bygga strukturer. Vi har Copenhagen Accord som en bas från Köpenhamnstoppmötet. Det måste vi hålla fast vid och kunna utveckla.

Det viktigaste är förstås att bygga förtroende. Det råder en klimatrötthet, inte bara bland medborgare i Europa som är besvikna efter Köpenhamnstoppmötet. Det råder också en klimatrötthet hos många politiker, vilket jag alltför ofta ser när jag reser runt nu som ny EU-minister.

Här är det viktigt att Sverige ligger i framkant. Det gör vi tillsammans med länder som exempelvis Storbritannien som har en offensiv klimatpolitik.

Det är komplicerat och svårt. Ska man bygga stora breda allianser, där inte bara länder som är bäst i klassen kan vara med utan också länder som släpper ut mycket och är de stora miljöbovarna, måste man vara strategisk.

Sverige har inte lämnat kravet på 30-procentiga utsläppsminskningar. Det är något som vi lyfter fram. Det kommer att diskuteras i morgon på statsministrarnas möte.

Anf. 100 MONICA GREEN (s) replik:

Fru talman! Först vill jag hälsa Birgitta Ohlsson välkommen i debatten och välkommen som EU-minister. Jag tror att det är tack vare Birgitta Ohlsson som regeringen nu så här i efterhand har kastat in jämställdhetspapperet som inte fanns med från början. Men det är bara att välkomna att det finns nu i svaret.

När Birgitta Ohlsson nämner i sitt anförande att andra länder ser Sverige som ett föredöme när det gäller välfärdssektorn undrar jag om Birgitta Ohlsson ser det som ett problem att den borgerliga regeringen nu monterar ned välfärdssektorn.

Dessutom undrar jag om Birgitta Ohlsson ser att det är ett problem att regeringens politik leder till låga löner.

Ser Birgitta Ohlsson det som ett problem att kvinnors arbetskraft inte tas till vara med den borgerliga regeringen? Ni har infört vårdnadsbidrag som ökar segregationen och som gör att kvinnor inte tar del av arbetsmarknaden som de skulle göra.

Jag har också en fråga när det gäller den inre marknaden. Ser Birgitta Ohlsson det som ett problem att EU 2020-strategin mycket handlar om den inre marknaden och lite om frihandeln?

Anf. 101 Statsrådet BIRGITTA OHLSSON (fp) replik:

Fru talman! Vi ser i dag en värld som har levt med en lågkonjunktur och en finansiell kris det senaste året. Det har naturligtvis påverkat många länder, och de protektionistiska vindarna växer sig starka i Europa. Det är något som vi förstås från regeringens sida vill bekämpa.

Vi har fört in i alla diskussioner om EU 2020 en starkare skrivning för frihandel. Vi jobbar också med frågan i långtidsbudgeten, som inte ligger i detta dokument EU 2020, med en öppenhet för att minska jordbruksstödet. Vi måste ha en öppenhet mot resten av världen.

I EU 2020 betonar man inte bara öppenhet på den interna marknaden. Man tittar också ut mot resten av världen. Vi har en frihandelsvänlig tradition och är som alltid på den sida som går ut på att man ska ha så pass mycket öppenhet och frihandel som möjligt.

Jag är stolt över den svenska välfärden. Vi var i mitt eget parti Folkpartiet intensiva vänner av att bygga ut barnomsorgen på 1970-talet. Det är viktigt att man har barnomsorg, förskola och äldreomsorg som gör det möjligt för både kvinnor och män att arbeta.

Vi tycker också att det är viktigt att man inte har ett socialt Europa. Jag tycker inte att byråkrater eller politiker nere i Bryssel ska sitta och bestämma över svensk barnomsorg och föräldraledighetsdirektiv. Det tycker jag att ni i Sveriges riksdag och politiker här ska ha makten att göra. Där gör vi en åtskillnad.

Däremot vet jag att väldigt många länder under de senaste decennierna tittar på hur just Sverige och de skandinaviska länderna har lyckats kombinera en god välfärd med god tillväxt. Man har sett sambanden: Kvinnor kan inte yrkesarbeta på lika villkor som män om man inte har en god och fungerande barn- och äldreomsorg.

Det är många länder som har varit något mer konservativa som tittar på den svenska modellen när det gäller detta, och det ska vi vara stolta över och uppmuntra. Det är därmed inte sagt att Europa och Bryssel ska bestämma över barnomsorgsfrågorna.

Anf. 102 MONICA GREEN (s) replik:

Fru talman! Tack för svaret, även om det inte var det jag frågade om. Lissabonstrategin har ju absolut inte sagt att EU ska bestämma över barnomsorg och äldreomsorg. Däremot innehöll Lissabonstrategin att länderna skulle mäta och ha möjliga måttal och på det sättet också uppmuntra varandra att se till att vi bygger ett socialt starkt Europa med skyddsnet, trygga arbeten och så vidare.

Min fråga gällde om Birgitta Ohlsson ser det som ett problem att välfärdssektorn i Sverige som har varit ett föredöme nu monteras ned, att 25 000 människor som har arbetat i välfärdssektorn redan har fått lämna sektorn och att den borgerliga regeringen räknar med att 60 000 personer kommer att få lämna sina arbeten inom välfärdssektorn. Det blir en försämrad kvalitet på Sveriges välfärd, och jag undrar om Birgitta Ohlsson ser det som ett problem.

Min fråga gällde också om Birgitta Ohlsson ser det som ett problem att Finanspolitiska rådet har påpekat att den borgerliga regeringens politik leder till lägre löner, att det är låglönejobb som kommer att komma i takt med att jobbskatteavdraget införs.

Jag frågade också om Birgitta Ohlsson ser det som ett problem att kvinnors arbetskraft inte tas till vara, eftersom ni har infört vårdnadsbidraget som har gjort att segregationen har ökat och kvinnor inte deltar lika mycket som tidigare på arbetsmarknaden.

Anf. 103 Statsrådet BIRGITTA OHLSSON (fp) replik:

Fru talman! Sverige har varit och är ett föredöme vad gäller välfärdsfrågor i Europa och internationellt. Det kan jag vittna om efter det senaste EU-mötet i måndags i Bryssel, där jag träffade mina kolleger EU-ministrarna.

Vi ses som ett föredöme och vi är ett föredöme jämfört med andra länder i Europa när gäller kvinnors förvärvsfrekvens. Jag tror att många länder som är något mer konservativa upplever att vi är för offensiva och för radikala i dessa frågor, men det ska vi fortsätta vara. Det är något som jag såväl som statsminister Fredrik Reinfeldt och finansminister Anders Borg driver på på vartenda möte vi är med på. Hade inte Sverige funnits i den debatten hade det definitivt inte varit någon diskussion över huvud taget om ett konkret mål för kvinnors sysselsättning kopplat till tillväxt. Där har vi spelat en oerhört stark roll.

Vi kan också se att Sverige liksom resten av världen har drabbats av en lågkonjunktur. Det pågår även en finanskris globalt och parallellt. Men vi ser också att Sverige är ett av de länder som tack vare sunda offentliga statsfinanser har lyckats bättre än många andra jämförbara länder. Vi ska vara stolta över att vi har en regering som har fört en ansvarsfull ekonomisk politik.

Vi ser också att många fler, inte minst kvinnor, har gått från deltid till heltid. Vi ser att jobbskatteavdraget har gjort att många kvinnor som

jobbar inom den offentliga sektorn har mer pengar kvar i plånboken. Vi ser att det har hänt saker i positiv och rätt riktning.

Jag tycker alltså inte att man ska säga att bilden av Sverige har raserats när det gäller välfärdsfrågorna. Tvärtom – ska man bekämpa fattigdom och utanförskap, vilket är viktigt i Sverige och resten av Europa, måste man inse att det är jobb och tillväxt och att bägge könen jobbar i lika stor utsträckning som är modellen. Detta driver vi i Sverige och också internationellt.

Anf. 104 ULF HOLM (mp) replik:

Fru talman! EU-ministern sade att det fanns en klimatrötthet ute i många europeiska länder. Det är sant. Problemet är bara att den röttheten också verkar sprida sig till den svenska riksdagen och regeringen, och det ser jag som ett ännu större problem.

Det Birgitta Ohlsson nämner i anförandet tyder på att Sverige ska agera kraftfullt. 30 procent finns fortfarande med och så vidare. Det är samma sak som man har sagt i tre års tid: Om det blir ett internationellt bindande avtal kommer även EU att gå upp till 30 procent.

Men förutsättningarna för ett legalt bindande avtal har ju minskat i och med att det inte gick så bra i Köpenhamn. Från Miljöpartiet, Socialdemokraterna och Vänstern har vi sagt att då ska vi ensidigt gå fram med att EU kan gå upp till 30 procent. Vi har den potentialen.

Om detta står det ingenting i finansutskottets borgerliga majoritets utlåtande. Där framhävs enbart att det är viktigt med koldioxid- och energiskatter och hur bra detta är, men det står ingenting mer om målsättningarna. Utlåtandet berättar inte heller hela sanningen om hur den borgerliga regeringen agerar med klimatskatter i Sverige, men det är en annan historia som jag inte tar upp här.

Däri ligger dock problemet, det vill säga, man säger en sak och gör någonting annat. Jag skulle vilja att regeringen tog initiativ på EU-nivå och drev detta hårdare. Vi kan faktiskt gå upp till 30 procent, och vi kan göra en green new deal, alltså en grön omställning av EU där vi satsar på klimatsmarta lösningar för att skapa nya arbetstillfällen på EU-nivå.

Där bör EU gå i bräschen och inte tillhöra klubben för klimatrötta.

Anf. 105 Statsrådet BIRGITTA OHLSSON (fp) replik:

Fru talman! Den svenska regeringen jobbar oerhört hårt för att se till att denna klimatrötthet inte sprider sig alltför mycket och att inte alltför många somnar i diskussionen.

Jag besökte Europaparlamentet i Strasbourg för några veckor sedan och träffade då gruppledarna för bland annat den gröna gruppen, den liberala gruppen, den konservativa gruppen och den socialistiska gruppen i parlamentet. Där jobbade jag tillsammans med andra för att se till att vi måste hålla fast vid den ambitiösa politiken. Intresset kan vara olika stort beroende på vilka partier och länder man representerar, men det fanns en väldigt stark kampvilja som glädde mig. Det var flera personer och grupper inom parlamentet som vill fortsätta ha en hög ambition.

När det gäller regeringar ser man dock på den europeiska nivån att det inte är lika många som är lika pådrivande som det var exempelvis vid Köpenhamnstoppmötet, men som jag sade tidigare: Sverige och Storbritannien med flera ligger kvar på samma offensiva nivå.

Det som är positivt är också att kommissionen har bestämt sig för att vi ska titta på vad det kostar att gå upp till 30 procent. Vi ser också, mot bakgrund av den lågkonjunktur som pågår parallellt, att det kanske inte skulle vara så dyrt som många länder vill påskina. Där har vi alltså ett argument att lyfta fram, och har man väl intagit en radikal position och satt upp ett ambitiöst mål är det svårare att gå tillbaka.

Därför tror jag att det nu är väldigt strategiskt att alla goda krafter trycker på respektive parter i den riktningen, oavsett om det är liberala regeringar, högerregeringar, socialistiska regeringar eller gröna regeringar ute i Europa. Det här är ingen höger- eller vänsterfråga i Europa. Labour, socialdemokraterna, styr i Storbritannien, Alliansen styr i Sverige, och det är vi som är mest offensiva just nu.

Anf. 106 ULF HOLM (mp) replik:

Fru talman! Jag tycker att det är bra att EU-ministern är klar och tydlig och också ger en känga åt den borgerliga majoriteten i finansutskottet som inte har lyft fram den här frågan som viktigare utan bara pratat om svensk inrikespolitik och vikten av miljöskatter och så vidare utan att gå in på vad den politiska målsättningen är. I detta uttrycker sig faktiskt EU-ministern mycket tydligare än den borgerliga majoriteten.

Det står heller ingenting i finansutskottets utlåtande om den gröna omställningen, utan det handlar om grön upphandling. Jag har ingenting emot det, men den gröna omställningen är så mycket mer. Den ser ju inte bara till att vi kanske löser klimatkrisen. Vi har finans- och jobbkrisen också som är minst lika viktig. EU-ministern tog också upp i sitt anförande att ungdomsarbetslösheten är en stor utmaning, inte minst för Sverige, och vi måste skapa förutsättningar för att kunna lösa den.

Tack och lov, fru talman, bestämmer inte EU det här, men det är väldigt bra att man kan samordna och lära av andra länder och plocka fram goda lösningar som kan spridas till andra länder, som vi brukar säga i den öppna samordningsmetoden. Jag saknar dock helt en strategi från den svenska regeringen att lyfta in det här synsättet på EU-nivå. Det undviker man väldigt tydligt att prata om.

Slutligen, fru talman, fick vi inte något specifikt svar på den fråga som Jacob Johnson ställde om hur den svenska regeringen ser på de landsspecifika målen och hur de ska kontrolleras. Står den svenska regeringen fast vid den öppna samordningsmetoden, det vill säga att vi inte vill ha EU-lagstiftning när det gäller detta, eller kommer den svenska regeringen att acceptera att det i princip blir en kontrollmekanism på detaljnivå från EU-kommissionen när det gäller på vilket sätt vi ska uppnå målen i varje specifikt land? Det är i så fall en nyordning från den svenska regeringen som jag beklagar.

Anf. 107 Statsrådet BIRGITTA OHLSSON (fp) replik:

Fru talman! Som jag beskrev tidigare i mitt svar till Jacob Johnson är det fyra pelare vad gäller styrning och genomförande av strategin.

Det ena handlar om att det är färre mål och att det blir enklare att följa upp dem.

Det andra handlar om öppenhet, det som man kallar good governance och transparens i processen. Här är huvudfokus inte detaljerade nationella planer. Det handlar lika mycket om name, shame and blame – att se

Prot. 2009/10:94
24 mars

till att länder som sackar efter och inte tar ett tillräckligt stort ansvar exempelvis för att se till att kvinnor ska kunna arbeta på lika villkor som män på arbetsmarknaden ska få höra detta. Då kan vi inspireras och visa vilka steg som går i rätt riktning.

Det handlar också om att avkräva ansvar på högsta nivå men också om att se till att kommissionen tar ett ansvar för att trycka på länder i rätt riktning. Det behöver inte handla om exakta detaljer eller sådant som en del upplever går för långt, utan det handlar mer om att se handlingsplanen i ett bredare perspektiv.

När det gäller frågan om klimatet är det viktigt att se det hela ur ett bredare perspektiv. Det handlar inte bara om vilka procentsatser som vi ska ha, utan det handlar också om att se att i en hållbar ekonomi och i en hållbar tillväxt är gröna jobb, grön tillväxt, klimat och energi viktiga komponenter. Det är också viktigt att koppla klimatfrågan till energifrågorna, vilket vi har gjort för lite hittills.

Ulf Holm nämnde ungdomsarbetslösheten. En del har här under diskussionen sagt att vi har för lite fokus på vad som händer på hemmaplan när det gäller att följa upp detta. Då kan jag som medlem av alliansregeringen konstatera att den rödgröna oppositionen vill fördubbla skatterna för att anställa unga personer upp till 26 år. Det om något är väl arbetsfientligt för ungdomarna? Här återstår också mycket på er front att förbättra.

Anf. 108 PATRIK BJÖRCK (s):

Fru talman! Vi har i dag en viktig debatt, en framtidsdebatt om Sveriges och Europas framtid. Denna debatt har visat på avgörande ideologiska skillnader. Det är också viktigt eftersom jag tycker att det lite grann är politikens uppgift.

De borgerliga debattörerna har pratat om EU 2020 som någon sorts biståndspolitisk åtgärd. Emma Henriksson talade om att de fattiga länderna skulle må bra av en dos EU 2020. Gunnar Andrén pratade om att det fanns andra länder här i Europa som kanske skulle må bra av lite EU 2020. Detta visar på ett tydligt sätt skillnaden mellan den borgerliga majoriteten och oss socialdemokrater, miljöpartister och vänsterpartister. Vi har nämligen uppfattningen att en smart hållbar tillväxt för alla ska gälla just alla och ska vara bra för alla.

När det gäller att föra politik här i Sverige har vi socialdemokrater under många år haft folkets förtroende att få styra detta land och sätta vår prägel på detta land. Detta har gjorts med insikten och kunskapen om att någonting som är bra för alla är bra för samhället. Om vi skapar ett samhälle med stor jämlikhet blir det bra för alla. Om vi skapar ett samhälle med jämställdhet är det bra för alla.

Det var en av de borgerliga ledamöterna som här nämnde någonting om att om han hade varit kvinna hade han varit lite förbannad på bristen på jämställdhet. Det är också ett tydligt exempel där man ser den ideologiska skillnaden mellan oss socialdemokrater, vänsterpartister och miljöpartister och den borgerliga majoriteten. Jag som man blir lika förbannad på bristen på jämställdhet som mina kvinnliga kolleger. Jag som har anställning blir lika förbannad på arbetslösheten som den arbetslöse. Men det är inte en tanke som de borgerliga kan ta till sig. Detta är tydligt i denna debatt.

I går kväll kom jag hem från Dublin. Där besökte vi i arbetsmarknadsutskottet European Foundation for the Improvement of Living and Working Conditions. Det är ett EU-institut – det kallas Dublininstitutet i dagligt tal – som arbetar med arbetslivsforskning och de frågor som vi

måste lösa för att klara av den framtidsutsättning som EU 2020 är en del av. Det handlar om att lösa problem när det gäller arbetsmiljö och arbetsliv så att människor faktiskt kan arbeta länge och vara kvar i sysselsättning. Det handlar om att få in unga på arbetsmarknaden och lösa problem och ta bort trösklar på arbetsmarknaden så att unga kan få tillträde till den. Det handlar om att se till att äldre arbetskraft kan vara kvar i arbete och tillföra samhället nytta.

Detta är de avgörande frågorna för oss socialdemokrater när det gäller att skapa tillväxt och välfärd för alla. Om vi ska skapa en smart hållbar tillväxt för alla måste vi lösa dessa frågor.

En av de borgerliga ledamöterna räknade upp ett antal huvudstäder i Europa. Det var kanske inte alla men nästan alla. Denna ledamot hade besökt alla dessa städer. Vi riksdagsledamöter reser en del, som ni känner till. Jag har inte besökt fullt så många städer.

Men det finns en annan sak som är intressant med dessa städer i Europa, och det är att alla har ett arbetslivsinstitut eller liknande som forskar om och driver dessa frågor. Det gäller till exempel det institut som vi besökte i Dublin där man gör det på EU-nivå.

I Sverige har den borgerliga regeringen som en av sina första åtgärder dragit undan mattan för att vi över huvud taget skulle kunna närma oss de målsättningar som man så stolt deklarerar i dessa texter.

Där har vi en tydlig ideologisk skillnad. Det finns den borgerliga politiken, och det finns en socialdemokratisk politik, tillsammans med Vänsterpartiet och Miljöpartiet. Denna skillnad har blivit väldigt tydlig i denna debatt.

Vi har vid flera tillfällen under denna debatt pratat om Sverige som ett föredöme. Här blir det lite grann ett bekymmer när Sverige lägger ned Arbetslivsinstitutet. Man bygger upp sådana institut i andra länder för att lösa dessa problem. Vi rustar ned det som så att säga har varit kännetecknet för den svenska modellen och som har lett till en smart hållbar tillväxt för alla, det vill säga välfärden och trygghetssystemen.

Det finns en sak som jag tycker är värt att notera i betänkandet för att sätta detta i sitt sammanhang. Utskottsmajoriteten skriver följande på s. 15: "Farhågorna för massiv social dumpning och s.k. social turism i samband med EU:s utvidgning visade sig vara felaktiga."

Det är troligen den insikten som har gjort att man har tagit till sig Lavaldomen och öppnat för just detta. Om man hade tyckt att det var bra att dessa farhågor visade sig vara felaktiga hade man naturligtvis inte sett till att öppna för dem via det sätt som man har hanterat Lavalfrågan.

Där har vi ytterligare ett sätt att visa skillnaderna mellan den borgerliga politiken och den politik som vi i oppositionen står för. Vi är alltid oroade över social dumpning var den än förekommer och hur den än uppstår.

Om denna farhåga visade sig vara felaktig, varför öppnar man i så fall för detta på nytt genom sitt agerande när det gäller hanterandet av konsekvenserna av Lavaldomen?

Här har den borgerliga regeringen med öppna ögon och med friskt mod sett till att dessa möjligheter till social dumpning verkställs och hålls öppna.

En av ledamöterna – jag kommer inte ihåg vem – i den tidigare debatten påstod att det inte förekommer någon social dumpning på svensk

arbetsmarknad och att det inte förekommer på svenska arbetsplatser att man utnyttjar folk som kommer utifrån.

Då kan jag bara säga att det handlar om att vi pratar om olika verkligheter. Antingen ser man inte det som sker på svensk arbetsmarknad i dag, eller också vill man inte se det, eller också tycker man om det som man ser.

Under debatten har Monica Green ställt följande frågor under replikskiftena till i stort sett alla i debatten: Hur svarar ni mot den låglönepolitik som ni nu driver? Kan ni ge något exempel där den har skapat jobb?

Jag har, som sagt, som en trogen ledamot av Sveriges riksdag ägnat mig lite grann åt resor under mandatperioden och kunnat konstatera att en stor skillnad mellan Sverige och andra länder är att det överallt i andra länder finns skoputsare.

Häromdagen besökte jag FN-delegationen i New York. Överallt fanns det skoputsare. I Dublin fanns det också skoputsare överallt. Till och med i London fanns det skoputsare. När jag kom hem till Stockholm fanns de ännu inte här. Men det är väl den typen av samhälle som vi kan vänta oss att få se till följd av den borgerliga politiken.

Jag måste fråga: På vilket sätt kan ett sådant låglönesamhälle leda till en smart och hållbar tillväxt för alla? Finns det något exempel här på jorden på att ett sådant samhälle har lett till det?

Sverige, som tidigare har varit ett föredöme i de här frågorna, är i dag ett sänke i den europeiska politiken. Det är ett problem inte bara för Sverige utan för Europa som helhet.

Jag yrkar bifall till reservation 1.
(Applåder)

Anf. 109 BÖRJE VESTLUND (s):

Fru talman! Regeringen har vid alla tillfällen då vi i EU-nämnden samrått med regeringen påtalat att det är väldigt viktigt att målen blir färre i förhållande till den gamla Lissabonstrategin. På olika sätt har vi försökt få reda på vilka mål det är som ska tas bort, på vad som ska plockas bort i de här sammanhangen. Man säger: Ni får vänta tills meddelandet kommer. Sedan kom meddelandet. Där fanns det ett antal mål, bland annat om andelen sysselsatta och så vidare som vi alla har läst om.

Det som är intressant framgår när man läser hela meddelandet, inte bara det som står på första sidan. Det handlar om en rad olika dokument. För att exemplifiera från mitt område, näringsutskottets område, handlar det om en Small Business Act. Tanken är att alla de målen ska räknas in nya Europa 2020. SET-planen hoppas man kan tas in i nya Europa 2020.

Frågan återstår därför: Hur mycket tydligare blir nu detta dokument i förhållande till den gamla Lissabonstrategin? Den frågan tycker jag att vi måste ställa oss så här i debattens sista skälvande minuter.

Jag blir förvånad när jag i dag läser Dagens Nyheter där Lena Ek redogör kanske för sin egen uppfattning, för Centerpartiets uppfattning eller möjligen för alliansregeringens uppfattning. Hon redogör för hur hon anser att strategin ska hanteras. En sak som förvånar mig är att det är kommissionen som helt och hållet ska hantera utvärderingen. Det ska alltså inte de demokratiskt valda regeringarna och inte heller parlamenten runt om i Europa och knappast Europaparlamentet göra.

Då måste jag ställa mig frågan om det kanske inte finns skäl för oss att fundera på om man inte nu börjar gå mot ett mer eller kanske ett alltför elitistiskt Europa eller om det hela möjligen är ett utslag av att man har suttit för länge i Europaparlamentet. Jag vet inte svaret på det.

Annan kritik som jag tycker att vi vid flera tillfällen här framfört gäller att väldigt mycket av Europa 2020 andas den kris som vi just genomgått. Det är bra att saker och ting, att alla dokument och det som vi tar fram i lagstiftnings sammanhang, återspeglar den aktuella situationen i samhället.

Men trots allt var, som vi vet, en av nackdelarna med Lissabonstrategin att den tillkom under en period då det inte var några problem med tillväxten. Allting liksom blomstrade i Europa. Allting växte. Det fanns ingen ände på hur mycket vi skulle få se att allting växte. Därmed blev också målen därefter – det kan väl så här efteråt konstateras: Allting skulle växa i all oändlighet. Men vi vet ju att det inte fungerar så.

Därför tycker jag att det när man nu börjar om på nytt, när man nu tar om processen, är ganska rimligt att bortse från den ekonomiska kris som just varit och från framtida ekonomiska kriser och kanske också att bortse från de riktiga höjderna i ekonomin som kommer även framdeles, fram till 2020. Rent statistiskt ska vi fram till 2020 få uppleva åtminstone ett par tre nedgångar i ekonomin men också ett par tre riktigt ordentliga uppgångar om det är som det brukar vara med hur ekonomin fungerar.

För att gå in på några småsaker i sammanhanget: Var i dokumentet, i slutprodukten, finns diskussionerna om handelspolitiken? Handelspolitiken är mycket viktig för oss i Sverige där vi är så lyckligt lottade att vi har ett helt departement som står bakom just begreppet ”frihandel”. Visst finns det en del invändningar om småsaker, men i huvudsak är vi i detta avseende eniga i vårt land. Vi är också eniga med fackföreningsrörelsen och de stora näringslivsorganisationerna om att frihandeln har gynnat vårt land. Men inte i något avseende återspeglas detta, bortsett från den lilla passus som vi tack och lov fick in från näringsutskottets yttrande i sammanhanget.

De små och medelstora företagen kan man säga är i allra högsta grad styvmoderligt behandlade i detta förslag. De nämns som de som ska vara den viktiga tillväxtfaktorn, men det står inte något om på vilket sätt de ska vara det. I förbigående nämns lite grann om exportaktiviteter. Men sett till hur det fungerat i verkligheten vet vi att man inte följt detta – tvärtom! I spåren av krisen är det just den här typen av aktiviteter som det just nu skärs ned på.

Inte heller finns det några reflexioner om hur de små och medelstora företagen i framtiden ska kunna få kvalificerad arbetskraft. Det finns brister i här dokumentet – ett dokument som riskerar att bli en hyllvärmare.

Det är mycket bra att man säger att vi ska öka ambitionerna på forskningsområdet. Men om forskningen inte kommersialiseras kan vi forska hur mycket som helst. I dokumentet finns det ganska få konkreta förslag om hur vi ska kommersialisera forskningen, om hur vi ska få fart på detta och om hur vi ska få in entreprenörer som kan ta tag i detta med att kommersialisera forskningen.

Ytterligare ett mål är det om Internet. År 2013 skulle väldigt många ha tillgång till Internet. Jag måste säga att jag känner igen det där; det är

inget nytt. Det där fattade EU beslut om redan för ett antal år sedan. Vad är det alltså för nytt och fantastiskt mål med Internetmålet?

Detta med energi- och hållbarhetsfrågor kan man fundera över. Det ser fint ut på papperet. Men börjar vi titta på innehållet kan vi konstatera att väldigt mycket pengar och energi läggs på två saker: på att utveckla ny kärnenergi och på CSS-teknik.

Om allt detta vet vi väldigt lite när det gäller effekter i framtiden. CSS-tekniken finns faktiskt fortfarande bara på forskningsnivå och på demonstrationsnivå. Vi vet inte ens om det här kommer att fungera. Detta är naturligtvis inte bra.

Slutligen, fru talman, skulle jag vilja säga några ord om konsumentpolitiken – skammens område i sammanhanget. Regeringen skriver i sina kommentarer att konsumentpolitiken är ett viktigt område. Men den svenska regeringen och den svenska konsumentministern har inte orkat göra ett inspel på konsumentpolitiken och hela detta område. Vi vet och har diskuterat, och vi säger så stolt att konsumentpolitiken är avgörande för att den inre marknaden ska kunna fungera. I detta läge väljer den svenska konsumentministern att avstå ifrån att göra ett inspel kring dessa viktiga frågor.

Jag kan peka på två frågor. Den första är livsmedelssäkerheten. Vi vet i dag att vi får det ena problemet efter det andra med olika typer av livsmedel. Man kan på konsumentområdet välja att ha ursprungsmärkningar av olika former och säkra att livsmedlen faktiskt håller. Detta är viktiga frågor för konsumenterna i Europa, och där väljer den svenska konsumentministern att avstå ifrån att göra ett inspel. Den andra frågan är våra sms-lån, som är så besvärliga och som faktiskt gör att den inre marknaden på sikt kan hindras från att utvecklas.

Det är några punkter jag vill peka på. Det finns en dubbelmoral – man pratar på ett sätt men handlar på ett helt annat sätt. Det finns också motsättningar i den meningen att man säger att vi nu ska dra ned på målen, men i verkligheten – det ser man om man läser hela dokumenten – är det en väldig massa saker man spelar in i ett och samma meddelande.

Min fråga till majoriteten är alltså egentligen: Vilket är det som gäller? Är det dessa få mål som man egentligen inte har haft någon uppfattning om, eller är det så att man ska räkna in till exempel Small Business Act, SET-planen och allt vad det är man nämner i detta sammanhang?

Fru talman! Jag yrkar bifall till reservation nr 1.

(Applåder)

I detta anförande instämde Egon Frid (v).

Överläggningen var härmed avslutad.
(Beslut fattades under 13 §.)

Ajournering

Kammaren beslutade kl. 15.52 på förslag av andre vice talmannen att ajournera förhandlingarna till kl. 16.00 då votering skulle äga rum.

12 § Beslut om ärenden som slutdebatterats den 18 mars

MJU18 Biologisk mångfald

Punkt 2 (Skydd av skog)

1. utskottet

2. res. 1 (s, v, mp)

Votering:

141 för utskottet

135 för res. 1

73 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 77 m, 22 c, 21 fp, 20 kd, 1 -

För res. 1: 102 s, 19 v, 14 mp

Frånvarande: 28 s, 19 m, 7 c, 7 fp, 4 kd, 3 v, 5 mp

Övriga punkter

Kammaren biföll utskottets förslag.

MJU19 Jordbrukspolitik m.m.

Punkt 3 (Exportbidrag)

1. utskottet

2. res. 2 (s, v, mp)

Votering:

142 för utskottet

134 för res. 2

73 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 1 s, 77 m, 22 c, 21 fp, 20 kd, 1 -

För res. 2: 101 s, 19 v, 14 mp

Frånvarande: 28 s, 19 m, 7 c, 7 fp, 4 kd, 3 v, 5 mp

Punkt 8 (Lag om ekologisk produktion m.m.)

1. utskottet

2. res. 8 (s, v, mp)

Votering:

142 för utskottet

134 för res. 8

73 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 1 s, 77 m, 22 c, 21 fp, 20 kd, 1 -

För res. 8: 101 s, 19 v, 14 mp

Frånvarande: 28 s, 19 m, 7 c, 7 fp, 4 kd, 3 v, 5 mp

Övriga punkter

Kammaren biföll utskottets förslag.

FiU12 En tydlig, rättssäker och effektiv tillsyn

Kammaren biföll utskottets förslag.

FiU14 Statistikfrågor

Kammaren biföll utskottets förslag.

13 § Beslut om ärenden som slutdebatterats vid dagens sammanträde

KU43 Prövning av fråga om tillämpligheten av 2 kap. 12 § tredje stycket regeringsformen i visst fall (bet. 2009/10:AU5)

I en skrivelse som inkom den 2 mars 2010 hade Berit Högman m.fl. (s, v, mp) yrkat att 5 a § och 9 a § lagen om utstationering av arbetstagare skulle vila i minst tolv månader på grund av att lagförslagen innebar sådan begränsning av fri- och rättighet som avsågs i 2 kap. 12 § regeringsformen.

I en skrivelse som inkom den 3 mars 2010 hade Sven-Erik Österberg m.fl. (s, v, mp) yrkat att även de delar av lagförslaget i ärendet som inte omfattades av den begäran om vilandeförklaring som hade lämnats in den 2 mars skulle förklaras vilande i enlighet med 2 kap. 12 § tredje stycket regeringsformen.

Kammaren beslutade den 10 mars 2010 att hänvisa samtliga lagförslag till konstitutionsutskottet för sådan prövning som avsågs i 2 kap. 12 § sista stycket regeringsformen.

Konstitutionsutskottet hade i sitt betänkande nr 43 anmält att utskottet i likhet med Lagrådet ansåg att det särskilda beslutsförfarandet i 2 kap. 12 § tredje stycket regeringsformen inte var tillämpligt på arbetsmarknadsutskottets lagförslag i betänkande 5.

Kammaren hade nu att fatta beslut i den återstående delen av arbetsmarknadsutskottets betänkande nr 5, nämligen punkt 2 Antagande av lagförslagen.

Punkt 2 (Antagande av lagförslagen)

Konstitutionsutskottet hade som framgått anmält att bestämmelserna i 2 kap. 12 § tredje stycket regeringsformen inte var tillämpliga på lagförslagen. Frågan om antagande av lagförslagen skulle därför avgöras med enkel majoritet.

Votering:

140 för att anta lagförslagen

135 för avslag på lagförslagen

74 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag att anta lagförslagen.

Partivis fördelning av rösterna:

För att anta lagförslagen: 77 m, 22 c, 20 fp, 20 kd, 1 -

För avslag på lagförslagen: 102 s, 19 v, 14 mp

Frånvarande: 28 s, 19 m, 7 c, 8 fp, 4 kd, 3 v, 5 mp

Konstitutionsutskottets betänkande lades till handlingarna.

SoU7 Stärkt ställning för patienten

Punkt 3 (Vård- och behandlingsgaranti för personer med missbruksproblem)

1. utskottet

2. res. 2 (v)

Votering:

254 för utskottet

21 för res. 2

1 avstod

73 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 100 s, 77 m, 21 c, 21 fp, 20 kd, 14 mp, 1 -

För res. 2: 2 s, 19 v

Avstod: 1 c

Frånvarande: 28 s, 19 m, 7 c, 7 fp, 4 kd, 3 v, 5 mp

Övriga punkter

Kammaren biföll utskottets förslag.

SoU8 Etisk bedömning av nya metoder i vården

Kammaren biföll utskottets förslag.

SoU9 Betalningsansvaret för underårigas avgifter inom hälso- och sjukvården och tandvården

Punkt 1

Kammaren biföll utskottets förslag.

Punkt 2 (Avskrivning av barns skulder)

1. utskottet

2. res. (v)

Votering:

257 för utskottet

19 för res.

73 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 102 s, 77 m, 22 c, 21 fp, 20 kd, 14 mp, 1 -

För res.: 19 v

Frånvarande: 28 s, 19 m, 7 c, 7 fp, 4 kd, 3 v, 5 mp

UbU14 Svenskundervisning för invandrare i folkhögskola

Punkt 1 (Överlåtande av myndighetsutövning vid utbildning på entreprenad)

1. utskottet

2. res. (v)

Votering:

256 för utskottet

19 för res.

74 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 102 s, 76 m, 22 c, 21 fp, 20 kd, 14 mp, 1 -

För res.: 19 v

Frånvarande: 28 s, 20 m, 7 c, 7 fp, 4 kd, 3 v, 5 mp

Punkt 2

Kammaren biföll utskottets förslag.

CU18 Upphävande av förköpslagen

1. utskottet

2. res. (s, v, mp)

Votering:

140 för utskottet

135 för res.

74 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 77 m, 21 c, 21 fp, 20 kd, 1 -

För res.: 102 s, 19 v, 14 mp

Frånvarande: 28 s, 19 m, 8 c, 7 fp, 4 kd, 3 v, 5 mp

CU9 Byggfrågor

Punkt 1 (Energideklarationer)

1. utskottet

2. res. 1 (s, v, mp)

Votering:

140 för utskottet

134 för res. 1

75 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 76 m, 22 c, 21 fp, 20 kd, 1 -

För res. 1: 102 s, 19 v, 13 mp

Frånvarande: 28 s, 20 m, 7 c, 7 fp, 4 kd, 3 v, 6 mp

Punkt 8 (Kunskapsutveckling inom byggsektorn)

1. utskottet

2. res. 8 (s, v, mp)

Votering:

139 för utskottet

137 för res. 8

73 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 77 m, 22 c, 21 fp, 19 kd

För res. 8: 102 s, 1 kd, 19 v, 14 mp, 1 -

Frånvarande: 28 s, 19 m, 7 c, 7 fp, 4 kd, 3 v, 5 mp

Övriga punkter

Kammaren biföll utskottets förslag.

FiU29 Utlåtande över EU:s framtidsstrategi 2020

Punkt 1 (EU 2020, övergripande riktlinjer)

1. utskottet

2. utskottets förslag till beslut med godkännande av motiveringen i res. 1 (s, v, mp)

Votering:

141 för utskottet

135 för res. 1

73 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 77 m, 22 c, 21 fp, 20 kd, 1 -

För res. 1: 102 s, 19 v, 14 mp

Frånvarande: 28 s, 19 m, 7 c, 7 fp, 4 kd, 3 v, 5 mp

Punkt 2 (Vissa frågor om ekonomisk politik och styrformer)

1. utskottet

2. utskottets förslag till beslut med godkännande av motiveringen i res. 2 (v)

Votering:

254 för utskottet

19 för res. 2

76 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 100 s, 77 m, 21 c, 21 fp, 20 kd, 14 mp, 1 -

För res. 2: 19 v

Frånvarande: 30 s, 19 m, 8 c, 7 fp, 4 kd, 3 v, 5 mp

Prot. 2009/10:94

24 mars

Punkt 3

Kammaren biföll utskottets förslag.

14 § Vissa mineralpolitiska frågor

*Vissa mineralpolitiska
frågor*

Föredrogs

näringsutskottets betänkande 2009/10:NU14

Vissa mineralpolitiska frågor.

Anf. 110 KARIN ÅSTRÖM (s):

Fru talman! Vi ska nu behandla motionsbetänkande *Vissa mineralpolitiska frågor* som innehåller 30 motionsyrkanden om mineralpolitik där flertalet tar upp frågan om uran.

Mineralnäringen är ett intressant tillväxtområde, särskilt för Sverige som är den ledande gruvnationen inom EU. Enbart gruvnäringen i mellersta och norra Sverige svarar för 94 procent av järnmalmen, hälften av silver och en tredjedel av vad som utvinns av guld, koppar och zink. Vi har dessutom en ökande efterfrågan på mineraler, och flera gruvor är på väg att öppnas med nya och lovande fyndigheter.

Gruvnäringens framtidsutsikter bedöms vara mycket goda, och den kommer fortsättningsvis att generera betydande exportinkomster till Sverige. Ett regionalt viktigt exempel är det statligt ägda LKAB i Malmfälten med en nettoomsättning på 20,7 miljarder för 2008. Man sålde 71 procent av sina järnmalmsprodukter, främst pellets, till stålindustrin i Europa. 22 procent sålde man till Kina och Indien. De kom att ge ca 10 miljarder kronor i vinst till statskassan. År 2009 har på grund av lågkonjunkturen varit sämre, men LKAB rapporterar att det blev vinst även det året.

Bedömningen från näringen är att det är en ökande efterfrågan på mineraler på hela världsmarknaden. Det bådär gott för ett antal regioner i Sverige som har stora naturtillgångar. Enligt experterna handlar det inte om något tillfälligt uppsving, utan det är rejäla grundläggande förändringar för jobb, tillväxt och utveckling i dessa regioner och i Sverige.

Fru talman! Jag måste nämna avfolkningskommunen Pajala i Norrbotten där gruvföretaget Northland Resources öppnar tre gruvor på svenska sidan. Det är Tapuli som man öppnar 2013 och Sahavaara och

Pellivuoma, två stora fyndigheter, som man öppnar några år senare. Man öppnar också två gruvor i närheten på finska sidan. Uppe i Pajala skriver man nu ny svensk gruvhistoria. Det är gigantiska satsningar som bolaget gör, och det kommer givetvis att ställa stora krav på offentliga och statliga investeringar i denna lilla kommun.

På såväl den svenska som den finska sidan kalkylerar man med ett stort antal nya arbetstillfällen inom gruvverksamheten men givetvis också inom service, transporter och en mängd andra näringar som kommer att få ett enormt uppsving. Man har också ett mycket gott samarbete med Finland.

Samma fenomen med nya fyndigheter och planerade gruvor ser vi i Västerbotten, i Bergslagen och på flera andra håll i Sverige. Det är mycket bra för framtiden, inte minst för de jobb det kan ge Sverige.

Fru talman! Den som trott att råvaruindustrin har spelat ut sin roll i Sverige bör alltså tänka om. Att Sverige dessutom har en av världens mest moderna minerallagstiftningar och den mest avvägda för att ta till vara olika intressen är mycket bra.

Fru talman! En stor del av betänkandet och motionerna handlar om uran. Jag kommer nu in på frågorna om uranprospektering och uranbrytning och hur vi ser på lagstiftningen på det området. Liksom tidigare gånger här i kammaren upprepar vi vårt ställningstagande. Vi säger nej till uranbrytning. Vi är också överens med Vänstern och Miljöpartiet om att genomföra de eventuella förändringar i lagstiftningen som är nödvändiga för att säkerställa detta principiella ställningstagande, alltså ett nej till uranbrytning. Liksom tidigare anser vi att det vore bra om regeringsföreträdarna här och nu tydligt kan deklarera sin inställning till uranbrytning, det vill säga ja eller nej.

Uran omgärdas av en komplex lagstiftning. Det är den mest kända farliga mineral vi har i vår berggrund, och den kan ge stora negativa konsekvenser för miljö, djur och människor. Därför behövs det mycket skyddsnät.

Vi har lyssnat och vi förstår den stora oro som finns hos människor, särskilt i de områden där uranprospektering sker i dag. Vi är bekymrade, inte minst efter höstens energiuppgörelse i regeringen där man är för kärnkraft och efter statsministerns glidning i frågan med ett positivt besked för uranbrytning. Det är därför självklart att dagens debatt om uran och morgondagens omröstning är viktiga. Det är direkt kopplat till och hänger ihop med om vi ska ha kärnkraft i framtiden eller ej. Det går inte att koppla bort från varandra.

Fru talman! En allt högre kunskapsnivå har byggts upp under åren såväl inom forskning och utbildning som hos de människor ute i bygderna som berörs av uranprospektering. Det är en naturlig utveckling till följd av att vi har haft många uranprospekteringar de senaste åren. Det gör att vi rödgröna anser att det bör finnas ett gott underlag för att göra en översyn av lagstiftningen på området. Vi tycker också att regionala och lokala aktörer i fortsättningen ska ha stort inflytande över besluten och konsekvenserna. Det kommunala vetot är därför mycket centralt vid prövning av uranbrytning.

Fru talman! Betänkandet innehåller många motioner om uranprospektering och att det lokala och regionala inflytandet måste stärkas. Vi tycker som flera motionärer, både från den rödgröna sidan och från Center-

partiet, att det finns all anledning att se över detta. Det finns ett starkt engagemang för förnybar energi och mot utanbrytning hos många människor, naturligtvis hos oss rödgröna men även hos många centerpartister ute i vårt land och här i riksdagen. Det bådär gott inför framtiden, och vi välkomnar alla att vara med i denna för samhället så viktiga fråga.

Därför kommer vi vid en rödgrön valseger att bjuda in samtliga riksdagspartier till breda samtal i syfte att få till en blocköverskridande överenskommelse om en trygg och långsiktigt hållbar energitillförsel och ett Sverige som är fritt från urangruvor.

Med det yrkar jag bifall till reservation 2.

(Applåder)

I detta anförande instämde Michael Hagberg och Göran Persson i Simrishamn (båda s) samt Kent Persson (v).

Anf. 111 KENT PERSSON (v):

Fru talman! Gruvnäringen har varit och är viktig för Sveriges utveckling till framgångsrik industrination. Därom råder inga som helst tvivel.

Kunskapen och den tekniska utvecklingen av gruvnäringen bygger på tusenårig kunskapsutveckling och tekniska landvinningar som gör att gruvnäringen i Sverige än i dag står sig väl i internationell jämförelse. Den utvecklingen hänger givetvis också ihop med den kunskap och dokumentation som finns om den svenska berggrunden som är unik i världen, och kunskapen om de mineraler som finns i den svenska berggrunden.

Den ekonomiska tillväxten, inte minst i Asien och framför allt i Indien och Kina, har gjort att efterfrågan på mineraler ökat. Det har inneburit att de svenska mineralerna har blivit ekonomiskt intressanta igen. Därmed har också prospektering av olika mineraler kraftigt ökat i Sverige. Det är givetvis en positiv utveckling.

Mot den bakgrunden är det viktigt med en fortsatt kartläggning av den svenska berggrunden.

Fru talman! Jag kommer att ägna en stor del av mitt anförande åt att diskutera uran, ett grundämne som är aktuellt i dagarna. Det kanske är något av ödets ironi att regeringen på årsdagen av folkomröstningen 1980 lade fram en proposition som medger nybyggnad av kärnkraft. Propositionen var en dag försenad – den satt fast i tryckpressen. Den borde ha fått vara kvar där.

Dagens debatt och omröstningen i kammaren i morgon handlar om uranprospektering och provborrning. Den är viktig, inte minst för att den är direkt kopplad till utbyggnad av kärnkraft. Det går en tydlig skiljelinje mellan de två regeringsalternativen – investering i förnybar energi och energieffektivisering eller investeringar i kärnkraft.

Det är en moralisk härdsnärlighet inom Centerpartiet.

I fem motioner från nio centerpartister föreslås att minerallagen ska ses över i syfte att stärka det kommunala inflytandet i prospekterings- och provborrningsskedet när det gäller uranbrytning. Det är bra motioner som tar fasta på den oro som finns hos befolkningen på de platser där prospektering och provborrning nu sker.

Tyvär avstyrks motionerna av den borgerliga majoriteten i näringsutskottet, där centerpartisten Jan Andersson ingår.

Vänsterpartiet kommer i omröstningen att ge sitt stöd till de centerpartistiska motionerna mot uranprospektering. Jag hoppas att de som har skrivit motionerna kommer att rösta efter sin övertygelse. Det vore bra för Sverige, för miljön och framtida generationer.

Vänsterpartiet är också berett att genomföra de förändringar av lagstiftningen som behövs för att ge lokalbefolkningen större inflytande över prospektering och provborrning. Det gäller också gasfrågan i Skåne som är aktuell i dagarna.

Vi vet att det finns ett starkt engagemang för förnybar energi inom Centerpartiet. Det behöver vi inte diskutera. Det finns också ett starkt motstånd mot kärnkraft och uranbrytning. Det är nu frågan ska avgöras.

Mot den bakgrunden har vi i den rödgröna oppositionen enats om en gemensam reservation som det är möjligt för de centerpartister som motionerar om utökat lokalt inflytande över prospekteringskedet att rösta för. Det innebär att det i riksdagen bör finnas majoritet till stöd för de centerpartistiska motionerna.

Att den borgerliga alliansen vill öppna för nya svenska reaktorer är mycket olyckligt på många sätt. Mot den bakgrunden blir statsminister Fredrik Reinfeldts uttalande nyligen ganska begripligt. Han kan nämligen tänka sig framtida uranbrytning i Sverige.

Det är anmärkningsvärt att Fredrik Reinfeldt försöker påskina att riskerna är försumbara. Vi måste komma ihåg att uran är ett radioaktivt grundämne. Varje steg i kedjan – brytning, omvandling, anrikning, drift och slutförvar – är förenat med stora miljörisker och utmaningar som ännu inte är lösta. Den problematiken är densamma i dag som för 30 år sedan.

Det finns två användningsområden för uran. Det är kärnkraft och kärnvapen. Kärnkraften är en restprodukt av kärnvapen – inte tvärtom som några säger.

Kärnkraft finns i ett stort antal länder. Antalet reaktorer är ca 400. Det planeras för ett antal nya reaktorer runt om i världen. Det är en följd av bland annat ekonomisk tillväxt och att efterfrågan på energi ökar men också av att oljereserverna minskar. Det förs fram som ett effektivt medel att bemästra klimatförändringarna.

IAEA bedömer att det kan finnas en kapacitetsökning för kärnkraften fram till 2030 med 40–80 procent, beroende på hur man räknar. Mot den bakgrunden ökar givetvis intresset för uranbrytning i Sverige. Med oförändrad energiproduktion i världen skulle det innebära att kärnkraftens andel av den totala energianvändningen kommer att öka från 6 procent i dag till 8–11 procent 2030.

Vi löser inga klimatproblem genom att ytterligare satsa på och bygga ut kärnkraften. Vi kommer snarare att fördjupa dem som en följd av prospektering, brytning, anrikning, drift och slutförvar.

Uppgifter om storleken på världens urantillgångar varierar. Om vi utgår från dagens förbrukning och pris på uran kommer uranet att räcka i 80 år. Det är en siffra som är allmänt accepterad.

Om priset på uran fördubblas räknar OECD med att de brytvärda tillgångarna ökar tiofaldigt. Det innebär att det svenska uranet blir intressant. Men det är bara intressant om priserna sticker i höjden, annars är det inte ekonomiskt brytvärt.

Det lustiga är att miljödomstolen i Vänersborg i april 2005 fastslog följande skäl till att inte ge tillstånd till befintlig och utökad verksamhet vid Ringhals kärnkraftverk. Man angav tre motiv: Sluthantering av kärnbränsleavfallet är inte löst. Riskerna för skada vid radiologisk olycka är för stor. Kärnkraften innebär misshushållning med resurser eftersom den största mängden energi släpps ut som kylvatten.

Därför sade man nej till uppgradering av Ringhals kärnkraftverk.

Uranbrytning är ingen ny fråga i Sverige. Under perioden 1965–1969 utvanns 210 ton uran i en gruva i Ranstad. Av den brytningen uppstod en två kilometer lång sänka, ungefär 100 meter bred och 10 meter djup. Mer än en miljon ton lakrester har lagts upp på ett 25 hektar stort markområde. Lakresterna innehåller radioaktivt ämne, arsenik, kadmium med mera. Även om man täcker deponin med morän eller annat material kommer området att vara obeboeligt och oanvändbart under lång tid. Att man kan påstå att miljöriskerna är försumbara är för mig obegripligt.

Just nu har ett trettio-tal utländska och svenska bolag drygt 200 tillstånd att prospektera efter uran i över 40 kommuner runt om i Sverige. Det lokala motståndet är ofta stort, och likadant ser det ut på andra ställen runt om i världen. Därför måste vi också ta den här oron på allvar.

Sammanfattningsvis kan jag konstatera att uranbrytning ger omfattande, farliga och svårhanterliga avfallsproblem. Jag yrkar bifall till reservation 2.

Anf. 112 PER BOLUND (mp):

Fru talman! Den här debatten handlar om mineralpolitik, och särskilt om uranbrytning i Sverige. Det har väckts många motioner. Det här är en fråga som väcker stort engagemang och stor oro runt om i landet.

I grunden handlar den här frågan om ett betydligt större val som Sverige står inför. Uranbrytning är som bekant det första steget i den långa kärnkraftskedjan som sedan går vidare med bränsleproduktion, energiutvinning och slutligen produktion av högradradioaktivt kärnavfall. Utan kärnkraft behövs ingen uranbrytning.

Om inte den svenska regeringen hade ändrat den politik som har gällt i 30 år, att kärnkraften ska avvecklas, hade vi egentligen inte behövt stå här och debattera uranbrytning i den svenska naturen. Hade inte regeringen öppnat för ny kärnkraft hade vi troligen sluppit den oro som finns runt om i Sverige för att man ska få en urangruva som närmaste granne.

Den oro som finns runt om i landet är i allra högsta grad befogad. Uranbrytning är inte vilken verksamhet som helst. Uranmalm innehåller ofta mindre än ett kilo uran per ton malm. Dessutom måste man ofta spränga bort mycket omgivande berg för att komma åt malmen. Av det sedan renframställda uranet är det bara en sjundedel som blir reaktorbränsle i form av lättanrikat uran. Resterande sex sjundedelar blir radioaktivt avfall redan innan det kommer in i kärnkraftverken.

För att få fram 1 ton uran måste man alltså bryta ungefär 7 000 ton uranmalm. Den mängd som vi använder i svenska kärnkraftverk kan därmed beräknas ge upphov till ungefär en halv miljon ton radioaktivt gruvavfall varje år. Man ska också veta att 85 procent av radioaktiviteten i uranmalmen finns kvar i gruvavfallet. Enligt den finländska strålskyddsmyndigheten har gruvavfallet i allmänhet en radioaktivitet som ligger på omkring 100 becquerel per gram, vilket enligt strålskyddsmynd-

digheten innebär att avfallet måste hållas avskilt från människor och miljö för att inte orsaka skada, och det måste ske under överskådlig tid. Det finns problem med gruvdamm som sprids för vinden. Det finns problem med lakvatten som innehåller stora mängder radioaktivitet och som måste hållas avskilt från människor och miljö under lång tid framöver.

Avfallet innehåller 100 becquerel per gram. I Sverige går gränsen för vad som måste hanteras med försiktighet, det vill säga kräver tillstånd vid hanteringen, enligt strålskyddsförordningen vid 1–10 becquerel. Vid ungefär samma nivå betraktas resterna enligt lagen i Sverige som farligt avfall. Här pratar vi alltså om enorma mängder avfall – en halv miljon ton per år – som har tio gånger så hög radioaktivitet.

Kärnkraftscykeln handlar också om det som regeringen ofta kallar för ekoeffektivitet. Som vi har hört är det en väldigt liten del av det uran som finns i berggrunden som går till kärnbränsle när uranmalmen utvinns. När man förädlar kärnbränslet försvinner en ännu större del av den energi som finns kvar. När man sedan laddar in kärnbränslet i reaktorerna är det bara ett par procent av energin i bränslet som kan användas för att producera värme. Av den värme som produceras i kärnkraftsreaktorn är det bara ungefär en tredjedel som används för att producera el. Resten försvinner ut i Östersjön och Nordsjön i form av värme.

Regeringen har pläderat hårt för ekoeffektivitet inom Europeiska unionen. Det är värt en extra fråga. Går den här cykeln med kärnkraft, som innebär ett så enormt slöseri med naturresurser, ihop med regeringens hållning att ha en ekoeffektiv ekonomi? För mig går det inte att kombinera de här två sakerna med varandra. Kärnkraften har ingen plats i en ekoeffektiv ekonomi.

Fru talman! Det är viktigt att poängtera att uranbrytning är en helt annan sak än vanlig gruvbrytning. Vid uranutvinning sker kontinuerliga utsläpp av radioaktivitet till människor och miljö även vid normal drift. Det kan man se på många ställen runt om i världen. Dessutom medför brytningen bevisligen risker för olyckor, översvämningar och dammbrott. Vid de tillfällena är risken stor att mycket stora mängder radioaktivitet kan läcka ut och spridas till omgivningen.

Det borde med andra ord stå helt klart för alla att uranbrytning inte är en verksamhet som vi borde bedriva i Sverige, och inte någon annanstans heller för den delen.

Med anledning av de stora risker som uranbrytning leder till och med anledning av den oro som det här skapar runt om i landet skulle det vara väldigt bra att få förtydligat vad som är regeringens egentliga linje när det gäller uranbrytning. Som vi har hört har statsminister Fredrik Reinfeldt öppnat för uranbrytning i Sverige. Han har till och med sagt att det är logiskt att ha uranbrytning i Sverige med tanke på att man förlänger kärnkraftsparentensen.

Jan Björklund har uttalat att han är tillfreds med att den nuvarande minerallagen tillåter svensk uranbrytning. För Folkpartiet, som tagit en så enormt stark ställning för kärnkraft, verkar uranbrytning närmast vara någonting ganska okontroversiellt. Frågan måste ställas: Är detta regeringens linje? Är det den svenska regeringens hållning att vi ska ha uranbrytning? Samtidigt hör man andra signaler. Samtidigt hör vi runt om i landet hur centerpartister, särskilt lokalt agerande centerpartister, försöker utmåla sig själva som motståndare till uranbrytning.

Som vanligt när man väl börjar känna på regeringens politik visar det sig att man inte har någon enig politik i den här frågan heller när det kommer till kritan. Regeringen vill samtidigt ha och inte ha uranbrytning i Sverige. Beroende på vilken minister man frågar får man helt olika svar. Det här ger ingen vägledning för våra myndigheter som ska hantera de här frågorna. Det ger ingen vägledning för alla dem som är oroliga för att utsättas för uranbrytning i sitt närområde. Jag måste fråga: Finns det en möjlighet att få ett klart besked från regeringspartierna här i kammaren? Ska det eller ska det inte tillåtas uranbrytning i Sverige?

Fru talman! Även Centerpartiets inställning till uranbrytning måste belysas lite närmare. Den är minst sagt oklar. Centerpartiet försöker på många platser utmåla sig som motståndare till uranbrytning. Inför valet 2006 sade man i en enkät som Naturskyddsföreningen ordnade mycket tydligt ja till ett totalt förbud mot uranbrytning i Sverige. Men när det väl kommer till kritan och när frågorna kommer upp till hantering i riksdagen är man inte beredd att ta några steg alls för att genomföra den politiken.

På centerstämman i Örebro fattades beslut om att man skulle se över minerallagen för att bland annat stärka kommunernas möjligheter att agera tidigare. På Centerpartiets hemsida kan man fortfarande läsa: Centerpartiet vill genomföra en översyn av minerallagen för att pröva möjligheten att stärka det kommunala medinflytandet redan i projekterings- och provborrningsskedet. Det är någonting som vi mycket väl kan ställa oss bakom. Som politiskt parti kan man inte bara tycka saker på parti-stämmor och på hemsidor. Om man vill vara en trovärdig röst i politiken måste man också följa upp stämmobeslut genom att rösta för dem i riksdagen. Därför blir man minst sagt förvånad när det visar sig att Centerpartiet inte alls tänker rösta som den egna stämman gjorde.

Vi har nu ett antal motioner från centerpartistiska ledamöter, nio stycken, om att just öka det kommunala inflytandet vid uranprospektering. Vi har yrkat bifall till dem. De rödgröna partierna har hjälpt Centerpartiets ledamöter att genomföra det egna stämmobeslutet. Det enda som krävs nu är att centerpartisterna själva också röstar för dessa motioner. Det är nu som Centerpartiet prövas i praktisk handling. Kommer man att värna beslutet från den egna stämman eller kommer man att offra partilinjen och rösta nej till sina egna motioner? Menar man vad man säger eller är det bara tomma ord? Nu är det upp till bevis.

Det behövs väldigt tydliga besked från politiken. Tittar man på de uttalanden som kommer från de stora urangruvsindustrierna runt om i världen är det väldigt tydligt att de har en helt annan bild av den svenska mineralpolitiken än vad vi ibland får höra från politiskt håll här i kammaren.

Jag gick alldeles innan den här debatten började in på Mawson Industries hemsida. Det är ett av de största gruvbolagen i världen. På förstasidan har de ett dokument som kallas *Uranium in Scandinavia*. Under en svensk flagga kan man klicka in sig och se att fantastiska möjligheter finns för uranbrytning i Sverige. Man pratar om att den politiska attityden när det gäller uranbrytning har skiftat, och man hänvisar till att regeringen har öppnat för fortsatt kärnkraft och fortsatt uranberoende i Sverige och att man inte har fått några tydliga besked om att uranbrytning

skulle vara illegalt. Tvärtom, säger man ordagrant, behandlas uran som andra mineraler, och det finns inget förbud mot uranbrytning i Sverige.

Fru talman! Vi rödgröna partier har tvärtemot den här regeringen en enig linje om uranbrytning. Vi vill inte att uran ska brytas i Sverige. Vi vill också genomföra de förändringar som är nödvändiga för att någon uranbrytning inte ska komma till stånd.

För att ge Sveriges kommuner större makt i frågor om uranprospektering vill vi öka kommunernas möjlighet att påverka redan när beslut ska fattas om provborrning efter uran inom kommunen. Vi anser också att provborrning av uran ska göras tillståndspliktigt enligt miljöbalken så att man gör en riktig miljöprovning redan innan man börjar borra och ta upp de här giftiga och farliga materialen.

Vi tycker att politik inte kan bli tydligare än så här. Om man vill vara säker på att det inte ska bli några urangruvor i Sverige måste man rösta fram en rödgrön regering. Alternativet är otydlighet och oklara besked.

Fru talman! Som jag sade inledningsvis handlar den här frågan inte bara om brytning av uran. Den handlar i grunden om ifall vi ska gå mot ett energisystem som baseras på förnybara energikällor som vind, sol och vatten, som vi rödgröna vill, eller om vi tvärtom, som Moderaterna, Folkpartiet, Centerpartiet och Kristdemokraterna vill, ska bygga fast oss i en ohållbar energikälla som både kräver storskalig uranbrytning med svåra miljökonsekvenser och som producerar stora mängder livsfarligt radioaktivt avfall.

Hur man röstar i den här frågan om uranbrytning i Sverige kommer att vara den första stenen i bygget av framtidens energisystem. Jag hoppas att riksdagen när det här kommer upp till omröstning väljer den säkra och hållbara stenen i stället för den radioaktiva.

Fru talman! Jag står bakom samtliga Miljöpartiets reservationer, men jag vill för tids vinnande yrka bifall bara till den rödgröna reservationen nr 2.

I detta anförande instämde Tina Ehn och Karin Svensson Smith (båda mp).

Anf. 113 CARL B HAMILTON (fp):

Fru talman! Jag vill börja med att yrka bifall till utskottsmajoritetens ställningstagande.

Sverige är historiskt och i en europeisk jämförelse ett betydande gruvland. Vi har flera stora gruvor, vi har stora fyndigheter, vi har ett utbildningssystem som är inriktat på gruvnäringen, vi har en infrastruktur som byggts för gruvnäringen och vi har människor, bygder och jobb som blomstrar genom gruvnäringen. Ska det motarbetas?

Frågan är inte om Sverige håller på att få en gruvfientlig opposition utan *hur* gruvfientlig den redan har blivit framför allt genom Miljöpartiets ökade inflytande över Socialdemokraterna och Vänsterpartiet.

Gruvdrift ger inkomster för enskilda människor och företag. Det ger också skatteinkomster för det offentliga, och det ger jobb inte minst i regioner som har arbetsmarknadsproblem i övrigt.

Gruvdrift i Sverige är noga reglerad och miljökontrollerad genom minerallag, miljöbalk och kärntekniklag. Det fungerar väl, och regering-

en följer noga lagarnas tillämpning. Särskilt strikta bestämmelser finns vad avser uran.

Beträffande uran finns dessutom en klockren kommunal vetorätt mot brytning om kommunfullmäktige i den aktuella kommunen så skulle besluta. Det har inte nämnts hittills, men det är ju värt att påpeka efter de uttalanden som har gjorts.

Vi vill alltså inte ha några förändringar i lagarna. Vi vill inte ändra den kommunala vetorätten. Vi på regeringssidan följer noga rättstillämpningen.

Så till uran och prospektering. Uran går tillsammans med andra mineraler som koppar, järn, molybden, vanadin, silver, guld och så vidare. Det är ädla och ofta värdefulla mineraler. Alltså, det är en geologisk egenskap hos jordskorpan att om man letar efter värdefulla mineraler kan man inte undvika att då och då även stöta på uran.

Oppositionen kommer, om den skulle vinna valet, att genomföra lagändringar som omöjliggör att uran bryts i Sverige. Lagändringar ska göras "som är nödvändiga för att säkerställa detta principiella ställningstagande". Jag citerar oppositionens gemensamma särskilda yttrande.

Vad gör då oppositionen om man till exempel stöter på uran i Pajalas nya järnmalmsgruva? Ja, då ska tydligen brytningen avslutas. Det är den kristallklara logiken och innebörden av Miljöpartiets ställningstagande. Såvitt jag förstår gäller även avslutad brytning i Pajala vid uranfynd också för Socialdemokraterna och Vänsterpartiet. Så tolkar jag texten i oppositionens gemensamma ställningstagande om att ändra lagen till förbud mot alla former av uranbrytning i Sverige, eller också vet inte oppositionen hur den geologiska verkligheten ser ut.

Fru talman! Jag noterar att Miljöpartiet i sin motion N247 om uranprospektering skriver följande: "Eftersom Sverige har beslutat om att avveckla kärnkraften och därför inte kan ha något eget intresse att i framtiden utnyttja uranfyndigheter i Sverige, så vore det bästa om kunskapen om fyndigheter var så liten som möjligt."

Detta, fru talman, är ett förslag om en lag mot ny kunskap. Det bästa är om kunskapen är så liten som möjligt. Smaka på det, ärade ledamöter! Så lite kunskap som möjligt är det bästa.

En ny tankeförbudslag föreslås alltså återigen av ett parti, Miljöpartiet, i Sveriges riksdag. Men det är en helt oacceptabel hållning i en fri och öppen demokrati, och det strider mot grundidén i ett öppet samhälle att stifta lagar som ska begränsa kunskap. En lag om att kunskapen ska vara så liten som möjligt är, fru talman, odemokrati. Det är en oacceptabel hållning för mig och för Alliansen i Sveriges riksdag att föreslå sådan lagstiftning.

Fru talman! Oppositionen föreslår att all prospektering och utvinning av uran helt ska förbjudas. Hur ska det gå till? Alla bergarter innehåller, som jag har nämnt, mer eller mindre uran. Finns det då en skillnad i denna fråga mellan Socialdemokraterna och Miljöpartiet? Svårigheten i oppositionens hållning blir tydlig när vi ser på förhållandena i konkreta exempel. Låt mig ta exemplet alunskiffern i Viken i Jämtland. Det absolut största metallvärdet i denna skiffer ligger inte alls i uran, utan det ligger i vanadin som är ett annat mineral som är sällsynt.

Skiffern kring Storsjön är förmodligen världens största vanadinförekomst. Vanadin kan komma att bli ett viktigt material i batterier för el-

bilar och finns redan i batterier för att lagra el från vindkraftverk till exempel. Dessa batterier kan bli en del av lösningen på en jämn elkraftsförsörjning från vindkraft och vågkraft.

Skulle man inte få bryta denna skiffer i Jämtland för utvinning av vanadin därför att skiffen även innehåller uran? Får man bryta vanadin i Jämtland om oppositionen vinner valet? Finns det ett svar på den frågan? Det är en konkret fråga för människorna och företagen i den delen av Sverige.

Försvårar man för prospektering missar man mineraler som kan ge högre inkomster, starkare kommuner och fler jobb i stora delar av vårt land. Förbud är Miljöpartiets politik, och partiet drar tydligt med sig både Vänsterpartiet och Socialdemokraterna i sin gruvfientliga hållning.

För Norrlands och gruvnäringens skull: Beröva Miljöpartiet allt inflytande i dessa frågor. Gruvfacket och gruvnäringen måste vakna upp inför de faror som hotar vid ett eventuellt regeringsskifte.

(Applåder)

I detta anförande instämde Staffan Anger, Björn Hamilton, Maria Plass, Hans Rothenberg och Marie Weibull Kornias (alla m).

Anf. 114 PER BOLUND (mp) replik:

Fru talman! Det var intressant att lyssna på Carl B Hamiltons anförande även om det inte hade särskilt mycket med verkligheten att göra. Det kan man beklaga.

Jag trodde att det var tydligt för alla som läst vår reservation vad vi egentligen beslutar om och vad vi yrkar på. Det är inte ett förbud mot prospektering. Det är ingenting av det som Carl B Hamilton påstår. Jag vill uppmana alla som lyssnar på debatten och är intresserade av frågan att läsa på för att se vad det handlar om och inte ta Carl B Hamiltons ord för sanning, för den ligger långt från det han sade.

Vi är överens om att i lagstiftningen införa att vi inte ska ha någon brytning av uran i Sverige. Vi har sett vad uranbrytning leder till runt om i världen, och vi vill inte att det ska bli följden i Sverige. Vi vet att det har svåra miljökonsekvenser och svåra hälsokonsekvenser och att det alltså är en mycket riskabel verksamhet.

Självklart innebär det inte att vi säger nej till mineralbrytning över huvud taget eller till gruvnäringen i Sverige. Det är ett uppseendeväckande påstående som det inte ligger någon som helst sanning i.

När man söker tillstånd för att leta och utvinna mineraler anges tydligt vilket mineral man har som förstahandsintresse. Bara sedan 2005 har 178 undersökningstillstånd med förstahandsintresse av uran getts i Sverige. Det visar att det finns ett stort intresse från uranindustrin runt om i världen att söka efter uranfyndigheter i Sverige.

Frågan är om vi ska bejaka det och skicka signalen till dessa bolag att visst, det är fritt fram med uranbrytning i Sverige, eller om vi redan från början ska vara tydliga med att vi inte är intresserade av att ha den verksamheten här eftersom den har för stora negativa konsekvenser. Det är därom frågan handlar.

För oss är det inte svårt att hålla isär förstahandsintresset att bryta uran eller förstahandsintresset att bryta andra mineraler. Frågan är varför det är så svårt för Carl B Hamilton att förstå det.

Anf. 115 CARL B HAMILTON (fp) replik:

Fru talman! Jag vill understryka att vi inte vill göra några lagändringar. Vi för vår del vill inte ändra det kommunala vetot. Vi understryker att regeringen noga följer rättstillämpningen.

Jag har två frågor till Per Bolund. Om man stöter på uran i Pajala nya gruva som man prospekterat för järnmalm, tänker ni då avsluta brytningen av dessa malmer i Pajala? Får man bryta vanadin i Jämtland även om man vet att det också finns uran i dessa skiffrar? Det är konkreta frågor. Det är inte bara bludder utan konkreta frågor som man som beslutsfattare i Sveriges riksdag måste ställa sig.

Det handlar om människor, inte minst i Pajala, som vi hört tidigare. Det ger fantastiska möjligheter för dem, men om man stöter på det som Per Bolund absolut inte vill ha, vad gör man då i Pajala? Stänger man gruvan, Per Bolund?

Anf. 116 PER BOLUND (mp) replik:

Fru talman! Den frågan är det lätt att svara nej på. Vi tänker inte stänga några gruvor. Det är inte det reservationen handlar om för vår del. Det handlar om ifall vi ska tillåta att man öppnar gruvor ämnade till att utvinna uranmalm i Sverige. På det svarar vi nej. Vi är inte intresserade av att ha gruvor där det utvinns uranmalm med alla de konsekvenser som det får för miljö och hälsa i omgivningen. Vi tycker inte att det är en verksamhet som vi ska uppmuntra i Sverige.

Vi tycker att det snarare är ett hot mot den positiva utveckling som vi ser runt om i landet, en regional utveckling med många andra verksamheter. Det kan handla om ekoturism eller om produktion av förnybar energi. Vi anser att en uranbrytning står i direkt motsättning till dessa intressen. Därför tycker vi att riksdag och regering redan nu tydligt ska signalera att vi inte tänker stödja en uranbrytning i Sverige.

Sedan 2005 har, som jag sade tidigare, 178 undersökningstillstånd med förstahandsintresse för uran erhållits i Sverige. Ett antal internationella gruvbolag är i Sverige för att leta efter uranfyndigheter. Jag vill uppmana Carl B Hamilton att gå in på Mawsons hemsida, som jag tog upp i mitt anförande, och läsa vad man där skriver om uran i Skandinavien. Där framgår det ifall de tolkar den svenska regeringens signaler så att man inte tänker tillåta uranbrytning.

Det är fullständigt uppenbart att de ser den svenska minerallagen, som den nu ser ut, som en öppen dörr för att kunna starta uranbrytning i Sverige. Därför skulle det behövas klara signaler från regeringen, för antingen lurar man dem som oroar sig för uranbrytning och dess konsekvenser när man säger att det inte kommer att ske någon uranbrytning eller också lurar man alla de bolag som just nu letar efter uran runt om i Sverige. Dessa bolag lägger ned mångmiljonbelopp på att söka efter uran. Skulle de lägga ned sådana resurser om det i verkligheten inte vore aktuellt med uranbrytning?

Anf. 117 CARL B HAMILTON (fp) replik:

Fru talman! Hur kan man kalla ett kommunalt veto för en öppen dörr, Per Bolund? Vi vill inte avskaffa det kommunala vetot. Jag vill upprepa det. När man lyssnar på Per Bolund och andra får man intrycket att vi vill det. Det finns ingen öppen dörr. Vi har minerallagen, kärntekniklagen,

det kommunala vetot. Alla dessa lagar gäller fortfarande. Vi för vår del vill inte ändra dem. Det är vår politik. Det är vårt klara besked.

Miljöpartiet undviker den geologiskt givna egenskapen hos jordskorpan att om man letar efter koppar, molybden, järn etcetera stöter man också på uran. Det var dock ett intressant besked vi fick, nämligen att om man stöter på uran i järnmalmsgruvan i Pajala ska man fortsätta att bryta järn – och uran. Det var intressant, Per Bolund. Det är tydligen inte hundra procents motstånd trots allt.

Anf. 118 KARIN ÅSTRÖM (s) replik:

Fru talman! Som jag sade i mitt anförande är minerallagen kanonbra. Vi har en jättebra minerallag i Sverige, och vi vill inte ha förbud mot prospekteringar. Vi är för prospekteringar. Att Carl B Hamilton säger att vi vill att all prospektering ska förbjudas är frapperande. Det är nästan patetiskt att han uppfattar frågan på det sättet. Vi har varit mycket tydliga i våra anföranden.

Det handlar om uranet, och då handlar det om ifall det ska få vara ett förstahandsval vid prospektering. Det är det man ska fråga sig. Vi vill se över det med anledning av den utveckling av prospekteringarna som vi sett i Sverige.

Jag skulle vilja uppmana Hamilton att besöka SGU i Malå och titta på de borrhärdar som ligger där. Där finns ett jättestort bibliotek med borrhärdar ända från 60-talet. Där finns uran, där finns massor med borrhärdar. När man borrar efter metaller stöter man naturligtvis på uranrester, men uranet ska inte vara förstahandsvalet när man prospekterar.

Det är ohållbart att regeringspartierna är så otydliga. Självklart blir människor ute i bygderna oroliga över den inställningen, alltså om det ska förekomma uranbrytning eller ej. Jag vill att Carl B Hamilton från talarstolen ärligt och uppriktigt förklarar för väljarna om han vill ha urangruvor eller inte.

Anf. 119 CARL B HAMILTON (fp) replik:

Fru talman! Jag tror att geologin framstår som oppositionens största fiende. Karin Åström säger att man inte vill att uran ska vara förstahandsvalet när en ansökan om prospektering inges.

Nej, de som är ute och letar efter mineraler behöver inte ange att de letar efter uran. De kan ange någonting annat. När man är ute och letar efter ett mineral går det inte att säga: Jag tittar efter allt annat utom uran. Man måste ju kolla vad man får upp i borrhärdan och se att det inte är några radioaktiva problem. Det går alltså inte.

Ni har kanske inte riktigt satt er in i frågan. Det tror jag naturligtvis inte, utan jag tror, ännu värre, att ni talar mot bättre vetande och säger att man kan vara ute och leta efter mineraler och sedan låtsas att ett mineral kan man avstå från att stöta på. Det är oundvikligt när man letar efter mineraler att man förr eller senare stöter på uran. Ni tar inte tag i frågan vad ni då ska göra. Om man hittar en fyndighet av vanadin eller koppar som också innehåller uran, får man då öppna den för provborrning eller brytning? Hur är det med det, Karin Åström?

Anf. 120 KARIN ÅSTRÖM (s) replik:

Fru talman! Jag måste verkligen uppmana Carl B Hamilton att besöka SGU i Malå, få information och titta på vad som finns i gömmorna. Då kommer han säkert att ha en annan argumentation när vi möts nästa gång i talarstolen i den här frågan.

Jag skulle vilja ta upp det Carl B Hamilton säger om det kommunala vetot. Vi är för ett kommunalt veto, självklart. Men då händer sådant som händer i exempelvis Boden. Bodens kommun har ett moderat kommunalråd. Uppe i trakterna av Harads prospekterar man efter uran. Det har varit väldigt oroligt i området. Där har man diskuterat inom fullmäktigegruppen hur man ska se på det.

Bodens moderata kommunalråd var ganska snabbt ute och sade: Ja, det här är ganska bra. Vi får signaler från regeringen om att vi ska öppna upp för uranbrytning. Vi har en ny energipolitik där vi tycker att lösningen på energifrågorna är att satsa på kärnkraft. Självklart ser jag fram emot en urangruva.

Så säger Bodens moderata kommunalråd.

Carl B Hamilton pratar om ett kommunalt veto och om att slå in öppna dörrar. Ett kommunalt veto är jättebra, men man måste komma ihåg att majoriteter skiftar vid val. Man skiftar majoriteter i fullmäktige-församlingar. Det är självklart att vi vill, som vi skriver i vår reservation, se över lagstiftningen för att säkerställa vårt principiella ställningstagande om ett nej till uranbrytning. Därmed kommer frågan naturligtvis att diskuteras i en utredning.

Anf. 121 CARL B HAMILTON (fp) replik:

Fru talman! Jag ska gärna åka till Malå, jag har varit på andra ställen och tittat på sådant här.

Det är en principiellt konstig hållning, Karin Åström, att säga: Jag är för kommunalt veto när det kommunala vetot blir som jag tycker. Men när det blir som någon annan tycker, som kommunalrådet i Boden, då vill jag inte ha kommunalt veto.

Man får välja vilket spår man ska ha. Vi tycker inte att regeringen ska kunna köra över en kommun, men det är det som ligger i Karin Åströms uttalande. Det kommunala vetot gäller inte. I sista hand är det regeringen som ska bestämma vad som ska göras om det lokala kommunalrådet inte tycker som Socialdemokraterna och oppositionen tycker.

Det är innebörden.

Jag vill upprepa så att ingen missförstår: Vi vill för vår del inte ändra det kommunala vetot. Vi för vår del tycker att de andra lagar som har nämnts här är bra som de är. Vi har en regering som följer detta noga.

Anf. 122 KENT PERSSON (v) replik:

Fru talman! Ibland blir jag lite fundersam när jag lyssnar till Carl B Hamilton. Jag tror att Carl B Hamilton i replikskiften påstår saker och ting bara för att reta upp oppositionen så att det blir en debatt om någonting som vi aldrig har påstått.

Gruvfientlig opposition – ja, det låter sig höras. Tänk att jag skulle få höra det, jag som har generationer, mina föräldrar och fars föräldrar, som har jobbat i gruvor i min hemkommun Norberg och runt om i Bergslagen. Nej, givetvis är det inte fråga om gruvfientlighet. Jag tror inte att

Carl B Hamilton lyssnade speciellt noga vad jag sade när jag inledde med att tala om gruvnäringens vikt för svensk ekonomi och utveckling till en industrination.

Det här betänkandet handlar väldigt mycket om att stärka folkets inflytande över prospektering och provborrning. Det är vad reservationen handlar om. Vi vill stärka den lokala befolkningens inflytande i ett tidigt skede. Vi säger att vi är beredda att genomföra förändringar i lagstiftningen. Vi pekar inte ut vilken lagstiftning som det handlar om därför att vi inte är jurister, och vi vill inte ha något hafsvverk. Vi är noga med att man använder den lagstiftning som är tillämplig inom det här området.

Jag förstår inte varför Folkpartiet inte ser en möjlighet att stärka lokalbefolkningens inflytande. Ni är ju för vetorätten när det gäller uranbrytningen, alldeles som Vänsterpartiet är. Vi har en möjlighet att ytterligare stärka det demokratiska inflytandet, men då säger ni nej.

Anf. 123 CARL B HAMILTON (fp) replik:

Fru talman! Låt mig ta upp det där med gruvfientlighet. Jag har läst igenom dokumenten och Miljöpartiets ställningstagande. Miljöpartiet är mycket mer skeptiskt än vad Vänsterpartiet och Socialdemokraterna är. Jag tror att det har en mycket enkel förklaring. Som någon har sagt här är gruvbrytning till vissa delar mycket miljöförstörande, inte minst dagbrotten, mindre så när det gäller underjordsgruvor. Det leder naturligtvis till att Miljöpartiet är mer restriktivt, är enligt min mening direkt gruvfientligt. Miljöpartiet har dragit Vänsterpartiet och Socialdemokraterna i den riktningen. Jag tycker att det är alldeles tydligt i den gemensamma skrivning som ni har åstadkommit i det här betänkandet.

Jag håller med Kent Persson om att det är en helt ny inriktning för arbetarrörelsen och gruvarbetarförbundens politiska arv att man ska vara emot gruvbrytning och alla de insatser som gjorts och de jobb som det har gett. Men det är Miljöpartiets inflytande över vänstertrojan.

Beträffande det kommunala vetot blev jag väldigt orolig när jag hörde Socialdemokraternas företrädare tidigare här argumentera för att det kommunala vetot är förhandlingsbart. Det gäller bara så länge kommunalrådet och kommunfullmäktige fattar ett beslut som Socialdemokraterna tycker är det rätta beslutet. Det är inte en principiellt hållbar inställning. Jag välkomnar om Kent Persson kan bekänna sig till en mer principiell hållning vad beträffar det kommunala vetot.

Anf. 124 KENT PERSSON (v) replik:

Fru talman! Det blir lite märkligt att man i ett replikskifte med mig börja diskutera Socialdemokraternas och Miljöpartiets hållning. Jag försöker hålla mig till vad Folkpartiet säger för någonting, inte vad de övriga tycker. Jag tycker att vi ska hålla oss till det.

För att klara ut det än en gång: Det vi säger nej till, och vill säga nej till, är att ta ställning till förstahandsvalet. Uran finns i berggrunden över hela Sverige, över hela världen, i väldigt små mängder, i havsvatten, överallt. Det är det mineral som det kanske finns störst tillgång till över huvud taget.

Det är förstahandsvalet som reservationen handlar om. Det är det vi säger nej till, det är det vi vill att befolkningen ska få ett större inflytande över, få möjlighet att påverka och säga sin mening.

Det räcker heller inte med den lagstiftning vi har i dag, som i grunden är bra. Här handlar det om att ge den lokala befolkningen ytterligare inflytande. Vad tycker Folkpartiet om det? Är det inte bra? Borde de inte få vara med och säga sitt?

Det finns en djup oro över uranprospektering och i förlängningen uranbrytning. Den är dokumenterad. Det är bara att åka ned till Ranstad och se det öppna, såriga landskapet där för att förstå vilka effekter det har på den fysiska miljön men också de risker det har i förlängningen för människor. Där får man inte bo i dag.

Anf. 125 CARL B HAMILTON (fp) replik:

Fru talman! Jag tycker att det blir lite konstigt där. Som jag sagt tidigare tror jag att oppositionen talar mot bättre vetande.

Om man vill bryta uran med dolska avsikter – om vi antar att det finns sådana – och inte vill flagga med detta, anger vederbörande som förstahandsval koppar, molybden eller någonting annat.

Jag tycker att oppositionen lurar medborgarna genom att ge intrycket av att om man bara förbjuder uran som förstahandsval har man därmed förhindrat möjlig prospektering som skulle kunna innebära ökad kunskap om uran.

Jag tror att vi gör varandra och hela Sverige en björntjänst om vi låtsas som att denna geologiska egenskap inte finns. Tittar man efter ett mineral kanske man också stöter på ett annat, och bland det andra kan det finnas uran.

Det är ett grundläggande problem som finns om man ska försöka att formulera en lagstiftning, som ni ställer i utsikt vid valvinst. Det handlar om att man söker efter ett visst mineral i en miljö där man vet att det kan finnas fem, sex, tio olika mineraler. Det går inte att göra den selektionen på det sätt som det sägs här.

Fru talman! Avslutningsvis vill jag säga att jag inte var rörd utan närmast illa berörd av de krokodiltårar som inte Kent Persson men andra spillde över de centerpartistiska motionärerna. Jag tycker att det var ovärdigt.

Anf. 126 STAFFAN ANGER (m):

Fru talman! Jag vill börja med att yrka bifall till utskottets förslag i betänkande NU14.

Sveriges mineraler och skogar är bakgrunden till att Sverige relativt tidigt kunde bli ett industrisamhälle när vi förädlade mineraler och skog. De gamla bruken var början på vår industrialiserade tid. Ett flertal produkter kunde utvecklas och ingå i en mängd produkter som Sverige exporterade.

I samband med att globaliseringen började kom en hel del av de standardprodukter som Sverige sålde på export att möta mycket hård konkurrens av produkter från exempelvis Kina och Indien. Det blev inte längre lönsamt att producera dessa produkter i Sverige, utan produktionen flyttades till låglöneländer.

Sverige fick fortsätta att produktutveckla och ta fram produkter med högre added value för att konkurrera. Det har vi lyckats väldigt bra med. Exporten utgör i dag 54 procent av vår bruttonationalprodukt. Det gäller

verkligen att se till att vår export fungerar från Sverige för att vi ska kunna behålla vårt välstånd.

Fru talman! Vad gäller mineraler och export av dessa från Sverige har det kommit mycket nytt och intressant som ger flera tusen jobb i Sverige. Exempelvis är järnmalm en bristvara i Kina där 50 procent av världens stålproduktion ägt rum. Man har mycket snabbt de senaste tio åren byggt upp en världsindustri för stål.

Kina behöver mycket stor import av järnmalm nu och i framtiden. Men det gäller även andra mineraler. Det har lett till att priserna på mineraler har gått upp. Med största sannolikhet kommer de att öka under kommande år.

Det är därför nu ett utmärkt tillfälle att bygga ut järnmalmsproduktionen i Sverige. Det gäller speciellt i de områden där vi har hög arbetslöshet. Men det gäller också att bygga ut produktion av andra mineraler.

Sverige är ett mineralrikt land. Det är full fart med mineralprospekteringen, vilket är utmärkt. Vi ska kunna få tillväxtpotentialer i produktion och export av inte bara järnmalm utan också koppar och andra mineraler.

LKAB kör åter med full kapacitet och planerar att starta upp tre gruvor. Pajalaprojektet med produktion av järnmalm som innebär en total investering på 4 miljarder är på gång och är ett lönsamt projekt.

Fru talman! Jag har sett kalkylerna. Det ser väldigt lovande ut. Företaget Northland Resources är berett att investera, och detta ger direkt 1 000 jobb i Pajalaområdet. Det är toppen. Det kan inte bli bättre. Men det gäller att vi fortsätter med vår prospektering och tillåter utländska och även svenska företag att komma in och kolla vad vi har.

Dannemoragruvan kommer förmodligen att startas åter när man har tömt allt vatten ur gruvan. Andra nya projekt utvärderas just nu och även gamla gruvor. Ett antal guldgruvor kommer förmodligen också att öppnas.

Sverige är verkligen ett mineralrikt land. Vilka möjligheter har vi inte att på sikt utöka vår produktion här i Sverige inte bara av järnmalm utan också av andra mineraler. Men det kräver att vi fortsätter att prospektera.

I början av 2005 beslutade riksdagen om omfattande ändringar av minerallagen för att förbättra kontakten mellan prospektörerna, gruvnäringen och markägarna. Det infördes också en så kallad mineralersättning från koncessionshavaren till markägarna för att öppna för en bättre balans mellan exploatör och markägare.

Enligt grundlagen är varje medborgares egendom tryggad utom när det krävs för att angelägna allmänna intressen ska tillgodoses. Att bryta mineral kan anses vara ett sådant intresse. För Alliansens del ser vi ingen som helst anledning att ändra minerallagen. Den fungerar väl som den är utformad.

Vad gäller prospektering av uran sker detta på så sätt att man samtidigt får information om andra metaller, exempelvis järn, koppar och guld. Det är därför av stor vikt att vi fortsätter att godkänna uranprospektering för att få veta var andra viktiga mineraler finns.

Det finns många potentiella områden i Sverige som ännu inte undersökts för eventuella mineralförekomster. Det är utmärkt att bergmästaren ger godkännande för uranprospektering då information erhålles även för andra metaller.

Vad gäller prospektering av uran har kommunen inte något veto för att förhindra detta. Däremot har kommunen veto vad gäller om uranbrytning ska påbörjas. Detta kommunala veto är solklart. Det stoppar en produktion även om regeringen tidigare godkänt brytning av uran.

Kommunen kan alltså helt stoppa brytning, vilket naturligtvis är bra om kommuninvånarna är oroliga för att få brytning av uran inom kommunens område. Uranbrytning får naturligtvis inte ske utan utfärdade tillstånd enligt minerallagen, miljöbalken samt kärntekniklagen. Det är väldigt viktigt att dessa kontrollstationer finns.

Fru talman! Man blir förvånad. Oppositionen har nu ändrat sin politik och lovar väljarna att föra en politik där uranbrytning förbjuds om man vinner valet i höst. Oppositionen kommer också att förbjuda prospektering av uran, vilket innebär att Sverige går miste om en hel del möjligheter och kunskap om andra mineral som zink och koppar som i dag kommer fram vid uranprospektering.

När det gäller våra stora bolag LKAB och Boliden är det bara att konstatera att det är välskötta bolag. LKAB har fattat mycket stora beslut att gå ned på ny brytningsnivå, vilket kostar 12 miljarder kronor. Man har också beslutat att flytta en del av staden Kiruna eftersom järnmalm finns under staden, och detta kostar också 12 miljarder kronor.

Boliden fortsätter också att investera. Därtill kommer en fyramiljardersinvestering i Pajalaområdet. Med de prishöjningar på järnmalm som kommer på grund av brist på järnmalm i Kina torde dessa investeringar bli lönsamma.

Staten fortsätter också att arbeta med mineraljakt, exempelvis i de fem Norrlandslänen, vilket är mycket viktigt.

Likasa arbetar projektet Bergskraft i Bergslagen för att söka mineraler och få fram ny industri. Det gäller att få fram ny industri när vi sitter på dessa mineraler i Sverige.

Man kan inte säga annat än att om vi i Alliansen får förnyat förtroende av väljarna ser det väldigt ljus ut för Sverige som mineralland. Vi kommer att skapa många nya jobb i Sverige.

Fru talman! Tyvärr har Socialdemokraterna vikt sig för Miljöpartiet när det gäller mineralpolitiken. Man vill minska gruvverksamheten i Sverige. Vad säger gruvfacket om detta? Det är en dålig arbetsmarknadspolitik.

Anf. 127 PER BOLUND (mp) replik:

Fru talman! Det var många missförstånd i Staffan Angers anförande, antingen med flit eller för att han inte har satt sig in i frågan tillräckligt mycket. Uranprospektering pratar Staffan Anger om att vi skulle vara emot. Kan Staffan Anger peka på den punkt i vår reservation där vi säger att vi inte vill ha uranprospektering så skulle det vara väldigt bra. Det finns nämligen ingen sådan. Uranprospektering är inte uppe till beslut när riksdagen fattar beslut om den här frågan i morgon. Därför tycker jag att vi borde kunna lämna den, för den har inte med det här riksdagsbeslutet att göra.

Staffan Anger ägnar nästan hela sitt anförande åt att tala om hur bra det är med gruvindustri. Det tycker jag är *fine*. Men frågan måste ställas om all gruvindustri är av godo alltid. Det är lite av det som lyser igenom i Staffan Angers anförande.

Fredrik Reinfeldt har ju öppnat för att uranbrytning skulle kunna ske i Sverige. Det är ett tydligt uttalande. Han till och med säger att det är logiskt att man utvinner uran i Sverige eftersom vi har kärnkraft och nu ska fortsätta att driva kärnkraftsverksamhet i Sverige. Jag tycker att det är väldigt intressant. Det skulle vara intressant att höra vad Staffan Anger anser om den frågan. Tänker Staffan Anger ställa sig bakom det ställningstagande som statsministern har gjort, att det vore bra för Sverige att ha uranbrytning?

Anf. 128 STAFFAN ANGER (m) replik:

Fru talman! Det är klart att det är allvarligt när Miljöpartiet går till sådant angrepp, att man inte förstår att prospektering öppnar dörrarna för gruvverksamhet i Sverige. Man betar ju så att säga av det som finns i gruvorna. Det är väldigt allvarligt att man nekar till uranbrytning och att man för Socialdemokraterna bort från uranbrytning. Det leder till färre jobb. Det leder till mindre gruvverksamhet.

Det är, som tidigare talare har sagt, en omöjlighet att kunna ha en aktiv prospektering därför att man kommer att stöta på uran även om man söker efter koppar eller om man söker efter järnmalm. Där har ni sett till att vi har minskat möjligheterna att få fram nya gruvor i Sverige. Det är väldigt allvarligt.

När det gäller gruvproduktion generellt finns det så mycket regler i Sverige, vilket är bra, och de måste naturligtvis följas. Det är självklart. Om man då kan hitta en gruva som är lönsam, som skapar jobb, som i Pajala – jag har varit uppe i Pajala och varit inne i gruvan och tittat – är det fantastiskt bra och viktigt, även om det blir lite sår i naturen. Det får vi räkna med. Det får man också räkna med i uranbrytningen.

Jag är för kärnkraft. Det är viktigt att vi har kärnkraft om vi ska klara näringslivet, industriproduktionen och sysselsättningen. Jag överlämnar med varm hand åt kommunerna att besluta. De beslutar självständigt om de vill ha uranbrytning eller inte, och det beslutet respekterar jag.

Anf. 129 PER BOLUND (mp) replik:

Fru talman! Jag får tacka Staffan Anger för svaret även om jag inte riktigt förstår. Fortfarande hävdar Staffan Anger att vi är emot mineralutvinning över huvud taget på något sätt och att vi skulle vara emot prospektering. Jag skulle fortfarande vilja veta vad Staffan Anger menar. Vad är det i vår reservation som säger att vi är emot prospektering? Det finns inga sådana skrivningar i vår reservation. Att vara emot prospektering är ingenting som riksdagen kommer att ta ställning till i morgon. Därför tycker jag att det är ett sätt att förvirra den här debatten att lyfta fram den frågan om och om igen. Det är inte den frågan vi diskuterar.

Den fråga vi diskuterar är om vi ska ha en lagstiftning som tillåter uranbrytning i Sverige. Där har vi från de rödgröna partierna tydligt tagit ställning. Vi vill inte att uranbrytning ska vara tillåten i Sverige. Vi vill inte att man ska kunna utvinna uran som förstahandsmineral i en gruva. Det tycker vi är ett väldigt bra ställningstagande eftersom det förhindrar väldigt svåra konsekvenser för miljö och hälsa i Sverige.

Vi beklagar att det inte finns något sådant beslut från regeringspartiernas sida. Det tycker vi är väldigt skadligt. Det gör ju att det nu är ett stort antal bolag som är ute i den svenska naturen och prospekterar efter

uran med syfte att starta uranutvinning i Sverige. Det läggs ned mycket resurser på det, och självklart vill de ha tillbaka de utlägg som de har gjort för att leta efter uran. Det är mångmiljonbelopp som man nu går in med. Självklart gör man den investeringen för att man sedan tänker sig att få tillbaka pengarna i form av utvinning av mineralet, nämligen uran.

Vi tycker att det skulle vara mest renhårigt att man till dem som nu är intresserade av att utvinna uran i Sverige faktiskt ger ett klart besked. Tycker man att det är acceptabelt, vill man ha möjlighet att utvinna uran i Sverige eller vill man inte det? Vi kan bara beklaga att vi inte får något sådant besked från regeringspartierna. Man väljer att ducka i den här frågan. Man säger en sak runt om i kommunerna. Sedan säger man en helt annan sak i riksdagen. Det finns ingen klar och tydlig bild av vad det egentligen är regeringspartierna tycker.

Anf. 130 STAFFAN ANGER (m) replik:

Fru talman! Det är utmärkt att de internationella företagen går in och prospekterar i Sverige. De investerar miljontals dollar i alla möjliga konstiga områden för att se efter om det finns mineraler. Det är jättebra.

Det är klart att om man producerar uran kommer man att producera andra mineraler också. Producerar man andra mineraler kommer det även fram uran. Man kan inte rent geologiskt skilja på detta. Det måste vi acceptera. Det kommer att bli uranproduktion i Sverige, även om det är mycket små mängder.

Vi har tagit upp en del uran i Sverige. Det ser inte bra ut. Det håller jag helt med om. Men det regleras ju i de lagar vi har och regleras väldigt noggrant. Detta är viktigt.

Vi måste fortsätta och till och med öka prospekteringen i Sverige. Det är en fantastisk sats att priserna på mineraler ökar och vi är ett mineral-land. När andra produkter, standardprodukter, bara lämnar Sverige för Kina, Indien och andra länder sitter vi verkligen på en guldgruva. Här måste vi gå fram ännu mer. Därför är Miljöpartiets resonemang farligt. Och det har tyvärr smittat av sig till Socialdemokraterna, vilket jag beklagar djupt.

Anf. 131 KARIN ÅSTRÖM (s) replik:

Fru talman! Staffan Anger fortsätter, precis som Folkpartiet tidigare, att säga att vi vill förbjuda mineralprospektering bland annat. Vi har aldrig sagt något sådant. Jag vill åter klargöra att vi är för mineralprospektering. Det är bra. Det utvecklar gruvnäringen. Något annat gäller inte. Vi är alltså för mineralprospektering. Däremot gillar vi inte utvecklingen av uran och dessa prospekteringar. Jag skulle vilja säga att det verkar som om Anger tillsammans med förre kollegan Hamilton vill klistra på väljarna någon sorts uppfattning att vi över huvud taget inte skulle vara för minerallagstiftning. Så är det inte.

Vi säger däremot, som vi har gjort under lång tid, nej till urangruvor. Där har vi alltid varit väldigt tydliga. Det är den frågan vi vill ställa till regeringens företrädare, eftersom det är väldigt spretigt när det gäller den uppfattningen. Jag tycker faktiskt att ni är skyldiga väljarna ett svar, Staffan Anger. Vill ni ha urangruva eller ej?

Centern är väldigt tveksamt. Folkpartiet vet man efter dagens inlägg inte hur de står i den frågan. Man lutar sig bara mot minerallagstiftning. Moderaterna har jag inte uppfattat så tydligt ännu.

Det är otroligt viktigt att ni ger väljarna ett tydligt besked. Väljarna är oroliga. Vi har tillsammans med de rödgröna gett tydliga besked. Vi säger nej till urangruvor.

Anf. 132 STAFFAN ANGER (m) replik:

Fru talman! Jag begriper inte att det ska vara så svårt att förstå geologi och hur mineralerna hänger ihop. Karin Åström som kommer från det vackra Överkalix, nära Pajala, måste ha varit med om tester, provborrningar och annat. Det är bara att konstatera att om man ska borra efter uran kommer det fram andra ämnen, till exempel koppar och zink. Det är bra. Då får man se detta, och det ger ett värde. Värdet beror på dels fyndighetens storlek, dels priset. Nu går priset upp på alla mineraler, framför allt järnmalm. Det blir mer och mer värdefullt, och det skapar mer och mer sysselsättning.

När jag var i Pajala blev jag glad när jag såg de insatser som har gjorts. Jag ställer samma fråga som Hamilton ställde här. Vad händer om man får fram uran vid brytningen av järnmalm i Pajala? Ska ni stänga gruvan? Hur ska ni klara av detta med uran? Det går inte att skilja ut bitarna.

Vi är för kärnkraft. Jag har jobbat i industrin i hela mitt liv. Jag vet hur viktigt det är med billig energi. Men jag måste ställa en fråga till Socialdemokraterna: Hur kan ni klara att ha en sådan kärnkraftspolitik som ni nu för och politik när det gäller brytning av uran när ni har facket emot er? De vill ha kärnkraft. Metall, Pappers och Gruvfacket vill ha det. Halva partiet vill ha kärnkraft. Då borde ni också vara positiva till uranbrytning.

Anf. 133 KARIN ÅSTRÖM (s) replik:

Fru talman! Jag ska kort korrigera dig, Staffan Anger. IF Metall med dess ordförande Stefan Löfven är med oss i den energiöverenskommelse vi har gjort tillsammans med Vänstern och Miljöpartiet. IF Metall står bakom vår energiuppgörelse.

Det är därför att jag kommer från det område jag gör som jag kan frågorna bra. Jag har levt med gruvnäringar runt husknuten. Det är självklart att jag kan och är insatt i frågan.

Då det gäller uran har man fortfarande efter år av forskning inte kommit fram till någon sorts säker metod för hur man ska hantera uran. Det är fortfarande så pass farligt för miljön, mänskligheten, djur etcetera. Det är de beskederna vi ser fram emot.

Det här gäller fortfarande energipolitik och er inställning till kärnkraft. Kärnkraft hänger naturligtvis ihop med uranbrytning. De hänger ihop från första borrhålet vid provborring till slutstationen, det vill säga avfallet som kommer från kärnreaktorerna. De hänger ihop. Den kedjan är faktiskt inte säker i dag.

Fortfarande är du väljarna svaret skyldig. Vill du ha urangruva eller ej? Du har inte varit riktigt tydlig i den frågan.

Anf. 134 STAFFAN ANGER (m) replik:

Fru talman! Jag har hört Metallordföranden prata om att han vill ha kärnkraft. Det har jag hört flera gånger, både i tv och direkt.

Ni är delade i frågan om kärnkraft, Karin Åström. Fackföreningsrörelsen vill ha kärnkraft eftersom det är enda möjligheten att få låga energikostnader och långsiktiga investeringar. Det innebär självklart inte att vi inte vill ha vindkraft, solkraft, vågkraft och så vidare. Vi vill ersätta de tio reaktorer som finns med kärnkraft. Det är oerhört viktigt för de långa investeringstider som behövs i svensk industri.

Personligen har jag inget emot att det blir en urangruva i Sverige, men det är inte jag som bestämmer utan det är kommunerna som bestämmer. Vi vet hur uranproduktion går till. Det är inget nytt. Det finns i Kanada, Australien, Kazakstan och Namibia. Det är inga konstigheter. Det viktiga här är att vi har ett kommunalt veto. Säg att ni hittar uran i Pajala. Då är det dina vänner i Pajala kommun som fattar beslut. Det är helt riktigt.

Vi ser fram emot att vinna valet och se till att vi kan öka prospekteringen i Sverige och skapa fler jobb när så många jobb försvinner utomlands. Alla standardprodukter försvinner. Det är bara att acceptera detta. Råvaran, de fyndigheter vi sitter på, är en bas för Norrland. Du kommer ju från Överkalix. Det är fantastiskt. Det är fråga om tusen jobb i Pajala. Underbart!

Anf. 135 KENT PERSSON (v) replik:

Fru talman! Det var lite klagande att här på slutet lyssna på Staffan Anger: Kärnkraft är lika med uranbrytning. Ja, det var det jag försökte säga i mitt anförande, nämligen att kärnkraft och uranbrytning hör ihop och att Staffan Anger och, antar jag, Moderaterna kan tänka sig uranbrytning i Sverige.

Staffan Anger pratar om vikten av det kommunala vetot. Jag delar uppfattningen att det är bra att det finns ett kommunalt veto. Varför inte även utöka det till att gälla prospektering och provborrning efter uran? Varför inte låta lokalbefolkningen få säga sitt när det gäller de två frågorna, att öka demokratin, känna delaktighet i en process som ska leda framåt? Det är vad reservationen från vår sida handlar om – inte något annat.

Varför är inte Moderaterna beredda, Staffan, att verka för att ge människor ytterligare möjligheter att påverka en så viktig fråga som eventuell prospektering efter uran?

Anf. 136 STAFFAN ANGER (m) replik:

Fru talman! Jag sade inte att kärnkraft innebär uranbrytning i Sverige. Jag sade att kärnkraft innebär uranbrytning någonstans i världen. Det finns många länder som bryter uran med bra säkerhet. Jag nämnde länder som Kanada, Australien, Namibia, Kazakstan och så vidare.

Jag vill ändå hävda att min personliga uppfattning är att man kan bryta uran i Sverige, men det innebär inte att jag säger att hela partiet eller hela Alliansen står bakom det.

Nu får jag kontra lite grann mot en tidigare talare. Jag har jobbat i Lamcoprojektet i Liberia med gruvor. Jag har prospekterat och kalkylerat gruvor runt om i världen. Jag har varit runt en hel del. Mineral som rå-

vara utgör en fantastisk möjlighet att klara välfärden, att skapa jobb i områden där det är besvärligt. Om jag minns rätt har antalet anställda i Pajala minskat från 12 000 till 6 000 – rätta mig om jag har fel. Här finns en fantastisk möjlighet att komma tillbaka.

Det innebär att man investerar. Det finns säkert andra områden i Sverige där man också kan klara investeringarna, om man bara får fortsätta att prospektera. Det är beklagligt att Vänstern och Miljöpartiet – framför allt Miljöpartiet – driver socialdemokratin in i en situation där man inte tar till vara de resurser som finns. Det är helt fantastiskt.

Vi ska ha klart för oss att vi står inför en ny industriell period här. Vi har tappat många industrier, och vi behöver gruvnäringen. Vi vill investera mera, och det är områden som verkligen behöver arbetskraft.

Anf. 137 KENT PERSSON (v) replik:

Fru talman! Jag vet inte hur många gånger jag ska behöva upprepa detta. Har vi sagt att prospektering ska förbjudas? Vi säger nej till prospektering av uran, och vi vill att det ska finnas ett folkligt inflytande när det gäller brytning av uran. Prospektering är vi givetvis inte emot.

När bergmästaren får en ansökan tittar bergmästaren på förstahandsvalet. När förstahandsvalet är uran ska också lokalbefolkningen få säga sitt. Det är vad reservationen handlar om. Det är inget konstigt med det. Jag har noterat att Staffan Anger inte har svarat på den enkla frågan: Varför inte tillåta lokalbefolkningen att säga sitt när det gäller prospektering efter uran? Det är en fråga som jag tycker att det vore intressant att få svar på.

I övrigt delar jag väldigt mycket av det som Staffan Anger sade om gruvnäringens vikt och möjligheter i Sverige framöver. Det är sant. Men vi ska veta att traditionell gruvnäring, med järnmalm och andra mineraler, också medför stora miljöproblem. Jag vet det, för jag kommer från en ort med mycket stark gruvtradition och har sett och upplevt miljöproblemen in på bara skinnet när gruvnäringen var som mest aktiv i Norberg. Det är miljöproblem som lever under lång tid, under flera generationer, därför att det sker en urlakning av tungmetaller som sedan försvinner ut i vattnet. När det gäller uran är det sju gånger värre, för det blir bestående miljöproblem över väldigt lång tid.

Anf. 138 STAFFAN ANGER (m) replik:

Fru talman! Ja, det är riktigt att det blir sår i naturen när man tar fram mineraler. Men vi ska också ha klart för oss att den lagstiftning vi har i Sverige är den tuffaste i världen. De lagar vi har, också när det gäller urantillverkning, är väldigt tuffa. Det gör att det kommer att kosta mycket mer pengar att investera i dessa områden än det skulle kosta i andra länder.

Men när nu stora internationella företag vill gå in och investera och vill söka mineraler är det konstigt om de inte får göra det när de ska säga nej till uran som förstahandsval. De är ju inte dumma, utan de räknar med att se hur mycket koppar och zink det finns och gör analyser av det också. De tittar inte bara på uran. Det är en psykologisk effekt. Om vi skulle säga nej till uranprospektering sprider det sig naturligtvis till de bolag som investerar.

När det sedan gäller den kommunala demokratin kan jag bara säga att det är ett utmärkt tillfälle för dem att säga nej till uranbrytning om de inte vill ha det. Om de är oroliga ska de naturligtvis inte säga ja till det.

Sedan har vi kärnkraften, som jag måste säga några ord om. Det försvinner väldigt mycket industrier.

*Vissa mineralpolitiska
frågor*

(TREDJE VICE TALMANNEN: Det här handlar om mineralpolitik och inte om energipolitik.)

Okej. Jag vill bara säga att jag gillar kärnkraften.

Anf. 139 JAN ANDERSSON (c):

Fru talman! Gruvdriften är en viktig del av svensk basindustri. Det har sagts av de flesta talarna i den här debatten. Den utförs dessutom ofta i bygder där det finns behov av basindustrin för att hålla sysselsättningen på en bra nivå.

För ett antal år sedan var gruvnäringen närmast utdömd. Under senare år har vi sett en fantastisk utveckling när det gäller sysselsättning och investeringar.

Som centerpartist vill jag börja med att slå fast att vi ser värdet av en fortsatt stark gruvindustri i vårt land. Det är en viktig signal att skicka både till väljarna i dessa bygder och till dem som ägnar sig åt prospektering och gruvdrift och därmed funderar över investeringar i den här sektorn.

Samtidigt som gruvdriften ger jobb och tillväxt finns det ett antal miljöproblem som hänger ihop med gruvdriften. Vi ska ha tuffa miljökrav, inte bara lämna över deponierna till lokalbefolkning och efterkommande generationer. Vi har tuffa miljökrav i Sverige. Samtidigt gäller det att fortsatt ha en teknik- och metodutveckling som gör att vi ytterligare kan skärpa miljökraven och minska miljöpåverkan.

Så till uranet. Det går att göra det lätt för sig och säga att uran ska vi inte hålla på med, inte i närheten. Säger man på det sättet har man också sagt att vi inte ska ha någon gruvdrift i Sverige. Det finns nämligen ingen del av den svenska berggrunden som inte innehåller uran i större eller mindre mängder. Det är inte heller så att uranet ligger för sig och andra mineraler ligger för sig. Jag ska inte dra skapelseberättelsen, men under årmiljardernas lopp har det hänt att mineralerna har hamnat lite huller om buller. När man lyssnar på oppositionen kan man få intrycket att de ligger var för sig, staplade i fyrkantiga block, färdiga att plockas upp eller ligga kvar.

Hur vi hanterar frågan om prospektering efter uran påverkar också hur vi kan leta efter en massa andra metaller. I det fall vi skulle gå på reservationen och oppositionens förslag blir det svårt att överskåda konsekvenserna för svensk gruvindustri. Reservationen skiljer särskilt ut prospektering efter uran. Man pratar inte om att leta efter guld, koppar eller något annat. Det ska vara särskilt krångligt att få ett undersöknings-tillstånd för uran. Det får absolut inte vara förstahandsvalet.

Då måste man lite lutherskt fråga sig: Vad leder detta till? Ja, om jag som projektör märker att det är extra knöligt när jag skriver uran på ansökan anger jag kanske koppar som förstahandsval. Jag analyserar fortfarande för att hitta uran.

Följden av oppositionens förslag blir att laboratorierna flyttar ned i källaren. Man anger koppar, järn eller något annat, men man gör fortfarande analyser för att hitta uran. Och det sker utan att lokalbefolkning, politiker eller myndigheter har insyn. Betänk detta!

Avslutningsvis vill jag peka på det som vi skriver i majoritetsförslaget när det gäller motionen om utökat lokalt och regionalt inflytande över prospekteringsprocessen. Där pratar vi inte bara om uranet utan om helheten. Vi hänvisar till att regeringen genom näringsminister Maud Olofsson nära följer tillämpningen av minerallagen. Vi i majoriteten tycker att det är ett bra svar på de motioner om det lokala inflytandet som behandlas i detta betänkande.

Med detta, fru talman, vill jag yrka bifall till majoritetens förslag och avslag på samtliga motioner.

Anf. 140 PER BOLUND (mp) replik:

Fru talman! Jag tolkar Jan Anderssons inlägg som att Centern är emot all gruvbrytning i Sverige. Anledningen är att Jan Andersson sade att om man är emot uranbrytning är man också emot gruvor över huvud taget.

Vi kan titta på vad Centerpartiet sade till exempel i en enkät som Naturskyddsföreningen gjorde inför valet. Då frågade man alla partier: Vill ni förbjuda uranbrytning i Sverige? Centerpartiet gav ett oreserverat ja som svar på den frågan.

Om Centerpartiet står fast vid att man är emot uranbrytning är man alltså emot all gruvbrytning i Sverige. Ska jag tolka Jan Andersson så att det är det som är Centerpartiets politik? Jag gissar att det inte stämmer.

Det är tragiskt att se hur Centerpartiet har utvecklats under mandatperioden, hur man har haft en ståndpunkt och sedan steg för steg svikit den, och gått långt ifrån det man hävdade i valrörelsen. Nu står man här och röstar till och med emot sina egna motioner om att ge kommunerna större inflytande när bolag vill prospektera efter uran inom kommungränsen.

Man röstar emot de motionerna. Man vill inte att kommunerna ska ha större inflytande vid prospektering efter uran. Detta är ganska uppseendeväckande när man före valet har svarat på Naturskyddsföreningens enkät och stått på gator och torg och sagt att man är emot uranbrytning. Nu vill man inte ens ge kommunerna mer inflytande över uranprospektering. Detta visar på en avgrundsvid skillnad mellan oss och Centerpartiet.

Vi värnar det vi säger i valrörelsen. Vi värnar våra vallöften. Vi står vid vårt ord. Centerpartiet sviker de vallöften man ger, och man står inte vid sitt ord.

Anf. 141 JAN ANDERSSON (c) replik:

Fru talman! Jag vill börja med att gratulera Per Bolund till att ha fått Socialdemokraterna och Vänstern att överge sina tidigare ståndpunkter i de här frågorna.

Om Per Bolund lyssnade på början av mitt huvudanförande kunde han höra att vi fortsatt vill ha en livskraftig gruvnäring i Sverige, inte minst med anledning av att det bidrar till tillväxt i bygder där vi har stort behov av det.

När jag lyssnade på Per Bolund tidigare fick vi tydligt besked om gruvan i Pajala. Om man hittar uran där kommer man inte att stänga den.

Då är det okej. Är det så? Det är mycket konstigt och en dubbelmoral utan like.

Om jag har tillstånd att leta efter koppar, vill Per Bolund då förbjuda att jag analyserar borrhärderna efter uran?

Jag har alltså två frågor: Kommer ni att stänga gruvdriften om man hittar uran i en befintlig gruva? Och blir det förbjudet att analysera en borrhärd efter uran om förstahandsuppgiften om vad man letar efter är koppar eller guld?

Anf. 142 PER BOLUND (mp) replik:

Fru talman! Jag kan väl börja med att återigen ge ett svar på frågan om prospektering. Jag vet inte varifrån Jan Andersson har fått att vi skulle vara emot prospektering. Vår reservation handlar inte om att säga nej till prospektering. Den handlar om – jag vill uppmana Jan Andersson att verkligen läsa den – att ge kommunerna ökat inflytande över prospektering inom kommungränsen. Eftersom Centerpartiet på sin egen stämman har tagit ett beslut om just detta kan jag inte förstå varför Jan Andersson är upprörd över att vi står fast vid denna linje, som också Centerpartiet borde försvara i riksdagen.

Vi tycker att det borde vara rimligt att centerpartisterna röstade för sina egna motioner och stod fast vid stämmobeslutet. Man kan bli ganska konfunderad över att ett beslut har så kort verkningstid. Det må vara att man inte står fast vid sitt svar till Naturskyddsföreningen om att man inte ska ha uranbrytning i Sverige – det var för tre och ett halvt år sedan. Men stämmobeslutet kom ju förra året, för bara några månader sedan! Man har redan upphört att försvara det. Man är inte beredd att trycka på rätt knapp i riksdagsomröstningen för att se till att det beslutet blir genomfört.

Jag gissar att det finns ganska många centerpartister som var med på stämman och röstade för majoritetens linje som nu är gruvligt besvikna på de representanter de har i riksdagen som inte vill genomföra detta beslut.

Jag fick också en fråga: Om man skulle hitta uran i en järngruva, ska man då stänga gruvan? Nej, vi vill inte stänga en järngruva. Vill man fortsätta att utvinna järnmalm ur gruvan ska man få göra det. Däremot tycker vi inte att man ska utvinna uranmalm ur gruvan. Vi tror inte att det är något problem att genomföra en sådan linje. Det är möjligt att skilja mellan uran och järn i det här fallet. Exemplet är också mycket hypotetiskt. Det är ju inget som är på väg att hända eller som man har haft problem med, att man har hittat uran i svenska järngruvor. Det känns som ytterligare exempel på att Alliansen försöker förvirra debatten.

Anf. 143 JAN ANDERSSON (c) replik:

Fru talman! Jag vill börja med att konstatera att jag inte fick något svar på frågan om man får analysera en borrhärd efter uran om man har undersökningstillstånd för koppar eller guld.

När det gäller vårt stämmobeslut tror jag att jag har lite bättre koll än Per Bolund. Vårt stämmobeslut var inte att vi ska göra det så knöligt att leta efter uran att man väljer att ange en annan metall som förstahandsval och därmed skicka ned labben i källaren utan insyn för medborgare, myndigheter eller politiker. Vi sade i stämmobeslutet att vi skulle göra en

översyn av minerallagen för att pröva möjligheten att stärka det kommunala medinflytandet redan i prospekterings- och provborrningsskedet. Det begränsas inte bara till prospektering av uran. Vi gör inte skillnad där, till skillnad från vad man gör i reservationen.

Med oppositionens förslag blir det extra knöligt att leta uran, vilket helt uppenbart leder till risken att man kommer att uppge en annan sökväg och göra analysen utan att folk vet om det.

Jag får alltså inget svar på om man får analysera en sådan borrhärna efter uran. Dessutom kan jag konstatera att om man nu bryter i en gruva där det finns uran är det bäst att hela innehållet får ligga kvar i deponin.

Anf. 144 KENT PERSSON (v) replik:

Fru talman! Vi ska klara ut det här. Jag antar att jag kommer att få en fråga: Om man nu går ut och råkar hitta uran, får man titta på det i sådana fall? Det går ju till på följande sätt: Man anger för bergmästaren vad det är man söker. Det uppger man som förstahandsval. Är det koppar man söker ska man ange koppar som förstahandsval, givetvis. Därefter tittar bergmästaren på det område som gruvbolaget eller prospekteringsbolaget anger som sökmål. Om bergmästaren utifrån sin kunskap gör bedömningen att det inte finns någon koppar där får man inte heller tillstånd. Att man skulle uppge ett annat mineral för att egentligen söka efter uran är rent hypotetiskt. Det skulle innebära att bergmästaren inte kan sitt ämbete. Så är inte fallet i Sverige i dag.

Man måste hålla lite ordning på saker och ting. Det som reservationen handlar om är att vi vill ge ökat inflytande för lokalbefolkningen när förstahandsvalet uppges vara uran. Jag förstår inte varför inte majoriteten i Centerpartiet tycker att detta är bra. Ni hänvisar till vad Maud Olofsson har sagt, att man noga följer utvecklingen av minerallagen. Vad är det för svar, och vad betyder det?

Anf. 145 JAN ANDERSSON (c) replik:

Fru talman! Det betyder att vi nära följer utvecklingen.

Jag ställer frågan en gång till eftersom jag inte fick något svar tidigare från oppositionen. Får man analysera efter uran om man har tillstånd för koppar, guld eller något annat? Delar även Kent Persson Miljöpartiets ståndpunkt att man inte kommer att stänga någon gruva om det visar sig att det finns uran i malmen?

Anf. 146 KENT PERSSON (v) replik:

Fru talman! Man stänger givetvis ingen gruva. Uran förekommer tillsammans med väldigt många andra mineraler. Det är den mest förekommande. Den förekommer i väldigt små mängder. Det är svaret på frågan.

Analysrandet handlar om att undersöka vad en borrhärna innehåller. Det är det man gör. Och är det så att man har sökt efter koppar eller något annat och får upp det och ser att det även innehåller andra mineraler gör man givetvis en bedömning av dem också. Det är uppgiften. De uppgifterna ska sedan in i kartoteken och lagren uppe i Malå, bland annat. Detta är egentligen världsunikt. Det gör att vi har en bra kunskap om den svenska berggrunden, mineralerna, sammansättningen och så vidare.

Det här handlar ju inte om det. Den här frågan och den här debatten handlar om reservationen, där vi vill ge lokalbefolkningen ett inflytande

Anf. 147 JAN ANDERSSON (c) replik:

Fru talman! Jag kan bara konstatera att Kent Persson säger: Det kommer inte att vara något förbud mot att göra analyser i fråga om uran, och det är väl ett bra svar. Det viktiga är att man inte anger uranet som förstahandsval. Därmed är en stor seger vunnen.

Så förhåller det sig inte. Man kommer fortfarande att kunna leta efter och analysera uran. Det är bara det att vi inte kommer att veta om det.

Anf. 148 KARIN ÅSTRÖM (s) replik:

Fru talman! Jag blir bara ännu mer bekymrad och oroad över att det är så stora skillnader i hur ni tycker som regeringsföreträdare. Jag måste säga att jag är särskilt bekymrad över Centerns ställningstagande. Å ena sidan säger ni: Nja, men vi är inte för uranbrytning, och vi är inte för kärnkraft. Så säger man från Centerns håll. I nästa stund, när ni byter stol och sitter i riksdagen, säger ni någonting annat.

Det är självklart att det blir väldigt otydligt. Vad är det som egentligen gäller för regeringsföreträdarna? Vad ska väljarna tro? Självklart blir det väldigt oroligt, inte minst för de människor som bor där ute. Det blir oroligt för de företag som bland annat vill satsa på förnybara alternativ. Det blir väldigt otydligt.

Sedan skulle jag vilja säga att vår reservation egentligen inte handlar om prospektering. Reservationen handlar faktiskt om att vi vill öka det lokala inflytandet och utöka kommunens inflytande. Det är det som det handlar om, och det är det som vi tycker är bra med Centerns motioner. Vi ställer upp på det. Det är fantastiskt bra.

Sedan kan jag inte annat än fundera över Maud Olofsson. Jag har ställt frågan till henne i interpellationsdebatter i kammaren flera gånger. Jag måste verkligen fundera över det svar Jan Andersson ger, att Maud Olofsson följer utvecklingen. Vad betyder det? Vad är hennes inställning? Vad är det som gäller?

Anf. 149 JAN ANDERSSON (c) replik:

Fru talman! Karin Åström frågar: Vad är det som gäller? Nuvarande lagstiftning gäller. Den är tydlig. Det gäller också ett mycket tydligt kommunalt veto – otvetydigt.

När det gäller reservationen blir frågan: Gäller fortfarande det kommunala vetot? Om man nu lägger ett förbud på riksnivå undrar jag: Varför ska vi ha ett kommunalt veto? Reservationen ger inte intryck av att vara genomtänkt hela vägen.

När det gäller prospekteringen tycker jag att det är oerhört viktigt att vi inte lurar folk och säger: Eftersom vi gör det knöligare eller förbjuder att man har det som förstahandsval kommer man inte att hitta, leta efter eller analysera uran.

Det är att lura folk, för den borrkärna som kommer upp när man letar efter något annat kan definitivt analyseras i fråga om uran, även om det inte råkar stå som förstahandsval i ansökan.

Anf. 150 KARIN ÅSTRÖM (s) replik:

Fru talman! Jag skulle verkligen vilja rekommendera också Centerpartiets företrädare att åka till Malå och titta på den geologiska utställningen, ta del av den och prata med geologerna där. Besök bergmästaren! De finns i Luleå och Borlänge. Ta upp frågan, vad det här handlar om, med honom!

Bergmästaren säger att detta självklart är fullt möjligt. Om man plockar bort uran som förstahandsval har man löst frågan. Prata med kunnigt folk, Centern! Då får ni besked om vad som gäller i frågan.

Försök inte klistra på oss att vi skulle vara emot mineralprospektering eller att vi försöker hämma den utvecklingen! Det går inte hem.

Människor är oroadade ute i bygderna, för ni är väldigt otydliga som regeringsföreträdare. Centerpartisterna är kanske de som är mest otydliga i den här frågan, eftersom ni tycker någonting annat när ni är ute och pratar med väljarna. Så är det. Merparten av centerpartisterna ute i landet är emot uranbrytning och emot utbyggnad av kärnkraft. Det är fakta där ute. Så var mer tydliga med vad ni tycker. Lev inte som en schizofren varelse genom att byta stol och åsikter titt som tätt!

Jag vill ställa frågan igen till Centerns företrädare här: Säger du ja eller nej till uranbrytning?

Anf. 151 JAN ANDERSSON (c) replik:

Fru talman! Jag fick inget svar av Karin Åström vad gäller det kommunala vetot. Möjligen fick jag inte det därför att det inte finns något bra svar.

Den nuvarande lagstiftningen gäller. Det är ingen tvekan. Vi kommer att följa frågan noga.

Jag tackar för den fantastiska omsorg som oppositionen har om Centerpartiet. Men det sätt som oppositionen har hanterat den här frågan på gentemot enskilda ledamöter hedrar tyvärr inte oppositionen.

Anf. 152 MIKAEL OSCARSSON (kd):

Fru talman! Det råder för närvarande högtryck inom den svenska gruvindustrin. Inom järnmalmsområdet investerar statliga LKAB för fullt upp i Kiruna i norra Sverige, och Northland Resources satsar på gruvor i Pajala i samma region.

I Mellansverige pågår ett par mindre järnmalmsprojekt. Man vill återuppta produktion i gamla gruvor. Dannemora Mineral är verksamt i Dannemora gruva, Grängesberg Iron Ore i Grängesbergsgruvan samt Nordic Iron i Bergslagen.

Faktum är att Sverige år 2008 svarade för 90 procent, ca 24 miljoner ton, av järnmalmsproduktionen i EU. Att gruvindustrin är viktig för sysselsättningen i norra Sverige håller nog alla här i kammaren med om. Men också de återöppnade gruvorna i andra delar av landet betyder mycket för jobbskapandet.

I mitt hemlän, Uppsala län, i kommunen Östhammar, ligger Dannemora gruva där dräneringsarbetet avslutades i förra månaden. Dannemora är en liten uppländsk ort med ca 500 invånare. Den nya gruvan kommer att sysselsätta 140 personer, vilket förstås innebär ett jätteuppsving för hela bygden och en ökad framtidstro.

Generellt sett är också den svenska gruvindustrin en investerare i mångmiljardklassen. År 2008 levererade den in vinster till svenska staten på drygt 10 miljarder, trots den globala ekonomiska krisen. Allt detta visar att gruvindustrin spelar en avgörande roll för Sverige som exportland.

Vid brytningen av olika slags mineraler måste hänsyn tas till flera intressenter. Det är både prospektörer, markägare och gruvindustrin, men framför allt är det viktigt att ta miljöhänsyn. För mig som kristdemokrat innebär detta att nuvarande och kommande generationer ska tillförsäkras en så hälsosam och god miljö som möjligt.

Detta uppnås inte genom att vi stoppar all gruvbrytning eller förbjuder prospektering. Det uppnås inte genom att man gör alla dem som i dag arbetar inom gruvindustrin arbetslösa eller genom att strypa de vinster som industrin bibringar den svenska statskassan.

Det uppnås genom en tydlig miljölagstiftning som skyddar de svenska naturvärdena. En sådan har vi genom den miljöbalk som berörda tillståndsmyndigheter tillämpar vid sidan av den minerallag som prövar prospektörers förmåga och avsikt att tillvarata eventuella fyndigheter.

Även denna minerallag präglas av ett tydligt hänsynstagande till miljön. I 3 kap. 3 § tredje stycket finns en bestämmelse om att undersökningar ska utföras så att minsta möjliga skada och intrång uppkommer på natur- och kulturmiljöer och annans egendom.

Genom de ändringar som genomfördes i lagen år 2005 har också äganderätten inom denna sektor på ett tydligt sätt stärkts. En så kallad mineralersättning från koncessionsinnehavaren till den berörda markägaren har införts.

Dessutom har kontakterna mellan prospektörerna, gruvnäringen och markägarna förbättrats avsevärt. Exempelvis ska markägarna få information om ansökan om undersökningstillstånd redan i ett tidigt skede och ges rätt att framföra sina synpunkter i samband med att en arbetsplan formuleras.

Fru talman! När man diskuterar gruvbrytning är det ofrånkomligt att komma in på ämnet uran. Det har vi också gjort här i dag ett antal gånger.

I Sverige förekommer uran i många områden i såväl urberg som i yngre bergarter. Halterna av uran i den svenska berggrunden är dock väsentligt lägre än i de stora uranproducerande länderna. Det innebär att de kända svenska tillgångarna är ekonomiskt mindre brytvärda.

I Sverige får inte uranbrytning ske utan tillstånd utfärdat enligt minerallagen, miljöbalken samt kärntekniklagen. Dessutom ska anläggningar för brytning, bearbetning eller anrikning av uranhaltigt material tillgänglighetsprövas av regeringen.

Även om regeringen säger ja till en sådan anläggning har kommunen slutordet. Kommunen där en uranfyndighet hittas har helt enkelt ett kommunalt veto.

Detta veto gäller dock inte själva prospekteringen, det vill säga undersökningstillståndet för uran. Vid första anblicken kan det verka ologiskt. Varför kan kommunen säga nej till att bryta uran men inte till en undersökning som föregår en sådan brytning?

Svaret på denna fråga är att uran visar vägen till andra fyndigheter. Hittar man uran är sannolikheten stor att man hittar andra mineraler och omvänt. Så enkelt är det.

Med detta yrkar jag bifall till förslaget i propositionen och avslag på samtliga motioner.

Anf. 153 PER BOLUND (mp) replik:

Fru talman! Som jag tidigare har nämnt i debatten gör Naturskyddsföreningen inför varje riksdagsval en enkät, där man till alla partier ställer ett antal frågor som berör miljön i allmänhet. De kan vara av många olika slag.

I enkäten före valet 2006 om miljöloften 2007–2010 hade man en fråga om partierna ville förbjuda uranbrytning i Sverige. Som jag redan har varit inne på sade Centerpartiet då tydligt: Ja, vi vill förbjuda uranbrytning i Sverige.

Även Kristdemokraterna svarade ett tydligt ja på den frågan. Ja, Naturskyddsföreningen, vi vill förbjuda uranbrytning i Sverige.

Det är intressant att höra Mikael Oscarsson. Den uppfattningen har uppenbarligen ändrats under de här tre och ett halvt åren. Kristdemokraterna verkar inte ha lagt många strån i kors för att förverkliga det vallöfte som man gav till Naturskyddsföreningen 2006.

Nu har man helt gått ifrån den principen. Man tänker absolut inte agera för att förbjuda uranbrytning i Sverige. Tvärtom försvarar man den. Man tänker inte rösta för några motioner som förverkligar det vallöfte som man gav i enkäten.

Jag vet att det är många som läser enkäten och har den som guide när de ska göra sitt val till riksdagen. De utgår från svaren, tror att de stämmer och att de ska få den politik som utlovas.

Jag skulle vilja fråga Mikael Oscarsson: Vad har du att säga till dem som röstade på Kristdemokraterna i valet för att ni lovade att förbjuda uranbrytning, nu när ni helt och hållet har ändrat uppfattning i den frågan?

Anf. 154 MIKAEL OSCARSSON (kd) replik:

Fru talman! Den här debatten handlar om prospekteringstillstånd. Vi vill inte ha något tankeförbud, vare sig när det gäller kärnkraften eller prospekteringen.

Vi tycker att det är en alldeles utomordentlig lagstiftning som vi har på området prospektering. Det gäller minerallagen, miljöbalken och kärntekniklagen som är involverad när det gäller eventuell uranbrytning.

Vi har det kommunala veto som talare efter talare i den här talarstolen har fastslagit är så viktigt. Det är något som vi har stått för hela tiden, att folket får bestämma. Det är inte något som vi tycker att vi i riksdagen ska besluta. Det är upp till kommunen i fråga att ta ställning.

Vi har också en regering som har lovat att följa tillämpningen av de här lagarna. Med det beskedet känner vi oss lugna. Det är det besked jag har att ge.

Anf. 155 PER BOLUND (mp) replik:

Fru talman! Så snabbt kan man ändra politisk uppfattning. Den här debatten handlar inte alls bara om prospekteringstillstånd. Om Mikael

Oscarsson läser vår reservation blir det tydligt att vi vill ändra lagstiftningen så att uranbrytning inte ska kunna ske i Sverige. Det var nämligen vad vi lovade i den enkät som Naturskyddsföreningen gjorde 2006.

Eftersom Kristdemokraterna lovade samma sak trodde vi att det var något som de tänkte genomföra. Uppenbarligen är det inte så. Nu är tvärtom budskapet att vi har en utomordentlig lagstiftning. Plötsligt finns det inte alls någon anledning att ändra lagstiftningen fast man gav det löftet i valrörelsen 2006.

Det är inte bara löftet om uranbrytning som man har brutit mot från Kristdemokraternas sida. Kristdemokraterna har uppfattats under lång tid som ett parti som har varit emot kärnkraft. Det var också det budskap som man var tydlig med i valrörelsen. Man tyckte inte att kärnkraften var en bra energikälla.

Även där har man brutit det löfte som man gav till väljarna. Man har gått emot det som folk faktiskt röstade på partiet för.

Det är en intressant fråga: Hur många vallöften kan egentligen ett parti bryta? Hur mycket kan man gå emot det som tidigare har varit grundläggande principer utan att partiet förlorar sitt egenvärde?

Jag kan se hur Kristdemokraterna och även andra partier inom regeringssamarbetet på punkt efter punkt går ifrån det man tidigare har tyckt. Man ändrar uppfattning och går ifrån det som har varit uttryckliga vallöften som man har gett till väljarna och gått till val på. Man har sagt: Det här kommer vi att genomföra om vi kommer till makten.

Nu när man sitter och har makten genomför man en 180 graders vridning av politiken. Vad är Mikael Oscarssons uppfattning där? Hur många vallöften kan man egentligen bryta? Hur mycket kan man ändra sin grundläggande politik utan att man sviker de väljare som har gått och röstat på en?

Anf. 156 MIKAEL OSCARSSON (kd) replik:

Fru talman! Vi kristdemokrater anser att kärnkraften behövs för en överskådlig framtid. Det är ett klart besked. Vi behöver den för basindustrin och för våra konsumenter. Det är helt enkelt orealistiskt att tro att vi skulle kunna klara oss utan kärnkraften.

Därmed blir det också märkligt att vi ska säga att det är helt otänkbart att ha uranbrytning i Sverige. Om man miljö- och säkerhetsmässigt klarar de krav som finns på området är det kommunen själv som får besluta. Det är vår tydliga hållning.

Miljöpartiet eftersträvar något slags förbud mot att få titta efter uran, men då blir det ju en verkningslös lag därför att då ändrar man i så fall bara förstahandsalternativet, som vi har hört förut. Det var någonting som bergmästaren i den hearing vi hade berättade. Ändrar man på det här och förbjuder uran som förstahandsalternativ anger man något annat men fortsätter med detta.

Ni är ute efter en lagstiftning som inte kommer att fungera och inte fyller någon funktion mer än möjligtvis i några svulstiga valformuleringar från Miljöpartiet.

Anf. 157 KARIN ÅSTRÖM (s) replik:

Fru talman! Det blir bara mer och mer otydligt, tycker jag. Bekymmersamt är det naturligtvis också när man vet vilken inställning Krist-

*Vissa mineralpolitiska
frågor*

demokraterna tidigare har haft i frågan, både när det gäller kärnkraft och uran. Det var alltså ett uppvaknande en tidig morgon i förra veckan när Mats Odell satt i morgonsoffan tillsammans med Maria Wetterstrand och hade en diskussion. Det var väldigt tydligt hur Kristdemokraterna hade svängt i frågan när det gäller satsningar på kärnkraft och att vara positiva till uranbrytning. Det är klart att jag förstår att väljarna därute inte känner igen Kristdemokraterna. Det är besvärligt.

Det finns, som jag ser det, tre förklaringar till varför uranet har blivit så eftertraktat. Det handlar för det första naturligtvis om priset och världsmarknadsläget. Det handlar för det andra om att vi i Sverige har en väldigt bra minerallagstiftning när det gäller mineraler över lag. Vi har bra infrastruktur när det gäller att komma åt dem. För det tredje är vi ett engelskspråkigt folk, vilket är viktigt för många firmor som söker mineraler.

Men om vi pratar om hela mineralsidan är problemet fortfarande den ottydlighet ni som regeringsföreträdare uppvisar när det gäller uran. Ni är så otroligt otydliga med vad ni vill. Jag skulle vilja att Mikael Oscarsson återigen förtydligar lite grann vad Kristdemokraterna egentligen tycker för de väljare som lyssnar.

Anf. 158 MIKAEL OSCARSSON (kd) replik:

Fru talman! Vi har hört, och lyssnarna har också hört, ett antal replikskiften här. Det är märkligt att polletten inte ramlar ned för Karin Åström. Vi har ju hur många gånger som helst talat om att vi tycker att den lagstiftning vi har är alldeles utmärkt. Den är tillfyllest. Vi har en alldeles utmärkt minerallag och miljöbalk. Vi har en kärntekniklag som är helt tillfyllest. Vi har ett kommunalt veto. Folket bestämmer, och vi ändrar inte spelreglerna beroende på vilken majoritet det är, utan vi tycker att det här är något som är rätt och som så ska förbli. Vi har en regering som följer tillämpningen.

När jag nu hör diskussionen får jag tillfälle att fråga Karin Åström: Ditt parti har ju haft makten i det här landet förut i väldigt många år – före 2006 var det tolv år. Om det här var något som var så brinnande för dig, Karin, och för ert parti, hur kommer det sig då att ni inte har tagit något initiativ tidigare? Ni har inte sagt flaska.

Är inte det här ett exempel på eftergiftspolitik för att få med Miljöpartiet? Den här gruvfientligheten, som det så riktigt har sagts från talarstolen flera gånger, har nu kommit rätt in i era gemensamma överenskommelser. Det är beklagligt.

Anf. 159 TREDJE VICE TALMANNEN:

Jag vill erinra om att det enligt riksdagsordningen 2 kap. 12 § inte är tillåtet att uttrycka sig nedlåtande om någon. Jag uppfattade det nog så i inlägget från Mikael Oscarsson.

Jag vill alltså påminna om en värdig ton i debatten.

Anf. 160 KARIN ÅSTRÖM (s) replik:

Fru talman! Jag vill bara kommentera det på det sättet att vi från de rödgröna absolut inte är gruvfientliga. Vi är tvärtom väldigt för gruvnäring och tillväxt. Vi är egentligen inte bekymrade över den frågan, utan den fråga vi är bekymrade över är uranet och vad regeringsföreträdarna

tycker när det gäller detta. Ni är fortfarande väldigt spretiga. Möjligen kan jag ge en stjärna till Mikael Oscarsson för att han är mer tydlig med vad han vill med uranbrytning. Så kan jag säga.

Men det är fortfarande bekymmersamt med den otydlighet ni sänder ut. Det är bekymmersamt för väljarna, bekymmersamt för människor ute i bygderna och bekymmersamt också för företag som kanske funderar på om man i stället ska satsa resurserna på energieffektiviseringar och förnybara alternativ. Er syn på hela uranfrågan och kärnkraftsutbyggnaden pressar nämligen tillbaka de förnybara alternativen.

Er inställning är därför mycket bekymmersam.

Om Kristdemokraterna upplever att vi socialdemokrater har en förändrad inställning handlar det helt enkelt om att de senaste årens diskussioner och antalet ökningarna när det gäller uranprospektering, människors oro ute i bygden, forskning, utveckling och utbildning på området har fått oss att ändra inställning.

Anf. 161 MIKAEL OSCARSSON (kd) replik:

Fru talman! Jag tackar för den stjärna som jag fick från Karin Åström. Jag är tacksam för den. Dock kan jag inte ge någon stjärna tillbaka, för jag förstår inte riktigt den omsvängning som ni har gjort. Varför tog ni inte chansen att göra någonting under de tolv år ni hade makten? Det Karin Åström säger låter i mina öron som en efterhandskonstruktion, alltså helt enkelt eftergifter till Miljöpartiet. Hur man än vänder och vrider på det blir det gruvfientligt.

Jag tycker att vår ståndpunkt är glasklar. Vi tycker att vi har en lagstiftning på området som är tillfyllest – minerallagen, miljöbalken, kärntekniklagen och det kommunala vetot. Det här är jätteviktiga frågor för Sverige och för fortsatt gruvbrytning. Vi har en regering som följer tillämpningen. Det är vårt besked.

Anf. 162 MARIE NORDÉN (s):

Fru talman! Hemma i Jämtland blir frågan om uranbrytning alltmer överhängande. Antalet prospekteringar är väldigt omfattande, och det finns en stor oro för att uranbrytning kan bli verklighet inom en snar framtid.

Det är många som har engagerat sig i den här frågan, för den är viktig för miljön och för vår framtid i Jämtland. Vi vill att vi även i framtiden ska kunna erbjuda ett orört och rent landskap som i dag är en källa till både rekreation och företagande för oss boende men också en oas för många besökare.

Rädslan för de konsekvenser som en urangruva skulle kunna innebära för miljön är stor, och tanken på det ingrepp i naturen som ett dagbrott skulle innebära svindlar. En brytning av uran skulle skapa omfattande och sannolikt oreparerbara skador i en mycket känslig naturmiljö.

Flera forskare varnar för föroreningar i vår dagvattenkälla, Storsjön. Det är just runt Storsjön som man i dag letar och hoppas på att kunna öppna en eller flera gruvor. Det finns en utbredd känsla av maktlöshet bland många människor i dag i relation till gruvbolagen men också till Bergsstaten som i princip härjar fritt trots protester från enskilda och från kommuner.

Det är också bakgrunden till vår motion från den socialdemokratiska Jämtlandsbänken. Informationen måste fungera bättre än vad den gör i dag. Det lokala inflytandet måste öka. Vi vet att det inte har fungerat. Bergsstaten har till och med en JO-anmälan på sig därför att man till exempel inte har hittat rätt markägare vid informationen.

Jag har påtalat just detta för Maud Olofsson fler än en gång i debatter här i kammaren. Hon har vid båda tillfällena försäkrat mig om att hon passivt – ja, det sade hon inte, men det är det hon har gjort – följer frågan. Det räcker inte. Jag tycker att vi ska ta ett större ansvar än så för att informationen fungerar.

Därför är jag jätteglad att det finns en reservation från oss socialdemokrater tillsammans med Miljöpartiet och Vänsterpartiet där vi kräver just detta. Så här står det i reservationen: ”Det finns anledning att se över frågan om hur enskilda, kommuner, länsstyrelser m.fl. kan få bättre information, insyn och påverkansmöjligheter i samband med uranprospektering.” Det står inte: Förbjud gruvdrift nu!

Jag rekommenderar alla att ni läser vår reservation. Jag rekommenderar också majoriteten att läsa vår reservation, för det verkar inte som om ni har gjort det när man lyssnar på debatten.

Det ökade intresset för uranbrytning är, som alla förstår, nära sammanlänkat med regeringens inställning till kärnkraften. Vi vet att kärnkraften behöver uran, och de borgerliga partiernas energiuppgörelse bygger fast Sverige i kärnkraften för årtionden framöver.

Det handlar naturligtvis också om spretigheten i signalerna vad gäller uranbrytning och hur man ställer sig till den. Statsminister Fredrik Reinfeldt har sagt att uranbrytning inte är uteslutet i Sverige och att det, som flera har sagt tidigare, till och med är en logisk följd av energiuppgörelsen. Centerpartiets ledare Maud Olofsson sade bland annat i interpellationsdebatten med mig och flera av mina partikamrater att som centerpartist behöver hon ingen uranbrytning. Men hon har konsekvent vägrat att ge tydliga signaler eller besked om hur hon faktiskt ställer sig till frågan.

Det är samma Maud som har övergivit Centerns tidigare hjärtefråga, motståndet mot kärnkraften. Det är helt omöjligt att inte tänka på Centerns tidigare ledare Thorbjörn Fälldin i dag. Han vägrade att dagtinga med sitt samvete. Hans övertygelse var mer värd än statsministerposten. I dag, 30 år efter att det svenska folket i en folkomröstning sade nej till kärnkraften, lämnar Centern tillsammans med de övriga borgerliga partierna en proposition om fortsatt utbyggnad av kärnkraften till riksdagen. Vad ska centerpartister och andra kärnkraftsmotståndare i landet tro?

Socialdemokraterna vill avveckla kärnkraften och säger därför nej till uranbrytning. Vi är överens om detta i oppositionen. Vi har vid ett flertal tillfällen sagt att en rödgrön regering inte kommer att medverka till uranbrytning i landet. Vi tycker att frågan om uranbrytning är för stor och för viktig för att avgöras på kommunal nivå. Vi anser att det är en nationell fråga som ska avgöras på nationell nivå.

Jag tycker att det blir väldigt tydligt varför det inte bara kan handla om en kommuns veto när man tittar på situationen runt Storsjön i Jämtland. Kommer det förslag på en gruva i Berg kan ju Bergs kommun säga ja eller nej, men det här påverkar inte bara Bergs kommun vid Storsjöns strand, utan det påverkar alla kommuner runt Storsjöns strand. Det är Storsjön som är den dagvattenkälla som riskerar att bli förorenad. Varken

Östersunds, Krokoms eller Åre kommuner ingår i det kommunala vetot. De har ingenting att säga till om eftersom det inte är i deras kommuner som gruvan ska vara. Just därför måste vi se till att det blir tydliga signaler och ett tydligt ställningstagande från bland annat regeringen.

Efter dagens debatt har vi fått tydliga besked om att det endast är en rödgrön regering som är garanten mot uranbrytning trots tidigare löften från Centerpartiet och Kristdemokraterna. Det är tydligt att det bara är vi i oppositionen som är för att vi får en bättre information och ett ökat lokalt inflytande inför uranprospektering, precis som flera centerpartister tillsammans med oss socialdemokrater och miljöpartister har motionerat om.

Utifrån den reservation som bland annat bygger på Per Åslings motion borde det finnas en majoritet för just vår reservation i kammaren i morgon. Vi kanske får positiva besked från Per Åsling om att han kommer att följa sin övertygelse så att vi får en majoritet för en bra reservation som inte innebär att vi förbjuder gruvdrift utan att vi tar tag i en fråga som många känner en stor frustration inför. De måste kunna få ett bättre inflytande och bättre information. Det tycker jag att människor, markägare, kommuner och länsstyrelser i de här länen har rätt att kräva.
(Applåder)

Anf. 163 CARL B HAMILTON (fp) replik:

Fru talman! Marie Nordén uttryckte oro för att uranbrytning kan bli verklighet i Jämtland. Nu finns ju ett kommunalt veto. Det är bara om kommunerna i Jämtland röstar för och accepterar uranbrytning som det kan bli verklighet. Jag blir väldigt förvånad över denna oro om opinionen i Jämtland är sådan som Marie Nordén beskriver den, nämligen att det är ett kompakt motstånd. Då är det ju inget problem. Då kommer ju det kommunala vetot att slå till.

Senare i anförandet fick vi en förklaring, nämligen att Marie Nordén inte litar på kommunpolitikerna hemma i Jämtland. Hon kräver att frågan förs upp på nationell nivå. Det är samma sak som vi hörde tidigare i debatten från Socialdemokraternas företrädare, att det kommunala vetot inte är att lita på. Då gällde det ett kommunalråd i Boden.

Jag tror att Socialdemokraterna har slagit in på en helt ny väg, nämligen att upphäva det kommunala vetot i fråga om uranbrytning. Vi har hört det från de två företrädare för Socialdemokraterna som har framträtt här i dag. Det är en ny ståndpunkt. Jag är väldigt förvånad över att den här otroligt viktiga positionsförändringen har kommit fram på det här något oväntade och lite osorterade sättet. Jag noterar att Socialdemokraterna nu har en ny ståndpunkt. Det kommunala vetot ska avskaffas. Detta ska föras upp på nationell nivå. Jag vill understryka att vi för vår del inte vill ändra den kommunala vetorätten.

Anf. 164 MARIE NORDÉN (s) replik:

Fru talman! Det här är inget nytt besked om hur vi ställer oss till urangruvor. Det var ganska länge sedan som vi tillsammans med Miljöpartiet och Vänsterpartiet gav besked om att vi aldrig tänker medverka till att det blir en urangruva. Om kommunen säger ja kommer det sannolikt att gå vidare till nästa instans, och då är det viktigt att vi har en lagstiftning som gör det möjligt att säga nej till en urangruva. Vi har också

sagt att om det krävs en förändring i lagstiftningen är vi beredda att ta den förändringen.

Det är en viktig signal hur olika partier ställer sig till detta. Det gäller inte bara svaren på en enkät från Naturskyddsföreningen som kan visa sig bli något helt annat i den reella politiken, vilket det har blivit både för Kristdemokraterna och för Centerpartiet.

Sedan är det också så, Carl B Hamilton, precis som jag sade i mitt anförande, att man kan tycka att det kommunala vetot är väldigt fint och bra på många sätt. Men om det, som i det exemplet jag gav, kommer en förfrågan om en gruva i Bergs kommun, vilket vi vet naturligtvis kommer att påverka dagvattnet i Storsjön kommer frågan om kommunens åsikt om den gruvan inte att vandra vidare till Östersunds kommun, Krokoms kommun eller Åre kommun som också är beroende av ett rent vatten i Storsjön.

Jag tycker, och det här är min personliga åsikt, att när det finns en regering som tydligt säger nej till urangruvor är inte det kommunala vetot det absolut viktigaste. Men det är klart att när man har en regering som vägrar att ge tydliga signaler om hur man ställer sig till en urangruva blir det kommunala vetot väldigt viktigt. Då blir det avgörande för om det blir urangrubrytning i Sverige eller inte. Det verkar vara den enda garanten att vi har kloka kommunalpolitiker i stället för kloka nationella politiker.

Anf. 165 CARL B HAMILTON (fp) replik:

Fru talman! Jag tror att man ska lita på kloka kommunalpolitiker. Det tror jag är en väldigt bra grundregel i Sverige, och den har vi haft sedan 1800-talet. Jag förstår faktiskt inte den principiella hållningen som vi har hört här från två företrädare för Socialdemokraterna, nämligen att det kommunala vetot ska upphävas när det passar och överflyglas av ett nationellt regeringsbeslut.

Man kan inte ha som princip att när det går emot en på lokal nivå ska man eftersom de har fattat fel beslut föra upp frågan på nationell nivå. Det funkar inte så. Eller rättare sagt fungerar det nog om man är väldigt principlös, men jag tror inte att det är en princip som vi kan skriva in i vår lagstiftning att när man röstar emot Socialdemokraterna på lokal nivå ska det föras upp till nationell nivå där man, antar jag, från företrädarna för Socialdemokraterna här hoppas att det sitter en socialdemokratisk regering. Man kan inte ha det på det sättet.

Sedan, fru talman, vill jag ta upp en annan sak som sades i huvudanförandet, nämligen att Bergsstaten härjar fritt. Om det är på det sättet har vi ju upphört att vara en rättsstat. Det är naturligtvis en intressant linje att Sverige på det här området inte längre är en rättsstat, inte minst med tanke på Marie Nordéns tidigare hyllande av minerallagen. Den borgar tydligen för ett rättslöst tillstånd.

Min fråga är: Varför har inte Marie Nordén motionerat om en ny lagstiftning så att det här rättslösa härjandet upphör?

Anf. 166 MARIE NORDÉN (s) replik:

Fru talman! Det finns många kloka politiker både på nationell nivå och på lokal nivå. Tyvärr känner vi att frågan om uranbrytning är mycket större än att den ska lösas på kommunal nivå. För oss rödgröna är princi-

pen klar: Vi bryter inte uran i Sverige. Vi är beredda att ta det ansvaret, och det är också det beskedet som vi har gett.

Jag tror faktiskt att den markägare som aldrig fick beskedet från Bergsstaten om att det skulle bli uranprospektering på hans mark nog kände sig ganska rättslös och överkörd. Vi har ett system i dag som går ut på att när man informerar markägare är tystnad lika med medhåll. Du får ett brev, och protesterar du inte när du har fått det brevet har du ingenting att erinra.

Det är precis det som är felet, bland annat i informationssystemet. Man borde vända på det, anser jag. Ett brev skickas ut, och har Bergsstaten inte fått svar från markägarna måste man ta reda på varför. I det här fallet hade man inte ens tagit reda på rätt adress till markägaren som nog var ganska rättslös.

Vårt förslag är att vi ska se över informationen och öka den som ett första steg. Men precis som vi säger i vår reservation är vi beredda att, om de här åtgärderna som vi föreslår träder i kraft och det ändå inte fungerar, ta ett steg ytterligare och se efter vilka förändringar i lagstiftningen som vi måste göra.

Just därför har vi skrivit vår reservation, och vi är väldigt tacksamma över att vi har fått med oss våra partikamrater och Vänstern och Miljöpartiet.

Anf. 167 STAFFAN ANGER (m) replik:

Fru talman! Marie Nordén nämnde kärnkraften och gjorde ett avståndstagande från den. Jag beklagar djupt att socialdemokratin går emot en viktighet i energiförsörjningen i Sverige, vilket är allvarligt.

Vi har tappat varven, vi har tappat textil, vi har tappat skog, vi har tappat mikrovågsugnar och vi har tappat dammsugare. Vi har tappat allting. Jag vill bara säga att det är beklagligt.

Jag vill ställa en fråga till Marie Nordén. Litar du inte på det kommunala vetot i Bergs kommun? Litar du inte på den minerallag, den strålskyddslag och den miljölag som finns och som skyddar verksamheten från att det ska ske någonting som inte är bra för Bergs kommun? Vore det inte bra om Bergs kommun kanske sade ja till detta och fick långsiktiga arbetstillfällen?

Anf. 168 MARIE NORDÉN (s) replik:

Fru talman! Vi har alltid sagt att kärnkraften ska avvecklas på ett ansvarsfullt sätt. Jag ska se till att vi inte tappar någonting på tårna och gör oss illa i onödan utan faktiskt tar ansvar för att den energiintensiva industrin får energi till bra pris. Men det är precis som jag sade i mitt tidigare anförande och i replikskiftet att Berg kan säga ja eller nej, men det är fler kommuner än Berg som påverkas av en eventuell urangruva. Politikerna i de kommunerna har ingen möjlighet över huvud taget att säga ja eller nej. Därför tycker jag att det kommunala vetot inte fungerar som det ska.

Det finns kloka politiker överallt. Jag litar på den majoritet som finns i Bergs kommun just nu, och jag vet vad de tycker. Men jag vet också att majoriteter förändras. Tidigare hade vi faktiskt en överenskommelse, och alla var överens i Jämtlands län om hur vi ställde oss till uranbrytning oavsett vilken kommun det handlade om.

Prot. 2009/10:94
24 mars

*Vissa mineralpolitiska
frågor*

Så var det ända tills Reinfeldt var ute och gjorde klart att han tycker att uranbrytning är okej, och då svängde genast våra moderater i Jämtlandsdistriktet. Sedan kom Folkpartiet efter dem. Just nu är det bara Kristdemokraterna och Centern i den borgerliga alliansen som fortfarande står fast vid att de inte vill ha någon uranbrytning i länet.

Men det vet du lika väl som jag, Staffan Anger, att majoriteter förändras. Sedan ställer vi oss väldigt olika till en urangruva. Jag tycker inte att vi ska bryta uran i Sverige, och därför tycker jag att det känns väldigt bra att vi i det rödgröna samarbetet faktiskt har bestämt oss för att vi aldrig ska medverka till att vi bryter uran i Sverige.

Anf. 169 STAFFAN ANGER (m) replik:

Fru talman! Det verkar som att Marie Nordén inte tror på det kommunala vetot och inte tror på att Bergs kommun kan fatta rätt beslut, vilket de säkert kan göra. Det är klart att Bergs kommun aldrig, när man har gått igenom alla lagar och förordningar, om det skulle drabba dagvattnet i Storsjön skulle få några som helst möjligheter att ens säga ja eller nej till brytning av uran. Det är ju en enorm lagstiftning som finns när det gäller detta.

Vore det så förfärligt om Bergs kommun kanske kunde få 100–200 jobb av att bryta uran och kanske göra det under de kommande 30–40 åren och dessutom hjälpa till att få en försörjning av kärnkraften i Sverige?

Anf. 170 MARIE NORDÉN (s) replik:

Fru talman! Precis som kärnkraftsfrågan är en nationell fråga och ett nationellt ansvar tycker jag att uranfrågan och uranbrytningen också borde vara ett nationellt ansvar. Jag tycker att den frågan är för viktig, precis som jag sade i mitt anförande, att lämna på kommunal nivå. Uran är inte vilket mineral som helst, och vi har inte prövat lagstiftningen vad gäller uran, så vi vet inte hur den fungerar. Det är inte heller så att vi känner till konsekvenserna för miljön efter urangruvan som fanns på 70-talet. Ingen har direkta svar för vad som kommer att hända. Vi vet bara att uran är ett ämne som egentligen inte ska upp ur marken.

När det gäller jobben kan man ställa sig frågan vad det är för jobb som vi ser framför oss i Jämtland i framtiden.

Jag hör till dem som inte tror att gruvjobben är det som kommer att utveckla Jämtland eller Bergs kommun. Vi har i dag rekommenderat varandra att åka till olika platser, och jag rekommenderar Carl B Hamilton att åka till Oviken och se den plats där man vill öppna ett dagbrott. Det kommer att i princip äta upp en hel by, en av de vackraste platserna i Jämtland. Det är inte framtiden för Oviken, för när gruvbrytningen där är över efter 30–40 år har man bara kvar ett stort hål. Då kan man glömma allt annat. Kanske får man en stor bassäng, men den får man ändå inte bada i.

Jag tror inte att Jämtland, som är ett starkt turistlän, som växer så det knakar, som har allt fler turister från hela världen som kommer till det orörda och vackra landskapet, är betjänt av ett stort hål. Jag tror inte att det är framtiden, och det tror inte heller jämtarna.

(Applåder)

Anf. 171 JAN ANDERSSON (c) replik:

Fru talman! Marie Nordén borde kanske läsa på lite grann. Hon säger att vi inte vet hur det kommunala vetot fungerar eftersom det inte är prövat. Det är visst prövat i Sverige! Det har använts i Skaraborg, och jag kan säga att det inte användes med hjälp från Marie Nordéns partikolleger. Det var en borgerlig majoritet som för några årtionden sedan använde det.

Jag har två frågor till Marie Nordén. För det första: Om vi nu säger att uran inte får vara förstahandsalternativet vid prospektering, tror Marie Nordén att det kommer att innebära att ingen söker efter uran? För det andra: Hur blir det med det kommunala vetot? Jag tyckte mig höra Marie Nordén säga att det kanske inte är så viktigt med kommunalt veto. Beskedet hem till Jämtland är alltså: Det där begriper ni inte ute i provinserna. Låt oss sköta det i Stockholm så blir det bäst.

Anf. 172 MARIE NORDÉN (s) replik:

Herr talman! Jag tycker att Jan Andersson borde ha lyssnat på vad jag sade i mitt anförande. Jag sade inte att man inte hade prövat det kommunala vetot. Jag sade att man inte hade prövat den lagstiftning som man säger ska garantera miljön vid en eventuell urangruva. Den lagstiftningen har inte prövats. Jag sade också att det kommunala vetot bara gäller för den kommun där den faktiska gruvan ligger men inte för de kommuner som på sikt påverkas av gruvan. Det var vad jag sade.

Jan Andersson har under hela debatten visat en anmärkningsvärd syn på gruvbolagen och deras etik och sätt att arbeta. Han vill ge sken av att om de får ett nej går de bakvägen, luras och gör allt för att kringgå lagen. Vid flera tillfällen har Jan Andersson ansett att om vi sätter upp de och de reglerna kommer vi nog att få se hur gruvbolagen hittar andra vägar och inte följer de lagar som vi sätter upp.

Det kommunala vetot är jätteviktigt. I en situation med en regering som inte tar ställning, inte talar om hur man ställer sig till en urangruva och uranbrytning, är det kommunala vetot oerhört viktigt. Eftersom jag tycker att vi inte ska ha urangruvor hoppas jag naturligtvis att den åsikten delas av de kommunpolitiker som eventuellt ställs inför frågan vad de tycker om en urangruva.

Då jag tycker att det är en så pass viktig fråga anser jag att det kräver ett nationellt ställningstagande. Därför har vi från den rödgröna oppositionen gett klara besked om att vi inte tänker ställa upp på uranbrytning i Sverige.

Anf. 173 JAN ANDERSSON (c) replik:

Herr talman! Jag ska sammanfattningsvis bara konstatera att med en socialdemokratisk regering är det kommunala vetot inte särskilt viktigt.

Anf. 174 MARIE NORDÉN (s) replik:

Herr talman! Det var många som trodde att det med en regering där Centerpartiet ingick fanns en garanti för att man inte skulle bryta uran, att både Centerpartiet och Kristdemokraterna skulle stå fast vid det svar de gav till Naturskyddsföreningen.

Det är viktigt att lyssna på människorna ute i de bygder som nu är föremål för en allt större prospektering. De känner sig maktlösa, vill ha

bättre information och ett större inflytande. De signaler som vi från den rödgröna oppositionen har gett innebär att vi inte tänker ställa upp på uranbrytning, och jag önskar att Centerpartiet och Kristdemokraterna hade stått fast vid sin övertygelse.

Den reservation som vi har tycker jag är bra. Den handlar om just de två saker som många har efterfrågat, nämligen bättre information och ett större lokalt inflytande. Men det handlar också om en bättre prövning, med större miljökrav även på prospektering, än vad som gäller i dag. Det är inte så avancerat, men det är väldigt effektiva åtgärder. Jag ser på Jan Andersson att han blir lite förvånad, men det står faktiskt att läsa i reservationen att vi ställer dessa två krav.

Jag hoppas att vi har flera centerpartister med oss vid voteringen i morgon. Vi förordar alltså en ändring av förordningen så att även provborrning ska räknas som miljöfarlig verksamhet och kräva hälsoskydd. Det är en bra åtgärd, för vi vill att det ska vara hårda krav såväl på borrning som på brytning, samt att informationen ska fungera på ett bättre sätt.

Anf. 175 CHRISTIN HAGBERG (s):

Herr talman! Jag vill inleda med att yrka bifall till reservation nr 2. Dessutom vill jag instämma i vad Karin Åström och Marie Nordén har framfört i tidigare inlägg i detta ärende. Jag är förvånad över tonläget i debatten från majoritetens sida där man hela tiden försöker klistra på oppositionen något som vi inte tycker. Stå för er politik, det är ni som är i majoritet och fattar besluten! Vi är i opposition. De timmar vi suttit här och lyssnat har varit mycket märkliga. Det är dock upp till allianspartier-na om de inte vill stå för vad de tycker.

Minerallagen har till syfte att ta till vara de mineraler som är intressanta från industriell synpunkt och som förekommer i en sådan utsträckning att utvinning är meningsfullt. Man utgår från att det ska ha ett nationellt intresse. I Sverige har vi även en miljöbalk som har som mål att främja hållbar utveckling och se till att ge kommande generationer möjlighet till ett bra liv med hälsosam och god livsmiljö. Försiktighetsprincipen ska gälla.

Minerallagen och miljöbalken gäller parallellt. Att döma av motionerna som behandlas i detta betänkande är vi många som anser att det inte fungerar särskilt bra. Först kan nämnas prospektering och utvinning av uran. Uran, ett radioaktivt ämne med mycket lång nedbrytningstid, är från miljöbalkens synpunkt inte acceptabelt. Vi från oppositionen som vill satsa på en energiförsörjning som är förnybar och hållbar säger klart och tydligt nej till detta.

Det andra jag vill nämna är den prospektering som nu pågår i mitt hemlän, Skåne. Jag vet inte om det ingår i Staffan Angers uttryck de konstiga områdena där man vill påbörja olika prospekteringar och brytningar. Det handlar alltså om utvinning av fossil naturgas. Eftersom vi i vår politik jobbar för att minska fossila energilag säger vi nej till borrning av fossilgas. I båda fallen är det minerallagen som gäller eftersom det till att börja med handlar om provborrning. Miljöbalken kommer in i ett senare skede, och det är det som är så fel.

Skåne är ett litet landskap med många invånare. Vi har goda jordar som ger en effektiv och bra livsmedelsproduktion. Vi har flera national-

parker. Och vi har en värdefull och speciell natur och fauna. Minerallagen har nu gett prospektören näst intill fria händer att gå in och förstöra detta. 20 procent av Skånes yta är numera inmutat. 22 av 33 kommuner är berörda.

Provbörning efter fossilgaser har skett och sker på tre olika ställen runt om i Skåne. För att komma ned till den fraktion som innehåller naturgas kommer man att behöva borra mellan 400 och 1 000 meter ned i jorden. Förutom naturgas finns bland annat – hoppas att ni lyssnar nu – uran, radium, radongas, svavelsulfit och andra tungmetaller.

Det finns stora risker att dessa ämnen sprider sig till grundvattnet. Redan i dag har vi ett problem på flera håll i Skåne med att grundvattnet börjar bli förorenat, det vill säga att dricksvattnet börjar bli ett problem för skåningarna. Som många av er säkert vet tar vi dricksvatten från Småland, eftersom tillgången inte är den bästa.

Herr talman! Centerpartiet har fem motioner. Sammanlagt cirka en tredjedel av den centerpartistiska riksdagsgruppen har skrivit under lika-lydande klämmor om behovet av en översyn för att öka det kommunala inflytandet i prospekterings- och probborningsskedet. Det finns en moderatmotion med ungefär samma innebörd. Två av dessa motioner, en centerpartistisk och en moderat, är från ledamöter från samma valkrets som jag kommer från, det vill säga västra Skåne.

Centerpartiet i Skåne har tilldelat nätverket Heaven or Shell, ett nätverk som driver ett motstånd mot att fossilgas ska utvinnas i Skåne, en utmärkelse för att man har skapat debatt kring riskerna med borring efter fossilgas i Skåne och för att ändra en ålderdomlig minerallagstiftning. Då uppstår frågan: Tycker de skånska centerpartistiska riksdagsledamöterna som Centerpartiet i Skåne, eller tycker man som Centerpartiet i Stockholm? Nu är ingen av dessa tyvärr med i debatten, men jag kanske kan få svar av någon annan centerpartist.

Herr talman! Vi socialdemokrater avser tillsammans med Vänsterpartiet och Miljöpartiet att genomföra de förändringar i lagstiftningen som krävs för att säkerställa att det inte blir någon uranbrytning eller utvinning av naturgas i Sverige eftersom det inte går att kombinera med en ansvarsfull miljö-, klimat- och energipolitik.
(Applåder)

I detta anförande instämde Göran Persson i Simrishamn (s).

Anf. 176 PER ÅSLING (c):

Herr talman! Jag vill se en minerallag som respekterar enskilda markägare, tillgodoser kommunens intressen och tar större hänsyn till miljön.

Låt mig börja med energiuppgörelsen. Energiuppgörelsen är förmodligen ett av de modigaste besluten under den gångna mandatperioden. Nu kan vi äntligen gå från ord till handling och påbörja eller snarare påskynda omställningen till en hållbar energiförsörjning: In med det förnybara och ut med det fossila. Det hade inte varit möjligt utan energiuppgörelsen. Nu är vi dessutom en ledande nation, inte bara i Europa, när det gäller energiomställning, teknikutveckling och hushållning.

När det gäller elförsörjningen ska vi gå från ett samhälle som i stort sett förlitar sig på vattenkraft och kärnkraft till att bygga ny kapacitet baserad på förnybar kraftproduktion. Inom bara några år kommer bioba-

serad kraftvärme, vindkraft och andra förnybara kraftkällor att svara för en mycket betydande del av elproduktionen. Det var det ingen trodde var möjligt för bara några år sedan.

Förutsättningarna för att bygga ut den förnybara energin är goda, och det bör påtalas. Genom att bygga ut de förnybara energikällorna gör vi oss mindre beroende av den el våra tio kärnkraftsreaktorer producerar i dag och på sikt oberoende. Därigenom slipper vi beroendet av en kraftkälla där avfallsfrågan ännu inte är löst.

Den här debatten handlar inte om kärnavfall utan om det som utgör början av kedjan, det vill säga uranprospektering och uranbrytning. Låt mig säga att som centerpartist behöver jag ingen uranbrytning. Jag tycker inte att kärnkraften ska finnas i vårt energisystem. Det finns många bättre sätt att producera elkraft på.

Jag motsätter mig uranbrytning i Jämtlands län.

Herr talman! Förutom de indirekta miljöargumenten är det kommunala medinflytandet och äganderätten de främsta skälen till att jag har motionerat om att minerallagen behöver ses över. Det är inte rimligt att, som i den nuvarande lagstiftningen, ha ett kommunalt veto som avser brytning av uran men inte prospektering av samma mineral. De utgör delar i samma kedja.

I Jämtlands län har vi de senaste åren sett en rad globala företag som letar och därmed borrar efter uran. Jag vet hur liten en människa kan känna sig när främmande företag gör ingrepp på hans eller hennes mark. Markägarens rätt att råda över sin egen mark måste väga tyngre. Oron är stark bland lokalbefolkningen i Storsjöbygden i Jämtland och på många andra ställen. Det är viktigt att respektera att det finns oro.

Herr talman! Frågan är komplicerad eftersom det finns ett nationellt och ett samhällsekonomiskt intresse för en stark gruvnäring där svenska mineralresurser som är lämpliga att bryta kan tas till vara på ett effektivt och miljömässigt hållbart sätt. I Sverige ska vi satsa på mineralnäringen och skapa bra förutsättningar för gruvindustrin. Den har en väldigt stor potential.

Herr talman! Vår motion omfattar samtliga så kallade koncessionspliktiga mineraler som omfattas av minerallagen. Låt mig citera ur betänkandet:

”Uran förekommer i låga halter i jordens inre och i högre halter i jordskorpan och är ofta associerat med andra metaller såsom järn, koppar och guld.”

Det är omöjligt att som oppositionen skriver i sin reservation endast begränsa sig till uran. Dels kan det vid prospektering av andra mineraler stötas på uran. Dels är det lätt för den mindre nogräknade prospekteraren att ange provborrning efter andra metaller när syftet egentligen är att söka uran.

Förändringar som görs och beslut som fattas måste vara formellt, juridiskt och tekniskt möjliga att genomföra. Det går dessutom inte att tro, som jag tolkar vissa inlägg i debatten i dag, att besluten blir bättre bara de fattas i Stockholm och inte ute i kommunerna. Jag litar på kommunerna, jag litar på kommunföreträdare i såväl Östersund, Krokoms och Åre som Berg. Jag värnar det kommunala vetot.

Herr talman! Låt mig avslutningsvis konstatera att trots att det är ett halvår kvar till valet får jag, efter att ha läst oppositionens reservation,

intryck av att valrörelsen redan har börjat. Jag förespråkar en minerallag som respekterar enskilda markägare, tillgodoser kommunens intressen och tar större hänsyn till miljön. Då behöver vi ta ett helhetsgrepp i denna fråga och inte bara försöka vinna billiga kortsiktiga poäng.

Prot. 2009/10:94
24 mars

*Vissa mineralpolitiska
frågor*

Anf. 177 MARIE NORDÉN (s) replik:

Herr talman! Per Åsling pratar sig varm för den förnybara energin. Samtidigt är han med i en energiuppgörelse som innebär att man bygger fast sig i kärnkraften.

Jag undrar hur Per Åsling resonerar. Bilden av vad energiuppgörelsen egentligen innebär spretar också som många andra frågor inom detta område. Om man lyssnar på Carl B Hamilton får man en bild, om man lyssnar på Staffan Anger får man en annan bild, och Per Åsling ger sin bild.

Det är lite lustigt att Per Åsling ordagrant säger det som Maud Olofsson sade i den interpellationsdebatt som bland annat jag deltog i: Som centerpartist behöver jag ingen uranbrytning. Jag tycker inte att kärnkraften ska vara i vårt energisystem.

Det verkar vara ett centerpartistiskt mantra som man säger till sig själv för att övertyga sig om att det inte innebär någon utbyggnad av kärnkraften.

Per Åsling säger också att han vill ha en lagstiftning som respekterar enskilda markägare och tillgodoser miljön. Jag sitter och tittar i vår reservation och konstaterar att han säger och efterfrågar precis det som vi skriver om i vår reservation.

Jag skulle vilja veta: Vad är det som inte stämmer eller passar Per Åsling i reservationen? Jo, han hittar ett kryphål. Enligt hans egen motion ska man stärka det kommunala medinflytandet när det gäller prospektering och provbormningsbeskedet.

Är det hans kryphål att nu säga: Det var inte riktigt så jag tänkte? Utifrån de resonemang och uttalanden som Per Åsling har haft hemma undrar jag: På vilket sätt stämmer inte den här reservationen med det Per Åsling har sagt tidigare?

Anf. 178 PER ÅSLING (c) replik:

Herr talman! Energiuppgörelsen kommenterade jag, och Marie bad mig klargöra vissa saker. Först och främst har det skett en ordentlig satsning på förnybar energi tack vare energiuppgörelsen.

Det är Centern som har drivit den frågeställningen i samband med att propositionen togs fram. Det är klart att det är oerhört väsentligt att vi nu har fått den här omställningen och får se att vi fasar ut kärnkraft.

Det kärnkraftsberoende vi har i dag är ett resultat av en socialdemokratisk energipolitik. Analogt med vad du sade tidigare, Marie Nordén, måste den tidigare socialdemokratiska regeringen ha varit öppen och positiv för uranbrytning.

Låt mig konstatera att den gång det kommunala vetot tillämpades var det i mitten av 70-talet i Skövde när Centrerns partisekreterare var engagerad i Skövde kommun och uranbrytningen stoppades i Ranstad.

Jag vill att du kommenterar: Vad gjorde du Marie under föregående mandatperiod när du till skillnad mot mig satt i riksdagen och fastställde

den minerallagstiftning som finns i dag? Vilka förändringar som du i dag driver försökte du få genomförda då med socialdemokratisk majoritet?

Jag vill också, Marie Nordén, att du utvecklar din syn på det kommunala vetot. Jag tror att kommunala företrädare i de kommuner du namngett i Jämtland förväntar sig att du klarar ut hur du ser på kommunalt veto och de företrädare som styr de kommunerna.

Anf. 179 MARIE NORDÉN (s) replik:

Herr talman! Jag har i tre tidigare replikskiften preciserat och förklarat min inställning till det kommunala vetot. Jag tycker att det räcker så.

Vi har en energiuppgörelse som bygger fast sig i kärnkraften. Per Åsling vill ge sken av att den ska fasas ut. Den här uppgörelsen innebär att man släpper kontrollen av kärnkraften. Det blir upp till näringen att bestämma hur vi utvecklar den.

Sedan har han mage att säga att detta är ett resultat av den socialdemokratiska energipolitiken. Vad jag vet var Centerpartiet en del av den energipolitiken. Även om Per Åsling är här för första gången och detta är hans första mandatperiod måste han väl ändå ta ansvar för sitt eget partis politik. Ni var en del av energiuppgörelsen.

Jag har aldrig ifrågasatt det kommunala vetot och om det fungerar eller inte. Det jag säger är att vi behöver tydliga signaler från våra politiker på flera nivåer. Det är också viktigt att vi har en regering som inte spretar när det gäller en så viktig fråga som uranbrytning.

Per Åsling har på hemmaplan varit väldigt tydlig i sin inställning till uranbrytning, sina krav på inflytande och bättre information till markägare och kommuner. Många gånger har alla som har lyssnat på mig och Per Åsling nog trott att vi tycker ungefär samma sak.

Nu har vi en reservation där vi i princip säger det som Per Åsling har sagt gång på gång hemmavid. Det handlar om att förbättra informationen och att ställa höga krav på miljön. Det tänker jag jobba med i riksdagen.

Den motion som Per Åsling väckte var bra, och reservationen är ännu bättre. Jag kan inte se någon anledning till att Per Åsling inte vill rösta på den i morgon. Jag skulle vilja veta hur han tänker rösta, och om han röstar nej i så fall varför.

Anf. 180 PER ÅSLING (c) replik:

Herr talman! Du svarade inte på mina frågor, Marie, och nu har du ingen möjlighet att komma in i debatten igen. Jag beklagar att du inte tog tillfället i akt och talade om vad du drev för frågor i samband med att ni satt i majoriteten och den minerallagstiftning vi nu har fastställdes. I rimlighetens namn kan man önska att de frågeställningar som nu lyfts på bordet då hade kommit in i ställningstagandet.

När det gäller min syn på energipolitik och kärnkraft har jag varit väldigt tydlig. Jag har jobbat för energiomställning. Det är viktigt. En utfasning av kärnkraften förutsätter att vi ökar produktionen av förnybar energi i Sverige. Jag är väldigt glad, som jag har konstaterat tidigare, att vi nu gör detta energiskifte. Det är nödvändigt för miljön och för att vi ska klara klimatet för kommande generationer.

Min utgångspunkt är att så fort som möjligt kunna göra en energiomställning för att på så sätt minska beroendet av kärnkraften. Kärnkraften är ett dåligt sätt att producera elenergi. I Sverige behöver vi inte satsa på

uranbrytning. Som jag mycket tydligt sade tidigare i mitt inlägg motsätter jag mig uranbrytning i mitt hemlän Jämtland.

Prot. 2009/10:94
24 mars

Anf. 181 CHRISTIN HAGBERG (s) replik:

Herr talman! Per Åsling säger i sitt anförande att han är motståndare både till uranbrytning och till kärnkraft. Vad jag förstår, inte minst i den här debatten, måste du nu vara ganska ensam i den centerpartistiska gruppen, i varje fall här i riksdagen. Företrädare i näringsutskottet tog inte samma ställning, framför allt inte mot uranbrytning. Hur ställer sig egentligen Centerpartiet till uranbrytning? Det är en fråga som blir alltmer aktuell, inte minst med tanke på den proposition som kom i går. Där behöver vi få veta vad man tycker.

Per Åsling säger också att han vill satsa på förnybar energi. Det är bra. Det är samma sak som vi i oppositionen tycker ska gälla och som vi har jobbat för sedan 1997 tillsammans med Centerpartiet. Men nu helt plötsligt i sitt anförande underkänner Per Åsling det arbete som har gjorts tidigare och säger att den satsning som nu görs är betydligt större än den som gjorts någon gång tidigare.

Det är ingenting som jag känner igen. Jag har för mig när jag läst från olika statliga myndigheter som håller på med energifrågor att den förnybara energin ska öka från 46 procent till 49 procent. Det är inte så jättemycket.

Anf. 182 PER ÅSLING (c) replik:

Herr talman! Låt mig börja med den förnybara satsningen. Det är klart att det byggs historiskt mycket på ett nytt energisystem i Sverige i dag. Vi är ledande både i Europa och globalt. Det är bra. Det är nödvändigt.

När jag pratar om tidigare politik sträcker jag mig tillbaka till 1980 när vi hade energiöröstningen. Redan då drev vi på väldigt starkt för att vi borde satsa på det förnybara. Det sker nu, vilket är glädjande, men vi har tappat ett antal år. Vi har tappat värdefulla år i energiomställningen.

Vi värnar det kommunala vetot. Vi tror på ett kommunalt självstyre. Vi tror på kommunala företrädare. Det är därför vi har intagit den syn som vi har när det gäller kommunernas roll och deras roll avseende vetot.

Det är klart att Centerpartiet med stor trovärdighet kan jobba för en omställning av energisystemet, för en avveckling av kärnkraft och mot en uranbrytning med tanke på den konsekventa energipolitik som vi har drivit under åren för omställning till förnybart och miljöriktigt.

Anf. 183 CHRISTIN HAGBERG (s) replik:

Herr talman! Per Åsling säger att vi har tappat ett antal år i den fortsatta utbyggnaden av förnybar energi. Då förstår jag att du menar åren mellan 2006 och 2009, när ni lade en våt filt över hela energipolitiken. Det kan jag i och för sig hålla med om.

Det är ändå en märklig fråga. Jag vet ju, eftersom jag befinner mig i Jämtland lite då och då, att Per Åsling ganska hårt har drivit frågan om uranbrytning, mot kärnkraft och så vidare. Att du inte tydligare står upp för det och säger: Jag tycker att den här propositionen eller det här betänkandet inte stämmer med min övertygelse och kommer därför att rösta emot majoriteten i morgon. Det känns ju märkligt. Ska du åka hem till

*Vissa mineralpolitiska
frågor*

Jämtland, Per Åsling, och säga: Jag tycker egentligen så, men sitta i riksdagen och trycka på en knapp där jag säger nej till uranbrytning vill jag inte göra för jag har fått för mig att man då säger nej även till andra mineraler. Det står över huvud taget inte någonstans.

Man kan fundera lite grann över det som tidigare har debatterats här, hur man gör undersökningen av den borrhärd som man får upp. Man använder så klart en screeningmetod där man kör flera olika mineraler samtidigt, för det kostar mycket att köra olika prover. Det tror jag inte ens att man försöker, utan man gör en snabbscreening och sedan när man vill borra ned sig, om vi ska skämta till det, efter något särskilt mineral gör man en djupare undersökning. Den analysmetoden måste finnas även när det gäller den här typen av analyser eftersom den finns på allt annat.

Jag tycker att det känns som om du säger en sak men inte står upp för den politik som du tror på. Du har, precis som centerpartisterna från Skåne, fått underkasta dig vad man tycker i Stockholm.

Anf. 184 PER ÅSLING (c) replik:

Herr talman! Jag står för den politik och jobbar för den politik som jag tror på. Min utgångspunkt är väldigt tydlig. Jag vill ha en helhetssyn på en ny mineralpolitik. Jag tycker att det är viktigt att de förändringar som görs och de beslut som fattas sker utifrån formella juridiskt och tekniskt möjliga lösningar.

Jag tycker att det är viktigt när vi nu gör en revidering av miljölagen att det tas ett helhetsgrepp, att vi ser till att vi får en lagstiftning som under tid är lämplig för svensk mineralnäring, som stimulerar en fortsatt satsning på gruvindustrin och att det sker utifrån väldigt strikta och noggranna miljöutgångspunkter.

Jag har också sagt att jag ser det som angeläget att vi tar hänsyn till vad enskilda människor tycker, vad enskilda markägare förfäktar när det gäller egen mark och att det är angeläget att kommunernas möjligheter till inflytande stärks.

Det har varit mina utgångspunkter och jag kommer att fortsätta att förfäkta en sådan politik.

Anf. 185 KARIN SVENSSON SMITH (mp):

Herr talman! Jag vill yrka bifall till reservation nr 1. Den reservationen går framför allt ut på att ge möjligheter för regionala och lokala företrädare att använda vetorätt. Om Per Åsling lyssnar på detta märker han att här ges en öppning för det han efterlyste i den andra reservationen, där det handlade om prospektering. Du saknade möjligheten till veto. Det är precis vad reservation nr 1 går ut på.

Jag är född och uppväxt i Kävlinge kommun och ganska präglad av att Barsebäck ligger i den kommunen. Jag och många i min generation började vår politiska bana med kärnkraftsmotstånd, att organisera marscher mot Barsebäck, att samla in namn för folkomröstning om kärnkraft och att delta i linje 3 för att vi skulle få en energiframtid byggd på förnybara och säkra energikällor utan att behöva ta de negativa konsekvenser som uranbrytning, kärnkraftsanvändning och kärnkraftsavfall ger upphov till.

För folk som ville bli politiskt aktiva, gå från miljörörelsen till politisk aktivitet, var det Centern eller Vänstern som gällde på 1970-talet. Jag

valde Vänstern, men jag jobbade tillsammans med Centern i alla de här sakerna, både demonstrationerna, namningsamlingen och linje 3. Jag tror att väldigt många som då valde Centern i dag känner sig väldigt besvikna och inte alls känner igen sig i det motstånd som Per Åsling ger uttryck för i talarstolen.

I Skåne finns det nu en ny oro. I vår hembygd – det är faktiskt vår hembygd, även om vi sällan använder det uttrycket – finns ett vackert landskap och fina biotoper. Där finns Fyledalen med örnarna. Där finns jordbrukslandskap, mark i klass 10 som ger livsmedelsproduktion, en produktion som i dag blir en väldig bristvara i takt med att befolkningen växer och många andra jordar förstörs.

Vi vill värna vårt landskap. Vi vill värna det ekosystemet. Därför är det många kommuner som i dag känner sig oerhört uppbragta över hur Shell plötsligt kan sätta upp pinnar, lämna ut lappar och meddela att nu har man fått tillstånd att bedriva prospekteringsverksamhet efter fossilgas.

Jag deltog i ett opinionsmöte i Hörby kommun. Vi fick byta lokal hela tiden och välja den största lokalen i kommunen för att alla skulle få plats. Folk var med rätta väldigt förvånade över att kommunen inte hade någonting att säga till om när det gällde huruvida man tyckte att Shell skulle få lov att prospektera och borra efter fossilgas. Det här handlar delvis om att minerallagen har brister. Prospekteringstillståndet vägs inte på något sätt mot några kriterier för hållbar utveckling eller om man tänker sig en ekologiskt hållbar framtid.

Vi i det rödgröna gänget ser en framtid där man tar klimathotet på allvar. Det är inte många månader sedan klimatmötet i Köpenhamn avslutades. Vi var överens om att nu eller aldrig måste vi ställa om och hitta ett sätt att använda energi som inte hotar kommande generationer. Det är faktiskt en del av vad minerallagen handlar om i det här fallet, därför att det handlar om fossilgas som Shell har fått prospekteringstillstånd för. Det är bara kyrkogårdar, flygplatser och några militära anläggningar som är undantagna i sammanhanget. I övrigt gäller det här bolagets rätt att leta efter nya fossilkällor oinskränkt över alla andra intressen.

Någon frågade hur man ska karakterisera minerallagen. Många av dem som förvånats och kanske inte annars är särskilt politiskt medvetna har blivit varse att inte vare sig kommuner eller länsstyrelser kan förhindra detta. Utländska bolag ges i princip oinskränkt rätt att leta efter det de finner kommersiellt intressant. Det är en lag som annars skulle passa bra i en bananrepublik men knappast i Sverige 2010.

Det är viktigt att se över för kommande generationer inte bara möjligheterna till arbetstillfällen utan också det som är viktigt för att människan ska kunna upprätthålla ett gott liv och för att vi ska kunna värna om det som är väsentligt.

Många i debatten har tidigare pratat om att man ska lita på lokala politiker. Ja, det kan man göra när det gäller Tomelilla, Sjöbo och Hörby. Där har kommunerna definitivt inte velat ge ett prospekteringstillstånd. Därför är det naturligt att man ställer sig bakom de motioner och den reservation som finns till förmån för dessa motioner som går ut på att ändra minerallagen på ett sådant sätt att det blir möjligt för kommuner och länsstyrelser att lägga in ett veto mot prospektering.

Människan är beroende av naturen för sin överlevnad. Vi är beroende av att kunna använda naturresurser på ett sådant sätt att även de som kommer efter oss kan leva ett drägligt liv. Då är det viktigt att vi som är lagstiftare ser till att ändra lagarna på ett sådant sätt att båda blir möjliga. Man kan välja bort det ena, men man kan faktiskt inte förhandla med naturen. Det är ytterst vad minerallagen handlar om, nämligen att den måste förändras precis som annan lagstiftning så att långsiktigt hållbar utveckling är det som är överordnat andra intressen.

Anf. 186 EVA-LENA JANSSON (s):

Herr talman! Jag ska göra några förtydliganden. Under Ulrica Mesings tid som minister under förra mandatperioden uttalade hon att en socialdemokratisk regering inte kommer att tillåta uranbrytning. Det var vi nöjda med. Det var ett uttalande som jag tror att även Centerpartiet välkomnade.

Jag ska också göra ett förtydligande till Per Åsling. Socialdemokraterna har i sin budget 1 miljard kronor mer än regeringen för forskning och utveckling av förnybar energi.

Herr talman! I Sverige finns kanske västvärldens största uranfyndighet. Närke är landskapet med mest alunskiffer, som är rikt på uran.

Det finns ett stort motstånd mot uranbrytning i Örebro län. Det bottnar i den historiska erfarenhet som finns i länet. I Kumla bröts skiffer fram till mitten av 60-talet i samband med uranutvinning. Verksamheten hade en stor miljöpåverkan. Det är något som märks genom flera vattenfyllda skifferbrott i Kumla och framför allt genom den hundra meter höga askhög som innehåller rester från skifferutvinningen, den så kallade Kvarntorpshögen.

För mig är det självklart att kommunernas inflytande behövs även när det gäller provborrning och prospektering. När det gäller vetorätten vid uranbrytning har Bert Allard, professor i kemi vid Örebro universitet, sagt att man inte ska lita på den vetorätten på sikt. Det finns andra exempel där vetorätten har försvunnit.

Med tanke på den argumentation som har framförts av framför allt Carl B Hamilton och Staffan Anger i dag borde fler än jag vara oroliga över den kommunala vetorättens vara i framtiden. När Staffan Anger och Carl B Hamilton pratar om kärnkraft och hur viktigt det är för arbetstillfällena med urangrutor inser man att den kommunala vetorätten är ganska svag – i alla fall om de får fortsätta att regera. Till skillnad från centerpartisterna litar jag inte på att regeringen kommer att sätta miljön först. Man sade till exempel ja till gasledningen utanför Gotland trots att det borde ha skett en sträng miljöprovning.

Jag vill också påminna de borgerliga ledamöter som är kvar i kammaren om näringsminister Olofssons uttalande vid en tidigare debatt. Hon sade att det var klart att hon såg riskerna med uranbrytning. Det är inte för inte som hon under alla år har kämpat mot kärnkraften. Den kampen tog ju slut någon gång. Jag vet inte riktigt när, men det var väl när Fredrik Reinfeldt vann kampen. Vi socialdemokrater anser att kärnkraften är en historisk parentes och att den ska avvecklas med förnuft. Det är därför vi också tycker att man inte ska bryta uran.

Herr talman! Med detta vill jag yrka bifall till reservation 2. Därmed ställer jag mig också bakom motionerna, bland annat 2009/10:N242 av Sofia Larsen från Centerpartiet.

Prot. 2009/10:94
24 mars

I detta anförande instämde Karin Svensson Smith (mp).

*Vissa mineralpolitiska
frågor*

Anf. 187 CARL B HAMILTON (fp) replik:

Herr talman! Det är lite förvånande att höra de olika lagarna som socialdemokratins företrädare ömsom hyllar, ömsom dömer ut. Nu har vi hört att minerallagen har dömts ut av socialdemokratiska företrädare från Skåne och Jämtland, och den har hyllats av en företrädare från Norrbotten. Nu har vi sedan dess hört att det kommunala vetot dömts ut av företrädaren från Jämtland och nu även av Eva-Lena Jansson. Karin Åström var lite oklar beträffande Norrbotten.

Man måste ändå ha en principiell hållning. Det är klart att det kommunala vetot inte är av Gud givet – om vi nu har någon gud. Det är klart att det kan ändras genom beslut i Sveriges riksdag – genom grundlagsändringar. Det är därför vi har en riksdag så att lagarna kan ändras då och då. Men jag vill upprepa att vi för vår del inte har detta på vårt program. Vi har aldrig haft det i den här frågan. Vi för vår del hävdar den kommunala vetorätten.

Jag har en annan syn på kärnkraft än Per Åsling. Det är allmänt bekant. Men det innebär inte att jag är för uranbrytning i Sverige. Det finns ingen logik i detta. Om man behöver uran kan man köpa det. Det här är en frukt av er egen åsikt om att uran på något sätt icke är önskvärt. Eftersom jag inte har den åsikten kan jag lika gärna importera uran. Jag ser inget problem med det. Därför ska man inte göra kopplingen mellan kärnkraft och inhemsk uranbrytning.

Anf. 188 EVA-LENA JANSSON (s) replik:

Herr talman! Den som har gjort de tydligaste kopplingarna mellan uran och kärnkraft, Carl B Hamilton, är bland annat Maud Olofsson. För mig finns en tydlig koppling. Det finns en koppling mellan anrikat uran och vad som till exempel händer med kärnvapen.

Vi gillar inte uran. Vi tycker inte att man ska ta upp det ur marken. Det är därför vi har ställt oss bakom bland annat socialdemokratiska, miljöpartistiska och centerpartistiska motioner.

Jag försökte peka på att det i vårt län finns ett stort motstånd mot att bryta uran. Vi är oroliga för miljöeffekterna. Det som hände på 60-talet var att man då inte kunde se konsekvenserna. Vi har lärt oss av historien. Det finns ett politiskt motstånd över blockgränserna – därav motionen från Sofia Larsen.

Man vill också kunna säga nej till prospektering. Där finns just nu inte möjligheten. Det är därför vi vill stärka inflytandet över både prospekterings- och provborrningsskedet. Därför har vi reserverat oss. Om Carl B Hamilton inte har några betänkligheter om varifrån han skaffar uranet till sina nya kärnkraftverk borde han, om han inte tycker att det är viktigt med uranbrytning i Sverige, kunna ställa sig bakom vår reservation. Men det har jag inte uppfattat att Carl B Hamilton vill göra.

Anf. 189 CARL B HAMILTON (fp) replik:

Herr talman! Hotet mot det kommunala vetot kommer från dem i denna kammare, som har lagstiftningsmakt, som faktiskt säger att det bör kunna köras över av beslut i Stockholm. Jag tycker inte det.

Eva-Lena Jansson är orolig för att det kommunala vetot kan förändras. Men hotet kommer inifrån det egna partiet. Vi har hört gång på gång här i kammaren att ledamöter från Socialdemokratiska arbetarepartiet i Norrland vill upphäva det kommunala vetot om man på lokal nivå fattar ”fel” beslut.

Hotet kommer från de egna, Eva-Lena Jansson, inte från alliansregeringens eller Alliansens riksdagsgrupper.

Anf. 190 EVA-LENA JANSSON (s) replik:

Herr talman! Hotet om att öppna urangruvor kommer från den borgerliga regeringen. Det är i alla fall min uppfattning. Det är därför vi har ställt oss bakom den här reservationen och yrkat bifall till de motioner där vi säger att vi vill stärka kommunernas möjlighet att även stoppa prospektering. Även prospektering, inte bara gruvorna, gör naturligtvis stor skada på naturen – därav vår reservation. Det är det vi vill tydliggöra.

Den borgerliga regeringen har sagt att man vill utöka kärnkraften och tycker, som Staffan Anger har sagt, att det är bra med urangruvor så att det blir fler arbetstillfällen. Vi tycker inte att arbetstillfällen när det gäller urangruvor är bra. Däremot har vi sagt ja till annan mineralbrytning när det gäller bland annat gruvorna i Norrbotten.

Anf. 191 STAFFAN ANGER (m) replik:

Herr talman! Det går inte att komma ifrån detta med det kommunala vetot och den diskussion som förs inom socialdemokratin. Vi ser det som väldigt allvarligt att man över huvud taget tvekar om att ha ett kommunalt veto i den här typen av frågor. Vi i Alliansen vill ha fler kommunala veton. Vi tror på en decentraliserad organisation.

Allrahelst här finns den kommunala möjligheten till beslut genom minerallagen, strålskyddslagen och miljölagen. Den är starkt skriven – det vet du lika bra som jag – och det är svårt att få sådana här godkännanden.

Jag skulle vilja ställa en fråga till dig: Litar inte du på att exempelvis Örebro kommun skulle säga nej om man fick tillstånd att göra någonting i Kvarntorp? Du tog exemplet från Skövde där man sade nej. Det är naturligtvis riktigt att Bergs kommun ska säga nej om de inte vill. Men ni tvekar ju i stor utsträckning om det kommunala vetot, och jag måste säga att det är anmärkningsvärt.

Anf. 192 EVA-LENA JANSSON (s) replik:

Herr talman! Jag har sagt att jag anser att det kommunala vetot även ska gälla provborrning, alltså prospekteringsskedet. Det kommunala vetot, där kommunerna säger nej till uranbrytning, räcker inte. De kan ju ändå göra en prospektering. Vi har hört Jan Andersson redovisa hur en del försöker kringgå hela uranbrytningsfrågan genom att prospektera och titta efter andra mineraler utan att nämna uran. Men det hjälper inte om

man gör de här prospekteringarna, för de åstadkommer också stor skada på miljön.

Vi vill inte ha den brytningen i Örebro län. Det är det jag är tydlig med. Om Folkpartiet får fortsätta att styra Örebro kommun är jag inte säker på hur de skulle se på den frågan. Däremot vet jag att man i Kumla kommun, där Socialdemokraterna fick 51 procent i förra valet, kommer att säga nej. Det är jättetydligt.

Anf. 193 STAFFAN ANGER (m) replik:

Herr talman! Det är tydligt att det inte går att lita på det kommunala vetot, och det är väldigt sorgligt. Jag har i den här diskussionen hela tiden en känsla av att Socialdemokraterna har gått åt vänster. Man har tappat sin målsättning med sysselsättning och effektiv produktion, att stödja kärnkraften och se till att vi får möjlighet att klara energiförsörjningen i Sverige till svensk industri. Det är anmärkningsvärt.

Även om jag kan tänka mig uranbrytning blir jag inte ledsen om det inte blir någon uranbrytning i Sverige. Men jag skulle bli ledsen om man stoppade mineralprospekteringen i Sverige, som är stor och måste bli större. Vi har alltså stora reserver av mineraler – järnmalm, koppar, guld, silver och mycket annat. Detta innebär i princip att ni i stort sett stoppar möjligheten att starta uranprospektering. Det går inte, därför att man kommer att få fram inte bara uran utan också koppar, zink och annat. Jag hoppas att ni förstår vilken situation ni bidrar till.

Vi har fått detta fantastiska mineralland som en gåva. Det är också en gåva att det inte finns tillräckligt med järnmalm i Kina och att priserna kommer att gå upp. Vi hade koncernchefen i SSAB här i veckan, och han var mycket bekymrad för prisökningarna. Det innebär att Pajala kommer att bli lönsamt.

Min fråga till dig är: Om vi skulle hitta uran när man har börjat producera järnmalm i Pajala, ska vi stänga Pajala då?

Anf. 194 EVA-LENA JANSSON (s) replik:

Herr talman! Det SSAB framförde när de var i riksdagens näringsutskott var att de var bekymrade över regeringens politik som inte tog hänsyn till deras behov när det gäller bland annat sjötransporter. De var väldigt tydliga med att de inte tyckte att regeringen hade drivit den frågan, vare sig i Sverige eller i EU.

När det gäller marknaden före miljön är Socialdemokraterna tydliga: Miljöhänsyn måste tas. Marknaden kan inte gå före. Det finns gränser för när arbetstillfällena blir mindre viktiga än miljön. Jag tycker att Marie Nordén tydligt har redovisat var vinsten ligger i att inte öppna en urangruva till exempel i Jämtland. Det finns fler arbetstillfällen och en större vinning både nu och för våra barns framtid.

När det gäller Kvarntorpshögen i Örebro län ser vi att den är ett tydligt minnesmärke över tidigare dumheter. I dag kan man använda den som skidbacke på vintern, men jag hade hellre sett att man kunde åka skidor någon annanstans än att ha det miljömärke som finns där i dag. Det är det vi vill undvika genom att ge kommunerna möjlighet till inflytande redan vid prospekterings- och provborrningsstarten.

Med det, herr talman, hoppas jag att Staffan Anger är nöjd med mitt svar.

Anf. 195 GÖRAN PERSSON i Simrishamn (s):

Herr talman! Mycket har sagts här under sen eftermiddag och nu i början av kvällen. Vi började uppe i Pajala och har väl varit nere vid Österlen och vänt någon gång. Jag ser att det kommer några talare efter mig också.

Jag ska inte bli alltför långgrandig. Mycket har sagts angående ämnet och angående uran, så jag ska inte nämna så mycket om det. Jag står givetvis bakom den reservation som oppositionen har lagt.

Jag ställer mig också bakom det särskilda yttrande som har nämnts till en liten del, men jag tycker att det är ett intressant kapitel. Det står där på de sista raderna: ”Vi vill också understryka att vi inte anser att storskalig utvinning av naturgas (fossilgas) i Sverige går att förena med de höga ambitioner som Sverige måste ha på klimatområdet.”

Jag övergår då till andemeningen i mitt anförande, nämligen det som händer på det lokala planet, inte minst i Skåne och Österlen, där mellan 20 och 25 procent av detta vårt sydligaste landskap är inmutat för just prospektering av naturgas.

Det gäller att vi tar oron på allvar, för det här är inte ett framtida scenario utan det som händer nu i dag, som har hänt under förra hösten och sedan några år tillbaka vad gäller ansökan om prospektering och genomförande av en provborrning, en avslutning av densamma men också en ny påbörjad provborrning i grannkommunen.

Jag vill i rent demokratisk anda att man lägger märke till dessa organisationer, framför allt ett nätverk som heter Heaven or Shell, som kämpar helt ideellt i den andemeningen att vi ska ta oron på allvar hos de människor som bor i denna kulturmiljö och detta mycket känsliga område. De flesta känner nog till detta nätverk, men man kan gå in på hemsidan himmelsk.se och läsa om vad som händer och sker i denna del av Sverige.

När det gäller just naturgasen har vi kommit fram till att den inte är någon framtida energikälla. Vi ska satsa på andra källor och en energiomställning som kanske inte har så mycket med naturgasen att göra.

Jag vill också dra en lans för det som händer i närområdena. I ekoparken kring Christinehof försöker man få kulturlandskapet att också vara en bra ingrediens i besöksnäringen. Det är denna näring vi vill ha och se på Österlen hellre än utvinning av naturgas.

Herr talman! Jag ska inte säga mycket mer, eftersom jag har instämt i vad som tidigare sagts. Jag vill ändå att vi när vi i framtiden får upp detta till debatt – jag är övertygad om att den här debatten återkommer i kammaren – tar med oss det som finns i närmiljön på de platser där det verkligen äger rum och att vi i demokratisk anda tar oron på allvar hos dessa människor som lever i det, de människor som kanske tänker flytta dit, och tar deras ställningstagande på allvar. Vi har bara en miljö, och vi har bara en värld att leva i, och den ska fungera även för framtida generationer.

Med detta korta men något så när kärnfulla inlägg tackar jag för mig.
(Applåder)

Anf. 196 PETER PEDERSEN (v):

Herr talman! Jag vill börja med att yrka bifall till reservation 2.

Jag har lyssnat på debatten och börjar fundera på om politik är det möjligas konst, som man brukar säga, eller om det är det löjligas konst. Jag har svårt att förstå de centerpartister som i dag går upp i talarstolen och låtsas att man har sagt något annat än man faktiskt har sagt.

Det är nio centerpartister, tror jag, som i sina motioner uttrycker exakt samma syn den som uttrycks i reservation 2, nämligen att man på kommunal nivå ska få mer att säga till om även vad gäller prospektering och undersökning. Det är i så fall inte bara vi som inte har förstått minerallagen – för att vara ironisk – utan det är ett antal centerpartister som heller inte har gjort det, och dessutom några som jobbar med de här frågorna till vardags.

Om man nu tycker att detta med kommunalt veto är jättebra och viktigt när det gäller själva uranbrytningen – det är vi ju alla överens om – varför anser samma politiker på den borgerliga sidan att det är helt uruselt om det kommunala vetot ska gälla också själva undersökningstillståndet? Varför är de kommunala politikerna kloka bara när det gäller uranbrytning men helt utan kompetens att avgöra om det ska ske provborrningar i deras egen kommun? Jag skulle gärna vilja ha ett svar på de frågorna.

Om man nu gör provborrningar och kommer fram till att det finns mycket uran i en viss kommun skapar det ett enormt tryck. Det är stora värden som står på spel, och det skapar ett stort tryck på politikerna oavsett partifärg. Det kan vara mycket svårt i kommuner där man har hög arbetslöshet, inte har så många andra tillfällen att fixa jobb och är utanför tillväxtregionerna. Då sätter man enormt tryck på de politikerna att ta ställning för eller emot uranbrytning. Detta har jag inte hört att någon över huvud taget har diskuterat i dag.

I Örebro hade nätverket Freda Skiffern ett möte, en hearing, den 23 april 2006. Jag tror att det går att lyssna på det i ett klipp i Sveriges radio Örebro. Det finns en debattartikel i Nerikes Allehanda som skrevs av ett stort antal länspolitiker i Örebro län – jag tror att alla partier var med utom Moderaterna – där vi enades bakom ett upprop: Freda skiffern! Det gick ut på att vi vill hitta ett sätt att säkerställa att politikerna och de boende i Närke, där det finns alunskiffer, om de inte vill ha olika prospektörer på plats kan säga stopp redan i ett tidigt skede. Det kan handla om ändrad lagstiftning och tillägg till lagar.

Om man som politiker har en åsikt som man uttrycker i motioner tycker jag att man ska vara så hedervärd att man fullföljer den linjen här i kammaren även om det råkar bryta mot den egna partilinjen. Någon gång har man rätt att stå för sin ståndpunkt även om det bryter mot partilinjen. Och jag tycker att det här är en fråga där man ska stå upp för sin åsikt.

Dessutom tycker jag att det om man säger en sak på hemmaplan eller i motioner också är en klar fördel att man faktiskt står för den åsikten när det är omröstning. Vi kan inte ha en ordning där man byter åsikt när det blir lite jobbigt och där man dessutom försöker låtsas som om man inte har bytt åsikt.

Det är bara att läsa innantill! Det står här att man vill stärka det kommunala medinflytandet redan i prospekterings- och provborrningskedet. Det säger nio centerpartister. Hur kan man få det till att man inte alls tycker som vi i oppositionen? Det är ju precis det ni gör. Jag tycker att ni ska stå för er åsikt och rösta på reservation 2.

Anf. 197 STAFFAN ANGER (m) replik:

Herr talman! Det är intressant med det kommunala vetot och pressen på möjligheter till arbetstillfällen. Jag vet att Peter Pedersen känner detta tryck från Degerfors och från de problem som har funnits där. Nu har ju ett bra företag som Outokumpu gått in och räddat det hela.

Ska man leda en kommun är det klart att man måste kunna ta press. Det kommunala vetot anser jag och mitt parti att man vill utvidga så mycket som möjligt, men det kräver ju också att den kommunala ledningen klarar av pressen. Det kan gälla 100–200 jobb. Det kan också vara något annat än uran som ska produceras. Det kan vara koppar eller zink som inte heller alltid är så trevligt för miljön.

Om man har följt den lagstiftning som finns måste man kunna fatta rätt beslut i kommunen. Det ska inte ske här i riksdagen. Det ska ske i kommunen. Det ska ske i Degerfors, i Kumla, i Örebro eller i Bergs kommun. Tror inte Peter Pedersen att det kommunala vetot klarar av sådana frågor?

Anf. 198 PETER PEDERSEN (v) replik:

Herr talman! Jo, Staffan Anger, och dessutom klarar jag av att läsa innantill! Jag kan inte läsa någonstans att vi skulle vara emot det kommunala vetot. Däremot säger vi att vi tycker att det ska omfatta även prospektering och undersökningsplikt. Vi vill ju förstärka det kommunala vetot.

Ni låtsas bara att ni är för det kommunala vetot. Ni hoppas på att man ska hitta uran i någon kommun, och då hoppas ni att trycket ska bli så stort att de kommunala företrädarna inte orkar hålla emot. Det är bättre att ni erkänner det fullt ut i stället för att låtsas som att ni är banerförare för det kommunala vetot.

Vi vill faktiskt utöka det kommunala vetot. Då är det lite trist att höra er påstå att vi vill urholka det. Det är ju precis tvärtom. Jag kan inte förstå hur någon som läser det vi skriver kan tolka detta på annat sätt än att vi ytterligare vill stärka de kommunala företrädarnas möjlighet att säga nej till uranprospektering i sin kommun.

Anf. 199 STAFFAN ANGER (m) replik:

Herr talman! När du, Peter Pedersen, förde resonemanget uppe i talarstolen var det fullt tydligt att du tvivlade på att kommunrepresentanter och kommunledning skulle klara av en ökad press när det gäller arbetstillfällen. Det måste de ju klara av, annars ska de inte sitta i kommunledningen.

Det som vi reagerar på är att man lamslår prospekteringsmöjligheterna när man ser till att bergskillen inte får besluta om att starta upp prospektering. Det är jättefarligt.

Sedan finns det en risk som framfördes, nämligen att det kommer med uran även om man säger att man ska prospektera zink. Det kan bli dålig öppenhet då. Fortfarande tycker jag inte att du har svarat att du tror på att kommunen klarar av det kommunala vetot och att ni inte vill ha ett förstärkt kommunalt veto.

Anf. 200 PETER PEDERSEN (v) replik:

Herr talman! Alla vet, oavsett partifärg, att när stora ekonomiska värden står på spel är det lätt att säga att man ska följa sitt samvete och sin exakta övertygelse, men det kan skapa uppenbara problem.

Här i kammaren står inga stora ekonomiska värden på spel, men ändå är det vissa ledamöter som tydligen inte orkar stå vid sin övertygelse. Man klarar inte pressen, helt enkelt. Då handlar det inte om arbetstillfällena – man har ju sin försörjning säkrad – utan om hårt tryck från partikamrater eller andra företrädare för Alliansen. Jag tycker att det är lite magstarkt att ni talar om att man ska kunna stå emot. Ja, låt dem göra det fullt ut utan repressalier, så får vi se hur omröstningen går.

Anf. 201 MARIE NORDÉN (s):

Herr talman! Jag bad om ordet för att Carl B Hamilton tar sig friheten att dels inte lyssna, dels göra tolkningar av det jag har sagt och inte på ett sätt som inte stämmer.

Det kommunala vetot behövs mer än någonsin just nu. Det är för att vi har en regering som är positiv till uranbrytning. Det är kommunerna som för tillfället är garanten för att det inte ska bli någon uranbrytning i Sverige, vilket jag inte tycker är tillfredsställande. Min förhoppning är att uranbrytning inte ska vara en fråga över huvud taget. Det ska vara glasklart att vi inte bryter uran i Sverige.

Men vi är inte där än. Just därför måste vi stärka kommunernas och markägarnas insyn och inflytande över prospekteringstillfället. Det är där det brister.

Sedan frågade Per Åsling mig om vad jag gjorde eller inte under förra mandatperioden. Det var fem år sedan vi antog den förra minerallagstiftningen. Det var en bra minerallagstiftning som var väl anpassad till situationen för fem år sedan.

Per Åsling är precis lika väl medveten som jag om att situationen ser annorlunda ut i dag. Prospekteringarna ser helt annorlunda ut. Det var knappt en fråga i Jämtland om uranbrytning för fem år sedan. Nu ser verkligheten helt annorlunda ut. Just därför kräver och föreslår vi de här ändringarna, som är väl i linje med vad flera av våra centerpartistiska riksdagskamrater har skrivit i sina motioner.

Jag hoppas återigen på att vi har en majoritet som ser annorlunda ut i morgon och att det är fler som följer sin övertygelse.

Anf. 202 PER ÅSLING (c):

Herr talman! Utskottsmajoriteten föreslår förändringar som är genomförbara. Man har en helhetssyn. Man backar tydligt upp det kommunala vetot. Utskottsmajoriteten avstyrker min motion.

Om jag då ska kommentera oppositionen och dess reservation kan jag säga att jag tycker att det finns skrivningar som är svåra att tolka. Man har tappat totallösningar. Det är en otydlighet när det gäller det kommunala vetot. Det har markant också kommit fram i debatten här. Skrivningarna präglas av kortsiktighet och populism. Men man tillstyrker min motion.

Jag vill göra en röstdeklaration här. Jag känner att jag inte kan rösta emot min egen motion i morgon. Och jag kommer inte att delta i voteringen.

Anf. 203 CHRISTIN HAGBERG (s) replik:

Herr talman! Jag blir förvånad när Per Åsling uttrycker att han stöder majoritetens förslag i betänkandet. Det här är ett motionsbetänkande, och man har inga förslag från majoriteten, utan man står fast vid det som för närvarande gäller.

Men vi har i motionerna och genom vår reservation gått ett steg längre och sagt att vi vill ha ett förbud mot uranbrytning i Sverige. Vi menar bland annat att det inte är förenligt med vår energipolitik, där vi säger att vi vill fasa ut kärnkraften. Men det handlar också om att befolkningen är orolig i de områden där man i dag prospekterar och borrar och ser ifall det finns tillräckligt med uran. Det gäller bland annat Jämtland, där du bor. Man känner inte att man har kunnat vara med och påverka och så vidare.

Därför blir jag väldigt förvånad när du säger att du stöder det förslag som majoriteten har i betänkandet. De har ju inte några andra förslag än det som gäller i dag.

Anf. 204 PER ÅSLING (c) replik:

Herr talman! Jag tycker inte att vi ska ta nya tag i debatten här. Vad jag sade var att jag ser brister i reservationen. Jag ser uppsidor. Men när jag väger majoritetens förslag kontra reservationen blir det en övervikt av plus för majoriteten. Så blir det för min del, från min utgångspunkt, när det gäller den politiska inriktningen och utförandet. Men majoriteten avstyrker min motion till skillnad från vad man gör i reservationen. Jag är tacksam för att man i reservationen tillstyrker min motion, men när jag väger ihop det hela kommer jag fram till att jag ska avstå från att rösta.

Trots att man i reservationen tillstyrker min motion är det inte möjligt för mig att bifalla de skrivningar som finns i reservationen.

Anf. 205 CHRISTIN HAGBERG (s) replik:

Herr talman! Då måste jag ställa en fråga till Per Åsling: Vad är det för brister du ser i vår reservation? Vi har ju tagit upp den problematik som bland annat du själv säger att du har tagit upp i din motion. Vi har också gjort det från Socialdemokraterna. Även de andra partierna har gjort det. Då vill jag veta vad det är för brister.

Sedan har jag full respekt för att du, genom det tryck som sätts inom ditt eget parti, väljer att inte delta vid omröstningen i den här frågan. Det har jag full respekt för. Det handlar inte om det. Men jag vill gärna veta: Vad är det för brister som du ser i vår reservation?

Det är oerhört viktigt för oss att veta det, eftersom vi tidigare har haft en energipolitik som har varit blocköverskridande. Till exempel näringslivet tycker att det är oerhört viktigt att man har det för att kunna få den här långsiktigheten. Därför är det oerhört viktigt att veta: Vad är det för brist som vi framför i vår reservation när vi tar fram det som bland annat du har drivit väldigt hårt hemma i Jämtland?

Anf. 206 PER ÅSLING (c) replik:

Herr talman! Som jag har sagt tidigare: Jag saknar en helhetssyn i reservationen när det gäller minerallagstiftning och en politik som har fokus på att utveckla gruvindustrin och ta till vara dess potential.

Det är det som gör att jag känner att jag inte har möjlighet att rösta med er. Där är majoritetens förslag tydligare, och det ligger mycket närmare den uppfattning jag har, självklart.

Jag noterar också att diskussionen om det kommunala vetot har varit motstridig i den debatt som vi nyligen har haft. Det gör att jag inte känner trygghet i var oppositionen står när det gäller det kommunala vetot.

Men, återigen, oppositionen backar upp min motion. Därför har jag fattat det beslut jag har fattat och gjort den deklARATION som jag nyligen har avgivit när det gäller mitt ställningstagande.

Anf. 207 EVA-LENA JANSSON (s) replik:

Herr talman! Jag blev lite förvånad över Per Åslings beskrivning av vårt ställningstagande från oppositionen. Jag förstår att det är en svår situation. Ibland är laget starkare än jaget, och jag har full respekt för att man inte alltid kan göra det man själv tycker är viktigast.

Men i vissa frågor måste jag i alla fall bestämma mig för vad som är viktigast för mig som person. Jag kommer att prövas i de frågorna. Det har hänt en gång tidigare i den här kammaren, och jag kommer säkert att prövas vid fler tillfällen.

Jag vill ändå påpeka att det i vår reservation står följande:

”När det gäller frågan om uranprospektering anser vi – i likhet med flera motionärer från partier på båda sidor om blockgränsen – att det lokala och regionala inflytandet måste stärkas. Det finns anledning att se över frågan om hur enskilda, kommuner, länsstyrelser m.fl. kan få bättre information, insyn och påverkansmöjligheter i samband med uranprospektering. Regeringen bör även göra provborrning efter uran tillståndspliktig i linje med vad som föreslås i motion 2009/10:N390 (mp).”

Det kan liksom inte bli mer tydligt än så.

Då har jag en fråga. Om Per Åsling inte kan stå för det här som är helt i linje med, som jag har uppfattat det, den motion han har skrivit och han inte heller kan gå på det majoriteten har sagt måste det tolkas som att han inte litar på regeringen. I utskottsmajoritetens ställningstagande säger man ju att man litar på att regeringen följer frågan. Men det gör tydligen inte Per Åsling. Det är väl därför han ska avstå i morgon?

Men vad är det som är otydligt med vårt ställningstagande? Jag förstod inte det när han svarade Christin Hagberg, så jag hoppas på att få svar, herr talman.

Anf. 208 PER ÅSLING (c) replik:

Herr talman! Jag litar på regeringen. Min utgångspunkt är att jobba för att värna utvecklingen i bland annat mitt hemlän Jämtlands län. Det är därför jag har skrivit motionen. Jag har gjort det i övertygelsen om att det är viktigt att stärka det kommunala vetot, att stärka det lokala inflytandet och att stärka den enskilde markägaren.

Men när det gäller behandlingen senare innehåller utskottets förslag respektive reservationen andra frågeställningar som har bäring på minerallagen och som går vidare än den motion jag har väckt. Jag kan inte ställa upp på den formulering som reservationen innehåller.

Jag har en uppfattning som ligger betydligt närmare majoriteten. Jag konstaterar att majoriteten har gjort en positionsförskjutning som jag tror har bäring på det stämmobeslut Centerpartiet har men också den motion

som vi har lämnat. Vi vill mer, men vi ser att det är en process som är på gång. Det är bra.

När jag har lagt ihop summan av kardemumman har jag kommit fram till det ställningstagande jag gör.

Anf. 209 EVA-LENA JANSSON (s) replik:

Herr talman! Jag är inte säker på att jag fick ihop det där i alla fall. Jag förstår inte riktigt vad som är problemet med vår reservation: Det kommunala vetot är därför som det framgår av motionen ett centralt inslag vid prövning av tillstånd för uranbrytning.

Vi pekar också på att man även bör göra provborrningar efter uran tillståndspliktiga i linje med vad som föreslås i motionen.

Var är problemen? Jag tycker att det är så uppenbart, så tydligt. Vi ställer oss bakom de motioner som vill ge större kommunalt inflytande över både provborrning och prospektering.

Skulle det finnas något annat luddigt här? Jag har snart läst alltihop. Det finns inget annat i den här reservationen, så jag förstår inte vad som är svårigheten för Per Åsling när det gäller att ställa sig bakom den – om han nu tycker att de här frågorna är så viktiga.

Därför ställde jag frågan och hade hoppats få ett svar. Jag inser att det inte blir tydligare än så här.

Herr talman! Jag avstår från att säga något mer nu.

Anf. 210 PER ÅSLING (c) replik:

Herr talman! Jag tycker att jag har beskrivit varför jag har gjort mitt ställningstagande. Reservationen innehåller mer än bara svar på motionerna, mer av ett mineralpolitiskt ställningstagande kanske jag ska säga. Jag tycker att det är bristfälligt. Det saknar helhetssyn. Dessutom är många inslag präglade av populism. Det gillar jag inte.

Det är det som är min utgångspunkt för det ställningstagande jag har gjort. Jag kommer inte att avge någon röst i morgon.

Jag kommer att se till så att jag fortsätter mitt arbete med att stärka det lokala och kommunala ansvaret, för jag tror att det är viktigt. Det arbetet kommer jag att göra här i riksdagen men också i övrigt när det gäller att bedriva ett opinionsarbete.

Jag hoppas att vi ska kunna utveckla den här frågeställningen så att vi når fram och kan skapa den offensiva mineral- och industripolitik som jag vill se på det här området.

Anf. 211 GÖRAN THINGWALL (-):

Herr talman! Efter fyra timmar måste jag ställa frågan nu angående kommunalt veto. Är majoriteten respektive oppositionen för eller mot kommunalt veto angående uranprospektering? Alltså: Är majoriteten eller oppositionen för eller mot uranprospektering? Kan jag få svar på det?

Överläggningen var härmed avslutad.

(Beslut skulle fattas den 25 mars.)

Föredrogs
näringsutskottets betänkande 2009/10:NU15
Vissa ändringar i lagen om ekodesign (prop. 2009/10:93).

Förste vice talmannen konstaterade att ingen talare var anmäld.
(Beslut skulle fattas den 25 mars.)

16 § Naturolyckor och katastroffond

Föredrogs
försvarsutskottets betänkande 2009/10:FöU2
Naturolyckor och katastroffond.

Förste vice talmannen konstaterade att ingen talare var anmäld.
(Beslut skulle fattas den 25 mars.)

17 § Strålningskydd och kärnteknisk säkerhet

*Strålningskydd och
kärnteknisk säkerhet*

Föredrogs
försvarsutskottets betänkande 2009/10:FöU4
Strålningskydd och kärnteknisk säkerhet.

Anf. 212 ULF GRAPE (m):

Herr talman! Till att börja med vill jag yrka bifall till förslaget i betänkandet.

Vi har i försvarsutskottet hanterat 16 motionsyrkanden. Det rör strålningskydd, hälsoeffekter av elektromagnetiska och radiofrekventa fält, gränsvärden för strålning, inrättande av områden med låga strålnivåer och metoder för slutförvar av kärnavfall.

Samtliga motionsyrkanden avstyrks med olika motiveringar. Jag ska nämna ett par. De flesta motioner har varit i försvarsutskottet tidigare, både en, två och tre gånger.

Vad det gäller hälsoeffekterna av elektromagnetiska och radiofrekventa fält pågår det forskning, men där har det inte framkommit några nya rön som kan belägga sambandet mellan exponering och elöverkänslighet. Därför avslås den.

Vad det gäller metoder för slutförvar av kärnavfall avstyrker försvarsutskottet yrkandet att Strålsäkerhetsmyndigheten ska provborra djupa borrhål med motiveringen att det är kärnkraftsindustrins ansvar att utveckla metoder för slutförvaret. Det är SSM, Strålsäkerhetsmyndigheten som ska granska det.

Därmed yrkar jag bifall till förslaget i betänkandet.

Överläggningen var härmed avslutad.
(Beslut skulle fattas den 25 mars.)

18 § Sjö- och kustövervakningsfrågor

Föredrogs
försvarskommitténs betänkande 2009/10:FöU5
Sjö- och kustövervakningsfrågor.

Förste vice talmannen konstaterade att ingen talare var anmäld.
(Beslut skulle fattas den 25 mars.)

*Vägverkets
vägunderhåll*

19 § Vägverkets vägunderhåll

Föredrogs
trafikutskottets betänkande 2009/10:TU16
Vägverkets vägunderhåll (redog. 2009/10:RRS13).

Anf. 213 ANNELIE ENOCHSON (kd):

Herr talman! I kväll diskuterar trafikutskottet Riksrevisionens granskning av Vägverkets underlag för underhållsinsatser på statliga vägar. Riksrevisionens rapport heter *Underhåll av belagda vägar* och kom i slutet av förra året. Vi i trafikutskottet fick en föredragning av ärendet av riksrevisorn Eva Lindström den 28 januari i år.

Riksrevisionen konstaterar i rapporten att det finns betydande brister i det planeringsunderlag för vägunderhållet som Vägverket använder i sin egen organisation. Jag förmodar att mina kolleger i utskottet kommer att närmare gå in på de brister som redovisas.

Riksrevisionen har också i sin rapport lämnat ett antal rekommendationer till Vägverket och regeringen samt påpekat vikten av att rapporteringen till riksdagen ger en rättvis bild av underhållsverksamheten.

Utskottet välkomnar denna granskning och dess klarläggande av brister och tillkortakommanden som Vägverket har på detta område, eftersom utskottet ville ha en sådan granskning. Vid sammanträdet den 13 november 2007 beslutade utskottet att man önskade en granskning både av Vägverkets och Banverkets underhållsverksamhet. Utskottet underströk den betydelse som uppföljning och utvärdering har inom utskottets beredningsområde.

En effektiv resursanvändning är av stor betydelse. Inom det verksamhetsområde på Vägverket som handhar underhåll av belagd väg omsätts årligen drygt 3 miljarder kronor. Det är av största vikt att man använder dessa medel på bästa sätt och med de bästa planeringsmetoderna.

Med dessa inledande ord, herr talman, överlämnar jag betänkandet till kammaren för debatt.

Anf. 214 PETER PEDERSEN (v):

Herr talman! Det finns två reservationer. Jag står bakom båda, men för tids vinnande nöjer vi oss med att yrka bifall till reservation nr 1 som handlar om Vägverkets vägunderhåll som är själva utgångspunkten för det här betänkandet.

Precis som oppositionen och majoriteten säger innehåller Riksrevisionens styrelses redogörelse för Vägverkets vägunderhåll svidande kritik

minst sagt. Slutsatsen är, vilket framgår av sammanfattningen, att man inte vet om underhållspengarna används på rätt sätt, på rätt plats, i tillräcklig mängd i Skåne jämfört med Norrland, utan man pratar om slumpvisa resultat. Det känns som att man tar det lite på uppstuds. Det som gäller ena året gäller inte nästa och så vidare.

Så kan vi inte ha det. Det handlar ju om flera miljarder per år, och därför har vi valt att följa den utmärkta motion som Miljöpartiet skrev. Vi tycker att de har väldigt många poänger, och därför har vi anslutit oss till den.

Även majoriteten, herr talman, säger att de ser allvarligt på detta och ska överväga åtgärder för att komma till rätta med problemen. Det finns en massa olika fina formuleringar. Men samtidigt hävdar man att man redan har genomfört ett antal beslut som kommer att säkerställa att detta inte ska ske i framtiden, till exempel hopslagningen till ett trafikverk. Man pratar också om att man har ändrat de sex delmålen till ett fusionsmål för tillgänglighet och ett hänsynsmål för säkerhet, miljö och hälsa. Det känns lite långsökt varför detta i sig ska lösa de tidigare problemen.

Vi säger i vår reservation att om man inte kan hitta en bättre utgångspunkt för att kunna värdera att man faktiskt får ut något av de pengar man satsar, det vill säga att man satsar rätt, överväger vi att man får dra ned på anslaget till dess man kommer fram till klokare underlag. Det välkända begreppet "underhållsberget" på 20 miljarder kronor håller majoriteten fast vid på s. 14. Man skriver så här: "Vad beträffar Riksrevisionens slutsats att det utifrån den tillgängliga informationen inte går att styrka eller avfärda Vägverkets uppgifter om att kostnaden för det eftersatta underhållet uppgår till just 20 miljarder kronor vill utskottet framhålla att anslagen till drift och underhåll av vägnätet under en rad år har varit otillräckliga för att möta de befintliga behoven samtidigt som trafiken ökat. Det eftersatta underhållsbehovet är följaktligen stort, och utskottet anser att det därför är viktigt att uppgiften att bevara och säkerställa befintliga vägar prioriteras."

Men det framgår tydligt att man inte riktigt litar på vad redogörelsen och analysen säger, för i redogörelsen som man hänvisar till på s. 7 i betänkandet står det följande: "Utifrån den tillgängliga informationen går det därför enligt Riksrevisionen varken att styrka eller avfärda Vägverkets uppgifter om att kostnaden för det eftersatta underhållet är 20 miljarder kronor."

Det är ytterst allvarligt. Riksrevisionen säger alltså att man inte kan styrka att det finns ett underhållsberg, och man kan inte styrka om det är på 1 miljard eller 20 miljarder eller om det alls finns, medan majoriteten benhårt håller fast vid och minsann vet att det finns ett stort underhållsberg av eftersatt underhåll.

På något sätt tycker jag att det visar att man inte tar redogörelsen från Riksrevisionen på fullt allvar. Vad är det ni i majoriteten vet om det här så kallade underhållsberget som de på Riksrevisionen i sin revision fullständigt har missat? Om vi backar lite har vi från Vänstern sagt att vi plussar på vägunderhållsanslaget de senaste åren, för vi tycker att det är viktigt att man vidmakthåller det kapital vi har plöjt ned under många år.

Nu får vi backa från den ståndpunkten och erkänna att vi tar ett steg tillbaka. Vi får fundera på om vi verkligen har avsatt våra pengar i budgeten på rätt sätt. Utifrån den kraftfulla kritik som Riksrevisionen kom-

mer med mot Vägverket och deras underlag tycker vi att vi faktiskt måste backa, ta en funderare till och få ett bättre underlag och sedan komma tillbaka och se hur mycket pengar vi ska satsa i framtiden.

Men det ni i majoriteten säger är i princip att ni tar allvarligt på kritiken, men ett stort underhållsberg har vi, så vi måste avsätta väldigt mycket pengar.

Jag skulle gärna vilja veta hur ni kan komma fram till den ståndpunkten. Vad är det i revisionen som styrker det påståendet när ni faktiskt har en totalt diametralt motsatt åsikt jämfört med Riksrevisionen?

Anf. 215 KARIN SVENSSON SMITH (mp):

Herr talman! Det är väldigt roligt, det här med Vägverkets underhåll, men det är faktiskt också ganska allvarligt. Det handlar om 8 miljarder om året. Det är den största enskilda utgiftsposten inom vårt utgiftsområde. Vilken annan skattefinansierad verksamhet skulle kunna tillåta sig så dålig koll?

Jag yrkar bifall till reservation 1. Vi från utskottet påtalar gemensamt att Riksrevisionens rapport visar väldigt allvarliga tillstånd, men det finns heller inte någon ordentlig uppföljning från regeringens sida. När vi fick föredragningen från Riksrevisionen i utskottet frågade vi ju om regeringen hade fått reda på det här och vad regeringen i så fall hade för reaktion.

Enligt vad jag har fått reda på har Vägverket tre år i rad, apropå frågan om effektbedömningar, sagt att uppgift saknas. Att man då inte får någon följdfråga eller krav på att man ska redovisa detta tycker jag är fullständigt häpnadsväckande. Tänk om det hade gällt undervisning, sjukvård eller vilken annan verksamhet som helst! Nog hade man fått en följdfråga och en uppmaning att komma in med detta om man sagt att uppgifter saknas.

Det Riksrevisionen visar är att under en lång följd av år finns inget bra mått för att tala om vägunderhållets kvalitet. Efter de gångna månaderna kan vi kanske också konstatera att man förmodligen inte har ett så väldigt bra mått på snöröjningens kvalitet heller. Man kanske kan undra vad som är viktigt med det, men för människor som inte bor i storstäder är landsbygdens vägar den enda möjligheten man har att ta sig till och från skolan, jobbet och fritidsverksamheterna, och då är det viktigt att dessa vägar sköts på ett sätt så att människor kan komma fram.

I Riksrevisionens rapport framgår det att Vägverket inte kan svara på frågor. Man kan inte identifiera vilka vägar som tillhör vilken standardklass. Man konstaterar att Vägverket har brustit i förvaltning, utveckling och tillämpning av sina informations- och managementsystem.

Det som gäller en vägverksregion tycks inte ha mycket att göra med vad som händer i någon annan. Det tycks inte finnas någon central styrning över huvud taget. Man saknar kunskap att tala om vad man egentligen har gjort för de pengar som riksdagen har anslagit för att hålla vägarna i gott skick. Riksrevisionen säger sammanfattningsvis att Vägverkets drift- och underhållsverksamhet har varit förhållandevis passiv under planperioden.

Riksrevisionen skriver också i sin granskning att varken regeringen eller Vägverket kan definiera hur man tillämpar samhällsekonomiska kalkyler för att styra underhållet av befintliga vägar eller vad som nu är

det långsiktiga målet. Då kan man undra vad som menas med ett samhällsekonomiskt effektivt underhåll.

Jag skulle vilja göra en liknelse som jag vet att jag har gjort i talarstolen förut. Om man som exempel tittar på tandstatusen hos människor kan man konstatera att den har förbättrats väldigt kraftigt under 1900-talet i takt med att man haft fluorsköljning och andra verksamheter för att förebygga att det uppkommer hål i tänderna. På det viset har man kunnat förbättra kvaliteten utan att nödvändigtvis lägga väldigt mycket mer pengar på tandvård. Man har i stället försökt förebygga karies.

Man skulle ha behövt ett motsvarande resonemang när man tittar på vad det är som gör att det blir gropar och potthål i vägen. Det har de flesta andra länder. Vad är det som gör att det inte räcker med ny vägbeläggning utan att man måste reparera väggroppen igen? Jo, det kanske är för att man utsätter vägarna för högre axeltryck och belastning än vad de är byggda för.

Det där är något som jag tror kommer att få väldigt mycket massmedial uppmärksamhet framöver, eftersom vi har ett klimat som förändras och vi därför måste ha mycket mer robusta vägar. Det som anslås till underhåll kanske behövs för att reparera det som har sköljts bort av ihållande regn eller översvämningar.

Jag vill säga en sista sak utifrån Riksrevisionens granskning av Vägverkets underhåll: Man skulle kunna sammanfatta det med noll koll. Det statliga Vägverket har noll koll på sakernas tillstånd.

Jag konstaterar i likhet med Peter Pedersen att detta att man från politiskt håll vill göra kraftanstängningar för att upprätthålla kvaliteten på vägar, att det kanske skulle föranleda högre anslag, kan man knappast ta på sitt ansvar när man inte vet hur de pengarna kommer att användas. Det kanske är ett lägre underhåll som krävs för att man ska kunna få styrsel på den här verksamheten. Sedan måste man också hitta en rimlig avvägning mellan att bygga ut infrastrukturen och att vidmakthålla och se till att den som finns fungerar.

Det är tolfte året jag sitter i trafikutskottet, och jag har hört talas om det här underhållsberget väldigt många gånger. Det har använts som motiv för att anslå mer pengar till Vägverket. Jag tror inte att någon med önskan om att bli bemött med respekt kan hänvisa till underhållsberget när man har läst Riksrevisionens rapport om hur det egentligen sköts – därav vår reservation. Vi måste se till att styrningen blir bättre. Styrningen ska framför allt ske från regeringen via regleringsbrev, uppföljning och redovisning till riksdagen i samband med budgetpropositionen så att skattebetalarnas pengar används för det ändamål som avses.

Vi behöver ett vägnät där kvaliteten upprätthålls både för godstransporter och för persontransporter i hela landet. Då måste man vara mycket aktsam så att skattebetalarnas pengar används för det som de är avsedda för.

Anf. 216 HANS STENBERG (s):

Herr talman! Snabba, effektiva och säkra transporter är oerhört viktiga för tillväxten och för konkurrenskraften i landet. Man kan med fog säga att vägarna är den viktigaste beståndsdelen i transportsystemet för att uppnå effektiva transporter. Det beror på att alla andra transportslag är

beroende av ett bra vägnät för att hela transportkedjan ska fungera från dörr till dörr.

Utmärkande för Sverige är att vi har ett mycket vidsträckt vägnät i förhållande till vår relativt lilla befolkning. Vi har också en stor andel tunga transporter på våra vägar beroende på att vi har en väldigt framgångsrik basindustri som alstrar många tunga transporter. Det innebär sammantaget att våra underhållskostnader för vägnätet blir betydligt högre per invånare än i de flesta andra länder. Det får till följd att det alltid finns starka önskemål från olika håll i landet om upprustning av vägnätet där människor bor.

När man är ute och reser som politiker i landet och träffar både medborgare och kommunpolitiker kommer den här frågan ständigt upp. Under de 16 år som jag har suttit i det här utskottet tror jag inte att jag träffat något kommunalråd någonstans i landet som inte har tyckt att man har haft oerhört angelägna behov när det gäller vägnätet i den egna kommunen. Det möts vi av hela tiden.

Det skulle naturligtvis vara väldigt roligt om man som trafikpolitiker kunde uppfylla alla önskemål, men det är väl tyvärr så att behoven och önskemålen om investeringar, underhåll och förbättringar av vägnätet alltid kommer att vara större än vad resurserna är. Därför är det så viktigt att vi använder resurserna där de gör mest nytta, och det är där som Riksrevisionens granskning kommer in. Det är faktiskt en ganska skrämmande läsning.

Det är uppenbart att både mätmetoder och bedömningsgrunder måste bli mer enhetliga när det gäller var man ska sätta in resurserna och när man ska sätta in resurserna. Det är oacceptabelt om man gör olika bedömningar av underhållsbehovet beroende på vilken region man råkar befinna sig i eller, ännu värre, vilken person som råkar göra bedömningen. Så kan vi inte ha det. Vi måste få till stånd en större likformighet i bedömningen så att vi som medborgare kan känna oss trygga med att pengarna används där de gör bäst nytta.

Oavsett vilket parti vi tillhör har vi ett gemensamt intresse av att våra skattepengar används så effektivt som möjligt. Därför har vi socialdemokrater avstått från att reservera oss i det här betänkandet. Iakttagelserna i Riksrevisionens granskning är så tydliga att de helt enkelt måste följas upp av regeringen och av det nybildade Trafikverket. Därför utgår vi från att både regeringen och Trafikverket kommer att följa de rekommendationer som Riksrevisionen ger. Vi måste få en gemensam målstandard i hela landet så att resurserna kan styras dit de gör mest nytta.

(Applåder)

I detta anförande instämde Christina Axelsson, Claes-Göran Brandin, Lars Mejern Larsson och Désirée Liljevall (alla s).

Anf. 217 OSKAR ÖHOLM (m):

Herr talman! Jag tycker att debatterna i den här kammaren alltid är väldigt intressanta. De behandlar allt mellan himmel och jord. Det är stort och smått och allt från ideologiska linjetal till praktiska förändringar av enskilda paragrafer i en del lagstiftningar som kanske få har hört talas om. En del väcker stort intresse. Annat är kanske ganska tekniskt till sin

natur, och betänkandena kan vara namnsatta på ett sådant sätt att bara de med ett smalt specialintresse tycker att det är värt att komma hit.

Jag kan inte referera till 16 eller 12 år i trafikutskottet utan bara till drygt ett år. Men jag kan konstatera att trafikutskottets betänkanden väldigt ofta är en kombination av dessa två. Ibland är det betänkanden med rubriker som låter både ganska tekniska och stundtals kanske till och med tråkiga, men de har faktiskt ett innehåll som är viktigt och som spelar väldigt stor roll för medborgare och företag runt om i Sverige. Det handlar till exempel om hur vi underhåller vägarna. Det är det vi diskuterar i dag, eller Riksrevisionens redogörelse för Vägverkets vägunderhåll, om vi ska vara formella.

Det är en frågeställning som jag tror att de allra flesta av oss som någon gång kör bil någon annanstans än på Essingeleden här ute brukar ha rätt mycket åsikter om och synpunkter på. Det är, åtminstone i delar av landet, en fråga som man alltid kan prata om, till exempel i hissen om det blir en pinsam tystnad eller i kön på Ica. Då kan man antingen börja prata om vädret eller beklaga sig över hur Vägverket, kommunen eller vem det nu är egentligen underhåller vägen som man bor vid. Det är det där vardagspratet. Man är förbannad över att vägen har satt sig, att den är tjäl-skadad eller att man får vattenplaning för att Vägverket inte har gjort någonting åt beläggningen på flera år. Jag tror att det är berättigade synpunkter i de allra flesta fall.

Den politiska diskussionen och dimensionen går kanske längre än så. I det där samtalet i kön på Ica börjar man kanske inte prata om att vi behöver förändringar inom transportsektorn för att förbättra styrningen och uppföljningen av underhållsverksamheten. Det är inte så man formulerar sig. Man kanske skippar just de delarna och överlåter dem till oss som är här i kväll.

Låt mig därför börja med att säga att den granskning av vägunderhållet som vi behandlar är väldigt välkommen. Det var också en av de frågor som utskottet redan för två år sedan föreslog att Riksrevisionen skulle ta en närmare titt på. Det är trots allt, som vi också har varit inne på tidigare, ganska stora summor och stora resurser som vi lägger på infrastruktur i vårt land. Vill vi ta ansvar för de investeringarna måste de göras effektivt och underhållas långsiktigt, särskilt om vi vill att vägarna ska finnas kvar och kunna användas under så lång tid som möjligt. Av det skälet är den här granskningen mycket välkommen. Jag tycker dessutom att det är utmärkt att transportinfrastrukturen är ett av de fokusområden som Riksrevisionen har sagt att man ska ha i sina granskningsstrategier för 2010.

Man måste naturligtvis också se väldigt allvarligt på de problem, brister och svagheter som den här rapporten visar. Har man som ambition att använda skattebetalarnas pengar på ett effektivt sätt är fungerande styrmekanismer en förutsättning för det. Jag tycker att granskningsrapporten visar flera exempel på att uppföljningen och analysen har varit bristfälliga. Det är inte acceptabelt. Det tror jag att vi alla är överens om.

Herr talman! Frågan är dock vilka slutsatser man ska dra av detta. Om slutsatsen efter diskussionen i hissen eller på Ica är att ”åk ut och fixa vägen!” är det klart att den politiska slutsatsen blir lite mer mångordig även om jag tror att ambitionen i grund och botten är ungefär densamma. Vi har fattat beslut om en ny målstruktur för transportpolitiken

där ambitionen har varit just att göra målen tydligare och enklare att tolka och tillämpa.

Även förändringarna på myndighetssidan kan som sagt hjälpa till i det arbetet. Trafikverket och Trafikanalys som ju inleder sin verksamhet om bara någon vecka får en viktig roll i att förbättra rutiner och arbets-sätt. Trafikverket ska ansvara för planering, drift och underhåll av de statliga vägarna, och det ska ske en kontinuerlig uppföljning och analys. Trafikanalys ska vara regeringens utvärderings- och analysorgan och svara bland annat för granskning och kvalitetssäkring av de beslutsunderlag som man använder inom transportområdet. De ska dessutom svara för utvärderingen av genomförandet av olika åtgärder och för olika åtgärders effektivitet. Allt detta har bäring på detta som vi pratar om i kväll, tycker jag. Det blir också ett av svaren på hur man kan åtgärda brister och den typen av frågeställningar som vi pratar om i dag.

Sedan är det här inte allt. Redan i januari 2008 fick trafikverken i uppdrag att påbörja förberedelsearbetet för planeringen av infrastrukturåtgärder för den kommande planperioden. I redovisningen med namnet *Inför åtgärdsplaneringen* informerades bland annat om att det skulle arbetas med utveckling av underlagen för drift, underhåll och bärighet. Allt detta har också stor relevans för det ärende som vi diskuterar i dag.

Det handlar bland annat om att ta fram gemensamma definitioner för drift- och underhållsverksamheten inom Banverket och Vägverket och om att ta fram modeller för samhällsekonomiska beräkningar och för värderingar av effekterna av drift- och underhållsverksamheten. Vi förutsätter så klart att Riksrevisionens granskningsrapport kommer att bli ett viktigt dokument att ta till sig i det fortsatta arbetet.

Allt det här är viktigt, och, tycker jag, visar samtidigt att regeringen har vidtagit och vidtar åtgärder som kommer att förbättra styrningen, effektiviteten och uppföljningen av underhållsverksamheten.

Sedan ska vi nog också, tror jag, kanske bli bättre på att lära av andra. Under senare år har motsvarande granskningar som den vi pratar om i dag gjorts också i Danmark och Norge. Jag tycker att det är en intressant iakttagelse att de visar på ungefär samma typ av problematik, nämligen att det har varit svårt att se. Jag tror att det i det kommande arbetet också blir viktigt att lära sig framför allt av Danmark som har hållit på i ett par år med den typen av analyser efter att ha konstaterat samma typ av problematik som Riksrevisionen gör här.

Det är viktigt att vi lyckas med det här, eftersom vi vet, oavsett om man kan diskutera exakt vad summan är, att det finns ett stort, eftersatt underhållsbehov. Vill vi bevara och säkerställa att vägarna prioriteras och alla de här åtgärderna genomförs måste man göra rätt val.

Jag tror att det enda hotet nu egentligen är att dra helt fel slutsats och ta den här granskningen till intäkt för att det inte finns något underhållsbehov över huvud taget. Den som eventuellt tycker det rekommenderar jag en söndagstur någon gång i påsk på någon väg som kanske inte är Essingeleden utan finns längre ut.

Anf. 218 KARIN SVENSSON SMITH (mp) replik:

Herr talman! Jag noterade att Oskar Öholm sade att det finns ett eftersatt underhåll. Men var i Riksrevisionens granskning kan man säga att det går att styrka att det finns ett eftersatt underhållsbehov? Jag tycker att

det är en väldigt tydlig slutsats både från den muntliga och från den skriftliga redovisningen att man vare sig kan säga detta eller motsatsen.

Jag skulle vilja veta vad Oskar Öholm tycker om de rekommendationer som Riksrevisionen gav till regeringen. Eftersom vi i nästa vecka ska få tillgång till planerna för Vägverkets och Banverkets, eller det nya Trafikverkets, användning av pengar under hela planperioden kanske Oskar Öholm som har lite bättre kontakter i Regeringskansliet kan säga om vi då kommer att få se om det finns några nya tillståndsmått och effektsamband, alltså de nyckeltal som Riksrevisionen frågar efter, hur man med samhällsekonomiska kalkyler kan lägga upp en bra underhållsstrategi eller hur man kan säkra att vi till riksdagen får en rättvisande rapportering av underhållsverksamheten.

Det finns inga sådana iakttagelser här, men det kanske är någonting som kommer i nästa vecka.

Jag har en kompletterande fråga, men jag kan kanske få svar på det här först.

Anf. 219 OSKAR ÖHOLM (m) replik:

Herr talman! Till att börja med får jag säga att jag har och tycker att man ska ha stor respekt för den här typen av granskningar och ta till sig av det som konstateras. Som sagt, de exempel som ges i granskningen vittnar onekligen om att vi måste bli bättre både på att analysera och på att lära oss hur man rätt ska prioritera vilka insatser som behöver göras och var de behövs någonstans.

Det är en intressant iakttagelse att vi inte på något sätt är ensamma om problemen. Man ser liknande slutsatser i granskningar som har gjorts i våra grannländer, exempelvis Norge och Danmark. Jag tycker att det är väldigt bra att man fortsätter att följa det arbetet.

Vad jag också försökte poängtera i mitt anförande var att det finns en ganska lång rad av åtgärder som man kan vidta för att bli bättre på att lära sig var insatserna behövs, vilka insatser som behövs och hur analyserna ska göras.

Det som jag däremot har lite svårt att förstå när jag lyssnar på Karin Svensson Smith är att man så tvärsäkert tar detta till intäkt för att det inte finns något underhållsberg över huvud taget. Jag tycker inte att man med den här analysen och den här granskningen skulle kunna avfärda det. Rekommendationen blir att det finns lite grann av ett facit där ute. Det är klart att vi kan begrava oss i rapporter, och vi kan fundera över vilka modeller vi ska använda för att räkna ut var insatserna behövs, men det räcker faktiskt med att åka ut och titta på vägarna på rätt många håll i landet för att se att det finns ett stort behov.

Mitt anförande handlade om hur man går vidare i de olika delarna för att hitta en lösning på problemen. Jag har stora förhoppningar om att de åtgärderna kommer att ge effekt, och det finns det uppenbarligen en ganska bred majoritet för också i trafikutskottet och riksdagen.

Anf. 220 KARIN SVENSSON SMITH (mp) replik:

Herr talman! Det var Oskar Öholm som sade att det finns ett eftersatt underhåll. Jag sade att man vare sig kan styrka eller avfärda resonemangen om det är så eftersom revisionens granskning visar att de inte har någon ordentlig kunskap om tillståndet på våra vägar.

Att det är dåligt i andra länder tycker jag inte är någon stor tröst för att vi inte har koll på hur skattepengarna *vi* anslår här används. Det är trots allt, totalt sett, för alla vägar 8 miljarder av skattepengarna som det handlar om.

Jag undrar om Oskar Öholm kan upplysa mig om ifall regeringen har gjort någonting sedan den här granskningen kom. Jag erfor att Vägverket alldeles nyligen i en av sina regioner sade: Jaha, nu kommer snart tjällossningen, så nu tänkte vi prova att inte ha några restriktioner för lastbilstrafik över huvud taget, utan det ska vara upp till den enskilde lastbilschauffören att själv bedöma när det är lämpligt och inte lämpligt att trafikera den väg där tjälen går ur marken.

Min erfarenhet är att det är just då som vägarna är som mest sköra. Jag undrar om det faktum att Vägverket i stället för att skärpa restriktionerna helt släpper restriktionerna tyder på att man har erfårit någon starkare styrning från regeringen på att man ska vara rädd om de anslag som vi har gett för att vägarna ska hållas i ett gott skick året runt.

Anf. 221 OSKAR ÖHOLM (m) replik:

Herr talman! Anledningen till att jag poängterade det från början i det förra replikskiftet är att tar man den här typen av granskningar på allvar är det klart att man tar till sig av det och lär sig hur man kan bli bättre. Jag tycker att flera av de åtgärder som vi nu pratar om när det gäller hur man kommer att förändra arbetssättet med nya Trafikverket eller hur Vägverket vill jobba vidare visar att man tar frågan på allra största allvar och har som klar och tydlig ambition att vi måste bli bättre på det här. Det har vi ju lärt oss.

Jag försöker inte på något sätt skylla på att det finns problem i andra länder också, men det visar att det uppenbarligen inte är helt enkelt och att det också är därför som åtgärderna vidtas.

Finns det ett eftersatt underhållsbehov eller inte? Jag kan tycka att det här inte är en diskussion som svävar i kosmos där vi inte vet hur det ser ut. Det räcker ju att åka ut på väldigt många av våra vägar för att se att trots de satsningar som har gjorts varje år finns det fortfarande stora problem.

Det är klart att det vare sig går att styrka eller avfärda det påståendet enligt granskningsrapporten, säger Karin Svensson Smith. Nej, men det man skriver är just att om det är 20 miljarder kan man inte på öret säga hur stort behovet är. Desto större anledning för oss att bli bättre på att analysera det. Men om Karin Svensson Smith påstår att det inte finns något eftersatt underhållsbehov tycker jag att hon ska vara tydlig med det också och åka ut till väljare, särskilt i de delar av landet där de stora problemen finns, och säga: Jag tror inte att det finns något eftersatt underhållsbehov.

Jag tror inte att det är en helt realistisk eller särskilt populär hållning att ha i debatten.

Anf. 222 PETER PEDERSEN (v) replik:

Herr talman! Vi har fortfarande inte fått något bra svar på det som Riksrevisionen faktiskt säger och det som ni från majoriteten säger. Det står faktiskt så här på s. 7: ”När det gäller vägtillståndets betydelse för trafiksäkerheten påtalar Riksrevisionen att det saknas strukturerade och

aggregerade mätdata för centrala mått. Riksrevisionen pekar vidare på att kunskapen om detta eftersatta underhåll är begränsad.”

Jag tror inte att vi ska tolka det så att man kan säga att det är 20 miljarder eller en krona mer eller mindre. Jag tror inte att det är Riksrevisionens avsikt, utan deras poäng är att man inte kan säga att vi har ett underhållsberg. Och om vi har det kan man inte säga om det ligger på 5, 20 eller 40 miljarder. Det är en ganska allvarlig kritik som vi måste ta till oss.

De exempel som Oskar Öholm tar upp, herr talman, kan bero på att man, i stället för att asfaltera någonstans i Värmland, för tredje gången på två år har valt att asfaltera i huvudstaden. Då har man använt pengarna på fel sätt, och det är precis det som kommer fram. Man kan inte avgöra om pengarna används i tillräckligt hög grad, om de används effektivt och om de används på rätt ställe. Det är fråga om subjektiva bedömningar.

Vi fick redovisat att man ena året hävdar att det finns stora hål i vägarna, och nästa gång man får in rapporter har det blivit bättre utan att någonting har gjorts, eller tvärtom. Så kan vi inte ha det. I stället borde vi vara överens om att vi måste ha ett bra beslutsunderlag för att veta att vi avsätter rätt summa pengar. Vi är ju överens om att vi måste säkerställa att de vägar vi har inte förstörs. Det vore kapitalförstöring.

Hur kan majoriteten så tvärsäkert säga att vi har ett underhållsberg när Riksrevisionen anser att man inte kan säga det? Inte heller kan man avfärda det. Vi anser att vi som politiker inte är betjänta av den typen av beslutsunderlag om vi ska kunna fatta kloka beslut i framtiden.

Anf. 223 OSKAR ÖHOLM (m) replik:

Herr talman! Jag tror att det finns olika sätt att förhålla sig i den här debatten om man ska diskutera frågan på allvar. Det är klart att det alltid i en sådan här diskussion finns risk för att man drar långtgående slutsatser åt båda håll.

Vi kan titta i rapporten och konstatera att ja, det riktas mycket allvarlig kritik. Man konstaterar att vi måste bli betydligt bättre på en lång rad områden för att kunna fastställa var behoven finns. Det saknas data och det saknas kunskap om eftersatt underhåll. Så är det, absolut.

Då är frågan: Kan vi utifrån det bli bättre? Ja, förhoppningsvis. Jag har försökt peka på några av de saker som förhoppningsvis leder till bättre analyser. Vi kanske kan lära oss en del av andra länder. Ifall det finns en anklagelse från Peter Pedersens sida om hur vi kan vara så bergsäkra vill jag återigen hänvisa till facit, det vill säga att vi vet att vi har stora problem. Hur kan man i så fall vara så bergsäker åt andra hållet? Jag tycker att man går väldigt långt i reservationen från Vänsterpartiet och Miljöpartiet där man i stort sett tar det som intäkt för att försöka säga att det kanske inte finns något underhållsbehov över huvud taget. Då tycker jag att man ska säga det till alla de väljare som bor utefter vägar som det inte gjorts någonting åt på mycket länge.

Man kan göra så, men jag tror att det mer handlar om att gripa efter vilka halmstrån som helst för att försöka stoppa alla sorters satsningar på vägar, oavsett om det gäller nybyggnation eller underhåll. Jag skulle därför vilja fråga Peter Pedersen hur han i så fall kan vara så tvärsäker åt andra hållet, att ta detta som intäkt för att det över huvud taget inte skulle finnas något behov.

Anf. 224 PETER PEDERSEN (v) replik:

Herr talman! Om jag varit otydlig ska jag från denna talarstol deklarerera att problemet är att varken vi vänsterpartister eller någon annan partist vet om vi har ett underhållsberg eller inte, och om det finns ett sådant vet vi inte hur stort det är. Vi tycker att det är rimligt att vi ska veta det när vi fastställer våra respektive budgetar.

Det är ett faktum att Vänsterpartiet de senaste åren anslagit mer pengar till vägunderhåll än regeringen. Även vi har alltså gått på blåsningen. Nu säger vi att vi, om det är en blåsning, måste lugna ned oss och fundera. Vi måste få in bättre underlag för att kunna fatta rätt beslut. Det gäller exempelvis fördelningen mellan väg- och banunderhåll. Vi vill att pengarna används så effektivt som möjligt.

Vi skyller inte ifrån oss utan säger att också vi har trott att vi måste satsa mer pengar för att säkerställa det kapital vi redan lagt ned i våra vägar. Och till skillnad från majoriteten har vi tagit till oss den kritik som Riksrevisionen kommit med och sagt att då backar vi. Vi måste helt enkelt få bättre underlag för att veta vad vi ska fatta för beslut i framtiden.

Om man nu retar sig på det som står i vår reservation vill jag säga att vi kunde lagt till en mening där det stod att det mycket väl kan vara högre. Vi vet inte. Det är det som är problemet, och så kan vi bara inte ha det. Vi kan inte på något politikområde försöka gissa oss till hur underlagen är, om de är bra eller inte. Ingen kan i alla fall utifrån Riksrevisionens rapport hävda att man där berömmar ansvariga myndigheter för att de gjort ett bra underlag när vi från politiskt håll sedan ska värdera det och avsätta pengar.

Vi borde kunna vara överens om att det är fråga om svidande kritik, och det måste till en förändring. Då är det inte någon poäng med att fastslå att vi tror att det finns ett underhållsberg eller att vi inte tror att det finns. Poängen är att vi inte vet vem som har rätt. Det vet vi först när vi får in ett bättre underlag. Vi kan väl gemensamt välkomna att man tar till sig kritiken och ser till att underlaget tas fram så snabbt som möjligt.

Anf. 225 OSKAR ÖHOLM (m) replik:

Herr talman! Jag håller med såtillvida att det inte är mycket till beröm som ges i rapporten. Absolut inte. Det vore svårt att hävda det.

Om man ska ta den här typen av frågor seriöst tycker jag att man måste tänka: Ja, nu har man riktat kritik mot vårt sätt att försöka analysera hur stora underhållsbehoven är. Sedan kan vi diskutera hur stora de är. Jag försöker hävda att många som kör bil runt om i Sverige eller bor utefter vägar med stora bekymmer kan se att det under många år inte gjorts någonting åt de problem som uppstått och skulle nog känna igen sig i att här finns bekymmer.

Sedan kommer rapporten som säger att det är problematiskt, att man inte riktigt kunnat hitta rätt verktyg för att göra detta. Vilket är det ansvarsfulla sättet att då agera? Jag skulle vilja säga att det är det vi gör, det vill säga förändrar rutiner, ser till att Vägverket tar problemet på största allvar och ser till att myndigheterna på området fungerar på ett sätt som innebär att analyserna görs bättre i framtiden. Jag menar att det inte är seriöst att ta bristerna i underlaget till intäkt för att överväga att omedelbart dra tillbaka satsningarna, som enligt Peter Pedersen till och med varit större från oppositionens sida.

Man ska ta den här typen av rapporter på allvar och gå igenom hur vi kan bli bättre på att analysera behoven. Det är faktiskt just det vi gör.

Prot. 2009/10:94
24 mars

Anf. 226 SVEN BERGSTRÖM (c):

Herr talman! Låt mig börja med att yrka bifall till utskottets förslag i betänkandet och avslag på reservationerna.

Det här är en intressant debatt. När vi bytte regering för tre och ett halvt år sedan upplevde vi på allianssidan att det fanns ett stort uppdämt behov av underhåll och drift som vi fick ta över. Därför har vi satsat kraftfullt på drift och underhåll genom att öka anslagen. Det gäller inte bara vägar utan också järnvägar. Där fick vi dessutom stöd av Europeiska järnvägsunionen som sade att Sverige i stort sett var sämst i klassen när det gällde att sköta sina järnvägar. Det tycker oppositionen inte om att höra, men jag upprepar det ibland från talarstolen eftersom det faktiskt var så de skrev från Europeiska järnvägsunionen.

När det gäller vägarna har vi ingen europeisk union att luta oss mot och ta stöd i, utan där har vi att lita på Vägverket. Vi har under många år haft starka personligheter som Hans Stenberg i Vägverkets styrelse, och vi har utgått från att arbetet bedrivits effektivt, att man gjort kloka prioriteringar och att det – självklart – inte varit godtycke och ad hoc-beslut som styrt hur man använt pengarna.

Nu får vi lite bakläxa av Riksrevisionen som säger att det inte är riktigt bra. Dock handlar det inte om 8 miljarder kronor, som Karin Svensson Smith hävdade, utan om 3 miljarder kronor. Det gäller det belagda vägnätet. Jag vet inte varifrån Karin Svensson Smith fick siffran 8 miljarder kronor.

Noll koll, sade Karin Svensson Smith i sitt anförande. Självfallet ska vi ha full koll på hur vi använder varenda skattekrona, och därför ska vi använda rapporten från Riksrevisionen på allra bästa sätt. Låt mig dessutom betona, vilket också Oskar Öholm var inne på, att det faktiskt var vi på allianssidan, jag tror till och med att det var jag själv, som år 2007 föreslog att vi skulle be Riksrevisionen göra granskningen för att få ett underlag och kolla om pengarna verkligen användes på bästa sätt.

Nu har vi fått en dokumentation som är värdefull, men vi drar väldigt olika slutsatser av den. Peter Pedersen säger till och med att vi inte vet om vi har ett underhållsberg. Det tycker jag är mycket djärvt sagt. Det har inget stöd i Riksrevisionens dokumentation.

Det Riksrevisionen säger är att vi varken kan styrka eller avfärda Vägverkets uppgifter om att kostnaden för det eftersatta underhållet är 20 miljarder kronor. De säger inte ”om”, utan de säger att det råder osäkerhet om storleken. Det är en anmärkningsvärd slutsats som Vänsterpartiet och Miljöpartiet drar när de säger att vi ska dra ned på underhållet eftersom vi inte vet om det är 25 eller 15 miljarder. Det hedrar Socialdemokraterna och Hans Stenberg och gruppen i trafikutskottet att de den här gången inte hängt på de övriga inom oppositionen.

Jag tror att vi är ganska eniga, i synnerhet vi som kommer från utsatta län, om att det finns ett mycket stort behov. Jag litar på Ingemar Skogö och andra som sagt att det handlar om 20 miljarder; ibland har man sagt att det rör sig om uppåt 30 miljarder. Vi vet alltså inte, men vi utgår från att behovet är mycket stort.

*Vägverkets
vägunderhåll*

Vi som har ögon att se med och vi som träffar kommunalråd runt om i landet får, som Stenberg var inne på, vittnesmål varenda gång om att vi har jättestora behov. Dessutom har den här vintern skapat okända men mycket stora behov av underhåll som vi ännu inte har sett. Det har varit väldigt kallt runt om i landet, det har varit mycket snö på vägsidorna, och tjälen har gått otroligt djupt ned i vägkroppen med påföljden att nu när tjälen släpper får vi enorma sprickbildningar i vägkroppen. Det kan vi se åtminstone i Gävleborg där jag kommer ifrån. Sannolikt är det väldigt många vägar där man nu får sätta in mycket stora resurser för att återställa och försöka förbättra vägkroppen, kanske till och med bygga om vägkroppen på sina håll.

Självfallet är det alldeles rätt och viktigt att vi använder varenda skattekrona på rätt sätt, som jag har sagt. Men det är lite anmärkningsvärt att Vänsterpartiet och Miljöpartiet drar slutsatsen att vi ska dra ned på underhållet. Vi ska i stället ställa krav på Vägverket och regeringen att ha bättre koll, göra uppföljningar och utvärderingar mer systematiskt och se till att det inte är godtycke och subjektiva bedömningar som styr detta utan att vi får ett betydligt bättre arbetssätt runt om i landet i de här frågorna.

Att vi har ett underhållsberg borde vi kunna vara överens om. Om det sedan handlar om 15 eller 25 miljarder eller hur mycket det är må det vara osäkerhet om, men självfallet måste vi se till att avsätta tillräckligt med pengar. Som sagt kommer det antagligen att visa sig att den här vintern har skapat ännu större behov än vad vi har sett tidigare.

Jag yrkar bifall till majoritetens förslag i betänkandet och avslag på reservationerna.

Anf. 227 KARIN SVENSSON SMITH (mp) replik:

Herr talman! Vi är flera som har efterlyst granskning från Riksrevisionen och dessförinnan av Riksdagens revisorer. Det har jag gjort vid flera tillfällen. Vi har också haft en offentlig utfrågning om underhåll. Den visade att det är väldigt mycket som vi inte vet. Den här regeringen får ta på sig att den inte gjort vad den borde, och man kanske inte riktigt kan påstå att den förra gjorde det heller. Här är det nog en poäng att säga att det finns en väldigt stor förbättringspotential.

Jag läser ur betänkandet. Det står på s. 7: ”Utifrån den tillgängliga informationen går det därför enligt Riksrevisionen varken att styrka eller avfärda Vägverkets uppgifter om att kostnaden för det eftersatta underhållet är 20 miljarder kronor.”

Vi vet alltså inte.

Sedan handlar det som styrning, inte bara om mängden pengar. Det jag talar om är hela vägnätet, inte bara det belagda vägnätet. Det handlar om väldigt mycket pengar. Nu kan man inte påstå, som Sven Bergström gjorde, att vi är sämst i klassen när det gäller järnvägsunderhåll. Det man tidigare visat är att det vi har lagt per järnvägskilometer är ganska lite jämfört med vad andra lagt, näst lägst. Med motsatsen – om man lägger mer pengar skulle man vara bäst i klassen – skulle i så fall tunnelbygget i Hallandsås vara världens bästa järnvägsbygge. Det tror jag inte att Sven Bergström tycker.

Det handlar om hur man styr pengarna, hur man använder pengarna. Har man en skadeförebyggande verksamhet, eller drar man den slutsatsen av vägtillståndet att nu släpper vi restriktionerna? Precis som Sven Bergström själv redogjorde för från talarstolen är det nu Vägverket verkligen måste vara rädd om vägarna så att man inte kör sönder dem så att vägkroppen behöver byggas upp igen. Tycker Sven Bergström att det är ett ansvarsfullt sätt att förhålla sig till vägarna att just nu släppa restriktionerna när det gäller tung trafik?

Anf. 228 SVEN BERGSTRÖM (c) replik:

Herr talman! Vi kan vara ense, Karin Svensson Smith och jag, om att det finns en stor förbättringspotential i arbetssättet. Självklart måste vi se till att vi har full koll på varenda skattekrona så att pengarna används på ett optimalt sätt och att man inte, som någon var inne på, asfalterar vartannat år på vissa ställen och glömmer bort andra delar av landet flera år.

Det finns en stor förbättringspotential som sagt.

Karin Svensson Smith har förut i riksdagens talarstol försökt förklara den pinsamma jumboplaceringen för Sverige när det gäller underhållet av järnvägsnätet. Jag vill bara säga att det inte är vi i majoriteten som påstår att den tidigare regeringen misskötte det, utan det säger Europeiska järnvägsunionen. Man kan ha synpunkter på deras statistik, självfallet. Men det är i alla fall så att de har sagt att vi i Sverige var sämst i klassen.

Släppa restriktionerna, säger Karin Svensson Smith. Jag vet inte om hon är inne på att vi kör med tunga fordon på vägar med brister. Där får man säga att det är en grannliga balansgång som Vägverket gör i samarbete med åkeribranschen och framför allt skogstransportsidan. Där är det alldeles tydligt att man genom att anpassa lufttrycket i de tunga bilarna kan klara att köra även på vägar som har svagheter på grund av tjällossning. Erfarenheterna så här långt verkar goda. Men naturligtvis måste man vara på sin vakt så att man inte skadar vägkroppen i grunden genom att släppa till trafik i tjällossningstider.

Jag har inga invändningar mot att man fortsätter med den här verksamheten och gör det i nära samverkan med skogsindustrin, transportnäringen och Vägverket för att säkerställa att vi inte skadar många mil väg genom att köra med för tunga fordon i känsliga tider.

Anf. 229 KARIN SVENSSON SMITH (mp) replik:

Herr talman! Det Internationella järnvägsunionen har konstaterat är att vi per järnvägskilometer lägger mindre pengar än andra, näst lägst. Det är inte detsamma som att man är sämst i klassen. Då skulle man kunna säga att den amerikanska sjukvården är bäst, för man lägger ned väldigt mycket pengar. Det handlar om hur man styr och använder pengarna. Då kan man inte dra slutsatsen att vi är sämst. Sven Bergström kan gärna lyssna på Banverket som tidigare tagit emot väldigt många besökare som undrat varför de kan underhålla järnvägsnätet till en så låg kostnad. Den kunskapen gällde till för några år sedan. Nu tror jag att avreglering och bolagisering har gjort att man inte alls har samma bra styrning som man hade tidigare.

Sedan till resonemangen om restriktioner. Det är klart att man ska ha ett samarbete med skogsindustrin. De om några har ett intresse av att

vägarna fungerar bra i glesbygden för transport av råvara från skogen till förädling. Jag är ledsen att jag inte kan tala om exakt vilket distrikt som har sagt att de inte kommer att ha restriktioner alls utan att det kommer att vara upp till varje lastbilschaufför att själv bedöma när man ska köra och inte köra. Det strider i alla fall vad jag vet mot att man från Vägverkets sida måste ha både dygns- och klockrestriktioner för när det ska köras under den tid då tjälen släpper i marken, när vägarna är som mest sköra. Att släppa restriktionerna är knappast ett bättre sätt att sköta det vägkapital vi har, eller hur, Sven Bergström?

Anf. 230 SVEN BERGSTRÖM (c) replik:

Herr talman! Man ska vara angelägen om att vårda det vägkapital vi har, det är vi alldeles ense om. Jag är också angelägen om att skogsnäringen ska kunna fungera optimalt. De är i behov av färskt virke i mycket större utsträckning i dag än för 20–30 år sedan. Därför tycker jag att det är välkommet och bra att skogsnäringen tillsammans med Vägverket och transportnäringen försöker hitta modeller för att använda vägarna, genom att till exempel anpassa lufttrycket i de bilar som är ute och kör på känsliga vägar. Men jag håller med om att det ska säkerställas att det inte blir negativa effekter av detta långsiktigt. Men så här långt förefaller det som att man vid Vägverket är mycket nöjd med den verksamhet som har pågått. Man har hittills inte sett att det har gett skador långsiktigt.

Karin Svensson Smith nämnde Banverket och underhållet där. Hon är väldigt tillfreds med hur de sköter underhåll. Jag skulle kunna tänka mig att låta Riksrevisionen titta på hur man använder varje skattekrona på järnvägssidan. Jag är inte alldeles säker på att det har varit så bra ställt som Karin Svensson Smith vill hävda. Jag tror att det även på det området finns en förbättringspotential. Den ska vi använda, och därför ska vi kanske be att även Banverket blir utsatt för Riksrevisionens kritiskt granskande ögon.

Anf. 231 FÖRSTE VICE TALMANNEN:

Timmen är sen, så jag kanske inte ska påpeka att det handlar om Vägverkets vägunderhåll och inte Banverkets; enligt betänkandet är det Vägverkets.

Anf. 232 PETER PEDERSEN (v) replik:

Herr talman! Det var ett bra påpekande från talmannen. Det är ett effektivt sätt att dribbla bort korten att börja prata om någonting helt annat och säga att Banverket inte heller gör som det ska. Men nu pratar vi om vägunderhållet.

Vi skriver i reservation 1 att det är angeläget att regeringen omedelbart agerar för att förbättra uppföljningen av vägunderhållet inte minst mot bakgrund av de betydande belopp som varje år anslås inom området. Om man inte skärper till sig får vi överväga att dra tillbaka medel. Vi tycker att vi måste veta vad vi använder pengarna till.

Sven Bergström tycker att jag uttrycker mig drastiskt när jag säger att vi inte vet om det finns något underhållsberg. Vi vet faktiskt inte det. Oavsett vilket parti vi tillhör vet vi inte om det finns något underhållsberg, och ingen kan tala om hur stort det är.

Om nu inte Riksrevisionen går med på att underhållsberget är ”just” 20 miljarder kronor, som ni uttrycker det, hur stort anser Riksrevisionen då, Sven Bergström, att underhållsberget är? Var står det? Hur stort är underhållsberget?

Jag hävdar att det inte står någonstans. Därför kan man säga att det kan vara 0, 1, 20 eller 40 miljarder. Så kan vi bara inte ha det. Det är precis det vi efterfrågar. Om vi ska avsätta pengar måste vi veta hur mycket pengar vi måste avsätta. Vi måste också veta att de hamnar på rätt ställe så att inte vissa delar av landet hela tiden får väldigt hög standard medan andra läggs för fåfot. Det är ett dåligt sätt att använda pengarna på.

Det är i så fall hur man allokerar resurserna, som det heter på fint språk, och inte själva summan som det är fel på, utan man använder de medel man får på ett ineffektivt och slösaktigt sätt.

Om vi nu inte är överens om underhållsberget, vad har Riksrevisionen kommit fram till att vi har för underhållsberg? Finns det någon sådan siffra? Jag har inte hittat någon.

Anf. 233 SVEN BERGSTRÖM (c) replik:

Herr talman! Det här blir lite akademiskt. Man kan läsa en mening på flera sätt. Vi är flera talare här som har citerat meningen på s. 7 där Riksrevisionen säger att man varken kan styrka eller avfärda Vägverkets uppgifter att kostnaden för det eftersatta underhållet är just 20 miljarder.

Nej, det är sant. Men vi drar helt olika slutsatser. Där har vi i majoriteten dess bättre med oss Socialdemokraterna den här gången. De är kloka ibland. Bara därför att man inte kan säga att det är 20 miljarder, 15 miljarder eller 25 miljarder är det en helt annan slutsats än den som Peter Pedersen drar när han säger att vi inte ens vet om vi har ett underhållsberg.

Då säger många med mig: Välkommen ut i verkligheten! Jag är övertygad om att man inte behöver åka långt utanför Degerfors tätort för att se otroligt stora behov av ett bättre vägunderhåll och driftsåtgärder. Den argumentationen är väldigt ihålig. Det finns inte en människa i det här landet som färdas på våra vägar som kan dela slutsatsen att vi nog inte har något underhållsberg alls.

Det är ett enormt stort underhållsberg. Vägverkets ledning har dristat sig till att säga 20–30 miljarder kronor. Nu får den bakläxa av Riksrevisionen som säger: Ajabaja, man ska inte uttrycka sig så om man inte vet exakt hur stort det är. När det gäller att det finns ett mycket stort underhållsberg säger inte heller Riksrevisionen något annat. Men man tycker att det finns en osäkerhet om storleken på det.

Vår slutsats är inte att man då ska dra ned på underhållet. Vår slutsats är, precis som Socialdemokraternas: Se till att förbättra arbetssättet, mäta effektivare och ta bort godtycke och subjektiva bedömningar. Vi ska spara på varje skattekrona och använda medlen på effektivast möjliga sätt. Men det är en otroligt drastisk slutsats att säga att vi ska dra ned på underhållet, eller hota att dra ned på underhållet som Miljöpartiet och Vänsterpartiet är inne på.

*Vägverkets
vägunderhåll*

Anf. 234 PETER PEDERSEN (v) replik:

Herr talman! Det är väl någon lek med ord här. Jag har inte Riksrevisionens egen rapport framför mig så att jag kan läsa exakt vad den skriver. Men det skulle vara ganska poänglöst av en riksrevision att säga att ingen kan säga om underhållsberget är just 20 miljarder och inte en krona mer eller mindre. Jag tror inte att det är vad den avsåg.

Hela grundpoängen i dess kritik är att man inte kan avgöra hur stort eventuellt underhållsbehov som finns. Använder man begreppet underhållsberg, eller för den delen fläskberg eller andra sådana grejer som har använts i den här kammaren, får man vissa associationer.

Underhållsberg låter som något enormt stort. Det är ändå en viss skillnad om nu den så kallade lilla underhållskullen skulle vara 5 miljarder kronor. Det är en väldigt stor skillnad än om underhållsberget ligger på 30–40 miljarder.

Vi bör faktiskt veta nivån. Det har ingen betydelse om vi talar om väg- eller banunderhåll eller hur mycket vi behöver anslå för att vi ska få det att fungera eller för att skolan ska bli bra. Vi måste med mycket större bestämdhet veta att de underlag som presenteras är trovärdiga, seriösa och inte bygger på en slump. Det är möjligt att man har gjort som Sven säger att vi ska göra.

Vi åker ut på vägarna och kollar. Här bedömer vi att vi har ett stort underhållsberg, och så anslår vi ett visst antal miljarder per län. Så kan vi inte agera. Nu är jag lite vårdslös. Men ungefär så framhåller ni att man ska göra.

Om man åker ut och tittar ser man att vi har ett stort underhållsberg. Det kan bero på att om man åker i vissa tätorter är underhållsberget i så fall också stort. Men då är det kommunala vägar som avses.

Det ska finnas bra underlag så att vi vet vad som krävs för att vi ska kunna säkerställa det kapital som vi har plöjt ned i dessa vägar historiskt. Det tror jag att vi är överens om. Men på något sätt måste ni ändå vidmakthålla begreppet underhållsberg. Det leder till att vi har enorma behov som ska tillgodoses på den här sidan. Vi ifrågasätter att ni kan dra den slutsatsen utifrån Riksrevisionens rapport.

Anf. 235 SVEN BERGSTRÖM (c) replik:

Herr talman! I grunden är vi rätt ense. Vi ska ha ett bra underlag och använda skattepengarna på ett optimalt sätt. Men det förvånar mig att Peter Pedersen som ändå är rätt väl förankrad i myllan i Degerfors dristar sig till att säga: Vi vet inte om vi har något underhållsberg.

Vi ska ju sluta i riksdagen. Får jag föreslå att Peter och jag gör en resa gemensamt. Vi börjar i Degerfors, åker ned över Dalsland och kanske ned mot Lund, Karin Svensson Smiths hemtrakter. Vi åker över småländska höglandet, fortsätter upp över Örebrotrakten till Gävleborgs län, där jag är hemma, och så slutar vi uppe i Västernorrland, där Hans Stenberg bor.

Vi åker runt och tittar på vägarna. Vi talar med alla kommunalråd, och så får vi lite vittnesmål om hur de bedömer vägstandarden. Jag är alldeles övertygad om, som Hans Stenberg var inne på, att vi kommer att få otroligt starka vittnesmål om att det är mycket stora eftersatta behov som det finns anledning att åtgärda.

Det är lite poänglöst att göra en stor sak av frågan: Är det 15 miljarder, 25 miljarder, eller vad är storleken? Det finns ett stort behov. Vi ska förbättra metoderna och mätsätten, och vi ska ta bort godtycke och subjektivitet. Men vi får ändå ha någon respekt för en av våra äldsta myndigheter, Vägverket, och att det finns en del kunskap i verket.

Att något skott har träffat rätt i deras sätt att arbeta är i varje fall jag övertygad om. Låt oss använda förbättringspotentialen som finns och se till att få bort subjektivitet och godtycke. Men vi ska inte dra ned på underhållet utan att veta vad vi gör.

Överläggningen var härmed avslutad.
(Beslut skulle fattas den 25 mars.)

20 § Bordläggning och beslut om förlängd motionstid

Anmälades och bordlades

Redogörelse

2009/10:NR1 Nordiska rådets svenska delegations berättelse om verksamheten under 2009

Kammaren biföll talmannens förslag att motionstiden för prop. 2009/10:139 *Fokus på kunskap – kvalitet i den högre utbildningen* skulle förlängas till *onsdagen den 7 april*, samt att motionstiden för propositionerna 2009/10:115 *En ny radio- och tv-lag*, 2009/10:155 *Svenska miljömål – för ett effektivare miljöarbete*, 2009/10:165 *Den nya skollagen – för kunskap, valfrihet och trygghet*, 2009/10:170 *En enklare plan- och bygglag*, 2009/10:172 *Kärnkraften – förutsättningar för generationsskifte* och 2009/10:173 *Kärnkraften – ökat skadeståndsansvar* skulle förlängas till *onsdagen den 14 april*.

21 § Anmälan om interpellationer

Anmälades att följande interpellationer framställdes

den 24 mars

2009/10:313 Utsläpp av radioaktivitet från kärnkraftverk

av *Per Bolund* (mp)

till miljöminister *Andreas Carlgren* (c)

2009/10:314 Bränsle till svenska kärnreaktorer

av *Per Bolund* (mp)

till miljöminister *Andreas Carlgren* (c)

2009/10:315 Skatteverkets resurser för internationell skattekontroll

av *Hans Olsson* (s)

till finansminister *Anders Borg* (m)

Interpellationerna redovisas i bilaga som fogats till riksdagens snabbprotokoll tisdagen den 6 april.

22 § Anmälan om frågor för skriftliga svar

Anmäldes att följande frågor för skriftliga svar framställdes

den 24 mars

2009/10:673 Informationsutbytesavtal med Schweiz

av *Hans Olsson* (s)

till finansminister Anders Borg (m)

2009/10:674 Justitieministerns uttalande om brottsmisstänkta

av *Thomas Bodström* (s)

till statsminister Fredrik Reinfeldt (m)

2009/10:675 Barns bästa och synnerligen ömmande omständigheter

av *Matilda Ernkrans* (s)

till statsrådet Tobias Billström (m)

Frågorna redovisas i bilaga som fogats till riksdagens snabbprotokoll tisdagen den 6 april.

23 § Anmälan om skriftliga svar på frågor

Anmäldes att skriftliga svar på följande frågor inkommit

den 24 mars

2009/10:644 Kvalitetsutvärderingssystem för högskolan

av *Mikael Damberg* (s)

till statsrådet Tobias Krantz (fp)

2009/10:646 Religionsfriheten i Marocko

av *Liza-Maria Norlin* (kd)

till utrikesminister Carl Bildt (m)

2009/10:648 Isbrytarverksamheten

av *Britta Rådström* (s)

till statsrådet Åsa Torstensson (c)

2009/10:649 Kustbevakningens fortsatta ansvar för miljöövervakning

av *Jasenko Omanovic* (s)

till försvarsminister Sten Tolgfors (m)

2009/10:650 Religions- och föreningsfrihet i relation till skollagen

av *Mikael Oscarsson* (kd)

till utbildningsminister Jan Björklund (fp)

2009/10:651 Djurskyddets organisation

av *Göran Persson* i Simrishamn (s)

till jordbruksminister Eskil Erlandsson (c)

2009/10:653 Ett tullverk för hela landet

av *Britta Rådström* (s)

till finansminister Anders Borg (m)

2009/10:654 EU och dialog med kurdiska sammanslutningar

av *Ameer Sachet* (s)

till statsrådet Birgitta Ohlsson (fp)

2009/10:655 Barnfattigdom

av *Carina Hägg* (s)
till socialminister Göran Hägglund (kd)

2009/10:656 Piraternas ekonomiska medel

av *Carina Hägg* (s)
till utrikesminister Carl Bildt (m)

2009/10:657 Andelen skuldsatta i Gävleborg

av *Raimo Pärssinen* (s)
till finansminister Anders Borg (m)

2009/10:658 Arbetslösheten i Gävleborgs län

av *Raimo Pärssinen* (s)
till arbetsmarknadsminister Sven Otto Littorin (m)

2009/10:659 Tillsynen av penningtvätt

av *Birgitta Eriksson* (s)
till statsrådet Mats Odell (kd)

2009/10:660 Barnarbete och kakaohandeln

av *Ameer Sachet* (s)
till statsrådet Ewa Björling (m)

2009/10:661 Miljövänlig produktion av soja

av *Margareta Persson* (s)
till jordbruksminister Eskil Erlandsson (c)

2009/10:662 Långvarig elevfrånvaro i grundskolan

av *Ronny Olander* (s)
till utbildningsminister Jan Björklund (fp)

Svaren redovisas i bilaga som fogats till riksdagens snabbprotokoll tisdagen den 6 april.

24 § Kammaren åtskildes kl. 21.28.

Förhandlingarna leddes

av tredje vice talmannen från sammanträdets början till och med 9 § anf. 33 (delvis),

av andre vice talmannen därefter till och med 10 § anf. 58 (delvis),

av tredje vice talmannen därefter till och med 11 § anf. 95 (delvis),

av andre vice talmannen därefter till och med 14 § anf. 114 (delvis),

av tredje vice talmannen därefter till och med anf. 171 (delvis) och

av förste vice talmannen därefter till sammanträdets slut.

Vid protokollet

PER PERSSON

/Eva-Lena Ekman

Innehållsförteckning

1 § Justering av protokoll	1
2 § Hänvisning av ärenden till utskott	1
3 § Förnyad bordläggning.....	2
4 § Prövning av fråga om tillämpligheten av 2 kap. 12 § tredje stycket regeringsformen i visst fall (bet. 2009/10:AU5).....	2
Konstitutionsutskottets betänkande 2009/10:KU43	2
Anf. 1 MARIANNE BERG (v).....	2
Anf. 2 JENNIE NILSSON (s).....	2
Anf. 3 ULF HOLM (mp).....	3
(Beslut fattades under 13 §.)	3
5 § Stärkt ställning för patienten.....	3
Socialutskottets betänkande 2009/10:SoU7	3
Anf. 4 SOLVEIG HELLQUIST (fp).....	3
Anf. 5 ELINA LINNA (v).....	4
Anf. 6 KENNETH JOHANSSON (c).....	6
Anf. 7 ELINA LINNA (v) replik	7
Anf. 8 KENNETH JOHANSSON (c) replik.....	7
Anf. 9 ELINA LINNA (v) replik	8
Anf. 10 KENNETH JOHANSSON (c) replik.....	8
Anf. 11 CHRISTER ENGELHARDT (s)	8
Anf. 12 CECILIA WIDEGREN (m).....	9
Anf. 13 BARBRO WESTERHOLM (fp).....	11
Anf. 14 ANDERS ANDERSSON (kd)	12
Anf. 15 THOMAS NIHLÉN (mp)	14
Anf. 16 GÖRAN THINGWALL (-).....	15
(Beslut fattades under 13 §.)	15
6 § Etisk bedömning av nya metoder i vården.....	16
Socialutskottets betänkande 2009/10:SoU8	16
Anf. 17 KENNETH JOHANSSON (c)	16
(Beslut fattades under 13 §.)	16
7 § Betalningsansvaret för underårigas avgifter inom hälso- och sjukvården och tandvården	16
Socialutskottets betänkande 2009/10:SoU9	16
Anf. 18 ELINA LINNA (v).....	16
Anf. 19 CHRISTER ENGELHARDT (s)	17
Anf. 20 MAGDALENA ANDERSSON (m)	18
Anf. 21 MARIA KORNEVIK JAKOBSSON (c)	19
Anf. 22 SOLVEIG HELLQUIST (fp).....	20
Anf. 23 ANDERS ANDERSSON (kd)	20
(Beslut fattades under 13 §.)	21
8 § Svenskundervisning för invandrare i folkhögskola	21
Utbildningsutskottets betänkande 2009/10:UbU14	21
Anf. 24 ROSSANA DINAMARCA (v).....	21
Anf. 25 FREDRIK SCHULTE (m).....	22

Anf. 26 ROSSANA DINAMARCA (v) replik.....	24
Anf. 27 FREDRIK SCHULTE (m) replik.....	25
Anf. 28 ROSSANA DINAMARCA (v) replik.....	25
Anf. 29 FREDRIK SCHULTE (m) replik.....	26
Anf. 30 PER LODENIUS (c).....	26
Anf. 31 TINA ACKETOFT (fp).....	28
Anf. 32 EVA JOHANSSON (kd).....	29
(Beslut fattades under 13 §.).....	30
9 § Upphävande av förköpslagen	30
Civilutskottets betänkande 2009/10:CU18.....	30
Anf. 33 HANS UNANDER (s).....	30
Anf. 34 EGON FRID (v).....	31
Anf. 35 JAN LINDHOLM (mp).....	33
Anf. 36 ANTI AVSAN (m).....	34
Anf. 37 HANS UNANDER (s) replik.....	35
Anf. 38 ANTI AVSAN (m) replik.....	36
Anf. 39 HANS UNANDER (s) replik.....	36
Anf. 40 ANTI AVSAN (m) replik.....	36
Anf. 41 LENNART PETERSSON (c).....	37
Anf. 42 EGON FRID (v) replik.....	38
Anf. 43 LENNART PETERSSON (c) replik.....	39
Anf. 44 EGON FRID (v) replik.....	39
Anf. 45 LENNART PETERSSON (c) replik.....	40
Anf. 46 LARS TYSKLIND (fp).....	40
Anf. 47 YVONNE ANDERSSON (kd).....	42
Anf. 48 JAN LINDHOLM (mp).....	43
(Beslut fattades under 13 §.).....	43
10 § Byggfrågor.....	44
Civilutskottets betänkande 2009/10:CU9.....	44
Anf. 49 GUNNAR SANDBERG (s).....	44
Anf. 50 EGON FRID (v).....	46
Anf. 51 JAN LINDHOLM (mp).....	48
Anf. 52 EVA BENGTSON SKOGSBERG (m).....	52
Anf. 53 LENNART PETERSSON (c).....	53
Anf. 54 GUNNAR SANDBERG (s) replik.....	55
Anf. 55 LENNART PETERSSON (c) replik.....	56
Anf. 56 GUNNAR SANDBERG (s) replik.....	56
Anf. 57 LENNART PETERSSON (c) replik.....	57
Anf. 58 LARS TYSKLIND (fp).....	57
Anf. 59 YVONNE ANDERSSON (kd).....	59
(Beslut fattades under 13 §.).....	61
11 § Utlåtande över EU:s framtidsstrategi 2020	61
Finansutskottets utlåtande 2009/10:FiU29.....	61
Anf. 60 MONICA GREEN (s).....	61
Anf. 61 ULF HOLM (mp).....	63
Anf. 62 PEDER WACHTMEISTER (m).....	66
Anf. 63 MONICA GREEN (s) replik.....	67
Anf. 64 PEDER WACHTMEISTER (m) replik.....	68

Anf. 65 MONICA GREEN (s) replik.....	68
Anf. 66 PEDER WACHTMEISTER (m) replik	69
Anf. 67 ULF HOLM (mp) replik	69
Anf. 68 PEDER WACHTMEISTER (m) replik	70
Anf. 69 ULF HOLM (mp) replik	70
Anf. 70 PEDER WACHTMEISTER (m) replik	71
Anf. 71 ROGER TIEFENSEE (c).....	71
Anf. 72 ULF HOLM (mp) replik	72
Anf. 73 ROGER TIEFENSEE (c) replik.....	73
Anf. 74 ULF HOLM (mp) replik	73
Anf. 75 ROGER TIEFENSEE (c) replik.....	74
Anf. 76 MONICA GREEN (s) replik.....	74
Anf. 77 ROGER TIEFENSEE (c) replik.....	74
Anf. 78 MONICA GREEN (s) replik.....	75
Anf. 79 ROGER TIEFENSEE (c) replik.....	75
Anf. 80 GUNNAR ANDRÉN (fp).....	75
Anf. 81 ULF HOLM (mp) replik	78
Anf. 82 GUNNAR ANDRÉN (fp) replik.....	78
Anf. 83 ULF HOLM (mp) replik	79
Anf. 84 GUNNAR ANDRÉN (fp) replik.....	79
Anf. 85 EMMA HENRIKSSON (kd)	80
Anf. 86 ULF HOLM (mp) replik	81
Anf. 87 EMMA HENRIKSSON (kd) replik	82
Anf. 88 ULF HOLM (mp) replik	82
Anf. 89 EMMA HENRIKSSON (kd) replik	82
Anf. 90 MONICA GREEN (s) replik.....	83
Anf. 91 EMMA HENRIKSSON (kd) replik	83
Anf. 92 MONICA GREEN (s) replik.....	84
Anf. 93 EMMA HENRIKSSON (kd) replik	84
Anf. 94 JACOB JOHNSON (v)	84
Anf. 95 Statsrådet BIRGITTA OHLSSON (fp)	87
Anf. 96 JACOB JOHNSON (v) replik	90
Anf. 97 Statsrådet BIRGITTA OHLSSON (fp) replik	90
Anf. 98 JACOB JOHNSON (v) replik	91
Anf. 99 Statsrådet BIRGITTA OHLSSON (fp) replik	91
Anf. 100 MONICA GREEN (s) replik.....	92
Anf. 101 Statsrådet BIRGITTA OHLSSON (fp) replik	92
Anf. 102 MONICA GREEN (s) replik.....	93
Anf. 103 Statsrådet BIRGITTA OHLSSON (fp) replik	93
Anf. 104 ULF HOLM (mp) replik	94
Anf. 105 Statsrådet BIRGITTA OHLSSON (fp) replik	94
Anf. 106 ULF HOLM (mp) replik	95
Anf. 107 Statsrådet BIRGITTA OHLSSON (fp) replik	95
Anf. 108 PATRIK BJÖRCK (s).....	96
Anf. 109 BÖRJE VESTLUND (s)	98
(Beslut fattades under 13 §.)	100
Ajournering.....	100
Återupptagna förhandlingar	101

12 § Beslut om ärenden som slutdebatterats den 18 mars	101
MJU18 Biologisk mångfald	101
MJU19 Jordbrukspolitik m.m.	101
FiU12 En tydlig, rättssäker och effektiv tillsyn.....	102
FiU14 Statistikfrågor	102
13 § Beslut om ärenden som slutdebatterats vid dagens sammanträde	102
KU43 Prövning av fråga om tillämpligheten av 2 kap. 12 § tredje stycket regeringsformen i visst fall (bet. 2009/10:AU5).....	102
SoU7 Stärkt ställning för patienten.....	103
SoU8 Etisk bedömning av nya metoder i vården	103
SoU9 Betalningsansvaret för underårigas avgifter inom hälso- och sjukvården och tandvården.....	103
UbU14 Svenskundervisning för invandrare i folkhögskola.....	104
CU18 Upphävande av förköpslagen.....	104
CU9 Byggfrågor	105
FiU29 Utlåtande över EU:s framtidsstrategi 2020	105
14 § Vissa mineralpolitiska frågor.....	106
Näringsutskottets betänkande 2009/10:NU14	106
Anf. 110 KARIN ÅSTRÖM (s)	106
Anf. 111 KENT PERSSON (v)	108
Anf. 112 PER BOLUND (mp)	110
Anf. 113 CARL B HAMILTON (fp)	113
Anf. 114 PER BOLUND (mp) replik	115
Anf. 115 CARL B HAMILTON (fp) replik	116
Anf. 116 PER BOLUND (mp) replik	116
Anf. 117 CARL B HAMILTON (fp) replik	116
Anf. 118 KARIN ÅSTRÖM (s) replik	117
Anf. 119 CARL B HAMILTON (fp) replik	117
Anf. 120 KARIN ÅSTRÖM (s) replik	118
Anf. 121 CARL B HAMILTON (fp) replik	118
Anf. 122 KENT PERSSON (v) replik	118
Anf. 123 CARL B HAMILTON (fp) replik	119
Anf. 124 KENT PERSSON (v) replik	119
Anf. 125 CARL B HAMILTON (fp) replik	120
Anf. 126 STAFFAN ANGER (m).....	120
Anf. 127 PER BOLUND (mp) replik	122
Anf. 128 STAFFAN ANGER (m) replik	123
Anf. 129 PER BOLUND (mp) replik	123
Anf. 130 STAFFAN ANGER (m) replik	124
Anf. 131 KARIN ÅSTRÖM (s) replik	124
Anf. 132 STAFFAN ANGER (m) replik	125
Anf. 133 KARIN ÅSTRÖM (s) replik	125
Anf. 134 STAFFAN ANGER (m) replik	126
Anf. 135 KENT PERSSON (v) replik.....	126
Anf. 136 STAFFAN ANGER (m) replik	126
Anf. 137 KENT PERSSON (v) replik.....	127

Anf. 138	STAFFAN ANGER (m) replik	127
Anf. 139	JAN ANDERSSON (c)	128
Anf. 140	PER BOLUND (mp) replik	129
Anf. 141	JAN ANDERSSON (c) replik	129
Anf. 142	PER BOLUND (mp) replik	130
Anf. 143	JAN ANDERSSON (c) replik	130
Anf. 144	KENT PERSSON (v) replik	131
Anf. 145	JAN ANDERSSON (c) replik	131
Anf. 146	KENT PERSSON (v) replik	131
Anf. 147	JAN ANDERSSON (c) replik	132
Anf. 148	KARIN ÅSTRÖM (s) replik	132
Anf. 149	JAN ANDERSSON (c) replik	132
Anf. 150	KARIN ÅSTRÖM (s) replik	133
Anf. 151	JAN ANDERSSON (c) replik	133
Anf. 152	MIKAEL OSCARSSON (kd)	133
Anf. 153	PER BOLUND (mp) replik	135
Anf. 154	MIKAEL OSCARSSON (kd) replik	135
Anf. 155	PER BOLUND (mp) replik	135
Anf. 156	MIKAEL OSCARSSON (kd) replik	136
Anf. 157	KARIN ÅSTRÖM (s) replik	136
Anf. 158	MIKAEL OSCARSSON (kd) replik	137
Anf. 159	TREDJE VICE TALMANNEN	137
Anf. 160	KARIN ÅSTRÖM (s) replik	137
Anf. 161	MIKAEL OSCARSSON (kd) replik	138
Anf. 162	MARIE NORDÉN (s)	138
Anf. 163	CARL B HAMILTON (fp) replik	140
Anf. 164	MARIE NORDÉN (s) replik	140
Anf. 165	CARL B HAMILTON (fp) replik	141
Anf. 166	MARIE NORDÉN (s) replik	141
Anf. 167	STAFFAN ANGER (m) replik	142
Anf. 168	MARIE NORDÉN (s) replik	142
Anf. 169	STAFFAN ANGER (m) replik	143
Anf. 170	MARIE NORDÉN (s) replik	143
Anf. 171	JAN ANDERSSON (c) replik	144
Anf. 172	MARIE NORDÉN (s) replik	144
Anf. 173	JAN ANDERSSON (c) replik	144
Anf. 174	MARIE NORDÉN (s) replik	144
Anf. 175	CHRISTIN HAGBERG (s)	145
Anf. 176	PER ÅSLING (c)	146
Anf. 177	MARIE NORDÉN (s) replik	148
Anf. 178	PER ÅSLING (c) replik	148
Anf. 179	MARIE NORDÉN (s) replik	149
Anf. 180	PER ÅSLING (c) replik	149
Anf. 181	CHRISTIN HAGBERG (s) replik	150
Anf. 182	PER ÅSLING (c) replik	150
Anf. 183	CHRISTIN HAGBERG (s) replik	150
Anf. 184	PER ÅSLING (c) replik	151
Anf. 185	KARIN SVENSSON SMITH (mp)	151
Anf. 186	EVA-LENA JANSSON (s)	153

Anf. 187	CARL B HAMILTON (fp) replik	154
Anf. 188	EVA-LENA JANSSON (s) replik	154
Anf. 189	CARL B HAMILTON (fp) replik	155
Anf. 190	EVA-LENA JANSSON (s) replik	155
Anf. 191	STAFFAN ANGER (m) replik	155
Anf. 192	EVA-LENA JANSSON (s) replik	155
Anf. 193	STAFFAN ANGER (m) replik	156
Anf. 194	EVA-LENA JANSSON (s) replik	156
Anf. 195	GÖRAN PERSSON i Simrishamn (s)	157
Anf. 196	PETER PEDERSEN (v)	157
Anf. 197	STAFFAN ANGER (m) replik	159
Anf. 198	PETER PEDERSEN (v) replik	159
Anf. 199	STAFFAN ANGER (m) replik	159
Anf. 200	PETER PEDERSEN (v) replik	160
Anf. 201	MARIE NORDÉN (s)	160
Anf. 202	PER ÅSLING (c)	160
Anf. 203	CHRISTIN HAGBERG (s) replik	161
Anf. 204	PER ÅSLING (c) replik	161
Anf. 205	CHRISTIN HAGBERG (s) replik	161
Anf. 206	PER ÅSLING (c) replik	161
Anf. 207	EVA-LENA JANSSON (s) replik	162
Anf. 208	PER ÅSLING (c) replik	162
Anf. 209	EVA-LENA JANSSON (s) replik	163
Anf. 210	PER ÅSLING (c) replik	163
Anf. 211	GÖRAN THINGWALL (-)	163
	(Beslut skulle fattas den 25 mars.)	163
15 §	Vissa ändringar i lagen om ekodesign	164
	Näringsutskottets betänkande 2009/10:NU15	164
	(Beslut skulle fattas den 25 mars.)	164
16 §	Naturolyckor och katastroffond	164
	Försvarsutskottets betänkande 2009/10:FöU2	164
	(Beslut skulle fattas den 25 mars.)	164
17 §	Strålningsskydd och kärnteknisk säkerhet	164
	Försvarsutskottets betänkande 2009/10:FöU4	164
Anf. 212	ULF GRAPE (m)	164
	(Beslut skulle fattas den 25 mars.)	164
18 §	Sjö- och kustövervakningsfrågor	165
	Försvarsutskottets betänkande 2009/10:FöU5	165
	(Beslut skulle fattas den 25 mars.)	165
19 §	Vägverkets vägunderhåll	165
	Trafikutskottets betänkande 2009/10:TU16	165
Anf. 213	ANNELIE ENOCHSON (kd)	165
Anf. 214	PETER PEDERSEN (v)	165
Anf. 215	KARIN SVENSSON SMITH (mp)	167
Anf. 216	HANS STENBERG (s)	168
Anf. 217	OSKAR ÖHOLM (m)	169
Anf. 218	KARIN SVENSSON SMITH (mp) replik	171
Anf. 219	OSKAR ÖHOLM (m) replik	172

Anf. 220	KARIN SVENSSON SMITH (mp) replik	172
Anf. 221	OSKAR ÖHOLM (m) replik	173
Anf. 222	PETER PEDERSEN (v) replik	173
Anf. 223	OSKAR ÖHOLM (m) replik	174
Anf. 224	PETER PEDERSEN (v) replik	175
Anf. 225	OSKAR ÖHOLM (m) replik	175
Anf. 226	SVEN BERGSTRÖM (c)	176
Anf. 227	KARIN SVENSSON SMITH (mp) replik	177
Anf. 228	SVEN BERGSTRÖM (c) replik	178
Anf. 229	KARIN SVENSSON SMITH (mp) replik	178
Anf. 230	SVEN BERGSTRÖM (c) replik	179
Anf. 231	FÖRSTE VICE TALMANNEN	179
Anf. 232	PETER PEDERSEN (v) replik	179
Anf. 233	SVEN BERGSTRÖM (c) replik	180
Anf. 234	PETER PEDERSEN (v) replik	181
Anf. 235	SVEN BERGSTRÖM (c) replik	181
	(Beslut skulle fattas den 25 mars.)	182
20 §	Bordläggning och beslut om förlängd motionstid.....	182
21 §	Anmälan om interpellationer	182
22 §	Anmälan om frågor för skriftliga svar	183
23 §	Anmälan om skriftliga svar på frågor	183
24 §	Kammaren åtskildes kl. 21.28.	184

Tryck: Elanders, Vällingby 2010